

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Lucas jíme'en í Jesuciriistu'u

I ti jín a'utéjche ti tiu'utaxáj

¹⁻² Mu'ití mú meri me'íjna jín autéjhuii mej rá'usiimua'an temua'a naa ti'itíj ti a'ij huaríj itejmi jemi, mej mi miyen titaatá'ixaate'en a'ij ti éene'e já'araa. A'ii mú a'ín pú'een í mej rují'i jín raaseíj, a'ii mú majta me'ín pú'een í mej tiu'utévai mej hua'utá'ixaate'en í teite í niuucari ti Dios jemi é'eme'ecan. A'íi mú majta me'uun a'uté'uuca'a tí'ij huataseíjre a'íjna í Jesús tíj na'a yú ti e'iré'ene.

³⁻⁴ A'íi mú majta raateájtuaa itejmi jemi me'íjna í niuucari.

Mí neajta inee, a'iné nu'uri á'atee nej niyen tí'inemua'ate temua'a naa ne'íjna jíme'e, ayée pu tiná'amitiejte'eca'a ineetzi ti í'ixi'epi'ín nej tímuaata'íti'i yu'uxari jetze naíjmi'i tíj na'a ti'itíj ti a'ij huaríj pej pi ráamua'aree, mú'ee Teófilo, mi pej ve'ecán jín ti'itéjvee, pej pi piyen tiráamua'aree ti ayén ti'ayajna a'ij mej meri tímuaatá'ixaa.

Tí'ij nu'u a'ín ti tí'ivaire'e, a'íi pu nu'u raataxájtaca'a ti nu'u nu'ihuan a'íjna í Juan ti tí'itemuai'ihuan

⁵ Tí'ij a'ín Heródes auj ti'itéveeca'a rey jíme'e tíj na'a a'uun ti huatacá'a u Judea, áa pu já'ahua'a e'echéjme'e seíj ti tí'ivaire'e teyujta'a. Ayee pu ántehuaaca'a tíjín Zacarías. A'ímej jetze pu ajtéme'ecan Abiatar mej jetzen huanéj. Ajta a'ín íra'ara'an, ayée pu ántehuaaca'a tíjín Elizabét. Ajta,

a'ñin, a'ñmej jetze pu ajtème'ecan Aaron mej jetzen huanéj.

6 Rí'i mú tí'iteteitestaca'a í Dios jemi a'ñime í mej hua'apua. Nain mú jín te'araúrate í ti tiu'uta'aíjtaca'a í tavástar'a, ajta í ti jín tihua'íjca. Capu tí'itíj a'ij huá'aturaate'eca'a.

7 Mí majta, camu seíj tiyáujca'a a'iné capu ché'e rí'iríistaca'a ti Elizabét tiyaúj á'ara'ani, a'iné mu'uri jeíhua váujsicira'icaa a'ñime í mej hua'apua.

8 Ayee pu'u ja'anáj tiráaruu a'íjna tí'ij auj ve'ecán jín tí'ivaire'eca'a í Dios jemi a'íjna í Zacarías, tí'ij raací'i ti tiu'utévair'e'en u teyujta'a seica jamuan mej tiraatámuai'ivejte'en í Dios.

9 Matí'ij mi ra'antíhua'u me'íjna í Zacarías ti ij a'ñin uteárute u teyujta'a tí'ij a'uun cuaane'e huátaira í tavástar'a jemi a'ij mej tí'ijr'i'irejca'a.

10 Tí'ij ari teja'uré'ene a'atzaj mej pua'a ratá'iraca í cuaane'e, áa mú e'etiú'uuca'a í teite á pua'acié, meténiiuusime'e í Dios jemi.

11 Aj pu i seíj huataseíjre í Zacarías jemi tí'ij a'uun teyujta'a unú'ujveeca'a. A'uu pu rí'iríinta'a pújme'en a'utéveeca'a a'íjna jetze mej japuan ratá'iraca í cuaane'e a'íjna í tevi ti huataseíjre í Zacarías jemi.

12 Tí'ij raaseíj, temua'a pu tiu'utátziin a'íjna í Zacarías. Jé'ecan pu rátziine'eca'a.

13 Ajta a'ñin ti huataseíjre, a'úu pu ta japua tí'ivaire'eca'a í tavástar'a jemi. Aj pu'i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Zacarías, capej tí'itziine'e. Dios pu ráanamujri'i a'ij pej tiu'utéjniuu í jemin. Ayee pu hui té'eme íjii, mi sej naíjmi'i, a'íjna í Elizabét,

a'ñi pu tiyaúj a'ame mú'etzi jemi. Ayee pu nu'u ruxe'eve'e pej nu'u piyen tiraatámua'ati tijín Juan.

14-15 'Jé'ecan rí'i timuaatá'asin, pajta huatá'atemua'ave'esin pe'íjna jime'e í pa'ari'i. Majta í teite, jeíhua mú huataújtemua'ave'esin me'íjna jime'e tí'ij huanú'ihuan í pa'ari'i, a'iné ve'ecán pu jín ti'itevéé a'ame í tavástar'a jemi. Ché'e nu'u caí nahuáj ye'e nusu tejuin. Tí'ij hui huanú'ihuan ti yú auca'ití a'ame, a'ín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'ñi pu jetzen ru'uté'aa.

16 Ayee pu ca'aníjra'a hua'utá'asin mu'icáca a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan mej mi majtáhua'a raataxi'eve'en í ruvástara'a í Dios í mej mejmí'i mé rúurie.

17 'A'ñi pu hui amuacái huamé'e a'ame caí í tavástar'a. Ayee pu che'atá na'a a'íjna jetze pu araujca'anée a'ame í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tíj a'ín te'araújca'anejca'a í Elías a'íjna ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ajta ayée pu che'atá na'a te'entiújmua'aréere a'ame tíj te'entiújmua'areerca'a í Elías. A'ñi pu rí'i huá'aruuren a'ímej í mej huá'avaujsímua'a pú'een í ti'iríi mej mi majtáhua'a hua'utaxí'eve'en í ruyaujmua'a. Majta a'íime í mej caí huá'atzaahuate'e í ruvaújsímua'a, a'ñi pu rí'i huá'aruuren mej mi miyen rí'i mé titeumuámua'aree muá'ara'ani matíj a'íime í mej rí'i tí'iteteite. Ayee pu huárini tí'ij rí'i huá'uruuren í teite mej mi ra'ancuré'evi'itin í tavástar'a. —Ayee pu'u tiraata'ixaa.

18 Aj pu i Zacarías ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna ti jemin huataseíjre tijín:

—A'iné ye'í tí'iri'iri nej ráamua'aree ti pua'a ayén ti'ayajna nusu caí, a'iné nu'uri vástacira'i inee. Ajta, a'ín ti nee jamuan, pu'uri ajta ucarij.

¹⁹ Aj pu i a'ín ti tí'ivaire'e í tavástar'a jemi, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—Ayee nu ántehuaa inee tijín Gabriel. A'uu nu a'utéjvee Dios ti é'eseijre'e. A'í pu neja'uta'íteca'a nej yetanén, nej ni timuá'ixaate'en ne'íjna jime'e í niuucari í pej jín huatá'atemua'ave'esin.

²⁰ 'Tíj íjii, í pej caí té'antzaahua a'ij nej timuaatá'ixaa, capej ché'e ataniúuve'e pua'amé. Ni capu ché'e ri'iríista a'ame pej tiu'utaxáj ti yú auca'ítí a'ame ajta na'a caí huanú'ihuan í pa'arí'i. Aj pu araúrastejsin a'ij nej timuaatá'ixaa. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Gabriel.

²¹ Majta me'ín í teite, méjchu'eve'eca'a me'íjna í Zacarías a'atzaj ti huiráame u teyujta'a. Ayee mú tí'iru'ihua'uraca'a a'iquí 'een jín ari á'atee ti mú anú'ujvee.

²² Tí'ij jí xaa huirájraa. Tí'ij huirájraa, capu ché'e ri'iríistaca'a ti tiu'utaxáj. Ayee pu'u rumuájca'a jín tihua'a'ixaate'eca'a a'iné capu ché'e ri'iríistaca'a ti huatániuni. A'íj mú jín ráamua'areeri'i ti ti'itíj huatasejre í jemin u teyujta'a.

²³ Tí'ij ra'antipuá'ajte ti raací'i ti tiu'utévaire'en u teyujta'a, ti'iquí á'uraa í ruche.

²⁴ Tí'ij jí autájucataca'a a'íjna í íra'ara'an í Elizabét. Aj pu i huatévavaataca'a a'ujna u ruche. Ayee pu á'atee ti caí huiráaye'ícaa í ruchi'itá a'achú cumu anxíj máxcira'i jime'e.

²⁵ Ayee pu tí'imua'ajca tijín:

—Tavastara'a pu hui ayén náaruu ineetzi. Pu'uri ayén tira'aránajcheca'a ayén náaruuren nej ni cáí ché'e tí'itevi'ira'a í teite jemi ne'íjna jime'e nej cáí tiyaúj ná'ara'ani.

Tí'ij nu'u a'ín ti tí'ivaire'e u ta japua, a'í pu nu'u raataxájtaca'a ti nu'u nu'ihuan í Jesús

²⁶ Tí'ijta tejauumé'eca arájsevi máxcira'i, Dios pu raata'íteca'a a'íjna í Gabriel ti u a'atanén a'ujna Nazarét, chajta'a ti jetzen ajtème'ecan a'úu ti huatacá'a Galilea.

²⁷ Raata'íteca'a ti u a'atanén áa ti é'eche a'íjna í María í ti ari tímua'a huatéviche'esin a'íjna jamuan í José, a'íj ti jetzen huanéj í David teecan. Capu xi ja'ati jamuan huáhuui a'íjna í María.

²⁸ Tí'ij jí a'uun a'uteájrupi a'u ti é'eche. Aj pu i a'ín ti tí'ivaire'e í tavástar'a jemi, ayée pu tiraatateújte tíjín:

—Aja'imí, María, mi pej Dios jemi te'ancuré'asin. Tavástar'a pu á jemi huatéjvee.

²⁹ Jé'ecan pu utéevatzi í tzajta'an tí'ij ayén tiraata'ixaa. Jéihua pu tí'imua'ajca a'iquí huataújmua'a í niuucari ti raataxájtaca'a.

³⁰ Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa a'íjna í ja'ati tíjín:

—Capej tí'itziine'e, María. Mú'ee pe rí'i raatá'a í Dios.

³¹ Mú'ee pe a'utájucata. Mú'ee pe tiyaúj pua'amé, teáatacan. Ayee pej raatámua'ati tíjín Jesús.

³² Ajta, a'í pu ve'ecán jín ti'itevé'e a'ame. Ayee mú hui majta raatamuá'amuata'e muá'aju'un tíjín Yaujra'an í Dios ti nain jín antiújmua'aree. Ajta, Dios ti ta'ivástar'a, a'í pu raatá'asin ti te'enteárute a'íjna jime'e ti David teecan jín ti'itéveeca'a.

33 Ajta a'ín pu tíhua'uta'aíjte'esin tíj na'a rusén jime'e a'ímej jemi í mej Jacobo jetze huanéj. Ajta capu ja'anáj íra'antipua'ari ti a'ín tihuaíte'e a'ame. —Ayee pu'u tiraata'ixaa.

34 Tí'ij jí ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í María tíjín:
—A'iné tí'iri'iri ti ayén teja'uré'enen a'iné canu ja'anáj teáata'a jamuan huáhuui.

35 Ajta a'ín ti tí'ivaire'e í ta japua, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—A'ín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'í pu á jetze rávaijtzí. Ajta a'íjna jime'e ti muaacánajsin, a'íj pu jín, a'íjna í pa'ari'i ti nu'ihuan, tavástara'a pu huateúra'ate'esin. Ayee mú majta raata-muá'amuate'e muá'aju'un tíjín Yaujra'an í Dios.

36 'Ajta a'ín a'ihuáara'a, a'íjna í Elizabét, a'í pu hui tiyaúj a'ame tíj ajta ari ucarij. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tíjín yee ti caí ché'e ri'irí tiyaúj á'ara'ani. Mí ajta, pu'uri á'atee arájsevi máxcira'i ti autájuca.

37 'Ayee pu'u, a'iné nain pu tí'iri'iri í Dios jemi. Capu mé'e é'e tí'itáj ti muári'eri í jemin.

38 Tí'ij jí María ayée tiu'utaniú tíjín:
—Nain nu jín tiraatévaire'esin í nevástara'a. Ché'e ayén teja'uré'ene a'ij pej peri tinaatá'ixaa. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í María.

Tí'ij jí á'uraa a'íjna í ti tí'ivaire'e í ta japua.

María pu nu'u rúumuaarin í Elizabét

39 Alájná'imua, ca'anacan pu á'ume í María já'ahua'a chajta'a jetze jirí ti e'evé'eca a'úu ti hu-atacá'a u Judea.

40 Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'u ti'éche a'íjna í Zacarías. Tí'ij jí a'uteájrupi u chil'ita, aj pu i raatateújte a'íjna í Elizabét.

41 Ajta a'íin í Elizabét, tí'ij ráanamujri'i ti raatateújte í María, tí'iquí huataújruureajxi í pa'ari'i í jucaatze'en. Tí'ij jí a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, jemin pu huateájturaa í Elizabét jemi.

42 Tí'ij ayén huaríj, Elizabét pu a'ujca'anéecan jín raatá'ixaa a'íjna í María. Ayen tijín:

—Dios pu rí'i timuaatá'a mú'etzi mecaí í seica í 'uuca. Ajta pu rí'i tiraatá'a í pa'ari'i ti arájca í muá'ajucaatze'e.

43 '¿A'iné ti i Dios ayén rí'i tinaatá'a ti ayén mú a'uvé'emej neetzi jemi í náanajra'an í nevástara'a?

44 Jíme'en nu'u ráanamujri'i pej naatateújte, aj pu i huataújruureajxi í pa'ari'i ti arájca í nejucáatze'e. A'íi pu huataújtemua'ave.

45 'Rí'i pu timuaatá'a a'iné mú'ee pe rá'atzaahuate'e ti ayén araúrasten a'ij ti tavástara'a timuaatá'ixaa. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Elizabét.

46 Ajta a'íin í María, ayée pu tiu'utaniú tijín:

Jé'ecan pu rí'i tinaateájtuaa í ne tzajta'a í nevástara'a.

47-48 Ajta nexéjniu'uca pu rutémua'ave'e í Dios jemi ti nu'irájtuaa a'iné a'íi pu ramua'areereca'a í nej caí a'ij tí'ijviicua'i, inee i nej ravaire'e.

Ijii ti yú auca'ití a'ame, naíjmi'i í mej teemua, ayée mú tiu'utaxájta neetzi jíme'e yee Dios pu rí'i tinaatá'a.

49 Ayee mú tí'ixáata muá'aju'u me'íjna jíme'e tijín pu'uri Dios jeíhua ayén tí'itíj jín náaruu

ti i'irí'en a'íjna jime'e í ti raayí'iti í ru-
muári'eri'ire'ara'an jime'e.

Ché'e rí'i mé'e tejjua'a á'ara'ani í ti jín ántehuaa.

⁵⁰ A'íi pu huá'acu'uve naíjmi'ica í teite a'achú mej
caj pua'amé í mej rá'aste.

Tíj mena'a mej amuacái huataseíjre, ti yú auca'ití
a'ame, a'íi pu huá'ancu'uvajxi'isin.

⁵¹ Ve'ecán pu jín tiu'umuáriej í ru-
muári'eri'ire'ara'an jime'e.

A'íi pu hua'antimuá'iti a'ímej í mej á'ujtzaahuat'e
í rutevij jime'e.

⁵² Ajta a'íime í mej tí'aijta, a'íi pu huá'ari'iri'i í mej
jín títetaté'eca'a.

Mí majta a'íime í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, a'íi pu
tihua'anteárujte ve'ecán jime'e.

⁵³ Ajta a'íime í mej tiejcuca'a, a'íi pu rí'i tihua'utá'a
ti'itíj jime'e ti rí'en.

Majta a'íime í mej chíjteaani pú'een, a'íi pu
hua'uta'íteca'a mej á'uciíne mecaí ti'itíj
anú'a'in.

⁵⁴ A'íi pu hua'utévai a'ímej í mej Israél jetze
é'eme'ecan, a'íime í mej ravaire'e.

A'íi pu ra'utamua'areeri'i í ti jín te'ataújratziiri'i
nu'u huá'ancu'uvajxi'in tíj na'a rusén jime'e
a'ímej í mej Abraham jetze airáne.

⁵⁵ Ayee pu tiuju'uríj a'ij ti ajmí'i tihua'utá'ixaa
a'ímej í tavaújsimua'a teecan.

Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í María.

⁵⁶ Ajta, a'íin í María, a'úu pu á a'uteájturaa a'achú
cumu huaíca máxcira'i jamuan í Elizabét. Tí'ij jí
á'uraa í ruche.

Tí'ij nu'u ari huanú'ihuaca'a a'íjna í Juan

57 Tí'ijta teja'uré'ene ti tiyaúj á'ara'ani í Elizabét, teáatacan pu tiyaúj já'araa.

58 Majta í teite í mej vejli'i antachéejme'ecaa, majta ihuáamua'ame'en í pa'ari'i vaújsimua'a, a'íí mú curé'ecijxi matí'ij ráamua'areeri'i ti rá'ancu'uvajxi í tavástara'a. Aj mú mi huataújtemua'ave í jemin.

59 Tí'ij tejauumé'eca aráhuaica xica jetze ti huanú'ihuaca'a, a'íí mú á'uju'un mej mi ra'antisíjche í naviira'an í pa'ari'i. Majta, ayée mú raatamuá'amuacujca'a tíj ántehuaaca'a í táàtajra'an í pa'ari'i.

60 Ajta a'íín náànajra'an, ayée pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Capu ayén ántehuaa a'ame tíjín Zacarías, ayée pu'u ántehuaa a'ame tíjín Juan.

61 Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—A'iné ti i. Capu mé'e ja'ati ti ayén ántehuaa ti ajtéme'ecan mú'ejmi jemi.

62 Matí'ij mi rumuájca'a jín raata'íhua'uri'i í táàtajra'an mej mi ráamua'aree a'ij ti ye'í tí'ijxe'eve'e ti ayén ántehuaa á'ara'ani.

63 Ajta a'íín táàtajra'an, a'íí pu tilítij taabla hua'utáhuaviiri'i ti jetzen ra'uyú'uxan a'ij ti ántehuaa a'ame. Aj pu i ayén tira'utéyu'uxaca'a tíjín: “Ayee pu ántehuaa tíjín Juan.” Jé'ecan mú naa rí'i tira'utasej í teite.

64 Jíme'en pu'u ayén tira'utéyu'uxaca'a, aj pu i huatári'iristareca'a ti tiu'utaxáj. Tí'ij i a'utéjche ti huatéjniuuni í Dios jemi; rí'i pu tiraatá'aca.

65 Tí'ij ayén tiuju'uríj, jé'ecan pu utéevatzi í huá'a tzajta'a a'ímej í mej á vejli'i antachéejme. Ajta nainjapua a'uun ti jirí a'ucaíjme, Judea ti jetzen

ajtéme'ecan, jeíhua mú tí'iru'ixaaate'eca'a a'ij ti ti'ití huaríj.

⁶⁶ Ja'ati ti na'a ti ráamua'areeri'i, ayée pu tí'ihua'uca'a tijín:

—¿Ti'itaqui pu'éene'e a'ame a'ijna í pa'ari'i?

Ayee mú tí'ihua'uca'a, a'iné tavástar'a pu ravaire'eca'a í pa'ari'i.

Chuíticare'ara'an í Zacarías

⁶⁷ Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, Zacarías pu jemin huateájturaa, í ti táàtajra'an pú'een í pa'ari'i. Ti'ij jí ayén tiu'utaxájtaca'a í Dios jetze me'ecan.

⁶⁸ Ayen tijín:

Miche'e rí'i tiraatá'an í tavástar'a, í huá'a Dios a'íime í mej Israel jetze ajtéme'ecan, a'ijna jime'e ti ari huataseíjre, ajta ari hua'irájtuaa í ruteítstemua'a.

⁶⁹ A'íi pu hui seíj te'enteárute, seíj ti huá'a jetze ajtéme'ecan í teítstemua'ame'en í David teecan.

A'íi pu tu'irátuaasin itejmi í rumuári'eri'ire'ara'an jime'e.

⁷⁰ Ayee pu Dios ajmí'i te'ataújratziiri'i.

Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, a'íime í ti Dios hu-ateúra'ate.

⁷¹ Ayee pu hui huaríj ti ij tu'irájtuaani, mej mi caí taamuá'itín a'íimej í mej tájcha'íire'e, naíjmi'i a'achú mej pua'amé í mej caí taseíjracu.

⁷² Ayee pu ajta huaríj ti ij hua'acu'uvée í tavaújsimua'a teecan,

ajta ti ij ra'utámua'aree í niuucari ti hua'utá'a
tzáahuati'ira'a jime'e, ti mé'e jauu'á'a í ti jín
ti'ihuaúrijca.

73-75 Ayee pu te'ataújratziiri'i tzáahuati'ira'a jime'e
a'íjna jemi í tayá'upuaci'i, a'íjna í Abraham
teecan,
ti ij tu'irájtuaani a'ímej jemi í mej tájcha'íire'e,
mej mi caí ta'antipúa'ajte'en,
tej tij raatévaire'en tej caí tí'itziíne'e,
tej ti tiyen urarí'ene'e tá'ara'ani í tatzajta'a,
tetá'aj tiyen xí'epi'in rijcaa í Dios jemi nain
xicaj tzajta'a, a'achú tej pua'a á'ateeri.

76 Pajta mú'ee niyauj, ayée mú muaatámua'atzi
tijín Tí tí'ixaxa'a a'íjna jetze me'ecan í ti nain
jín antiújmua'aree.

A'iné mú'ee pe amuacá huamé'e pua'amé caí í
tavástara'a patá'aj rí'i huá'uruuren í teite.

77 Mú'ee pe tihua'utá'ixaate'esin a'ímej í
teitestemua'ame'en í tavástara'a a'ij ti a'íin
tihua'irátuaasin,
a'íjna jime'e ti tíhua'utá'uuni'ira í mej jín
auteájturaa í Dios jemi.

78-79 Ayee pej rini a'iné jé'ecan pu tá'acu'uve í
taDioj.

Amí pu yé ve'ecánejsin íiyen chaanaca japua tí'ij
táamuaare itejmi.

A'uu pu hui nain xicaj tzajta'a tátzave'e a'ame ti
ij huanéeri'icí á'ara'ani temua'a naa a'ímej
jemi í mej huachéjme tíca'amiste'e,
a'ímej jemi í mej tí'itziíne'e a'ájna xicájra'a mej
jetzen cui'ini, mej yee cumu tíca'amiste'e
mú seijre'e.

A'í pu ajta taatá'itira tej ti rí'i tí'itechejca.

Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Zacarías.

⁸⁰ Ajta a'íin í pa'arí'i, a'í pu huavé'ese. Ajta ru tzajta'a huateújca'ane. A'uu pu é'echejca'a a'u ti caí mé'e é'e ti'itíj ajta na'a caí huatasejre'en jéjre'e a'ímej jemi í mej Israél jetze ajtémecan.

2

*Tí'ij nu'u ari huanú'ihuaca'a a'íjna í Jesús
(Mt. 1:18-25)*

¹ A'ájna'imua, tí'ij a'íin ti'itéveeca'a í rey jime'e a'íjna í Augusto ti ajta ayée ántehuaaca'a tijín César, a'í pu tíraata'ájtaca'a mej mi ahuaújyu'uxan mej mi hua'uté'itien najmi'ica mej a'uun a'uchéjme tíj na'a a'u ti tejé'ajta.

² Ayee pu tiu'uríj tí'ij auj Cirenio ti'itéveeca'a taj-tuhuan jime'e a'ájna u Siria. A'í pu a'íin pú'eené'e ti hua'uta'íteca'a í mej amuacaí hua'uté'itíee.

³ Majta me'ín í teite, naími'i mú a'ucíjxi a'u mej é'eme'ecan mej mi a'ahuaújyu'uxa.

⁴ A'íj pu jín, a'íin José pu huirájraa a'ujna Nazarét, Galilea jetze ti ajtémecan. A'uu pu a'ará'a u Judea, chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Belén. A'uu pu ja'unú'ihuaca'a a'íjna í David teecan, a'íjna ti ajmí'i ti'itéveeca'a í rey jime'e. A'iné a'íj pu jetze huanéj a'íjna í José, a'íj pu jín a'uun á'uraa.

⁵ Ajta pu a'íin á'uraa í María a'íjna jamuan í José ti ra'ancuré'evi'iti. Ajta a'íjna í María, pu'uri autájucaca'a.

⁶ A'uu mú a'uté'uuca'a tí'ij teja'uré'ene í xica ti jetzen huanú'ihuaca'a í pa'arí'i.

⁷ A'íj pu jín tiyaúj já'araa amuacaícan jime'e. Teáataca'a í pa'arí'i. Cíxuri pu jín racá'ijcataca'a

tí'ij huanú'ihuaca'a. A'íj pu jetze ra'atéete til'itíj jetze c'ijey ti atécun a'u mej ye'emuaate tejé'ecua'aca a'iné camuché'e ú'uvejricica'a cuaartu tzajta'a mej me'uun a'uteárute.

I mej nu'u cáne'axi tiseíjraca'a

⁸ A'ujna vejli'i u Belén, seica mú a'uté'uuca'a cáne'axi mej tiseíjraca'a. A'uu mú e'etáxa'iirihua'a huá'a jamuan.

⁹ Tí'ij jí seíj pu huataseíjre ti ta japua tí'ivaire'e tavástara'a jemi. Jíme'en pu'u huataseíjre, aj pu i a'ín tavástara'a á e'etatátzavajraa huá'a jemi í mej e'ejteí. Majta me'ín cáne'axi mej seire'e, temua'a mú jeíhua tiu'utátziin.

¹⁰ Ajta ayén tihua'utá'ixaa a'íjna ti ta japua tí'ivaire'e tijín:

—Caxu tí'itziine'e. Ayee nu 'een jín mú a'uvé'emej neatá'aj niuucari amuaatá'ixaate'en í sej jín huataújtemua'ave'esin jeíhua, ti tí'ivaire'e a'ame para naíjmi'ica jemi.

¹¹ 'Ijii, a'ájna chajta'a David teecan ti jetzen é'eme'ecan, mú'ejmi jíme'e pu hui ja'unú'ihuaca'a a'íjna ti amua'irátuaasin. A'ii pu a'ín pú'een í Ciríistu'u, í tavástara'a, a'íjna ti Díos ra'antíhua'u.

¹² 'Ayee xu éeni'ici'e ramua'aréeren a'ij ti éene'e a'ín pú'een. A'uun xu yé'eteuni í pa'ari'i, c'ixuri jín caícatzi'ihua. A'uu pu araca'ití a'ame c'ijey jetze ta'atécun, ye'emuaate mej jetzen té'ecua'aca.

¹³ Jíye'itzi mú jín jeíhua huataseíjre a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e me'íjna jemi í seíj. Matí'ij mi naíjmi'i rí'í tiraateájtuaa í tavástara'a. Ayee mú tiu'uxájtaca'a.

¹⁴ Miyen tijín:

Tiché'e rí'i tiraatá'an í Dios ti huápi'i naa seijre'e í ta japua.

Ajta íiyen chaanaca japua, miché'e rí'i tí'itechéjme'eni í teite í ti Dios rí'i tihua'utá'asin.

Ayee mu'u tiu'utaxájtaca'a.

¹⁵ Matí'ij mi a'ucíj a'íime í mej ta japua tí'ivaire'e. Majta me'ín í mej cáne'axi tiseíjraca'a, ayée mú tiu'utaú'ixaa tijín:

—Tiché'e u á'uju'un a'ujna Belén tetá'aj ya'useíj a'íjna a'ij ti huaríj í ti taata'ixaa í tavástara'a.

¹⁶ Matí'ij mi ca'anacan u á'uju'un. A'uu mú yá'uteu me'íjna í José, majta María, majta í un-eeca'i. A'uu pu ciyej jetze aráca'atii, ye'emuaate mej jetzen té'ecua'aca.

¹⁷ Matí'ij raaseíj í pa'ari'i, aj mú mi hua'utá'ixa í teite a'ij ti a'ín tihua'utá'ixaa ti huá'a jemi hu-ataseíjre, a'ij ti tihua'utá'ixaa a'íjna jime'e í pa'ari'i ti huanú'ihuaca'a.

¹⁸ Majta me'ín í mej huá'unamuajri'i a'ij mej tí'ixajtaca'a a'íime cáne'axi mej tiseíjraca'a, naími'i mú rí'i naa tihua'utaseíj.

¹⁹ Ajta a'ín í María, a'í pu rú'avaataca'a í ru tzajta'a. Jéhua pu tí'imua'ajca a'ij ti ti'ití huaríj huá'a jemi.

²⁰ Matí'ij mi a'ucíj a'íime cáne'axi mej tiseíjraca'a. Jé'ecan maújtemua'ave'e í Dios jemi, majta rí'i tiraatá'a niuucari jime'e a'íjna jime'e í mej ráanamuajri'i, majta í mej raaseíj. Naími'i pu ayén teja'uré'ene a'ij ti tihua'utá'ixaa í tavástara'a.

Mej nu'u u ye'utaseíjrataca'a í Jesús u teyujta'a

21 Tí'ijta tejauumé'eca aráhuaica xica jetze, tí'ij i teja'uré'ene í xica mej jetzen ra'antisíjchi í navi-ira'an í ti jetzen te'evi'i í pa'ari'i. Mat'ij mi miyen raatamuá'a tijín Jesús, tíj ayén amuacaícan tiraata'ixaa a'íjna í seíj ti ta japua tí'ivaire'e.

22 Tí'ijta ari teja'uré'ene ja'anáj mat'ij pua'a í'ihuaca a'ij ti ye'í té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, mat'ij mi me'ájna ya'uví'ti me'ájna Jerusalén mej mi u ya'utaseíjrata í pa'ari'i u teyujta'a í tavástar'a jemi.

23 Ayee mú huaríj, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tijín: “Ayee pu tiú'ujxe'eve'e mej ya'utaseíjrata í tavástar'a jemi naíjmi'ica a'achú mej pua'améca í mej amuaaté'ee muaanúnu'ihuaca'a í ti'iríi í mej teteca.”

24 Majta tiu'utamuaí'ivejtan a'ij ti ajta té'eyu'usi'i a'íjna jetze ti jín tihuá'u'itiiri'i í tavástar'a. Ayen tijín: “Miche'e hua'apuaca huatámuaí'ivejta í cucuí'se na'ari hua'apuaca í jáamua'ise.”

25 A'ájná'imua, seíj pu a'uun e'echéjme'e a'ájna Jerusalén. Ayee pu ántehuaaca'a tijín Simeón. Rí'i pu ti'itiújcha'íica'a í Dios jemi. Ajta jeíhua pu rá'astejca'a í ruyel'irá. A'íj pu tí'ijchu'eve'eca'a a'ájna xicájra'an jetze ti jetzen Dios huá'ancu'uvajxí'isin a'ímej í mej Israel jetze ajtéme'ecan. Ajta a'ín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'í pu jemin huateájturaa.

26 A'ín xiéjniu'ucare'ara'an ayén tiraata'ixaa ti nu'u caí mi'ini caí xi huataseíjre'en í Ciríistu'u, ti tavástar'a ye'uta'íti'i. A'í pu nu'u Simeón rasei-jran.

27 Ti'ij jí í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ca'aníjra'a raatá'a a'íjna í Simeón ti a'uun a'atanén u teyujta'a a'u ti e'eráyaujta'a. Majta me'ín í vaújsimua'ame'en í pa'ari'i, a'úu mú majta a'ará'a u teyujta'a mej mi miyen ráaruuren í pa'ari'i a'ij ti tiú'ujxe'eve'e mej mi ra'ará'asten í ruye'irá.

28 Aj pu i a'ín Simeón ra'ancuré'echui a'íjna í pa'ari'i. Ti'ij jí rí'i tiraatá'a í Dios tijín:

29 Nevástar'a, pu'uri rí'irí pej naatá'an nej nexiéehua huámi'ini,
a'iné pepu'uri ra'ará'aste a'íjna í pej jín te'atá'aratziiri'i ineetzi jemi i nej muavaire'e.

30-31 A'iné nej'i nu jín raasej a'íjna í pej jín tu'irátuaasin,
a'íjna í pej yen raateájtuaa meti'iseíraca'a naíjmi'í í teite a'achú mej pua'amé yen huachéjme íiyen chaanaca japua.

32 A'í pu hua'atátzavi'ira a'ame temua'a naa a'ímej í mej caí Israél jetze ajtémecan mej mi caí ché'e miyen 'eene'en matj a'íime í mej huachéjme tíca'amiste'e.

Ajta a'í pu hui ve'ecán jín tihua'uta'aíjtesin í á'ateitestemua'a, a'íime í mej Israél jetze ajtémecan.

Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Simeón.

33 Jé'ecan mú naa rí'i tira'utasej í vaújsimua'ame'en í pa'ari'i a'íjna jime'e a'ij ti tiu'utaxájtaca'a í pa'ari'i jime'e.

34 Ti'ij jí Simeón rí'i tihua'uteájtuaa. Ti'ij jí ayén tiraata'ixaa í María, í náànajra'an í pa'ari'i tijín:

—Casi'i, ayée pu tiú'uxi'epi'intari'ihuaca'a ti a'íjna pa'ari'i jime'e. Mu'ití mú ve'ecán

jín tite'enteárutixi'isin a'íime í mej Israél jetze ajtème'ecan, ajta mu'licáca pu té'ari'ira í mej jín títetateí. A'íj xu jín siyen tiráamua'aree ti ayén té'eme a'iné jeíhua mú ratíti.

³⁵ 'Ayee pu té'eme tí'ij mé jéjre'e seijre'e a'ij mej tí'imua'atze í teite mému'iití. Ajta mú'etzi, ayée pu che'atá na'a tímu'uhuatacuí'ini í á'a tzajta'a cumu ti ja'ati mua'antéjtzeti nahuaa jime'e. —Ayee pu tiraata'ixaa.

³⁶ Seíj pu ajta vejli'i huatéveeca'a ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. 'Íita'a pu pú'een ti ayén ántehuaa tíjín Ana. Pu'uri ucarij. A'íi pu yaujra'an pú'een a'íjna í Fanuel, í ti Aser jetze ajtème'ecan. A'íjna í 'íita'a, ayée pu á'atee ti ví'iche'e a'achú cumu aráhua'apua nine'ira'a. Tí'ij jí huam'íi í cína'ara'an.

³⁷ Tí'ij jí ruséjta já'araa. Jéihua pu ari á'atee ti ayén rusej. Ajta pu'uri ayén ucarij na'a cumu muáacuate japuan muáacua nine'ira'a. Capu ajta ja'anáj huiráaye'icaa u teyujta'a sino a'úu pu r'íi tiratá'acare'e í Dios jemi nain xicaj tzajta'a, ajta nain tíca'ari tzajta'a. Ajta pu rú'itzi'ive'eca'a, ajta téniúuve'e í Dios jemi.

³⁸ Jíme'en pu'u raatapuá'ajtaca'a í Simeón ti tiu'utaxájtaca'a, aj pu í a'íin a'ur'éene a'ímej jemi. Tí'ij jí r'íi tiraatá'a í Dios. Tí'ij jí a'utéjche ti hua'utá'ixaate'en í teite a'íjna jime'e í pa'ari'í. A'íime í teite, a'íi mú a'íin pú'een í mej rachú'eve'eca'a ti Dios hua'irájtuaani naími'i a'uun mej Jerusalén huachéjme.

Mej nu'u huaré'aci u Nazarét

39 Majta me'ín í vaújsimua'ame'en í pa'ari'i, mat'íj nain jín te'ará'aste a'ij ti té'eyu'usi'i a'ájna jetze ti jetzen tihuá'u'itiiri'i í tavástar'a, mat'íj mi a'ucíj a'ájna já'ahua'a Galilea. A'uu mú a'utanéj u Nazarét, a'u mej é'eme'ecan.

40 Ajta a'ín í pa'ari'i, a'í pu huavé'ese, ajta hu-ateújca'ane. Jé'ecan pu r'í mé teúumua'arejca'a. Ajta pu Dios r'í tiratá'acare'e.

Pa'ari'i ti nu'u a'uun e'irácati u teyujta'a

41 Majta a'íime í vaújsimua'ame'en í pa'ari'i, t'íj pí na'a nine'ira'a jetze, a'úu mú a'atánineica'a a'ánna Jerusalén mej mi ra'utámua'aree a'ájna xicájra'a ti jetzen Dios tihua'utá'uuni'iri'i í huá'a yaujmua'a mej anáaté'ee muaanúnu'ihuaca'a.

42 T'íj ari rájcha'íca'a a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua nine'ira'a a'ájna í pa'ari'i, a'íime vaújsimua'ame'en, a'úu mú á'uju'un mej mi tiú'uyesten í ruye'irá jime'e.

43 T'íj te'upuá'areca'a í mej tiu'uyé'este, mat'íj mi huaré'aci para a'ujna mé é'eche. Ajta a'ín í pa'ari'i, a'úu pu a'uteájturaa a'ájna Jerusalén.

Majta me'ín í vaújsimua'ame'en, camu ramua'areereca'a.

44 Ayee mú tí'imua'ajca tijín: Huá'a jamuan pu huaméj í seica í mej ta jamuan huajú'ucaa. Mu'uri seíj xicaj á'atee mej miyen titeejú'ucaa. Mat'íj mi autéjhuii mej ráahuauni huá'a tzajta'a í teite, ajta a'ímej jemi í mej huá'a jamuan huajú'ucaa.

45 Mat'íj caí ráateu, mat'íj a'uun huaré'aci a'ájna Jerusalén mej mi ráahuauni.

46 Mirá'atee a'achú cumu huaíca xicaj mej rahuahuau. Mat'íj mi xaa ráateu. A'uu pu

unú'ujcatii u teyujta'a a'u ti e'eráyaujta'a. A'uu pu a'utácacii huá'a jamuan í mej tí'imua'ata. A'ímej pu namuajraca'a, ajta tihua'íhua'ura.

⁴⁷ Majta me'ín í mej ráanamujri'i, naími'i mú naa rí'i tira'utasej me'íjna jime'e ti temua'a naa tiyaú'itiée já'araa a'ij mej tiraata'ixaa, majta me'íjna jime'e a'ij ti a'ín tiu'utaxájtaca'a.

⁴⁸ Majta me'ín í vaújsimua'ame'en mat'ij raasej ti huá'a tzajta'a jé'ejvee, jeíhua mú a'ij ra'utasej. Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa í náànajra'an tíjín:

—Niyauj, ¿a'iné 'een jín piyen taruure? Tu'uri á'atee tej muahuahuau inee, ajta a'atáata. Jé'ecan tu a'ij pua'a te'etamua'ate mú'etzi jime'e.

⁴⁹ Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné 'een jín siyen tí'inehuahuau? ¿Ni qui secaí ramua'aree ti ayén tiú'ujxe'eve'e nej niyen te'evé'enmua'areere íiyu niTáata chí'ij jetze?

⁵⁰ Majta me'ín, camu a'atzu me'ín yaú'itiée muá'araa a'ij ti tihua'utá'ixaa.

⁵¹ Tí'ij jí á'uraa huá'a jamuan í ruvaújsimua'a. Mat'ij mi me'uun a'ucáane u Nazarét. Ajta a'ín, a'í pu huá'antzaahua í ruvaújsimua'a. Ajta a'ín náànajra'an, a'í pu nain teú'avaataca'a í ru tzajta'a.

⁵² Ajta a'ín í Jesús, a'í pu huavé'ese, ajta jaítze'e ari tiú'umua'areereca'a. Dios pu rí'i tiraatá'a, majta í teite.

3

Tí'ij nu'u u tihuá'a'ixaate'eca'a a'íjna í Juan a'ájna já'ahua'a a'u ti cáí é'e tí'itíj

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

1 Ayee pu nu'u tiuju'uríj tí'ij teuumé'eca a'achú cumu tamuáamuata'a japuan anxíj nine'lira'a ti tí'aijtaca'a a'íjna í César, í mej majta miyen ratamuá'amua tíjín Tiberio. A'ájná'imua, tí'ij auj tí'itéveeca'a tajtuhuan jime'e a'íjna í Póncio Pilato a'ujna Judea, ajtahua'a seíj pu tí'itéveeca'a tajtuhuan jime'e a'ujna Galilea. Ayee pu ántehuaaca'a tíjín Heródes. Ajta juutzeájra'an a'íjna í Heródes, a'íi pu tí'itéveeca'a tajtuhuan jime'e a'ujna Iturea, ajta a'ujna Traconite. Ayee pu ántehuaaca'a a'íjna tíjín Felipe. Ajta a'íin í Lisaniás, a'íi pu tajtuhuan jime'e tí'itéveeca'a a'ujna Abilene.

2 A'ájná'imua, matí'ij mauj ve'ecán jín tite-taté'acaa u teyujta'a a'íjna í Anás, ajta a'íjna í Caifás, a'úu pu á'ucatii a'íjna í Juan, já'ahua'a a'u ti caí jé'e tí'itíj. A'íjna í Juan, a'íi pu rayauj a'íjna í Zacarías. A'uu pu a'ucaíca tí'ij Dios raatajé.

3 Nainjapua pu yé'ivejca'a tíj na'a a'uun ti huatacá'a í játe'ana jetze, í Jordán. Ayee pu tihúa'a'ixaate'eca'a ti nu'u ayén tiú'ujxe'eve'e mej nu'u seicié tiú'umua'ati ti ij nu'u Dios tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í jemin. Aj pu i Juan huá'umuai'ihuaca'a.

4 Ayee pu che'atá na'a ríjcaa a'ij ti te'uyú'uxaca'a í yu'uxari jetze a'íjna í Isaías, í ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayen tíjín:
Ja'ati pu u e'ejíjhua a'ujna já'ahua'a a'u ti caí é'e tí'itíj.

Ayee pu tejé'exa a'íjna í ja'ati tíjín:

“Naa xu rí'i huaújcaten mú'een sej si rí'i tira'ancuré'evi'itín í tavástara'a,
sej si caí raatamuári'eriste'en se'íjna ti yen hu-
ataseíjre'esin tí'ij amua'irájtuaani.

⁵ Miché'e miyen rí'i huaújcaten matíj a'íime í mej juyeta.

Miché'e te'evé'ejíste'axi'in a'u ti e'etécúcu'unijmee.

Miché'e majta raaté'uunaxi'in nain í jírí ti tílitacaíjmee.

Ajta í juye ti tiújtutájme, miché'e raatajé'iyite'axi'in.

Ajta a'u ti caí a'upá'atza, miché'e ra'uré'epa'atzare'en.

⁶ Ajta, tí'ij uvé'enen í tavástara'a, naími'i í teite í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua, a'íi mú raseijran í ti jín Dios hua'irátuaasin.”

Aii pu'u.

⁷ Ajta a'íjna í Juan, ayée pu tihua'utá'ixaa a'ímej í teite í mej a'uré'enineica'a. Ayen tíjín:

—Mí sej siyen seijre'e. Cu xiee sej a'uruáachejye'i matíj í cu'ucu'use ti ij caí huá'utaiixi'í í taij. ¿Ni tzaa seri tíltese'e sicu, ti ij caí Dios amua'uxíjte'en? ¿A'ataani ca'aníjra'a amuaatá'a sej si siyen huárini?

⁸ Na'ari caí, ti pua'a mú'een rujímua'a yé seve'eré'enen tzáahuati'ira'a jime'e, ayée xu huárini a'ij ti ye'í tiraavíjte'e se'íjna jime'e sej seri seicié tiu'umuá'aj. Caxu siyen tí'imua'atze mî ru tzajta'a yee ayée pu ti'ayajna ti naa tejámuaatévaire'en í Dios jemi a'iné mú'een xu í'i huáacixa'astemua'ame'en a'íjna í Abraham teecan.

'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e a'iné ayée pu ti'ayajna ti Dios ayén tiraayí'iti ti ayén ráaruuren í tetej ti ij seicié huaújruuren tíj ti ayén seíre'e á'ara'ani matíj teite, matíj a'íime í mej Abraham

teecan jetze huanéj. Capu ti'itíj a'ij tejamuatévaire í Dios jemi sej i'i huáacixa'astemua'ame'en a'íjna í Abraham teecan.

⁹ Pu'uri hui vejli'i a'ájna xicájra'an jetze ja'anáj ti pua'a Dios amuá'axijte'en ca'anín jime'e. Ayee pu á'amuaruuren cumu ja'ati ti cıyej á'ijveichixi'isin tepuajj jime'e. Naíjmi'i í cıyej ti caí tí'itaaca, a'íi pu tiu'uré'evejchi, ajta tí'tairan. Ayee pu che'atá na'a amuá'axijte'en.

¹⁰ Mat'íj me'ín teite miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné tena'aqui rini?

¹¹ Ti'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a ja'ati hua'apuaca tísiicu'u, ché'e seíj raatapíjte'en a'íjna ti caí tísiicu'u. Ayen cha'a tana'a, ti pua'a ja'ati tí'ijcha'íca í ti tí'icua'iri'i, cha'a a'ín raatá'an í ti caí ti'itíj tícha'íi.

¹² Majta mú e'iré'ene seica í mej huá'ajjive'eca'a í mej tí'tici ti ij a'ín huá'umuai'íhua. Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Maestro, ¿a'iné táarini iteen?

¹³ Ti'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ij xu ancuré'an a'achú ti caj tiraaxí'epi'intare. Caxu hui jaítze'e huá'ajjive'e.

¹⁴ Majta me'ín í xantaaru'u, ayée mú majta tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Carij iteen, ¿a'iné táarini?

Ti'ij jí ayén tiu'utaniú tijín:

—Caxu huá'anahua'ira í hua'atúmin. Caxu hua'itzi jín tihua'axajtzi'ira í teite. Seajta, se'íjna jín r'íi tité'ujmuajte a'achú mej caj tejá'amuanajchite'en. —Ayee tihua'utá'ixaa a'íjna í Juan.

15 Majta me'ín í teite, ayée mú tí'imua'ajca í ru tzajta'a yee tij caí a'íí pírici í Círíistu'u a'íjna í Juan, í mej rachú'eve'eca'a.

16 Tí'íj jí Juan ayén tihua'utá'ixaa naíjmi'ica tijín:

—Aru inee, jaj nu jín á'amuumuai'ihua. Mí ajta, seíj pu a'úu mé e'evé'eme ti jaítze'e raayí'iti necaí inee. A'iné nee nu ciliéene'e jín ti'it'éjvee, ineetzi, capu ayén tiraavíjte'e nej ra'ajta'í'ipi'ín í ca'acaira'an. Mí ajtá'i amín, xiéjniu'ucari pu huata'íti ti huateáturan mú'ejmi jemi. A'íí pu pírici Dios ti raxéjniu'uca. Ajta a'íjna ti mé e'evé'eme, a'íí pu pírici ti r'í'í á'amuaruuren mi a'amua tza-jta'a.

17 'Ayee pu té'eme a'ájna ti a'ín yé uvé'enen, cu xiee ti cu ja'ati ru'itéchueeca í ti jín jetzen ra'anáaca'atze í játze'ara'an í triigu. Ajta a'ín ru'irátu'isin í xaíiri á pua'acié. Ajta a'íjna í imue'eri, rájseire'esin u chi'ita. Ajta í xaíiri, á pua'acié pu yé'etairan í taij jetze ti caí ja'anáj é'emi'ica. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Juan.

18 A'íjna jime'e í niuucari, ajta seica jime'e, a'íj pu jime'en tihua'u'itíiri'i mej mi ráamua'aree a'íj ti 'een í Dios jemi.

19 Tí'íj jí Juan ra'ajté'axi a'íjna í Heródes, a'íjna jime'e ti yá'uvi'itín a'íjna í Herodías, ti amuacáí víiche'eca'a a'íjna jemi í juutzeájra'an í Heródes. Ajta pu a'íjna jín ra'ajté'axi a'íj ti ti'it'íj huáruu.

20 Tí'íj jí Heródes a'íj pua'a huaríj ti'it'íj jime'e ti caí x'í'epi'ín 'een, a'íí pu ra'iteána a'íjna í Juan.

*Tí'íj nu'u Jesús huámuai'ívijhuaca'a
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)*

21 Tí'ij a'íin Juan huá'amua'i'ihuaca'a í teite, a'íi pu ajta a'ij huámuai'ihuaca'a a'íjna í Jesús. Tí'ij Jesús téniusime'e í Dios jemi, tí'ij i antaújcuunareca'a u ta japua ti a'uteájmuua.

22 Ajta a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu ave'ecáme'ecaa. Ayee pu seijre'eca'a tíj cucui'i. Aj pu i japuan 'ujyéijxi án mu'úutze'en. Ajta á'iyen niucari huánamuajri'i ti uj e'icánamuajre'e júte'e. Ayen tijín:

—Niyauj pej hui píríci í nej jeíhua muá'ixe'eve'e. Jé'ecan pej rí'i naatá'a i ne tzajta'a. Ayee pu teje'ijcánamuajre.

*Í huáacixa'astemua'ame'en teeca í Jesús
(Mt. 1:1-17)*

23 Ajta a'íin í Jesús, ayée pu rájcha'íca'a a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a nine'ira'a tí'ij a'utéjche ti tihua'utá'ixaate'en í teite. Ajta a'íin, a'íi pu nu'u jetze airaújnejjte í José. Ajta a'íin José, a'íi pu jetze airaújnejjte í Elí.

24 Ajta a'íin í Elí, a'íi pu jetze airaújnejjte í Matat. Ajta a'íin í Matat, a'íi pu jetze airaújnejjte í Leví, ajta a'íin Leví a'íi pu jetze airaújnejjte í Melqui. Ajta a'íin Melqui, a'íi pu jetze airaújnejjte í Jana. Ajta a'íjna í Jana, a'íi pu jetze airaújnejjte í José.

25 Ajta a'íjna í José, a'íi pu jetze airaújnejjte í Matatías. Ajta a'íin í Matatías, a'íi pu jetze airaújnejjte í Amós. Ajta a'íjna í Amós, a'íi pu jetze airaújnejjte í Nahum. Ajta a'íjna í Nahum, a'íi pu jetze airaújnejjte í Esli. Ajta a'íjna í Esli, a'íi pu jetze airaújnejjte í Nagai.

26 Ajta a'íin Nagai, a'íi pu jetze airaújnejjte í Maat. Ajta a'íjna Maat, a'íi pu jetze airaújnejjte í Matatías.

Ajta a'ñn í Matatías, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Semei. Ajta a'ñn í Semei, a'ñ pu jetze airaújnejjte í José. Ajta a'ñn í José, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Judá.

²⁷ Ajta a'ñn Judá, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Jonán. Ajta a'ñn í Jonán, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Resa. Ajta a'ñn í Resa, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Zorobabel. Ajta a'ñn í Zorobabel, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Salatiel. Ajta a'ñn í Salatiel, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Neri.

²⁸ Ajta a'ñn í Neri, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Melqui. Ajta a'ñn í Melqui, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Adi. Ajta a'ñn í Adi, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Cosam. Ajta a'ñn í Cosam, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Elmodam. Ajta a'ñn í Elmodam, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Er.

²⁹ Ajta a'ñn Er, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Josué. Ajta a'ñn í Josué, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Eliezer. Ajta a'ñn í Eliezer, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Jorim. Ajta a'ñn í Jorim, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Matat. Ajta a'ñn Matat, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Leví.

³⁰ Ajta a'ñn Leví, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Simeón. Ajta a'ñn Simeón, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Judá. Ajta a'ñn í Judá, a'ñ pu jetze airaújnejjte í José. Ajta a'ñn í José, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Jonán. Ajta a'ñn í Jonán, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Eliaquim.

³¹ Ajta a'ñn í Eliaquim, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Melea. Ajta a'ñn í Melea, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Mainán. Ajta Mainán, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Matata. Ajta a'ñn í Matata, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Natán. Ajta a'ñn í Natán, a'ñ pu jetze airaújnejjte í David.

³² Ajta a'ñn í David, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Isaí. Ajta a'ñn í Isaí, a'ñ pu jetze airaújnejjte í Obed. Ajta

a'ñin í Obed, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Booz. Ajta a'ñin í Booz, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Salmón. Ajta a'ñin í Salmón, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Naasón.

³³ Ajta a'ñin í Naasón, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Aminadab. Ajta a'ñin Aminadab, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Aram. Ajta a'ñin í Aram, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Esrom. Ajta a'ñin í Esrom, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Fares. Ajta a'ñin Fares, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Judá.

³⁴ Ajta a'ñin í Judá, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Jacobo. Ajta a'ñin í Jacobo, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Isaac. Ajta a'ñin í Isaac, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Abraham. Ajta a'ñin í Abraham, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Taré. Ajta a'ñin í Taré, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Nacor.

³⁵ Ajta a'ñin í Nacor, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Serug. Ajta a'ñin í Serug, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Ragau. Ajta a'ñin í Ragau, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Peleg. Ajta a'ñin Peleg, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Heber. Ajta a'ñin í Heber, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Sala.

³⁶ Ajta a'ñin í Sala, a'ñi pu jetze airaújnejjte Cainán. Ajta a'ñin í Cainán, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Arfaxad. Ajta a'ñin Arfaxad, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Sem. Ajta a'ñin í Sem, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Noé. Ajta a'ñin í Noé, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Lamec.

³⁷ Ajta a'ñin í Lamec, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Musalén. Ajta a'ñin í Musalén, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Enóc. Ajta a'ñin í Enóc, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Jared. Ajta a'ñin í Jared, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Mahalaleel. Ajta a'ñin í Mahalaleel, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Cainán.

38 Ajta a'ñin í Cainán, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Enós. Ajta a'ñin í Enós, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Set. Ajta a'ñin í Set, a'ñi pu jetze airaújnejjte í Adán. Ajta a'ñin í Adán, Dios pu jetzen airáne.

4

T'íj nu'u tiyaaru'u tiu'utatése ti nu'u raatémua'itin í Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

1 T'íjí Jesús jemi huateájturaa í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. T'íj ji a'uun u e'erájraa u Jordán. T'íj jí xiéjniu'ucare'ara'an pu ya'uví'iti a'u ti caí é'e tí'itíj.

2 A'uu pu é'etee a'achú cumu hua'apuate xicaj. Ajta a'ñin tiyaaru'u, a'ñi pu i tiú'ujtesí'ire'eca'a ti raamuá'itin t'íj auté'itzen í Dios jemi. Ajta a'ñin Jesús, capu tí'icua'acáa tíj na'a ti a'uun é'etee. T'íj jí te'era'astéesime'eca í hua'apuate xicaj, temua'a pu jeíhua tiu'utá'icuataca'a.

3 T'íj jí ayén tiraata'ixaa í tiyaaru'u tíjín:

—Tí pua'a hui yaujra'an pej pú'eene'en í Dios, patá'aj raata'aíjte'en mi tetej ti pan huateújtaahua.

4 Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—Aye pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze tíjín: “Í teáata'a, capu pan na'a jín ruuri a'ame.”

5 T'íj jí tiyaaru'u pu ya'uví'iti í jirí japua. T'íj i tiraataseíjra nainjapua tíj na'a ve'etí yen huatacá'a í chaanaca japua, matíj mena'a pua'amecié yen huachéjme i chaanaca japua.

6-7 Aj pu i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a piyen huárini pej títunuta ineetzi jemi, pajta naateánajche, nain nu muaatapuaíjve'esin

pej mú'ee tíhua'uta'aíjte'en, tí ij timuáaci'ítí naíjmi'í tíj na'a tí naa seijre'e tí huá'a jetze seijre'e. Ayee nu hui ríni a'iné a'íj nu jín antínmua'aree, nej niyen raatapuaíjve'en í ja'atí nej á'apuaíjve'e.

⁸ Aj pu í Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Ayee pu té'eyu'usi'í tíjín yee: “Setá'aj siyen sena'a rateáanajche í tavástara'a í Dios. A'íj xu'u huatévaire'en.”

⁹⁻¹⁰ Tí'íj jí ajtahua'a a'ín í tiyaaru'u ya'uví'ítí já'ahua'a yee, a'ájna Jerusalén. An pu ra'antiví'ítí japuan u teyujta'a, japuan í tí jaítze'e antípiti. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a hui pe yaujra'an pepú'eene'en í Dios, ancájvetzi múuci, a'iné ayée pu té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze tíjín:

Dios pu á huaja'uta'ítí í mej jemin tí'ivaire'e mej mi muáacha'ín.

¹¹ Memua'ancuré'evi'ira mú'eetzi pej pi caí á e'ejvá'ítzi'ín.

Aj mú mi muatétatza tí ij caí tí'ítíj a'íj muáaruure.

¹² Tí'íj jí Jesús ayén tiu'utaniú tíjín:

—Ayee pu té'eyu'usi'í tíjín: “Capej tí'ítíj jín a'íj tí'ira'ihua'ura í á'a Dios aísí tí pua'a ayén huárini a'íj pej tí'íjxe'leve'e mú'ee.” —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

¹³ Tí'íj nain antipúa'ari í tiyaaru'u, tí tí'ihuaújtesí'íjre, aj pu í á'uraa. Capu cha'a a'uré'enineica'a jemin ajta caí teja'ure'enén ja'anáj tí pua'a raax'í'epi'íntare tí ajtahua'a huataújtese'en.

Tí'íj nu'u Jesús a'utéjche tí tiu'umuári'en a'ujna u Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 Tí'ij jí Jesús á'uraa a'ujna Galilea. Ajta í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios jemin pu huateájturaa. Ajta nainjapua ti a'uun huatacá'a, jeíhua mú teite ráamua'areeri'i a'ij ti huaríj.

15 A'íi pu tihua'umuá'ate a'ujna hua'atéyujta'a. Majta me'ín í teite, a'íi mú rí'i tiraatá'a me'íjna.

*Tí'ij nu'u Jesús a'uun a'utéveeca'a u Nazarét
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)*

16 Tí'ij jí a'uun a'ará'a u Nazarét, a'u ti a'uvé'ese. Tí'ij teja'uré'ene a'ájna xicájra'an jetze mej pua'a ruse'upi, a'úu pu teyujta'a a'uteájrupi tíj tí'ijrí'irejca'a. Tí'ij jí a'utéechaxi ti ij hua'utánamuajriste'en.

17 Matí'ij mi raatapíj í yu'uxari ti jíri'i ti Isaías teecan ra'uyú'uxaca'a, a'íjna ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Tí'ij jí raatáxijtaca'a, aj pu rá'uteu a'ij ti té'eyu'usi'i ti ayén ti jíme'en yee:

18 Í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'úu pu hui huateáturaasin neetzi jemi, a'iné a'íi pu na'antíhuau,

nej ni tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i í niuucari jíme'e í mej jín hu-ataújtemua'ave'esin.

A'uu pu hui neja'uta'íteca'a nej nu'u tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej námi'i tíjín yee nu'uri amua'irátuaasin.

Ajta nej nu'u tihua'uhuaate'en í mej aracúcu'unijmee mej mi majtáhua'a mé uunéjne'eri,

ajta nej nu'u huá'a japua huániuuni a'ímej í mej rajpuaíjtzi.

19 Ajta nej nu'u hua'utá'ixaate'en tijín: “Ijii pu'uri xaa teja'uré'ene a'íjna í nine'ira'a jetze í ti hui tavástar'a rí'í tihua'utá'asin.”

Ayee pu tira'ujíjve í yu'uxari jetze.

20 Tí'ij jí ratéejire í yu'uxari, tí'ij i raatapíj í ti tí'ivaire'e u teyujta'a. Ajta a'ujyeíjxi. Naími'í matíj mena'a a'úu mej huiiráte'eca'a, a'íí mú raseíjraca'a.

21 Aj pu i a'utéjche ti ayén tihua'utá'ixaate'en tijín:

—Ijii pu hui ayén te'araúrate mú'ejmi jemi a'ij ti té'eyu'usi'í a'íjna jetze í sej seri ráanamujri'í.

—Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

22 Naíjmi'ica pu hua'aránajcheca'a. A'íj mú jín naa rí'í tira'utasej a'íjna jime'e ti naa namujre'e í niuucari ti raataxájtaca'a. Ayee mú tiú'urihua'uraca'a tijín:

—¿Ni caí a'íin pú'een í yaujra'an í José? ¿A'iné hui auj tí'iri'iri?

23 Tí'ij jí Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Jee tzíte'e, ayée pu hui tiná'amitiejte'e ineetzi sej siyen tinaatá'ixaate'esin a'íjna i niuucari ti ayén namujre'e tijín: “Mí pej tí'ihua'ataca, patá'aj tihuá'ahuaate'en asej. Patá'aj piyen che'atá pena'a huárini ayajna pej é'eme'ecan a'ij pej nu'u peri tiú'uruu a'ujna já'ahua'a Capernaúm í tej teri ráamua'areeri'í.”

24 Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, camu ja'anáj ra'ancuré'evi'iti ja'ati ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a a'íime í mej me'uun huachéjme a'ujna ti é'eme'ecan a'íjna í ja'ati.

25 Jee tzíte'e, ayén ti'ayajna, ajmí'í ti auj seijre'eca'a a'íjna í Elías, mu'íití mú hui seijre'eca'a íiye Israel a'íime í 'uuca mej ruséjta muá'araa.

A'ájná'ímua, pu'uri mú aumé'le a'achú cumu huaíca nine'ira'a japuan já'ita'a mej caí ché'le vi-
iye. Ajta, jeíhua pu huatújri'ihuaca'a nainjapua tíj
na'a a'uun ti huatacá'a u Israél.

26 'Mí ajta, a'ín Dios capu hui raata'íteca'a
a'íjna í Elías ti huá'a jemi á'ume'en a'ímej jemi
í 'uuca í mej Israél jetze é'eme'ecan sino ayée pu
tiraata'aíj ti a'uun á'ume'en a'íjna jemi í 'íita'a
ti ruséijta já'araa, a'íjna ti a'uun é'echejca'a u
Sarepta, chajta'a ti a'uun seíj chuéjra'a japua
e'ejtémecantaca'a ti ayén téja'arájtehuuaa tíjn
Sidón.

27 'Ajta tí'ij auj ti'itéveeca'a a'íjna í Eliseo ti
Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, mu'iití mú
hui tí'icucuíca'a í teite a'íjna jime'e í ti tineájxi
huá'ahua'ira'a jetze. Mu'iití mú seijre'eca'a íyen
Israél. Mí ajta, capu ja'ati tihuá'uhuaa sino a'í
pu'u, a'íjna í Naamán, Siria ti é'eme'ecan. —Aye
pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

28 Jíme'en mu'u ráanamujri'i í teite mej teyujta'a
huiráatei, matí'ij mi náimi'i huataníniu'ucacuca'a.

29 Ca'anacan mú ájhuiixi. Matí'ij mi ya'uví'iti
ca'anéeri jime'e, mej á pua'acié ru'irájtuaani u cha-
jta'a jetze. An mú ya'uré'eneijte a'u ti e'encátee
í jirí jetze í ti japuan huachájta'a. An mú
ra'ancariéniche'e a'u ti e'encátee.

30 Mí ajta a'ín Jesús, já'ita'a pu huá'a jetze tanéj.
Tí'ij jí á'uraa.

*Tí'ij nu'u tiyaaru'u pu teví tzajta'a seijre'eca'a
(Mr. 1:21-28)*

31 Tí'iquí a'uun a'ucáane u Capernaúm, cha-
jta'a ti a'uun jetze ajtémecan u Galilea. Tí'ij

teja'ur'éene a'ájna xicájra'a mé jetzen ruse'upi, a'íi pu tihua'umuá'ate.

³² Jéihua pu huá'a jetze ráavatzí í niuucari a'iné t'íj ayén tihua'utá'ixaa, yee pu tihua'utámitiejte'e tijín:

—Xíee tí cu ve'ecán jín tí'it'éjvee.

³³ Meenti se'íj í teáata'a, a'úu pu a'utéveeca'a u teyujta'a. Tiyaaru'u pu tzajta'an seijre'eca'a, tí a'íj pua'a 'een. Ca'anín pu jín raatajé a'íjna í ja'ati a'íjna í Jesús.

³⁴ Ayen tijín:

—Mú'ee, ¿a'iné tí'it'íj pej té'umua'aree itejmi jemi, mú'ee Jesús, mí pej hui Nazarét é'eme'ecan? ¿Ni piyen een jín yé taméj pej pí téjmi antipua'ajte'en? Némuamua'ate inee, ja'ati pej pírici, mí pej Dios jemi r'í'í tí'iseijre'e.

³⁵ Aj pu í Jesús jeíhua ra'ajt'é'axi í tiyaaru'u tijín:

—Capej tí'it'íj xajta. Huirájraa hui mí teví jetze.

Ajta a'íin tiyaaru'u, a'íi pu rá'arie á chuaata'a mejseíraca'a í teite. Tí'íj jí, caí a'íj ráaruú í teví, aj pu í huirájraa.

³⁶ Naími'í mú r'í'í tira'utase'íj í teite. Mat'í'íj mí miyen tiu'utaú'ixaa tijín:

—¿Tí'it'áani niuucarijra'a jín tí'ixa? A'íi pu hui tíhua'ajte'e í tiyáaru'use. Xíee tí cu a'íjna jín antíujmua'areere, a'iné rumuári'eri'ire'ara'an pu jín tí'imuari'e mej mí huiráçine í tiyáaru'use í teite tzajta'a. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

³⁷ Ajta nainjapua tí a'uun huatacá'a, naími'í mú ráamua'areeri'í a'íj tí Jesús tí'it'íj huáruu.

*Tí'íj nu'u Jesús tiráhuaa í mu'uneára'an í Simón
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)*

38 Tí'ij jí huirá'jraa a'íjna í Jesús a'ujna u teyu-jta'a. Tí'ij jí a'uun a'ará'a í Simón ti é'eche. Ajta a'íjn í mu'uneára'an í Simón, a'í pu tí'icui'ica'a. Pístacare'e a'íjna í 'íita'a. Matí'ij mi raatáhuaviiri'i me'íjna í Jesús ti nu'u tiráahuaate'en.

39 Tí'ij jí Jesús aicaújtutzi a'íjna jemi. Tí'ij jí ra'ajté'axi í ti jín tí'icui'i. Aj pu i huateápua'areca'a í cu'íini'ira'a. Jíme'en pu'u huateápua'areca'a í cu'íini'ira'a, aj pu i ájchee a'íjna ti tí'icui'ica'a. Tí'ij jí a'íjn tihua'umí.

Tí'ij nu'u Jesús tihuá'uhuaa jeíhua í teite

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

40 Tí'ij huaré'ecieenareca'a í xicaj, a'íime í teite hua'uré'enejte'axi í Jesús jemi naíjmi'ica í mej tí'icú'icui'ijme. Capu tí'iseicaj na'a í cu'íini'ira'a. A'í pu hua'ajtamuarí'exi seij ajta seij. Tí'ij jí naíjmi'ica tiú'uhuaa.

41 Majta me'ín í tiyáaru'use í mej teite tzajta'a seijre'eca'a, naíjmi'i mú huiráaci. Matí'ij mi miyen ca'anín jín tiraatajé tijín:

—Mú'ee pe yaujra'an pú'een í Dios.

Mí ajta a'íjn í Jesús, a'í pu hua'ajté'axi. Capu hua'utá'a mej tiu'utaxáj a'iné méjmu'areereca'a tijín a'í pu a'íjn pírici Dios ti án yá'ujra í ipuari japua.

Tí'ij nu'u Jesús tihuaja'utá'ixaa a'ujna Galilea

(Mr. 1:35-39)

42 Tí'ij tapuá'arijme'eca, aj pu i huirá'jraa u chi'ita í Jesús. A'uu pu a'ará'a a'u ti caí é'e tí'iti. Majta me'ín í teite, a'í mú ráahuausime'e. Matí'ij mi me'uun a'ará'a a'u ti a'ij éene'e. Méjxe'eve'eca'a ti caí á'ura'ani, ti a'uun a'uteáturan a'ímej jemi.

43 Mí ajta a'ín Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:
 —Ayee pu ajta tiú'ujxe'eve'e nej ti-
 hua'utá'ixaate'en í seica í teite mej méyee
 huachéjme ne'íjna jime'e í niuucari ti r'íi
 tihua'utá'asin, í ti ajta jíme'en raxájta ti a'ín Dios
 yen huatasejre'esin íyen chaanaca japua ti i yen
 tiu'uta'aíjta tíj na'a ve'etí yen seijre'e. Ayee nu hui
 'een jín mú a'uvé'emej. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

44 Ajta a'ín Jesús, aúche'e pu tihuá'a'ixaate'eca'a
 u tihua'atáyujta'a jetze tíj na'a a'uun ti huatacá'a u
 Judea.

5

Mat'ij nu'u huatámu'iireca'a í hua'ité (Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

1 Ja'anáj ti ayén tiuju'uríj ti a'ín Jesús a'uun
 a'utéveeca'a a'u ti jaj e'eve'e'ástime ti ayén
 téja'arájtehuuaa tijín: Genesaret. Jéihua mú teite
 ajteáxiireca'a a'íjna jemi. A'íi mú ranamuájraca'a í
 niuucari ti jíme'en raxa í Dios.

2 Tí'ij jí Jesús hua'apuaca huasej í baarcu mé
 e'ecáviviíjme'eca'a í mej hua'ité jetze vivi'i. Majta
 a'íime, mu'uri tí'ija'usica'a í tiú'ujxiejmua'a.

3 Tí'ij jí Jesús ateájraa í sej jetze í baarcu, a'íjna
 Simón ti racií. Tí'ij jí ayén tiraatáhuaviiri'i a'íjna í
 Simón ti a'atzu ímuá huatéchaxín á jaata'a. Tí'ij jí
 a'ujyejxi. A pu aracaíi tihuá'amua'ate í teite.

4 Tí'ij raatapuá'ajtaca'a ti tihuá'ixaate'e, aj pu i
 ayén tiraata'ixaa a'íjna í Simón tijín:

—Patá'aj jaítze'e a'ímuá huatéchaxín a'u ti
 jaítze'e auut'íi í jaj. Pajta ra'atéhua'axín mi
 á'axiejmua'a patá'aj hua'ité huavívi'i.

⁵ Simón pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Maestro, tu'uri huatáxa'ai tej tí'imuari'e. Catu ti'itíj huatéevi'i. Capu amín a'ij, a'iné mú'ee pe hui piyen tinaatá'ixaa, ayée nu rini.

⁶ Matí'ij mi ra'atéhua'axi í ruxiejmua'a. Ayee mú jín huaríj, jeíhua mú huápi'i hua'itáti. Tín pu huatésiujtza'anixi í huá'axiejmua'a í hua'ité jime'e.

⁷ Matí'ij mi hua'utajé í ru'amiigustemua'a í mej aráatei í seij jetze í baarcu, mej mi mú a'uré'enen matá'aj hua'utévairé'en. Matí'ij mi a'uré'ene. Matí'ij mi hua'avé'ejiste'axi í hua'ité í baarcu jetze. Tín mú ateárutixi a'íjna jime'e mej avé'ejisteca'a.

⁸ Ajta a'ín Simón, jime'en pu'u raaseíj, aj pu i títunutaca'a í Jesús jemi. Ayee pu tiraata'ixaa tijín:

—Á'ura'a ineetzi jemi, nevástara'a, a'iné jeíhua nu auteájturaa mú'etzi jemi.

⁹ Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'iné jeíhua pu naa rí'i tira'utaseíj a'íjna jime'e mej huápi'i jeíhua hua'uvívi'i í hua'ité.

¹⁰ Ayee mú che'atá mena'a naa rí'i tira'utaseíj a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan. A'í pu hua'atáata a'íjna í Zebedeo. Majta a'íime, a'í mú jemin tí'imuari'e jamuan í Simón. Tí'ij jí a'ín Jesús, ayén tiraata'ixaa a'íjna í Simón tijín:

—Capej tí'itziine'e. Ijii ti yú auca'ití a'ame, neetzi jemi pepu'u hui teite tíseire'esin. —Ayee pu tiraata'ixaa.

¹¹ Matí'ij mi hua'itajájpuxi í baarcu a'u ti a'uhuáchi. Matí'ij mi nain teje'etiá'a. Matí'ij mi a'ucíj jamuan í Jesús.

*I ja'ati ti nu'u tineájxi aj jetzen í lepra
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)*

12 A'ájná'ímua, tí'ij Jesús a'uun a'utéveeca'a a'ájna já'ahua' chajta'a, seíj pu e'iré'ene jemin. Temua'a pu jeíhua tí'icá'atza a'ájna jime'e tí tineáxí í huá'ire'ara'an jetze. Tí'ij raaseíj, aj pu i tí'tunutaca'a jemin í Jesús. Aa pu chuáata'ímua é'etia runéerime jime'e. Ayee pu tí'ijree tíjín:

—Nevástará'a, tí pua'a hui mua'aráanajche pej tináahuaate'en.

13 Tí'ij jí Jesús huatamuájca'ataca'a. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—A ní'ijtá ne'u, na'aráanajche nej timuáahuaate'en. Pepu'uri hui huarúj.

Jíme'en pu'u ayén tiraata'ixaa, aj pu i xaa huarúj icu.

14 Tí'ij jí Jesús ayén tiraata'aíj tíjín:

—Capej ja'ati ixaate'e sino a'uun pej á'ume'en jemin í tí'ivaire'e u teyujta'a. Patá'aj ja'utá'aseijrata jemin a'ájna. Pajta piyen tiu'utamuaí'ivejta a'ij tí tiu'uta'aíjtaca'a a'ájna í Moisés teecan mej mí ráamua'aree tíjín pepu'uri huarúj. —Ayee pu tiraata'ixaa.

15 Majta me'ín í teite, nainjapua mú ráamua'areeri'í a'ij tí Jesús huaríj. Tíj na'a tí'itápuaapua'are, jaítze'e mú ranamuájraca'a. A'íj mú jín, jeíhua mú ajteáxi'reca'a í teite í Jesús jemi tí a'ín tíhuá'uhuaate'en a'ájna jime'e í mej tí'icucuí'í.

16 Ajta a'ín Jesús, ja'anáj tí na'a pu a'uun e'etánineica'a a'u tí caí é'e tí'itíjca'a tí'ij ruseíj hu-atéjniuuni.

*I ja'ati tí nu'u nainjapua ciyáaxara'a
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)*

17 Ayee pu tiuju'uríj a'ajná'imua. Mu'iití mú á e'iré'ene í teite tíj na'a a'uun mej a'uchéjme a'ujna u Galilea, ajta a'ujna u Judea, ajta a'ujna u Jerusalén. A'ii mú a'ín pú'een í fariseos, majta a'íime í mej tí'imua'ata a'íj tí té'eyu'usi'i jetzen í yu'uxari jetze í Moisés teecan tí ra'uyú'uxaca'a. A'íí mú huiiráte'eca'a í Jesús jamuan. Ajta í muári'eri'ire'ara'an í tavástara'a, a'íí pu jemin hu-ateájturaa tí'íj tihua'uhuaate'en í teite.

18 Majta seica a'uun e'iré'ene. Tevij mú huáchuisime'e, itari japua mera'ujtéca. Nainjapua pu ciyáaxara'aca'a í ru jetze a'íjna í ja'ati. A'íí mú huataújtese mej ru'uteájtuaani u chil'ita mej mi yenu'uhuaré'eten í Jesús jemi.

19 Mí ajta caí capu huatári'iristareca'a a'iné jeíhua mú teite aitéujseire'eca'a tá'apueerta.

Matí'íj mi anticíj japuan í chil'íj. Matí'íj mi ra'anáacu. A'íí mú jín ayén huaríj, matí'íj ru'ucájtuaa japuan meru'ujtéca í itari. A'uu mú ru'ucájtuaa huá'a tzajta'a í teite a'u tí Jesús a'utéjvee.

20 Tí'íj Jesús hua'useíj a'ímej, aj pu i xaa ráamua'areeri'i tíjín meté'atzaahuate'e, tzíte'e. Tí'íj jí ayén tiraata'ixaa a'íjna tí ciyáaxara'a tíjín:

—Ne'amiigu, nu'uri timuaatá'uuni'iri'i í pej hui jín auteájturaa í Dios jemi.

21 Majta me'ín í fariseos, majta me'ín í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, a'íí mú autéjhuii mej miyen tí'imua'atze í ru tzajta'a tíjín:

—¿A'taqui hui pírici amíjna mi ja'ati tí ayén a'íj pua'a tí'ixa í Dios jemi? Se'íj pu'u na'a a'ín pú'een tí tihua'utá'uuni'i í teite í mej jín auteájturaa í Dios

jemi. Dios pu a'ín pú'een ti ayén tihua'utá'uuni'i. Ajta amín, capu hui a'íjna jín antiújmua'aree.

²² Ajta a'ín í Jesús, a'í pu ruseíj rú'umua'areereca'a a'ij mej tí'imua'ajca. Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'urí'i tíjín:

—¿A'iné hui 'een jín siyen tí'imua'atze í ru tza-jta'a?

²³ ¿Ti'itáani jaítze'e muári'eri? ¿Ni jaítze'e muári'eri nej niyen tiraata'ixaate'en ne'íjna ti ciyáaxara'a yee: “Nu'uri timuaatá'uuni'iri'i í pej jín auteájturaa í Dios jemi”, na'ari yee: “Ájchesi, mé pej tamé'en”? Jee xaa ne'u, ayée nu tejá'amua'ixaate'e ne'íjna jíme'e ti jaítze'e muári'eri nej niyen tiraata'ixaate'en yee: “Ájchesi, mé pej tamé'en.”

²⁴ 'Aru sej si ráamua'aree í nej hui xaa ne'íjna jín antínmua'aree íiyen chaanaca japua nej ní tihua'utá'auuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi, ayée nu huárini inee i nej neajta huá'a jetze airáne í teite.

Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna ti ciyáaxara'a tíjín:

—Ne'amiigu, ayée nu tí'imua'ixaate'e tíjín, ajchesi hui, pajta ra'anchuén mi á'utaatzi. Aricu á'uraa u á'ache.

²⁵ Jíme'en pu'u ayén tiraata'ixaa, aj pu i a'ín ti ciyáaxara'a, ájchee, yá'uchuii í rú'utaatzi. Tí'ij jí rí'i tiraatajé í tavástara'a. Tí'ij i á'uraa í ruche.

²⁶ Naími'i mú naa rí'i tira'utaseíj. Jé'ecan mú rí'i tiraatá'a í Dios jemi. Majta caí cha'a a'ij tirájteuve'e. Ayee mu'u tíjín:

—Ijii tu xaa ti'itáj huaseíj ti huápi'i ruxe'eve'e.

*Tí'ij nu'u Jesús raatajé í Levi
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)*

27 A'atzu a'ateevi'i, aj pu i Jesús áa a'uré'ene. Seíj pu ja'atí huaseíj tí'iteji'ivi. Ayee pu ántehuaa tíjín Leví. A'uu pu e'irájca u chi'ita a'u mej titejé'ejí'ivi. Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—Patá'aj hui nee jamuan á'uche'ecane'en.

28 Tí'íj jí a'íjn Leví ájchee. Naími'i pu teje'etiá'a. Tí'iquí jamuan á'uraa.

29 Tí'iquí a'íjn Leví tiu'uyé'este í ruche a'íjna jíme'e tí ari Jesús jamuan á'uche'ecan. Majta me'ín í mej tí'iteji'ivi, majta seica, a'íj mú huá'a jamuan tí'icua'acaa.

30 Majta a'íjme í fariseos, majta a'íjme í mej tí'imua'ataca í yu'uxari jetze tí Moisés ra'uyú'uxaca'a, a'íj mú autéjhuii mej tihua'uxájtzi'í a'íjmej jemi í mej Jesús jamuan á'uujhua'ane'e. Ayee mú tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'íné 'een jíj siyen huá'a jamuan tí'icua'aca, seajta hui ye'eca jamuan í mej tí'iteji'ivi, seajta huá'a jamuan í mej a'íj pua'a ríjcaa?

31 Ajta a'íjn Jesús, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ayee pu hui 'een jíme'en í teite í mej á'uci'ica'an jemin í tí ya'anaca. Capu ruxe'eve'e mej á'uci'ica'an jemin í mej rí'en sino a'íjme mu'u hui í mej tí'icucui'í.

32 Mí neajta inee, canu hui ne'íjna jíj mú a'uvé'emej nej ni ne'íjmej huatájeeve a'íjmej í tí ayén tihua'amitiejte'e yee xí'epi'ín mú ríci sino a'íjmej nu'u í mej rú'umua'aree í ru tzajta'a í mej caí xí'epi'ín ríci.

I mej nu'u rú'itzi'ivi

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Matí'íj mí miyen tiraata'íhua'uri'í í Jesús tíjín:

—A'ñime í mej hui Juan jamuan á'ujujhua'an, jeihua mú rú'itzi'ivi, majta huaténiiuue í Dios jemi. Ayee mú che'atá mena'a rici a'ñime í fariseos. Mí majta, a'ñime hui í mej á jamuan á'ujujhua'an, metijí'icua'aca, majta ye'eca, micu.

³⁴ Ajta a'ñin Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a ja'ati huaténe'iche, a'ñi pu ajta ru'amiigustemua'a huatá'inen mej mi tiú'uyesten. Aj pu i tihua'amicuan. ¿Ni qui miyen tiú'uritzi'ive'e tí'ij auj huá'a jamuan a'utéveeca? Camu xaa ne'u.

³⁵ 'Mi ajta, aúche'e pu hui teja'uré'enejsin a'ájna xicá'ra'a ti jetzen ra'ajján a'íjna ti huaténe'iche. Aj mú xaa amiigustemua'ame'en ru'ítzi'ive'en a'iné capu ché'e mé'e já'ahua'a í hua'amiigu. A'iné naúche'e nu yé huatéjvee, camu hui ru'ítzi'ive'en í ne'amiigustemua'a.

³⁶ Sejí pu tihua'utá'ixaa í niuucari tijín:

—Tí pua'a ja'ati rá'acu'une'epua í c'ixuri ti mí'ime'ecan, capu a'íjna jín rá'acu'une'epua c'ixuri jime'e ti caí xi ja'anáj já'usini'i. Tí pua'a ayén a'íjna jín rá'acu'une'epua, a'ñi pu huatétzu'uta a'íjna í c'ixuri ti jéj'cua tí'ij huatéja'usini'ihua. Tí'ij jí ra'atésuijtza'anaxi'isin í ti mí'ime'ecan. Aj pu i, í ti anásuijtza'ani, jaítze'e pu hui ve'etí a'ame.

³⁷ 'Ajta camu miyen rij'caa mej ru'ucá'jtu'ani navij limeetajra'a tzajta'a ti cára'ajchira'a viinu tí'itíj mej mauchén ráataahuaca'a. Tí pua'a miyen ráaruuren, a'íjna í viinu ti jéj'cua, a'íj pu jetze huiitaxí'sin í eeca, ajta autasiújtza'ani í navij ti cára'ajchira'a. Aj pu i a'uvaíjtzi í navij, ajta hui í viinu.

38 A'ij pu hui jín ayén tiú'ujxe'leve'e ti iru'ucájtua'ni navij tzajta'a ti jéjcua a'íjna í viinu ti ajta jéjcua, icu.

39 'Ajta, matí'ij ra'anti'í í viinu ti mí'ime'ecan, capu ja'ati ayén raxí'leve'e ti ra'antiyé'en í ti jéjcua a'iné ayée pu tirá'amitiejte'e ti jíme'en yee jaítze'e pu hui ajme'ira'a í ti mí'ime'ecan caí í ti jéjcua. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

6

Mej nu'u muaiiyu huaré'acupi

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

1 Ayee pu ajta tiuju'uríj a'ájna í xicájra'a mej jetzen ruse'upi. Aa pu aumé'ecaa já'ita'a u ví'ira'ata'a í Jesús. Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íj mú autéjhuii mej rú'ijtzaanaxi'ín ti'itíj atzi ti triigu jetze huijneájxi. Matí'ij mi raatémuati'isixi í rumuájca'a jetze. Majta autéjhuii mej ráacua'ani.

2 Majta a'íime í fariseos, seica mú á vejli'i a'uté'uuca'a. Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i a'íjna í Jesús. Miyen tíjín:

—¿A'iné hui 'een jín piyen tí'imuari'e ti'itíj ti nu'u caí ri'irí ti ayén ti'itíj ú'uruuren a'ájna xicájra'a mej jetzen pua'a ruse'upi?

3 Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni secaí mú'een ja'anáj ra'ujíjve í yu'uxari jetze a'ij ti huaríj a'íjna í David teecan tí'ij huata'í'icuataca'a, majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e?

4 A'uu pu hui a'uteájrupi u teyujta'a, í ti jee chí'ira'an pú'een í Dios. Ajta á'iyen, a'íj pu

ru'iráji'ipi í pan mej Dios huatámuaí'ivejte. Tí'ij jí ráacua. Ajta a'imej tiu'umí í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. A'íjna í pan, a'íi mu'u racua'aca a'íime í mej tí'ivaire'e a'ujna teyujta'a. Capu hui tí'itíj a'ij huaríj a'íjna jemi í David teecan.

⁵ Ajta ayén tijín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e inee, i nej neajta huá'a jetze airáne í teite, ayée nu hui 'een jín antínmua'aree neajta ne'íjna xicájra'an mej jetzen ruse'upi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa í Jesús.

*Jja'ati ti nu'u ciyáaxara'a í rumuájca'a jetze
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)*

⁶ Ajtahua'a, seíj jetze í xicáara'an mej jetzen ruse'upi, a'úu pu a'uteájrupi u teyujta'a. A'uu pu ti-huá'amua'atejca'a. Ajta seíj a'úu pu unú'ujveeca'a tí ciyáaxara'a í rumuájca'a jetze, ruri'iríinta'an pújme'en.

⁷ Majta me'ín í fariseos, majta me'ín í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze tí ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan, a'íi mú rajeeveca'a tí'itíj mej jíme'en jetzen te'ujpuá'ajte'en. Ayee mú tí'imua'ajca yee aísí tí pua'a caí seíj tiú'uhuaate'en, a'íjna xicájra'a tej jetzen tase'upi.

⁸ Mí ajta Jesús, a'íi pu rú'umua'areereca'a a'ij mej tí'imua'ajca. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna tí rumuájca'a jetze ciyáaxara'a tijín:

—Ájchesi. Mé huatéchaxi mé já'ita'a.

Aj pu i ájchee. Aa pu a'utéechaxi.

⁹ Tí'ij jí Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee nu tejámuaata'íhua'ura tí'itíj tí í'irí'iri a'íjna xicájra'a tej jetzen tase'upi. ¿Ni qui í'irí'iri tí ja'ati ayén ráaruuren í tí í'ixí'epi'in na'ari í tí a'ij

pua'a 'een? ¿Ni qui ajta í'iri'iri ti se'ij huiirájtuaa ti ij a'ñn caí huámi'ini na'ari hui ti raajé'ica?

¹⁰ Tí'ij jí Jesús hua'useírajraa a'ímej í mej áa e'envéjme'ecaa. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna ti ciyáaxara'a í rumuájca'a jetze tijín:

—Huatátzeaa hui mua'a muájca'a.

Aj pu i raatátzeaaraca'a. Jíme'en pu'u ayén huaráj, aj pu i huarúj.

¹¹ Majta me'ñn í fariseos, jé'ecan mú huataníniu'ucacuca'a me'íjna jime'e mej caí a'ij tirájteu a'ij mej ye'í jíme'en jetzen te'ujpuá'ajte'en. Matí'ij mi autéjhuii mej ti'itiúrixaate'en yee a'ij mej ye'í ráaruuren me'íjna í Jesús.

Tí'ij nu'u Jesús hua'antíhuau a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase
(Mt. 10:2; Mk. 3:16-19; Hch. 1:13)

¹² A'ájná'imua, Jesús pu á'ume jirí tzajta'a tí'ij huatéjniuuni í Dios jemi. Huatáxa'ii ti huatéeniu.

¹³ Tí'ij tapuá'arijme'eca, a'ñn pu hua'utajé a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Tí'ij jí hua'avé'ejajpuaxi a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua mej ará'ase. Ayee pu hua'utamúá'a tijín apóstoles, ti ayén huataújmu'a'a tijín se'ij ti tiu'uta'aíjti'ire.

Ayee mú huataújmu'a'a a'íime í mej tiu'uta'aíjti'ire.

¹⁴⁻¹⁵ A'ii mú a'ñn pú'een í ti hua'avé'ejajpuaxi. Amuacaícan, a'íj pu huatajé a'íjna í Simón, í mej majta miyen raatamuá'a tijín Pedro. Aj pu ijtá'i a'íjna huatajé í Andrés. Juutzeájra'an pu pú'een a'íjna í Simón. Seica pu ajta huatajé. A'íime mú a'ñn pú'een a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan, ajta

a'íjna í Felipe. A'íj pu ajta huatajé a'íjna í Bartolomé, ajta a'íjna í Mateo, ajta a'íjna í Tomás, ajta a'íjna í Jacobo. A'íi pu yaujra'an pú'een í Alfeo.

Jesús pu ajta a'íjna huatajé í Simón. A'ímej pu jetze ajtéme'ecan a'íime í mej miyen hua'atamuá'amua tijín í mej raayí'iti mej huané'use'en.

¹⁶ A'ímej pu ajta huatajé a'íjna í Judás ti yaujra'an pú'een í Jacobo, ajta a'íjna í Judás ti ayén te'entímu'utaca tijín Iscariotes. A'ii pu a'íin pú'een ti tiu'utátui í Jesús. A'ímej pu'u avé'ejajpuaxi.

*Jesús pu nu'u tihuá'amua'ate jeíhua í teite
(Mt. 4:23-25)*

¹⁷ Ti'íj jí Jesús acájraa í jirí japua, majta í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. A'uu pu a'ará'a a'u ti a'upá'atza. A'uu mú jeíhua ajteáxiireca'a í teite, í mej jamuan á'ujuhua'ane'e, majta seica. Jéihua mú majta ajteáxiireca'a í mej a'uchéjme a'úu ti huatacá'a u Judea, majta me'ín í mej a'uun a'uchéjme u Jerusalén. A'íi mú majta ajteáxiireca'a í mej a'uun a'uchéjme a'ujna la coosta, a'ájna já'ahua'a u Tiro, ajta a'ájna já'ahua'a u Sidón.

¹⁸ Ayeé mú 'een jín mú e'iré'ene mej mi ráanamua, ti ij a'íin tihuá'uhuaate'en í mej jín ti'icúcu'ijme. Majta me'ín í mej rajpuaíjtzica'a a'íjna jime'e í tiyáaru'use ti huá'a tzajta'a seijre'e, Jesús pu ajta tihuá'uhuaa.

¹⁹ Naíjmi'i matíj mena'a me'uun a'uté'uuca'a, ayéé mú tí'itese'eca'a mej ra'ajtamuarí'en a'íjna jime'e ti a'íin jetze e'iraaye'i í muári'eri'ire'ara'an ti jín tihuá'uhuaate'en naíjmi'ica.

*Mej nu'u jíme'en huataújtemua'ave'esin
(Mt. 5:1-12)*

20 Tí'ij jí hua'antaseírajraa a'ímej í mej jamuan á'ujjhua'ane'e. Tí'ij jí Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Setá'aj hui huataújtemua'ave'en, mú'een mi sej caí a'ij tí'ijviicua'i, a'íné mú'ejmi pu ari tiu'uc'í'í ti Dios tejá'amua'aijte'e sej si jamuan tiu'uta'aíjta tíj na'a rusén jime'e.

21 'Setá'aj hui huataújtemua'ave'en, mú'een mi sej tiejcu. Dios pu tejámuaatá'asin í sej jín hu-ateújvairé'en.

'Setá'aj huataújtemua'ave'en mi sej ruyein se'íjna jime'e ti a'ij pua'a tí'iseijre'e íyen chaanaca japua. Mú'een xu na'anaa xá'aju'un se'íjna jime'e ti Dios ari amuá'ancu'uvajxi.

22 'Setá'aj hui huataújtemua'ave'en ti pua'a seica teite mejamuájcha'íire'e, na'ari ti pua'a mejamuaatamuárite'en, na'ari ti pua'a mej a'ij pua'a á'amuaruuren nusu ti pua'a metejá'amuaxajtzi'ira me'íjna jime'e sej ná'astijre'e ineetzi, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite.

23 Tí'ij teja'uré'enen a'ájna mej miyen a'ij pua'a á'amuaruuren í teite, setá'aj hui huataújtemua'ave'en a'íné jeíhua pu huápi'í tejá'amuaci'íti a'íjna jime'e ti a'uun tejé'eme'ecan a'u ti Dios é'eseijre'e. Setá'aj tiu'utéene'en se'íjna jime'e sej rutémua'ave'e, a'íné huá'avaujsimua'aci'í, ayée mú hui che'atá mena'a a'ij pua'a huá'uruu a'ímej í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

24 'Seajta mú'een, mi sej chíjteaani, setá'aj hui huataújxieemiste'en a'iné xu'uri ra'ancuré'a íiyen chaanaca japua í ti rí'i tejámuaatá'asin.

25 'Setá'aj huataújxieemiste'en, mú'een mi sej nain tí'ijcha'íi, a'iné capu hui ti'itíj huateáturaasin mú'ejmi jemi tíj na'a rusén jime'e.

'Setá'aj huataújxieemiste'en, mú'een mi sej na'ana, cha'a sena'a, a'iné mú'een xu ruyeinixí'in, seajta huataújxieemiste'esin.

26 'Setá'aj hui huataújxieemiste'en ti pua'a naími'i miyen tejá'amua'ixaate'e yee xí'epi'in xu huaríj, a'iné huá'avaujsimua'aci'i, ayée mú che'atá mena'a tihua'utá'ixaa a'ímej í mej caí tzáahuati'ira'a jime'e tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

*“Tej nu'u huá'uxe'eve'en í mej tájcha'íire'e”
(Mt. 5:38-48; 7:12)*

27 'Mi neajta inee, ayée nu tejá'amua'ixaate'e mi sej ní'inamua: Setá'aj hui huá'uxe'eve'en se'ímej í mej amúájcha'íire'e, setá'aj seajta rí'i huá'uruuren se'ímej í mej a'ij pua'a á'amuaruure.

28 'Setá'aj rí'i tihua'utá'an a'ímej í mej a'ij pua'a tejá'amua'ixa. Setá'aj hui seajta í Dios jemi huá'a jime'en huatéjniuuni a'ímej í mej a'ij pua'a á'amuaruure.

29 'Tí pua'a ja'ati mu'itéjveeni a'ipée jetze, patá'aj hui pajta u jetze pújme'en raatánijte'en tí'ij aj-tahua'a mu'itéjveeni a'uun jetze. Tí pua'a ja'ati muá'achuirá mi a'achamaara, patá'aj pajta mi asi-icu'u raatapíjte'en.

30 'Patá'aj pajta tihua'utá'an naíjmi'ica a'achú mej hui pua'amé ti'itíj muahuavii. Ajta ti pua'a

ja'ati ti'itíj ántini í ti mú'eetzi a'aa, capej hui rahuaviira ca'anéeri jime'e ti muaatátuiire'en.

³¹ Patá'aj pajta hui piyen huá'uruuren í seica a'ij pej tí'ijxe'eve'e mej miyen muáaruuren mú'eetzi.

³² 'Niche'e se'ij tejámuaata'íhua'u. Tí pua'a siyen huá'ixe'eve'e sena'a a'ímej í mej amuá'ixe'eve'e mú'ejmi, ¿a'iné hui tejamuá'amitiejte'e a'íjna jime'e í niuucari? ¿Ni qui ti'itíj semuá'itín í Dios jemi? Caxu xaa ne'u ti'itíj huamuá'itín a'iné a'íme í mej a'ij pua'a ríci, a'íí mú majta hui huá'ixe'eve'e a'ímej í seica í mej majta huá'ixe'eve'e.

³³ 'Ajta, ti pua'a siyen rí'í tihua'atá'acare'en sena'a a'ímej í mej rí'í tejaamuaatá'aca, ¿ni tzaa ayén tejamuá'amitiejte'e sej se'íjna jín ti'itíj huamuá'itín í Dios jemi? Ayee nu tejá'amua'ixaate'e yee caxu hui a'atzu ti'itíj huamuá'itín a'iné ayée mú che'atá mena'a ríci a'ííme í mej a'ij pua'a ríci.

³⁴ 'Ajta, ti pua'a hui siyen tihua'utáni'ijte'en ti'itíj ti na'a se'íjna jime'e mej mi á'iyen amuaatátuiire'en, ¿ni ayén tejamuá'amitiejte'e sej se'íjna jín ti'itíj huamuá'itín í Dios jemi? Capu ayén té'eme. Caxu hui a'atzu ti'itíj huamuá'itín a'iné a'ííme í mej a'ij pua'a ríci, a'íí mú hua'utáni'ijte í seica, majta miyen rachú'eve'en mej mi á'iyen tihua'utátuiire'en nain í mej caj tihua'utáni'ijte.

³⁵ 'Ayee xu'u huárini. Setá'aj hui huá'axe'eve'e a'ímej í mej amuá'ajcha'íire'e. Setá'aj rí'í tihua'ajcha'íí. Setá'aj seajta ti'itíj ti na'a hua'utáni'ijte'en. Caxu huá'ahuaviira ca'anéeri jime'e mej mi amuaatátuiire'en. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti pua'a siyen huárini, je'íhua pu hui tejá'amua'íiti. Seajta xu yaújmuame'en

pú'eene'e xá'aju'un a'íjna í Dios í ta japua ti é'eseijre'e, a'iné a'íi pu rí'i tihuá'ajcha'íi a'ímej í mej caí rí'i tihua'atá'aca, ajta a'ímej í mej a'ij pua'a ríci.

³⁶ 'Setá'aj siyen huá'ancu'uvajxi'in, a'iné a'íin í ti á'amua'iyá'upua, a'íi pu hui ajta huá'ancu'uvajxi'isin.

“Teta'aj nu'u caí huá'axijte'e í seica”

(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Caxu a'ij tihuá'ajeeve í seica; ti ij caí Dios a'ij tejá'amuajeeve mú'ejmi. Caxu seajta huá'axijte'e í seica, ti ij caí Dios ama'uxijte'en mú'ejmi. Setá'aj hui tihua'utá'uuni'i í seica. Tí pua'a siyen huárini, Dios pu ajta tejámuaatá'uuni'ira.

³⁸ 'Setá'aj tihua'utapuaíjve'en í seica. Tí pua'a siyen huárini, jeíhua pu ajta mú'ejmi tejámuaatapuaíjve'esin. Ayee pu té'eme tíj ja'ati ra'avé'ejiste'en í medida jetze. A'íjna í ja'ati, mí'i pu rí'i ra'ure'eruuren, ajta raatéruureajxi'in tí'ij rí'i huaújra'atza. Temua'a pu naa tira'avé'ejiste'esin ti ij caí avé'evitzen. Aj pu i, amua'ancára'atzi'ira í á'amuasiicu'u jetze. Ayee pu á'amuaruuren a'iné a'achú sej hui caj tiu'utapuaíjve'e, ayée pu che'atá na'a Dios pu amuaatapuaíjve'esin mú'ejmi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

³⁹ Ajtahua'a seíj niuucari pu jín tihuá'u'itíiri'i. Ayen tíjín:

—A'iné tejamuá'amitíejte'e mú'ejmi a'íjna jíme'en í ti arácun. ¿Ní rí'irí ti a'íin ti arácun rá'anvilitin í juye jetze seíj ti ajta arácun? Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Capu a'atzu rí'irí, ti a'íin

rá'anvi'it̄in, a'iné ti pua'a a'ñn rá'anvi'it̄in, naími'i mú hui atévatz̄ijsin a'u ti e'etécun.

40 'Ajta ayée pu hui 'een a'ñna jime'e í mej nee jamuan á'ujjhua'an. A'ñn í ja'ati ti ayén tiú'ujmua'ate capu ayén che'atá na'a ruxe'leve'e t̄ij a'ñn ti tí'ijmua'ate, sino tí'ij ari ra'antipúa'arite'en í ti tiú'ujmua'ate, aj pu hui xaa ayén éene'e a'ame t̄ij a'ñna í ti tiraamuá'ate.

41 'Pajta mú'ee, a'iné hui 'een j̄in piyen rasej í a'ihuáara'a a'ñna ti c̄ij caj te'uteájturaa í Dios jemi. Mí pajta mú'ee, capej asej í pej hui j̄in jeíhua á'atura í Dios jemi.

42 Tí pua'a peri jeíhua j̄in auteájturaa í Dios jemi, ¿a'iné hui tí'iri'iri pej piyen tiraata'ixaate'en pe'ñna í a'ihuáara'a ti c̄ij caj te'uteájturaa a'ij ti tí'it̄ij j̄in te'uteájturaa í Dios jemi? Capu a'atzu a'ij tí'iri'iri, a'iné capej hui asej mú'ee asej a'ij pej tí'it̄ij j̄in te'uteájturaa í Dios jemi.

'Mú'ee mi pej a'ij pua'a tí'ijri're mé j̄ejre'e, pauj mi'i seicié tiú'umua'ati, pajta nain j̄in ti-hua'utá'ixaate'en í teite í pej hui j̄in auteájturaa í Dios jemi. Aj pu hui xaa ayén tiraav̄ijte'e í pej piyen tiraata'ixaate'en í seij a'ij ti tí'it̄ij j̄in te'uteájturaa í Dios jemi.

Tej nu'u j̄ime'en ráamua'ati tí'it̄ij ti nu'u c̄iyéjra'a pú'een

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

43 'Ayee pu'u ajta 'een, t̄ij í c̄iyej, nain ti tí'iri'een, ri'éene'en pu tí'itaaca. Ajta nain í c̄iyej ti caí tí'iri'een, capu ajta ri'éene'en tí'itaaca.

44 Ajta naíjmi'i í c̄iyej ti tí'itaaca, ayée mú hui tí'imua'amua me'ñna í ti tí'itaaca, a'iné a'ñna í

huaréj taca'i, capu a'ín rataca'i í ciyej ti tétzicare'e sino a'ij pu jetze me'ecan í ruciye'e. Ajta a'íjna í uuva taca'i, capu ajta a'ín rataca'i í jí'itziyca'ixa'a jetze sino a'ij pu ajta jetze me'ecan í ruciye'e. Ayee xu che'atá sena'a seajta tí'ijmua'areeren ja'ati ti tévira'a pú'een tij rí'i tí'itevij nusu caí se'íjna jime'e a'ij ti rici.

⁴⁵ 'A'íjna í ja'ati ti rí'i tí'itevij, a'í pu hui rí'i tí'ixaxa'a, ajta a'íjna ti rí'i tí'ixaxa'a, a'úu pu me'ecan tzajta'an a'u ti jeíhua yá'avaa ti xí'epí'in 'een. Ajta a'ín ti a'ij pua'a tí'itevij, a'í pu a'ij pua'a tí'ixaxa'a, ajta a'íjna ti a'ij pua'a tí'ixaxa'a, a'úu pu hui me'ecan tzajta'an a'u ti jeíhua yá'avaa ti a'ij pua'a 'een. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ja'ati ti na'a, a'í pu hui tí'ixaxa'a a'íjna jime'e í ti rá'avaa í ru tzajta'a.

A'ij ti nu'u seíj tí'ijrí'ire, ajta í seíj

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ 'Seajta mú'een, mi seíj hui caí siyen tí'iruure a'ij nej tejá'amua'ixaate'e, a'iné 'een jín siyen tí'inejee tijín: “Nevástar'a, nevástar'a.”

⁴⁷ 'Ayee nu hui tejámuaatá'ixaate'esin a'iné 'een a'íjna í ja'ati ti neetzi jemi mú a'uvé'emej ti ij neetzi huanamua, ajta ayén tiú'uruuren a'ij nej tí'ixa.

⁴⁸ Ayee pu hui 'een tíj a'íjna í ja'ati ti chí'i ájtaahuaca'a. A'íjna í ja'ati, jé'ecan pu ru'ucá'ijche téte'imua. Tí'ij jí rá'ajtaahuaca'a í jaxu'u í tete japua. Mat'í'ij mí huatéviiyeca'a. Ajta huatám'í'yeca'a í játe'ana. Aj pu i jetzen ajté'a í játe'ana í chí'ij. Ajta a'ín í chí'ij, capu hui á'ave a'iné temua'a pu naa rí'i tirá'ajtaahuaca'a í ja'ati.

49 'Mi ajta, a'íjna í ja'ati ti ayén tí'inenamua, ti pua'a caí ayén tiú'uruuren a'ij nej ti'ixa, ayée pu hui 'een tíj í seij ti ajta chi'ij ájtaahuaca'a. Capu ru'ucá'ijche tété'imua a'íjna í ja'ati. Matí'ijta mi huatéviiyeca'a. Ajta huatámi'iyeca'a í játe'ana. Tí'ij jetzen ajté'a, aj pu i rá'arie. Nain pu hui tejá'urie a'íjna í ja'ati.

7

Tí'ij nu'u Jesús tiráhuua a'íjna í ti ravaire'e a'ijna ti anxíte tí'ajta

(Mt. 8:5-13)

1 Tí'ij Jesús raatapuá'ajtaca'a ti ti-huá'a'ixaate'eca'a í teite, aj pu i a'uun á'uraa u Capernaúm.

2 A'uu pu seij a'utéveeca'a xantaaru'u ti anxíte tí'ajta. A'íjna jemi, seij pu tí'icui'i ti jemin tí'ivaire'e. Pu'uri á'ame'erejca'a. Ajta í xantaaru'u, jeíhua pu raxí'eve'eca'a a'íjna ti jemin tí'ivaire'e.

3 Tí'ij jí a'ín anxíte ti tí'ajta, a'í pu ráamua'areeri'i a'ij ti tilítí ruurejca'a í Jesús. Aj pu i teite huata'áij mej mi ya'utájeeve. A'íme í teite, a'ii mú a'ín pu'éene'e í mej Israel jetze ajtéme'ecantaca'a, majta í mej tí'ajtaca'a u teyujta'a.

4 Matí'ij mi a'uun e'iré'ene a'u ti Jesús a'utéveeca'a. Jéihua mú raatéje. Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—Jé'ecan pu raavíjte'e pej á'ume'en jemin a'u ti é'eche pej pí piyen huárini a'ij ti timuaatáhuaviira.

5 'Jé'ecan pu hui rí'i titájcha'íi a'íjna. Ajta a'í pu rá'ajtaahuaca'a í teyuu. —Ayee mú tiraata'ixaa.

⁶ Tí'ij jí Jesús u á'ume huá'a jamuan. Aa pu vejl'i aum'é'ecaa, tí'ij a'ín ti anxíte tí'aijta, ajta pu ru'amiigustemua'a huata'áj mej mi miyen tiraata'ixaa ti nu'u caí a'uun e'ará'asti a'ujna ti é'eche. Ayee mú tiraata'ixaa tíj'n:

—Nevástara'a, capu hui r'í'i tiraavíjte'e pej anú'asti.

⁷ A'íj pu jín, capu ayén tiná'amitiejte'eca'a ti raavíjte'e nej ne'uun a'atanén a'u pej a'utéveeca'a. Tí ij caí muamuári'eriste'e, ayée pepu'u hui huárini pej raataxáj yee pu'uri huarúj í ti ajemi tí'ivaire'e. Tí pua'a piyen tiu'utaxáj, aj pu a'ín rujni í ti ne jemi tí'ivaire'e.

⁸ A'íj nu hui jín niyen tí'imua'ixaate'e a'iné seíj pu tí'ine'ajjte'e ineetzi. Nee nu neajta ti'itíj jín antínmua'aree; neajta tihua'ajjte'e í xantaaru'u. Tí pua'a seíj netiu'uta'ájjte'en yee aricu, a'íi pu ayén rini ti á'ume'en. Na'ari ti pua'a seíj niyen tiu'utá'ixaate'en yee mú a'utá'iyi'i, ayée pu rini ti mú a'uvé'eme'en. Ayee nu hui tiraata'ixaate'en a'íjna ti nej jemi tí'ivaire'e yee ayée pej huárini. Ajta a'ín, ayée pu rini. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í xantaaru'u a'íjna í Jesús.

⁹ Ajta a'ín Jesús, tí'ij ayén tiráanamujri'i, jé'ecan pu naa r'í'i tira'utaseíj a'íjna jemi. Tí'ij jí píí a'uré'eve ti ij hua'useírajra'ani í teite í mej jamuan á'ujjhuane'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíj'n:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, a'u ti huatacá'a íiye Israél, canu hui ja'anáj ja'ati huá'teu ti ayén che'atá na'a té'atzaahuate'e tíj a'íjna í xantaaru'u. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹⁰ Majta me'ín í mej tiu'uta'ajti'ire, a'íi mú a'uré'aci a'u ti é'eche a'íjna í xantaaru'u. Mat'íj

a'urélene, pu'uri huarújcaa a'íjna ti jemin tí'ivaire'e.

Tí'ij nu'u Jesús ajtahua'a raata'áj ti huatarún í tí'irí huamí'i

11 A'atzu a'ateevi'i, Jesús pu a'uun a'ará'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tíjn Naín. Majta mú a'ucíj jamuan a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Majta seica í teite, mu'iití mú a'ucíj jamuan.

12 Mu'uri vejli'i aujú'ucaa ta'anténine'i chajta'a jetze matí'ij seica antinájcheca'a mej mí'ichi huáchuisime'e. A'íjna í mí'ichi, a'í pu pú'eene'e yaujra'an í 'íita'a ti rusejí. A'í pu'u caj pítí'yaujra'antaca'a ti teáatacan. Jéihua mú teite jamuan huajú'ucaa.

13 Tí'ij Jesús raaseíj, jéihua pu huataújxieemiste jemin í 'íita'a. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tíjn:

—Capej ayeine.

14 Tí'ij jí ajteáxiireca'a. Aj pu i ra'ajtamuariej í ciyej ti japuan 'ujcá'a a'íjna ti huamí'i. Majta me'ín í mej ráachuisime'e, a'í mú huatéhuiixi. Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjn:

—Mú'ee, temuaj, ayée nu tí'imua'ixaate'e yee: Ájchesi. —Ayee pu tiraata'ixaa.

15 Ajta a'ín ti huamí'i, a'í pu a'ujyeíjxi. Aj pu i a'utéjche ti tiu'utaxáj. Tí'ij jí Jesús raatátui í náànajra'an.

16 Matí'ij mi naími'i naa rí'i tira'utaseíj a'ij ti tí'itíj huáruu í Jesús. Jé'ecan pu utéevatzi í huá'a tzajta'a. Matí'ij mi rí'i tiu'utá'a í Dios jemi. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tíjn:

—Ja'ati pu hui huataseíjre itejmi jemi ti ve'ecán jín tí'itéjvee, ajta ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a.

Pu'uri mú a'uvé'emej í Dios ti ij hua'utévaire'en í ruteítestemua'a.

¹⁷ Nainjapua mú ráamua'areeri'i a'ij ti ti'ití huaríj a'íjna í Jesús. Nainjapua tíj na'a a'uun ti huatacá'a u Judea, ajta 'á'ayee ti huacá'a, naími'i mú ráamua'areeri'i.

Tí'ij nu'u Juan hua'uta'íteca'a í Jesús jemi

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Majta me'ín í mej jamuan á'ujjhuane'e a'íjna í Juan ti huá'amuai'ihuaca, a'íi mú raatá'ixaa a'ij ti Jesús rijcaa. Tí'ij jí hua'apuaca huatajé a'íjna í Juan.

¹⁹ Aj pu i hua'uta'íteca'a mej mi raata'íhua'u a'íjna í Jesús yee ni qui mú'ee pe'ín pú'een a'íjna ti nu'u mé'e vé'eme, na'ari ayén tiú'ujxe'eve'e tej sej huachú'eve'en. Mat'íj mi a'ucíj.

²⁰ Mat'íj mi me'uun e'iré'ene a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Mat'íj mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—A'íjna í Juan ti huá'amuai'ihuaca, a'íi pu hui taja'uta'íteca'a tej ti tiyen timuaata'íhua'u yee: “¿Ni qui mú'ee pe'ín pú'een a'íjna ti mé'e vé'eme na'ari teuj sej chu'eve'e?” —Ayee mú tiraata'ixaa.

²¹ Ajta a'íin í Jesús, auchén pu mu'iicáca tiú'uhuaa í mej tí'icucui'ica'a, ajta seica í mej caí r'íéene'e í ru jetze, ajta í mej tiyaaru'u huá'a tzajta'a seijre'eca'a. Ajta a'íime í mej aracúcu'unijmee, a'íi pu tihua'uhuaa mej mi majtáhua'a atanéjne'ere.

²² Tí'ij jí Jesús ayén tiha'utá'ixaa a'íimej í ti Juan hua'uta'íteca'a tíjín:

—Sericu mú'een. Setá'aj á'uju'un í Juan jemi, setá'aj tiraata'ixaate'en a'ij sej seri tiu'uséij, a'ij sej seri tiú'unamuajri'i yee a'íime í mej

aracúcu'unijmee, a'íí mú hui meri majtáhua'a mé uunéjne'e. Majta a'íime í mej anaciyáaxavi'ijmee, a'íí mú meri'ijtáhua'a á'ujujhua'an. Majta a'íime í mej tijcúcu'i'ineca'a me'íjna jime'e tí tineájxi huá'ahua'ira'a jetze, tí ayén ántehuaa tíjín lepra, mu'uri huarúj. Majta a'íime, í mej nácuxa'itaca'a, mu'uri'itáhua'a huíteánajca'amua. Majta a'íime í mej meri huácuii, mu'uri majtáhua'a mena'a huatarúj. Neajta hui tihua'utá'ixaate'esin a'íime í mej caí a'ij té'eviicua'i a'íjna jime'e í niuucari í mej jín huataújtemua'ave'en.

23 'Rí'í pu hui tiraatá'asin a'íjna í ja'atí tí caí a'ij pua'a tiraatá'an mé núurieeni, a'íjna jime'e tí caí ché'e té'eviicua'i neetzi jemi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

24 Matí'ij mí a'ucíj a'íime í mej Juan jamuan á'ujujhua'ane'e. Tí'ij jí Jesús a'utéjche tí tihuá'itíií í teite a'íjna jime'e í Juan. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Tí'itájni sej a'utéeseij se'újna í 'ítzitá? ¿Ni qui huiini xámua'ij u se'useíj tí eeca raru'uxante'e? Caxu xaa ne'u.

25 Ca'ín, ¿tí'itájni sena'a hui a'utéeseij? ¿Ca'ín ja'atí sena'a u a'utéeseij tí rí'éene'en te'ucáaviíj? Caxu xaa ne'u, a'iné xu'uri ramua'aree tíjín a'íime í mej miyen rí'éene'en te'ucaviíjmee, majta a'íime tí hua'aráanajche naíjmi'í tíj na'a tí tí'ijnajche, a'úu mú é'eche a'u mej rey é'eche.

26 'Ari tí pua'a secaí se'íjna a'utéeseij, ¿tí'itájni sena'a a'utéeseij? ¿Ni qui hui seíj tí Díos jetze me'ecan tí'ixaxa'a? Jee tzíte'e, ayée nu tejá'amua'ixaate'e yee a'íí pu pírici. Ajta a'ín, jaítze'e pu ve'ecán jín tí'itéjvee.

27 A'ii pu hui a'íin pú'een í ti jíme'en rá'axa í yu'uxari jetze tijín:

Nee nu hui seíj amuacái huata'íti ti huataseíjre'esin pecaí mú'ee.

A'íi pu rí'i huá'aruuren í teite mej mi mua'ancuré'evi'itín mú'eetzi.

28 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e yee a'íime tzajta'a naíjmi'i í teite í mej huataseíjre íiyen chaanaca japua, capu ja'ati ja'anáj te'enteájrupi ti'itíj jime'e í ti jaítze'e ve'ée caí í ti jín ti'itéjvee a'íjna í Juan. Mí ajta, a'íin ti jaítze'e ciliéene'e jín ti'itéjvee í Dios jemi, jaítze'e pu hui ve'ecán jín ti'itevée a'ame a'íjna í ja'ati caí a'íjna í Juan a'ájna xicájra'a jetze ti Dios ayén autéchesin ti tiu'uta'aíjta nainjapua.

29 'Majta naími'i í mej ráanamujri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Juan, a'íi mú hui ra'ancuré'a a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios me'íjna jime'e ti Juan huá'umuai'ihua. Ayee mú che'atá mena'a ra'ancuré'a a'íime mej tí'iteji'ivi.

30 'Majta hui a'íime í fariseos, majta a'íime í mej tiú'ujmua'ate í yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyú'uxaca'a, a'íi mú hui ratíteca'a a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios a'iné camu huaújmuai'ihuaca'a í Juan jemi. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

31 Ajtahua'a seicié pu ayén tihua'uta'íhua'uri'i í Jesús tijín:

—¿A'iné nena'a tiraataxáj yee ayée mú 'een a'íime í teite íjii mej huáteemua? ¿Ni caí mé'e ti'itíj ti ayén 'een cumu a'íime?

32 'Ayee mú hui e'en matíj í tí'iríi mej á ve'jli'i a'ujteí a'u mej tejá'atua. A'íi mú miyen ti-hua'atají'ivi í seica tijín: “Teti'utací'site sej si tiu'utéene'en, mi seajta caí, caxu tiu'utéenei. Teajta

tu tiu'utáchuiicaca'a ti tiú'uxieemiste'e jime'e, mi seajta caí, caxu huaúyjeineca'a."

33 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e a'iné a'íjna í Juan, tí'ij a'íin yé uvé'ene, capu hui pan cua'aca, capu ajta viinu ye'eca. Seajta mú'een, ayée xu e'en matíj a'íime í tí'iríi se'íjna jime'e sej siyen tí'ixa se'íjna jíme'en í Juan tíjín: "Tiyaaru'u pu tzajta'an seijre'e."

34 'Neajta inee, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, nee nu tí'icua'a, neajta ye'eca. Seajta mú'een, ayée xu tí'ixa neetzi jíme'en yee huápi'i nu tí'icua'a, neajta netahuaive. Ayee xu seajta tí'ixa tíjín yee ye'ecui huatéjvee hua'amiigu a'íime mej tí'íteji'ivi, ajta a'íime í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi.

35 A'íjna ti Dios jemi r'íi meteúumua'aree, a'íi mú hui ramua'aréeren í yaújmua'ame'en í mej r'íi metíteumuámua'aree í Dios jemi. —Ayee pu ti-hua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí'ij nu'u Jesús a'utéveeca'a a'u ti'éche í Simón ti fariseo pú'ene'e

36 Ayee pu ja'anáj tiuju'uríj. Seíj pu raatá'inee a'íjna í Jesús ti jamuan tiú'ucua'ani. A'íjna í ja'ati, fariseo pu pú'een. Ayee pu ántehuaa tíjín Simón. Aj pu i Jesús á a'uré'ehui'ixi a'u ti meesa ve-jí'i a'utéjvee a'ij mej tiraaxí'epi'intari'iri'i a'íjna ti raatá'inee.

37 Ajta a'íin 'íita'a, a'úu pu a'utéveeca'a. Jéihua pu a'ij pua'a tí'itiújcha'íica'a a'íjna í Dios jemi. Tí'ij jí a'íi ráamua'areeri'i tíjín a'úu pu tejé'ecua'a fariseo ti'éche a'íjna í Jesús. Aj pu i tetej limeetajra'a pu e'evé'ejaj. Tí'ití pu urajmuaa ti naa teáarí'e.

38 Tí'ij jí á vejli'i a'utéechaxi a'u ti Jesús anu'uhuaré'eca'a í meesa a'utéjvee. Ruyeineca'a a'íjna í 'íita'a. Tí'ij jí Jesús íca jetze títzutixi í ti a'ítajá'ara'atajye'ícaa a'íjna í 'íita'a. Tí'ij jí rucipuá jín racáhuatzi'iri'i, ajta ra'anáapi'itze. Tí'ij jí íicájra'an jetze racáaxire a'íjna ti naa teáarí'e.

39 Ajta a'ín fariseo ti Jesús huatá'inee, tí'ij raaseíj a'ij ti rijcaa a'íjna í 'íita'a, ayée pu tí'imua'ajca í ru tzajta'a tíjín: “Tí pua'a amín pú'eene'en teví seíj ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, a'í pu hui ramua'aréeren tí'itíj ti tévira'an pírici a'íjna í 'íita'a ti a'ij pua'a tí'itíjcha'íí í Dios jemi.”

40 Ajta a'ín Jesús, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Simón, tí'itíj nu muaatá'ixaate'esin.

Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Simón tíjín:

—Maeestru, patá'aj naatá'ixaate'en.

41 Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Seica mú nu'u hui tirá'acha'íire'eca'a me'íjna í ja'ati ti tumin hua'utániíjte, a'ímej mej hua'apua. Seíj pu nu'u ayén tirá'acha'íire'eca'a a'achú cumu anxíj ciento í tumin. Ajta í seíj, ayée pu nu'u tirá'acha'íire'eca'a a'achú cumu muáacua jetze í tumin.

42 'Ja'iné camu a'atzu tí'ituaave'e í mej jín tiraanájchite'en, a'í pu nu'u hui tihua'utá'uuni'iri'i a'ímej í mej hua'apua a'achú mej caj tirá'acha'íire'eca'a. Me'ecui xaa, ¿a'iné tímuá'amitíejte'e? ¿A'ataani hui jaítze'e raxí'eve'e a'ame a'íjna í ti hua'utá'uni'iri'i? —Ayee pu Jesús tiraata'íhua'uri'i.

43 Ajta a'ín í Simón, ayée pu tiu'utaniú tíjín:

—Ayee pu tiná'amitíejte'e ineetzi a'íjna jime'e ti tihua'utá'uuni'iri'i, a'í pu hui jaítze'e raxí'eve'e

a'ame a'íjna ti jaítze'e tirá'acha'üre'eca'a a'iné jaítze'e pu tiraatá'uuni'iri'i.

Jesús pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Xí'epi'in pej hui tiu'utaxájtaca'a.

⁴⁴ Aj pu i píi a'uré'eve ti ij raasej a'íjna í 'íta'a. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Simón tijín:

—¿Ni pecaí rasej pe'íjna i 'íta'a? Nee nu uteájrupi íiyu pe é'eche. Capej racáaxire í jaj í ne'íca jetze. Mí ajtá'i amín í 'íta'a, a'í pu hui na'ana'iri'i ne'íca jetze a'íjna jime'e ti a'itajá'ara'atajye'icaa. Ajta na'anáhuatzi'iri'i í rucipuá jime'e.

⁴⁵ 'Mú'ee pej hui caí nu'itépi'itze. Mí ajtá'i amín mi 'íta'a, tíj na'a ti huiiteájrupi yú ch'íta, a'í pu na'anáapi'itze í ne'íca jetze.

⁴⁶ Mú'ee pej caí na'avé'exiri'iri'i ti'itíj aceite yen nemu'uutze'e. Mí ajtá'i amín, a'í pu hui na'anáxiri'iri'i í ne'íca jetze ti'itíj ti naa teáarí'e.

⁴⁷ 'A'íj nu jín niyen tí'imua'ixaate'e. A'í pu jeíhua auteájturaa í Dios jemi. Neajta nu nain tiraatá'uuni'iri'i a'iné jeíhua pu nexí'eve'e já'araa. Mí pajta mú'ee, mi nej cáj caj timuaatá'uuni'iri'i, mú'ee pej hui cáj caj tí'inexe'eve'e. — Ayee pu tiraata'ixaa.

⁴⁸ Ajta Jesús pu ayén tiraata'ixaa a'íjna í 'íta'a tijín:

—Nu'uri hui timuaatá'uuni'iri'i í pej jín auteájturaa í Dios jemi.

⁴⁹ Majta me'ín í seica í ti hua'utá'inee, matí'ij miyen tiráanamujri'i, matí'ij mi autéjhuii mej ti'ihuaúrihua'u, tijín:

—¿A'ataani pú'een amíjna mi ti tíhua'utá'uuni'ira a'íjna jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi? —Ayee mú tiu'uteáurihua'uraca'a.

50 Ajta Jesús ayén tiraata'ixaa a'íjna í 'íita'a tíjn:
 —Pu'uri Dios mua'irájtuaa a'iné
 peté'atzaahuaté'e mú'ee. Arícu hui á'ura'a
 axiéehua. —Ayee pu tiraata'ixaa.

8

*Majta nu'u a'íime í 'uuca í mej ravaire'eca'a
 me'íjna í Jesús*

1 Tí'ij ayén tiuju'uríj, a'úu pu á'uche'ecane'e tíj
 na'a a'uun mej a'uchéjme í chajta'a jetze, ajta
 a'imuá mej a'uchéjme. Jesús pu tihuá'u'itiiri'i
 a'íjna í niucari í mej jín huataújtemua'ave'esin, ti
 jíme'en raxa í Dios ti nainjapua tí'ajta. Majta mú
 á'ujujhua'ane'e a'íime í mej tamuáamuata'a japuan
 hua'apua ará'ase.

2 Majta seica jamuan á'ujujhua'ane'e mé 'uuca,
 í ti Jesús tihuá'uhuaa, ajta a'íime í ti huá'a jetze
 tiyáaru'use huatamuári. A'ii mú a'ín pú'een a'íjna
 í María, mej miyen ratamuá'amua tíjn Magdala
 ti é'eme'ecan. A'íjna jetze í 'íita'a, a'íj mú jetze
 huiráaci í tiyáaru'use í mej aráhua'apua ará'ase.

3 Seíj pu ajta á'uche'ecane'e ti ayén ántehuaa
 tíjn Juana, íra'ara'an pu pú'een a'íjna í Chuza, í
 ti tí'itéjvee í Heródes jemi. Ajtahua'a seíj, a'íjna
 í Susana, majta jeíhua, mé mu'ití mej jamuan
 á'ujujhua'ane'e. A'íj mú majta ravaire'eca'a
 me'íjna í Jesús, majta a'ímej í seica í mej
 tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase me'íjna
 jíme'e í mej tí'ijcha'íica'a a'ímej í 'uuca.

*A'íjna í ja'atí ti nu'u tí'ihuaste'eca'a
 (Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)*

4 Majta í teite mej a'imuá a'uchéjme, maúche'e mú ajteáxiirijme'ecaa. A'uu mú a'aráci'ica'a seij chajta'a jetze, ajtahua'a seij, ajtahua'a seij. Matí'ij mauj e'evé'ecí'ica'a, Jesús pu ayén tiu'utámuaritaca'a tijín:

5 —Ja'ati ti nu'u hui tí'ihuastehua'a, u pu nu'u á'ume ti tejé'ehuaste'en. Aa pu aumé'ecaa ratáhua'anáa í imue'eri. Seica pu nu'u juye jetze huavatzíjraa. Matí'ij mi japuan huachéecajraa a'íime í teite. Majta pina'ase, júte'imua mú a'icára'arave'e. Aa ma'uráaseajrá'a meráacuaa.

6 'Ajta seica í imue'eri, a'úu pu nu'u hui huavatzíjraa tetej tzajta'a. Tí'ij ajneájxi, aj pu i huaré'ataa í xicaj jime'e a'iné capu huariéenajye'icaa.

7 'Ajta seica í imue'eri, a'úu pu nu'u huavatzíjraa a'u ti a'utzicare'eme. Ajta a'ín í tziicare'e, a'í pu nu'u huavaújse jamuan í imue'eri. Capu tiu'utá'a í imue'eri ti te'ejneájxi'in.

8 'Ajta seica í imue'eri, áa pu nu'u huavatzíjraa a'u ti a'urí'en í chuej. Naími'i pu hui huanéj. Jéihua pu nu'u tiú'uciireca'a. Jéihua pu jaítze'e airájraa caí í seica ti raahuáste. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí'ij raatapuá'ajtaca'a ti tiu'utaxájtaca'a, aj pu i ayén tihua'utá'ixaa ca'anín jime'e, tijín:

—Mí sej huiteánajca'amua, xáanamujari'i hui temua'a naa. Yee pu'u.

*Tí nu'u a'íjna jín tihuá'itiíiri'i í niuucari
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)*

⁹ Majta a'ñime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e, a'ñi mú raata'íhua'uri'i a'ij ti huataújmua'a a'íjna í niuucari ti raatamuáritaca'a.

¹⁰ Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Dios pu amuaatá'a sej yaú'itiée xa'araa í ti rú'avaa í Dios jemi a'íjna jime'e a'ij ti a'ñin tí'ajta. Mí ajta í seica, canu hui e'ehauritiéecan jín tihua'utá'ixaate'esin, sino chuijtari nu'u jime'en tihua'utá'ixaate'esin ti ij ayén tihuá'uruuren a'ij ti té'eyu'usi'i tijín:

Mú'een xu nu'u xaa mé uunéjne'eri xá'aju'un.

Aru, caxu ti'itíj seijran.

Mú'een xu xaa ranamua.

Aru caxu hui yaú'itiée xá'aju'un.

Jesús pu ayén tihuá'ixaate'e a'ij ti huataújmua'a í niuucari

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ 'A'íjna í niuucari nej raataxájtaca'a, ayée pu hui huataújmua'a. Í imue'eri, ayée pu 'een tíj í niuucari ti Dios jemi é'eme'ecan.

¹² 'Ajta í imue'eri ti huavatzíjraa juye jetze, ayée pu 'een matíj a'ñime í mej ranamua í niuucari ti Dios jemi é'eme'ecan. Ajta a'ñin tiyaaru'u, a'ñi pu hui a'ure'enén, tihuá'ari'ira í niuucari ti huá'a tzajta'a huateájturaa. Ayee pu rici mej mi caí rá'antzaahuate'en, ti ij caí Dios hua'irájtuaani.

¹³ 'Ajta a'íjna í ti tetej tzajta'a huavatzíjraa, ayée pu hui 'een matíj a'ñime í mej huataújtemua'ave matí'ij amuacaí ráanamuaajri'i. Mí majta a'ñime, camu a'atzu té'eviicua'i. A'atzu mú á'atee mej té'atzaahuate'e. Aru tí'ijta teja'ure'enén a'ájna xicá'jra'a mej jetzen tirajpuaítzi, camu cha'a te'utáviicua'i. Ca'anacan mú mé rúujisin.

14 'Ajta a'íjna í imue'eri ti a'uun huavatzíjraa tzicare'e tzajta'a, ayée pu hui 'een matíj a'íime í mej ranamua í niuucari. Aru a'íime, í mej mauj yen huaté'uu íyen chaanaca japua, jé'ecan mú a'íj té'ujmua'ate me'íjna jime'e í ti huá'amuari'eriste'e na'ari a'íjna jime'e í mej jeíhua tí'ijcha'íi ca'ín a'íjna jime'e í ti hua'aráanajche ti naa seijre'e. A'íj pu jín camu araúrate mej jeíhua r'íi tiu'utátuiire'en í Dios jemi.

15 'Ajta a'íjna í imue'eri ti a'uun nu'u huavatzíjraa í chuej japua a'utí a'urí'en, ayée pu 'een tíj a'íime í mej urarí'ene'ejme í ru tzajta'a, majta á'ujca'ane ruxí'evi'ira'a jime'e ti Dios hua'uta'aíj nain jime'e. A'íi mú hui ranamua í niuucari, majta ru'uté'an í ru tzajta'a. Majta te'utáviicua'i. Ayee mú 'een jín huarín, jeíhua mú r'íi tiu'utátuiire'esin í Dios jemi.

A'íj nu'u jín tí'ivaire'e a'íjna í aparaatu

(Mr. 4:21-25)

16 '¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi a'íjna jíme'en í ja'ati ti hui aparaatu ti'itíj tícha'íi? Tí'ij rá'ajtaira, ¿a'uné jetze iyé'eruuren? ¿Ni qui xa'ari tzajta'a ruutéchajtza na'ari caama jete ye'iráchajtza? Capu xaa ne'u. Ja'ati ti na'a án pu ímuá ya'ujchájtza mej mi atáneere í taij jime'e í mej a'uteáru'ipi.

17 Ajta, naíjmi'i tíj na'a mej avíitzi'i jín miyen ríci í teite, capu hui ayén éene'e a'ame. A'íi mú xaa hui ramua'aréeren tí'ij Dios mé jéjre'e raataseíjrata.

18 R'íi xu'u mú'een sej si temua'a naa tiráanamua, a'iné ti pua'a ja'ati ti'itíj tícha'íi í Dios jemi, Dios pu jaítze'e tiraatá'asin. Ajta a'ín ti caí ti'itíj tícha'íi

í Dios jemi, Dios pu hui rá'ari'lira a'íjna í ti ayén tirá'amit'ejte'e ti nu'u tí'ijcha'íi. —Ayee pu ti-hua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*Í mej nu'u teitestemua'ame'en pú'een í Jesús
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)*

¹⁹ Ajta a'íin náanajra'an í Jesús, majta ihuáamua'ame'en, a'íi mú e'iré'ene mej mi raaseíj. Aru, capu huatári'iristareca'a mej ajteáxi're á vejli'i jemin a'iné jeíhua mú teite aité'uuca'a tá'apueerta.

²⁰ Ja'ati pu ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:
—Mé pua'acié mú a'uté'uu a'anáàna, majta a'ihuáamua'a. Méjxe'eve'e mej muaaseíj.

²¹ Ajta a'íin Jesús, ayée pu tiu'utaniú tíjín:
—A'ii mú hui a'íin pú'een í nináàna, majta í ne'ihuaamua'a, a'íime í mej ranamua í niuucari ti Dios jemi é'eme'ecan, majta miyen r'íi tirá'astijre'e a'ij ti tiú'ujxe'eve'e. —Ayee pu ti-hua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*T'íj nu'u Jesús raaté'pua'ajte í eeca
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)*

²² Ja'anáj ti ayén tiuju'uríj. Jesús pu ayén ti-hua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tíjín:

—Tiché'e antácíine u jetze pújme'en a'u ti a'alaguun.

Mat'íj mi atéeci í baarcu jetze. Mat'íj mi a'ucíj.

²³ Maúche'e mú jaj japua huajú'ucaa, ti'iquí hu-atácu a'íjna í Jesús. Tí'ij jí huatá'eecareca'a, ajta jeíhua pu ateáxijrihua'a í jaj í baarcu jetze. Mu'uri t'ín a'ucárutijme'e.

24 Majta a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e, a'íi mú ya'ujíste a'íjna í Jesús. Ayee mú tiraata'ixaa tijín:

—Maeestru, Tu'uri hui tén á'ajamin.

Ajta a'íin Jesús, a'íi pu ájchee. Tí'ij jí raatá'ijmíjri'i í eeca, ajta japuutzari ti tiújta'ahua'a. Jíme'en pu'u raatá'ijmíjri'i, aj pu i huateápua'areca'a. Tí'ij jí naa hua'é'ene'e já'araa.

25 Tí'ij jí ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e tijín:

—¿A'iné 'een jín secaí té'atzaahuat'e?

Ajta a'ímej jemi, jé'ecan utéevatzí í huá'a tzajta'a. Jé'ecan mú majta a'ij pua'a tira'utaseíj. Ayee mú tí'iru'íhua'uraca'a tijín:

—¿Tí'itáani tévira'a pú'een amíjna? A'íi pu hui ti-huá'aíjte'e í eeca, ajta í jaj, majta hui rá'antzaahua.

Jja'ati ti nu'u Gadara é'eme'ecan

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

26 Matí'ij antacíj, a'úu mú a'ará'a a'úu ti huat-acá'a u Gadara. U jetze pújme'en ti é'eseijre'e u Galilea.

27 Tí'ij jí Jesús a'itáaa í baarcu jetze. Aj pu i seíj ra'antinájcheca'a. A'uu pu é'eme'ecan í chajta'a jetze a'íjna í ja'ati. Tiyáaru'use pu tzajta'an seijre'e. Pu'uri á'atee ti caí tí'itéchajca'a a'íjna í ja'ati. Capu ajta chí'ij jetze chejca'a. A'uu pu'u e'echéjme'e a'uu mej mí'ichite e'evé'enaamuaca.

28 Tí'ij raaseíj a'íjna í Jesús, án pu e'erájve ñcájra'an jetze í Jesús. Jé'ecan pu huajíjhuaca'a a'íjna í ja'ati. Aj pu i ayén tiraatajé ca'anín jíme'e tijín:

—¿A'iné ti'itíj peteáruuren ineetzi jemi, Jesús, í pej yaujra'an píríci í Dios ti ta japua é'eseijre'e? Ayee nu hui tí'imuahavii. Capej hui puaíjtzi neetá'acare'en.

²⁹ Ayee pu a'ín ja'ati tiraatáhuaviiri'i a'íjna í Jesús a'íjna jime'e ti a'ín Jesús ari tiraata'aíj a'íjna í tiyaaru'u ti nu'u huiirájra'ani í tevi jetze. Mu'íi pu tiyaaru'u raatéevi'i a'íjna í ja'ati. Majta a'íime í teite í mej a'uun e'echéjme'e, a'íi mú ra'amuájí'iquihua'a muájca'are'ara'an jetze, majta ru'íica jetze alaambre jime'e. Mat'íj mi raaté'avaata.

Ajta a'ín í tevi, tí'ij pí na'a pu rajtzá'ana'a í'alaambre, ajta mé iyaúuruti a'u ti caí é'e ti'itíj a'iné tiyaaru'u pu tzajta'an seijre'eca'a.

³⁰ Tí'ij jí Jesús ayén tiraata'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné pua'antehuaa mú'ee?

Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í ja'ati tíjín:

—I tej sei vi'ira'a ará'ase.

Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna jime'e í mej mu'iití tzajta'an seijre'e í tiyáaru'use.

³¹ Majta a'íime í tiyáaru'use, jeíhua mú rájhuaviiri'i a'íjna í Jesús ti 'ij a'ín caí hua'uta'íte mej á'ucíine ti e'etécun a'u mej á'anami'i í tiyáaru'use.

³² Majta á vejli'i, í tuiixu é'ecíine, áa mú tejá'ucua'anen jirí jetze. Majta a'íime tiyáaru'use, ayée mú tiraatáhuaviiri'i me'íjna í Jesús ti hua'utá'an mej mi í tuiixu tzajta'a a'uteárute. Aj pu i hua'utá'a.

³³ Mat'íj huiráaci í tevi jetze, mat'íj mi a'uruáachejraa ca'anín jime'e. Mat'íj mi a'uteájrupi í í tuiixu tzajta'a. Majta me'ín í

tuiixu a'uruáachejraa. Matí'ij mi ancáavatzí a'u ti e'encátee. Matí'ij mi áata'a atéevatzí. Matí'ij mi a'ujámi.

³⁴ Majta a'íime í mej huá'acha'íca'a í tuiixu, matí'ij raaseíj a'ij ti ti'itíj huaríj, a'íi mú a'uruáachejraa. Matí'ij mi hua'utá'ixa í teite chajta'a mé é'eche, majta a'ímuá mej a'uchéjme a'ij ti ti'itíj huaríj.

³⁵ Matí'ij mi a'íime í teite, a'úu mú e'iré'ene mej mi raaseíj. Matí'ij a'uun e'iré'ene a'u ti Jesús a'utéveeca'a, a'úu mú yá'uteu a'íjna í ja'atí í mej jetzen huiráaci a'íime í tiyáaru'use. A'uu pu a'utácattí í Jesús jemi. Pu'uri ti'itéchejca'a. Capu ché'e rutímua'iraca'a. Matí'ij mi tiu'utátziin temua'a jeíhua.

³⁶ Majta a'íime í mej raaseíj, a'íi mú tihua'utá'ixaa í teite a'ij ti Jesús tiráahuua a'íjna í ja'atí tiyáaru'use mej tzajta'an seijre'eca'a.

³⁷ Matí'ij mi naími'í í mej a'uun a'uchéjme tíj na'a ti a'uun huatacá'a u Gadara, a'íi mú rájhuaviiri'í a'íjna í Jesús, ti nu'u á'ura'ani a'iné jeíhua mú tiu'utátziin. A'íj pu jín Jesús ateájraa í baarcu jetze. Tí'ij jí á'uraa.

³⁸ Ajta a'ín í ja'atí tiyáaru'use mej jetzen huiráaci, jeíhua pu rájhuaviiri'í a'íjna í Jesús ti raatá'an ti jamuan á'ura'ani. Mí ajta i caí, capu raatá'a ti jamuan á'ura'ani.

³⁹ Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Patá'aj hui huaré'ara'ani a'u pej é'eche patá'aj hua'utá'ixaate'en a'ij ti muáaruu í Dios, a'íjna jime'e ti huápi'i ruxe'eve'e.

Aj pu i á'uraa a'íjna í ja'ati. Tí'ij jí nainjapua tíj na'a a'uun ti huatacá'a í chajta'a jetze, a'íi pu hua'utá'ixa a'ij ti ti'ití ráaruu ti huápi'i ruxe'eve'e a'íjna í Jesús.

Tí nu'u yaujra'an pu'éene'e í Jairo, ajta nu'u a'íjna í 'íita'a ti tí'icui'ica'a

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Tí'ij Jesús a'uré'araa yú jetze pújme'en, jeíhua mú teite ra'ancuré'evi'iti. Muaateújtemua'ave a'iné a'íi mú rachú'eve'eca'a.

⁴¹⁻⁴² Jíme'en pu'u Jesús a'uun a'ará'a, aj pu i seij í ja'ati é'ejtunutaca'a á vejli'i jemin í Jesús. Ayee pu ántehuaa tíjín Jairo. A'íi pu tí'aijta u teyujta'a. Tí'ij jí a'íin raatáhuaviiri'i ti Jesús a'uré'enen jemin chajnan a'iné pu'uri nu'u á'ame'ere í yaujra'an. Ajta, a'íi pu'u caj pítí'ijyauj, íitacan. Ajta a'íjna í yaujra'an, ayée pu rájcha'íi a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua nine'ira'a. Tí'ij jí Jesús á'uraa jamuan. Majta í teite, jeíhua mú ajteáxi'reca'a jemin. Temua'a mú tité'ecataca'a.

⁴³ Ajta a'íin 'íita'a, áa pu ajta a'utéveeca'a. Pu'uri á'atee a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua nine'ira'a ti ayén a'íjna jín tí'icui'i a'íjna jime'e ti tí'ira'asecare'e í xúure'e. Capu mé'e a'atíjca'a ti raayí'itihua'a ti tiráahuaate'en.

⁴⁴ Tí'ij jí a'íin 'íita'a, huarita'an a'uré'ene. Aj pu i ra'ajtamuariej í cáxure'ara'an jetze. Jíme'en pu'u ra'ajtamuariej, aj pu i huateápua'areca'a ti uvé'emí'íye í xúure'e.

⁴⁵ Tí'ij jí Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'ataani hui na'ajtamuariej?

Naími'i mú miyen tiu'utaniú tíjín:

—Canu nee.

Matí'ij miyen tiu'utaxájtaca'a, a'íjna í Pedro, a'íi pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Maeestru, jeíhua mú ajteáxiiri í teite mú'etzi jemi. Majta á'ujtajche.

⁴⁶ Mí ajta a'íin Jesús, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ja'ati pu xaa na'ajtamuariej. Nee nu hui ráamua'areeri'i tí'ij nemuári'eri'ira'a huirájaa. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

⁴⁷ Ajta a'íin í 'íita'a, a'íi pu ráamua'areeri'i ti caí ri'irí ti huateúravaa. Tí'ij jí e'iré'ene. Ru-vivée. Aj pu í é'ejtunutaca'a jemin í Jesús. Tí'ij jí ayén tiu'utaxájtaca'a a'iné 'een jín ra'ajtamuariej mé jéjre'e mejseíraca'a í teite. Ajta ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna jime'e ti huarúj.

⁴⁸ Aj pu í Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Niyauj, pepu'uri hui huarúj pe'íjna jime'e pej té'atzaahuaté'e. Aricu, á'ura'a axiéehua.

⁴⁹ Aúche'e pu ti'ixáataca'a tí'ij seij e'iré'ene ti huá'a jetze ajtéme'ecan í mej a'uun é'eche í Jairo jemi, a'íjna ti tí'aijta u teyujta'a. Ayee pu tiraata'ixaa tijín:

—Pu'uri huamí'i ayauj. A'íj pej hui jín caí cha'a tira'antiú'uuni'ira'an mi maestro.

⁵⁰ Tí'ij Jesús ayén tiráanamujri'i, ayée pu tiraata'ixaa a'íjna í Jairo tijín:

—Capej tí'itziine'e. Patá'aj té'antzaahuaté'en pena'a. Aúche'e pu hui rujni. —Ayee pu tiraata'ixaa.

⁵¹ Matí'ij mi a'ucíj. Matí'ij me'uun a'ará'a Jairo ti é'eche. Matí'ij me'uun a'uré'ene, capu hua'utá'a í teite mej a'uun a'uteárute u chil'ita. A'imej pu'u huatá'a a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan, ajta a'íjna í

Jacobo. Ajta a'ñime í vaújsimua'ame'en í ti huamí'i, a'ñimej pu ajta huatá'a.

⁵² Majta me'ín í teite á pua'acivé mej a'uté'uuca'a, naími'i mú ca'anín jín ruyeineca'a. Máujxieemiste'ecaa micu.

Ajta a'ñin Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Caxu ruyeine. Capu hui m'i'ichi. Cutzú pu'u.

⁵³ Matí'ij mi raate'atzeájraa a'iné méjmuareereca'a tijín huamí'i.

⁵⁴ Tí'ij jí Jesús ra'ajtamuariej í pa'ari'i í muájca'are'ara'an jetze. Ayee pu tiraata'ixaa tijín:

—Niyauj, ájchesi.

⁵⁵ Tí'ij jí xiéjniu'ucare'ara'an huaré'araa í jemin. Jíme'en pu'u huaré'araa í jemin, aj pu i ájchee. Tí'ij jí Jesús ayén tíhua'uta'aíj í vaújsimua'ame'en mej nu'u tiraamín.

⁵⁶ Jé'ecan mú naa rí'i tira'utasej í vaújsimua'ame'en. Ajta a'ñin Jesús, a'ñi pu hua'utá'ijmíjri'i mej caí ja'ati ixaate'e a'ij ti ti'itíj huaríj.

9

Tí'ij nu'u Jesús hua'aré'e'itixi a'ñimej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase (Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Ja'anáj pu nú'u ayén huaríj a'ñina í Jesús. A'ñi pu hua'utajé a'ñimej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Aj pu tihua'u'íjca a'ñina jíme'e mej mi hua'utamuarite'en a'ñimej í tiyáaru'use í mej teite tzajta'a seijre'e, majta mej nu'u tihua'uhuaate'en tíj na'a ti'ipua'amé í cuí'ini'ira'a í

mej jín tí'icucui'i í teite. Jesús pu ajta hua'utá'a í muári'eri'ire'ara'an í mej jín miyen tiú'uruuren.

² Tí'ij jí hua'uta'íteca'a mej mi a'ucíjxi'in mej mi tihua'utá'ixaate'en í teite a'íjna jíme'e í niuucari ti jíme'en raxa í Dios ti nainjapua tí'aijta. Ajta pu hua'uta'íteca'a mej mi tihuá'uhuaate'en í mej tí'icucui'i.

³ Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Caxu tí'itíj anú'an í sej jín huateújvairé'en í juye jetze, ni tí'itíj itzíj, ca'ín tí'itíj ca'aní na'ari tí'itíj pan o tumin. Seajta hui, seíj xu'u anpiín í sícu'urí. Caxu hua'apuaca té'epiin.

⁴ 'A'uu ti na'a sej ará'aiixa a'ájna a'u ti chí'ij a'utéjvee, a'úu xu u á'ateere ajta sena'a caí á'uciine a'ujna u chajta'a.

⁵ Ajta, ayée xu hui huárini ti pua'a mecaí amua'ancuré'evi'itín. Setí'ij á'uciine se'újna u chajta'a, xajtaújri'ipi'in í sej ajtáca'acaimé'e, seajta raatéca'atzijxi'in ti ij cáaxin í chuej. Ayee xu a'íjna jín huarín, aj mú mi ramua'aréeren mej auteájturaa í Dios jemi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

⁶ Matí'ij mi a'ucíjxi nainjapua tíj na'a a'uun ti huatacá'a. Nainjapua mú hua'utá'ixa í niuucari ti jín Dios hua'irátuaasin. Majta tihuá'uhuaa í teite.

Tí'ij nu'u huamí'i a'íjna í Juan í ti huá'amua'ihuaca'a í teite
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ajta a'íin í Heródes, a'íjna ti tajtuhuan jín tí'itéveeca'a, a'íi pu ráamua'areeri'i a'ij mej tí'itíj ruurejca'a. Capu a'ij tirá'amitiejte'eca'a a'iné seica mú miyen tí'ixajtaca'a tíjín:

—Pu'uri ajtahua'a a'itáraa a'íjna í Juan a'ujna mej ye'avá'ana.

⁸ Majta seica miyen tijín:

—Pu'uri ajtahua'a huatasejre a'íjna í Elías.

Majta seica miyen tí'ixajtac'a ti nu'u seij pu a'itáraa huá'a tzajta'a í mi'ichite ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

⁹ Ajta a'íin Heródes, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Teajta hui ra'antivejchecha'a í mu'úura'an ne'íjna í Juan. A'íj pu jín caí a'íin pú'een. ¿A'atajqui na'a pú'een a'íjna í nej jíme'en niyen tí'inamua? —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

Ajta huataújtese ti raasej.

Tí'ij nu'u Jesús tihua'umí a'ímej í teteca anxíjví'ira'a mej ta'ará'ase

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, matí'ij mu'u p'ija'uré'avatzi, matí'ij mi miyen tiraata'ixaa me'íjna í Jesús a'ij mej tí'itíj huáruu. Tí'ij jí a'íin huá'uvi'iti a'ímej. Matí'ij mi a'ucíj rujímua'a a'ujna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtenuaa tijín Betsáida.

¹¹ Majta me'ín í teite, matí'ij ráamua'areeri'i, a'úu mú e'iré'ene a'u ti a'utéveca'a í Jesús. A'í pu hua'ancuré'evi'iti. Ajta tihua'utá'ixaa a'ij ti 'een a'íjna jíme'e ti Dios tí'ajta nainjapua. Ajta ti-huá'uhuaa í mej tí'icúcu'i'ime'ecaa.

¹² Tí'ij huaré'echuijxareca'a, a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'í mú e'iré'ene í Jesús jemi. Ayee mú tiraata'ixaa tijín:

—Patá'aj hua'aré'e'itixi'ín í teite mej mi a'ucíjxi'ín tíj na'a a'uun mej huachéjme u chajta'a,

ajtahua'a ayée imuá mej a'uchéjme, mej mi me'uun tiú'unanan ti'itáj mej ráacua'ani, mej mi majta me'uun a'ucu'utzu a'iné capu hui ye'e ti'itáj ayajna a'u tej a'uté'uu.

¹³ Ajta a'ín Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj mú'een tihua'umín.

Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Aii tu'u tícha'ii a'achú cumu anxívica í pan, teajta hua'apuaca í hua'ité, ca'ín tej teja'uvé'enanán í mej jín tiú'ucua'ani naíjmi'i. —Ayee mú tiraata'ixaa.

¹⁴ Majta a'íime í teteca, ayée mú ará'ase a'achú cumu anxíj vi'ira'a.

Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e tijín:

—Miche'e a'ujrá'ase í teite, muáacua jetze mua'arástimé'e, méyee majta méyee.

¹⁵ Matí'ij mi miyen huaríj. Majta í teite, naími'i mú a'ujrá'aseca'a.

¹⁶ Aj pu i Jesús, ra'ancuré'e'í'ipi í pan, ajta í hua'ité. Aj pu i júte'e á'ujneereca'a. Rí'í pu tiraatá'a í Dios. Ajta, a'utéjche ti ra'antítaaraxi'ín í pan, ajta í hua'ité. Aj pu i hua'utá'í'ipi'i a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Matí'ij mi autéjhuii mej ha'uré'e'í'ipiite'en í teite. A'atzu mú á'atee mej hua'uré'e'í'ipiite'esin í pan, majta í hua'ité.

¹⁷ Naími'i mú tiú'ucuaa. Temua'a mú titéju'uxai. Majta a'íime í mej Jesús jamuan á'ujuhua'ane'e, maúche'e majta te'evé'ejiste'axi sic'iri jetze me'íjna ti te'avá'aturaa. Ajta a'ín í sic'iri, ayée pu te'ará'aseca'a a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua.

Tʼíj nu'u a'ín í Pedro ayé pu raatamuá'a ja'atí ti nu'u Círístu'u pú'een

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ Ja'anáj pu ayén tiuju'uráj. A'uu pu já'ahua'a Jesús téniusime'e ruseáj. A'íí mú raseíjraca'a í mej jamuan á'ujjhua'ane'e. Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné metí'ixa í teite ja'atá nú'u ne pú'een inee?

¹⁹ Ayee mú tiraata'ixaa tijín:

—Seica mú miyen ti'ixa tijín mú'ee pe nu'u pe'ín pú'een a'íjna í Juan ti huá'amuai'ihuacare'e. Majta seica miyen tijín mú'ee pe nu'u pe'ín pú'een a'íjna í Elías ti ajmí'i seijre'eca'a. Majta seica miyen tijín seíj pej nu'u a'itáraa huá'a jemi í mi'ichite ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

²⁰ Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—Ari mú'een, ¿a'iné setí'imua'atze ja'atá ne pú'een?

Ajta a'ín í Pedro, ayé pu tiraata'ixaa tijín:

—Mú'ee pe hui pe'ín pú'een í Círístu'u ti Dios án mú já'ujra í ipuari japua.

²¹ Ajta a'ín í Jesús, jeíhua pu huau'íjca mej nu'u caí ja'atí ixaate'e ja'atí ti pú'een.

Tʼíj nu'u Jesús raataxájtaca'a tijín: “Nu'uri mi'ini inee”

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²² Ajta Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee pu tiú'ujxe'eve'e ineetzi jemi, i nej neajta huá'a jetze airáne í teite nej ni inee jeíhua rajpuaítzi ná'ara'ani. Majta a'íime í hua'avaujsi, majta a'íime í mej tí'ajta u teyujta'a, majta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze ti Moisés

ra'uyú'uxaca'a, naími'i mú hui netíti. Majta neejé'icatan. Ajta, tí'ij teuumé'eca huaíca xicaj, na'itaméj huá'a tzajta'a í mi'ichite nej ni ruuri ná'ara'ani. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

²³ Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Tí'ij pua'a ja'ati raxí'eve'e ti á'uche'ecane'en nee jamuan, ayée pu ruxe'eve'e ti a'íin amuacaícan mé rúurieni a'ij ti tí'ijxe'eve'e í ru tzajta'a. Ajta á'iyen cha'a a'íin huataúra'an tíj na'a ti yú auca'ití a'ame ti ayén che'atá na'a tirajpuaítzi á'ara'ani netíj hui inee tirajpuaítzi na'ame. Ché'e a'íin ajta ayén huárini a'ij nej tí'iraxe'eve'e inee, tíj na'a ti yú auca'ití a'ame.

²⁴ 'Ayee pu'u, ti pua'a ja'ati a'íjna jín tí'itese'e ti nain tí'ijseire'en tíj na'a pua'amé yen tí'iseijre'e tí'ij ruxiéehua chée á'ara'ani, aru ti pua'a ari huámi'ini, capu cha'a a'ij tiraatévaire'esin a'íjna ti tí'ijcha'íi. Ajta ti pua'a ja'ati huámi'ini a'íjna jime'e ti na'ará'astijre ineetzi, a'í pu xaa hui aúche'e rateuni í ruxéjniu'uca ti auj ruurica'a.

²⁵ 'Ahuii, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿A'iné ti'itíj tiraatéva'iri í ja'ati ti nain huamuá'itín ti ayén seijre'e íiyen chaanaca japua ti pua'a á'iyen yá'uríeeni a'íjna í ja'ati í ruxéjniu'uca ti aúche'e ruurica'a? Capu hui a'atzu ti'itíj a'ij tiraatéva'iri, tzíte'e.

²⁶ Tí'ij pua'a ja'ati tí'itevi'ira'a ineetzi jemi na'ari tí'itevi'ira'a a'ij nej tí'ixa, inee i nej neajta huá'a jetze airáne í teite, ayée nu hui che'atá nena'a tiu'utatévi'ira'ata í jemin a'ájna xicájra'a nej jetzen yé ve'ecánejsin.

'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. A'ájna nu xaa yé ve'ecánejsin, neti'itevéé nu na'ame ti'itíj Rey jime'e.

Ayee nu che'atá nain jín te'entínmua'arére na'ame tǐj í niyá'upua. Neajta nu huataseǐjre'esin huá'a jamuan í mej tí'ivaire'e í ta japua. Huápi'i pu hui naa seíire'e a'ame mej mi naa rǐi tína'utaseǐj í teite.

27 Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, seica mej yé huaté'uu ayajna, camúu xi cui'ini sino matǐ'ij amuacaícan raseijran ti Dios tiu'uta'ajta íiyen chaanaca japua. —Ayee pu ti-hua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*Tǐ'ij nu'u seicié huataújrúu í Jesús
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)*

28 Teuumé'eca a'achú cumu aráhuaica xicaj ti Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i a'ímej a'uví'iti, a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan, ajta a'íjna í Jacobo. Matǐ'ij mi anticǐj í jirí japua.

Tǐ'ij jí Jesús a'utéjche ti huatéjniuuni.

29 Tǐ'ij auj téniiusime'e, aj pu i seicié huaújrúu a'íjna í Jesús í runéerime jetze. Temua'a pu naa tiu'utécuainareca'a í cíxure'ara'an. Ayee pu tí'itétaave'e cumu metémaxcava'ara.

30 Matǐ'ij mi hua'apua huataseǐjre jamuan í Jesús. A'ii mú me'ín pú'een, a'íjna í Moisés teecan, ajta a'íjna í Elías.

31 Huápi'i mú naa seijre'eca'a. Majta jamuan tí'ixajtaca'a a'íjna í Jesús. A'íj mú jín tíú'urixaate'ecaa a'íjna í ti jín araúrastejsin a'ájna Jerusalén, ti a'íin huámi'ini a'ájna.

32 Ajta a'íin í Pedro, majta í mej hua'apua í mej a'uté'uuca'a jamuan, jeíhua mú cu'utzícua'a. Matǐ'ij huáji, matǐ'ij mi hua'useǐj a'ímej í teteca í mej áa huaté'uuca'a jamuan í Jesús. Majta raaseǐj a'ij ti éene'e í Jesús ti jeíhua huápi'i naa seijre'eca'a.

33 Matí'ij meri á'ucñnicu a'ujna ti a'utéjvee í Jesús a'ñime mej hua'apua í teteca, aj pu i ayén Pedro tiraata'ixaa tijín:

—Maestro, naa pu xí'epil'in tej yé huaté'uu. Tiché'e hui huaícaca huátaahuaa, í inaamua, seíj ti mú'eetzi a'áa a'ame, ajta seíj, Moisés ti ra'áa á'ara'ani, ajta seíj, Elías ti ra'áa á'ara'ani. —Ayeé pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro a'iné capu a'ij rá'amitiejte'eca'a.

34 Tí'ij auj ti'ixáataca'a, aj pu i jaitiri huataseíjre. Aj pu i huá'a jetze rájrupi. Tí'ij huá'a jetze rájrupi, matí'ij mi tiu'utátziin a'ñime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e.

35 Tí'ij jí niuucari e'icánamuajre í jaitiri tzajta'a, ayén tijín:

—A'ii pu hui a'ñin pú'een í niyauj, í nej ra'antíhua'u. Setá'aj ráanamua. —Ayeé pu tiu'utaxájtaca'a.

36 Tí'ij ayén tiu'utaxájtaca'a, án pu a'utevéé já'araa ruseíj a'íjna í Jesús. Majta a'ñime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'ñi mú ru'uté'aa í ru tza-jta'a. Camu ja'ati huatá'ixaa a'ij mej tiu'uséij.

*I temuaij ti nu'u tiyaaru'u tzajta'an seijre'eca'a
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)*

37 Yee ruijmua'a yee, matí'ij meri acáaci í jiri japua, jeíhua mú teite ra'antinájcheca'a.

38 Ajta seíj pu a'utéveeca'a huá'a tzajta'a í teite. A'ñi pu raatajé tijín:

—Maeestru, jeíhua nu hui muahuavii pej ya'utéeseij í niyauj, a'iné a'ñi nu'u caj ti'ijyaúj.

39 Xíejniu'ucari ti a'ij pua'a 'een, a'ñi pu hui rájviivi'i. A'ij pu jín, jeíhua rujíjhuave'e í pa'arí'i.

Ajta jeíhua pu huá'aruri ratá'aca í jetzen. A'íj pu jín, áijjaamixcue'ire'e í rutene'e jetze. Cíj pu'u tiratá'aca ti ruxiéehua rí'í mé tejá'uche'ecane'en. Pu'uri rá'apua'ajte'esin.

⁴⁰ Nehuá'uhuaviiri'i hui ne'ímej í mej á jamuan á'ujujhua'an mej raatamuárite'en ti tza-jta'an seijre'e. Majta caí raayí'itihua'a. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í ja'ati.

⁴¹ Ajta a'ín Jesús, ayée pu tiu'utaniú:

—Mú'een mi sej iiji huáteemua, caxu hui té'atzaahuate'e, mi sej a'ij pua'a títeteite. ¿A'achúni ruxe'eve'e nej a'ateevi'i mú'ejmi jemi nej ni rí'í amuáaruuren? Mé je'evé'evi'itichi mi pa'ari'í.

⁴² Tí'ij auj e'evé'eme'ecaa, a'í pu tiyaaru'u ra'itárie á chuaata'a, ajta huá'aruri raatá'a. Aru a'ín Jesús, a'í pu ra'ajté'axi í tiyaaru'u. Aj pu i tiráhuuaa í pa'ari'í. Ajta raatátui í táàtajra'an.

*Tí'ij nu'u ajtahuua'a Jesús raataxájtaca'a tijín:
“Nu'uri mi'íni”
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)*

⁴³ Majta naími'i mú naa rí'í tira'utaseíj a'íjna jime'e ti Dios ayén ráaruu a'íjna ti huápi'í ruxe'eve'e.

Matí'ij mauj a'ij tejá'useijraca'a í teite me'íjna jime'e a'ij ti Jesús huaríj, ayée pu tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e.

⁴⁴ Ayen tijín:

—Rí'í xu'u mú'een tiráanamua. Ayee pu hui tí'ineruuren ineetzi, i nej neajta huá'a jetze airáne í teite. Avíitzi mú jín neetzi tiu'utátuiire'esin huá'a jemi í teite. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

45 Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, camu yaú'itiée muá'araa a'ij ti huataújmua'a í niuucari ti raataxájtaca'a a'íjna í Jesús, sino huateúravaataca'a mej mi caí yaú'itiée muá'ara'ani. Majta mú tí'tziine'eca'a. A'íj mú jín caí raata'íhua'uri'i me'íjna jime'e a'ij ti huataújmua'a.

Í ja'ati ti nu'u jaítze'e ruxe'eve'e

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Ja'anáj pu ayén tiuju'uríj. A'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íj mú autéjhuii mej tiú'ujeeve a'íjna jime'e yee a'atani jaítze'e ve'ecán jín ti'itéjvee iteen tej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase.

47 Ajta a'ín Jesús, a'íj pu ramua'areereca'a a'ij mej tí'imua'ajca í ru tzajta'a. Aj pu i pa'ari'í avé'evi'iti. Tí'íj i á vejli'i raatéjche a'u ti a'utéjvee.

48 Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ja'ati ti na'a ti ra'ancuré'evi'itín a'íjna i pa'ari'í neniúcajtze'e, a'íj pu hui ajta na'ancuré'evi'itín ineetzi. Ajta a'ín ti na'ancuré'evi'itín ineetzi, a'íj pu ajta ra'ancuré'evi'itín a'íjna ti tinaata'aíj. Ayee pu'u tí'een a'iné a'íjna ti jaítze'e c'lieene'en jín ti'itéjvee mú'ejmi mi sej nee jamuan á'ujujhua'an, í Dios jemi, a'íj pu hui jaítze'e ve'ecán jín ti'itéjvee caí máaj ja'ati. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Í ja'ati ti nu'u itejmi jemi seijre'e

(Mr. 9:38-40)

49 Ajta a'ín í Juan, ayée pu tiraata'ixaa tíjín:

—Maeestru, ja'ati tu a'uséj ti huá'amuarite'eca'a í tiyáaru'use mej huá'a tzajta'a seijre'e í teite. Aníúcajtze'e pu jín huá'amuarite'eca'a. Teajta iteen, teen tu hui

raatá'ijmiijri'i ti caí ayén rijcaa, a'iné capu téjmi jetze ajtéme'ecan.

⁵⁰ Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Caxu rá'ijmiijra, a'iné ja'ati ti na'a ti caí a'ij á'amuaruure, a'í pu xaa á'amuavaire'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

Tí'ij Jesús hua'ajté'axi a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan

⁵¹ Tí'ij ari vejli'itaca'a ti teja'uré'enejsin a'ájna xicá'ra'a ti jetzen Dios rá'avi'itin í ta japua, Jesús pu raaxí'epi'intare nain jime'e ti a'uun a'ujné'n ánti Jerusalén.

⁵² Seica pu huata'íteca'a mej mi amuacái a'ujné'n. Aa mú a'ará'a chajta'a a'u mej a'uchéjme a'íime í Samaria ti é'eme'ecan. A'uu mú a'atanéj mej mi rí'i tiú'uruuren a'u mej ará'aiixa.

⁵³ Majta a'íime í mej a'uun é'echejca'a, camu ra'ancuré'evi'iti me'íjna í Jesús, a'iné mu'uri ramua'areerca'a tijín Jerusalén pu a'ujnéjsin.

⁵⁴ Majta a'íime í mej hua'apua, a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan, matí'ij ráamua'areeri'i, ayée mú tiraata'íhua'uri'i me'íjna í Jesús tijín:

—Tavastara'a, ¿a'iné hui petí'ijxe'eve'e tej ti tiyen huárini? ¿Ni teraata'áijte'en í Dios ti júte'e ye'icáxire'en í taij ti jín huá'ucui'ini naíjmi'ica, matíj mena'a ayén mej huachéjme? —Ayee mú tiraata'íhua'uri'i.

⁵⁵ Aj pu í Jesús pí a'uré'eve. Aj pu í hua'ajté'axi. Aj pu í ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ca xu hui ramua'aree tí'itíj ti xiéjniu'ucare'ara'an ayén ca'aníjra'a tejamuaatá'aca sej si siyen tiu'utaxáj.

⁵⁶ A'iné inee, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, canu hui ne'íjna jín mú a'uvé'emej nej ni hua'antipúa'ajte'en í teite, sino a'íj nu jín mú a'uvé'emej nej ni hua'irájtuaani. —Ayee pu ti-hua'utá'ixaa.

Majta a'ucíj. Majta seíj chajta'a jetze a'atanéj.

I mej nu'u raxí'eve'eca'a mej jamuan á'ujuhua'ane'en a'íjna í Jesús

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Matí'ij mauj huajú'ucaa í juye jetze, seíj pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Nee nu hui á jamuan a'umé'e na'ame a'u ti na'a pe á'ume.

⁵⁸ Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—A'íime í arachuíjse, a'úu mú hui u'uche a'u ti aucúcu'unijmee. Majta a'íime í pina'ase, pi'ista jetze mú tiú'uritu'aate. Mí neajta inee, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, canu huatéechi'i a'u nej a'utácuti.

⁵⁹ Jesús pu seíj huata'áij í tevi tijín:

—Patá'aj á'uche'ecane'en nee jamuan.

Ajta a'íin teáata'a, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—Niche'e ne'u yé huatácati ajta caí huámi'ini í nitáata nej ni ra'avá'anan a'ij tej tí'ijri'ire iteen. Aj nu xaa á jamuan á'uche'ecane'e na'ame.

⁶⁰ Jesús pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Miche'e me'ín ra'avá'anan í mi'ichi a'íime í hua'axí'ej mi'ichite me'íjna jime'e í mej caí ramua'ate í Dios. Pajta mú'ee, aricu á'ura'a pej pi í niuucari hua'utá'ixaate'en ti jíme'en raxa í Dios ti nainjapua tí'ajta. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

⁶¹ Ajtahua'a seíj pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Nevástarala, nee nu hui á jamuan á'uche'ecane'e na'ame, aru nauj mi'i u a'atanén ne é'eche nej ni hua'utateújte'en í ne'ihuaamua'a, neajta í nevaújsimua'a.

⁶² Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Jesús tijín:

—A'íjna í ja'ati ti a'utéjche ti tí'imuari'e, ti pua'a ari já'ita'a umé'eca ajta raatéxieehua, a'íi pu hui caí ti'itíj vaíre'e jemin í Dios ti nainjapua tí'ajta.

10

T'íj nu'u hua'aré'e'itixí a'ímej í mej huaícate jamuan tamuáamuata'a ará'ase

¹ A'atzu a'ateevi'i, Jesús pu ajtahua'a seica avé'ejajpuaxi í mej ayén pua'améca a'achú cumu huaícate japuan tamuáamuata'a ará'ase. A'íi pu hua'uta'íteca'a hua'apuacajmé'en mej mi anáaté'ee u e'ará'asti nainjapua a'u ti na'a mej a'uchéjme, a'u ti Jesús huáje'emuáarenche'e.

² Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Mu'íití mu'uri tén á'ujca'ane ti Dios tihua'uta'aíjte'en, aru camu mu'íi a'íime í mej a'íjna jín tí'ivaíre'e mej tihua'utá'ixaate'en í niucari ti jén Dios hua'irájtuaani. A'íj xu hui jén siyen tiraatáhuavii í tavástarala í ti jemin tiu'utátuiire'esin naíjmi'ica jime'e í mej té'atzaahuate'e, ti a'íin tejámuaata'aíjte'en sej a'ucíjxi'ín nainjapua a'u mej é'eseijre'e.

³ 'Sericu mú'een. Ayee nu hui tejámuaata'aíjte'esin sej si huá'a tzajta'a á'ujujhua'ane'en í teite. Ayee xu seíire'e xá'aju'un matíj cáne'axi mej huá'a tzajta'a á'ujujhua'an í jíira'ave.

4 Caxu hui ca'aní té'epiin sej tumin tzajta'a ucá'an, caxu seajta ca'aní té'epiin sej tiú'ujcixu te'ucá'an, caxu seajta tiú'uca'acái té'i'ipi'in. Caxu ja'ati teujte'e í juye jetze.

5 Setí'ij chi'ita uteárute, mi'i sej siyen tiraatateújte'en yee: “Rí'i xu yee tí'itechejca.”

6 'Seajta ti pua'a a'uun é'eseijre'e seíj í tevi ti xaa rí'i tí'iche, a'íi xu hui huateáturaasin jemin í sej jín raatateújte. Na'ari caí, ajtahua'a huateáturaasin mú'ejmi jemi í sej jín raatateújte.

7 'A'uu xu á'ateere a'ájna chi'ij jetze a'u sej ará'aiixa. Ti'itíj ti na'a mej tejá'amuamin, a'íj xu hui huácua'ani, seajta raayé'en. Ayee xu huárini a'iné ayée pu tiraavíjte'e mej tiraanájchite'en a'íjna í ti tí'imijhuaca. Caxu á'ujujhua'ane'en méyee seajta méyee huá'ache.

8 'Setí'ij se'uun a'uteárute seíj jetze í chajta'a, ti pua'a a'íime amua'ancuré'evi'itín, ayée xu huárini. Ti'ití mej án amuaajá'ujmuaniira, a'íj xu huácua'ani.

9 Setá'aj seajta tihuá'uhuaate'en a'ímej í mej ti'icúcu'ijme. Seajta hui siyen hua'utá'ixaate'en yee pu'uri tímua'a teja'uré'enejsin ti Dios nain-japua tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua.

10-11 'Na'ari, ti pua'a mecaí amua'ancuré'evi'itín setí'ij e'ará'asti seíj jetze í chajta'a, ayée xu caaye jetze á'ujujhua'ane'en. Ayee xu hui tihua'utá'ixaate'en yee: “A'íjna í chuej, ti muini ti ajtávi'itaxi í taca'acai jetze, íye ti chajta'a me'ecan, a'íj tu huatéca'atzixi'isin sej si ráamua'aree sej ve'ecán jín auteájturaa í Dios jemi. Capu amín a'ij sej seri tiú'uruu. Aúche'e pu yerá'aiixa ja'anáj ti

teja'ur'énejsin ti Dios tiu'uta'aíjta nainjapua íiyen chaanaca japua.” Ayee xu hui tihua'utá'ixaate'en.

12 'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e. Alájna xicájra'a jetze tí'ij yerá'aiixa í Dios ti ij a'ín huá'axijte'en, jaítze'e mú hui rajpuaítzi muá'aju'un a'íime í mej caí amua'ancuré'evi'iti a'ujna chajta'a mej caí a'íime í mej Sodoma e'echéjme'e.

I teite mej nu'u caí té'atzaahuate'e

(Mt. 11:20-24)

13 'Mí sej hui Corazín é'eme'ecan, setá'aj huataújxieemiste'en. Seajta mú'een, mí sej Betsáida é'eme'ecan, setá'aj seajta huataújxieemiste'en, a'iné mú'ejmi tzajta'a, jeíhua nu niyen huaríj ti huápi'i ruxe'eve'e. Mí seajta mú'een, caxu na'ancuré'evi'iti.

'Aru ti pua'a niyen huáriniiche'e huá'a tzajta'a a'íime í mej mejmí'i Tiro a'uchéjme'ecaa o huá'a tzajta'a a'íime í mej mejmí'i Sidón é'echejca'a a'ij nej neri huaríj mú'ejmi jemi, a'í mú hui mejmí'i seicié tiu'umuá'aj á'ame'enche'e. A'í mú miyen ucaújchejte'axi'ínche'e me'íjna jime'e í mej jín custaa tí'ita'ahuaca. A'í mú hui majta nasij cáujhuaate'enche'e, majta miyen éene'e mej a'ujrá'aseche'e mej mí ráamua'aree í seica í teite mej meri seicié tiu'umuá'aj.

14 'Silu mú'een, jaítze'e xu hui rajpuaítzi xá'aju'un mecaí a'ímej a'ájna xicájra'a jetze ti Dios ayén tihua'axijte'en.

15 'Ari mú'een, mí sej Capernaúm é'eme'ecan. ¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿Ni qui Dios pu amua'avi'itin u júte'e? Capu hui tzíte'e,

sino Dios pu amuaja'ucáhua'axijsin téte'imua í chaanaca jete a'íjna jime'e sej caí na'ancuré'evi'iti. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

¹⁶ Ajtahua'a pu ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í ti hua'uta'íteca'a tíjín:

—A'íjna í ja'ati ti ayén á'amuanamua, a'í pu hui ajta nenamua ineetzi. Ajta a'íjna í ja'ati ti amuaata'íti, a'í pu ajta neta'íti ineetzi, ajta, a'í pu hui raata'íti a'íjna ti tinaata'aj ineetzi.

Mat'íjtá nu'u mi curé'ecijxi í mej huaícate japuan tamuáamuata'a ará'ase

¹⁷ Mat'íj mi a'ucíjxi a'íime í mé huaícate japuan tamuáamuata'a ará'ase. Mat'íj uvé'eneajxi, jeíhua mú rútemua'ave'eca'a. Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—Tavastara'a, majta a'íime í tiyaaru'u, a'í mú majta te'ará'astijre tet'íj iteen tíhua'uta'aj aniúucajtze'e.

¹⁸ Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Jesús tíjín:

—Nee nu raaseíj ne'íjna í Satanás tí'ij a'ín u e'icájve u júte'e. Ayee pu hui teje'icájve cumu mej témexcava'ara'an.

¹⁹ Neajta inee, nu'uri tejámua'íjca ne'íjna jime'e sej hua'avé'etziinaxi'ín se'ímej í cu'ucu'use, ajta se'ímej í teaxcáte sej si tiu'utémua'ítin. Neajta nu hui tejámua'íjca sej si tiu'utémua'ítin nain jime'e í huá'amuari'eri'ira'a a'ímej í mej amuájcha'íire'e. Capu ti'itíj a'ij á'amuaruuren.

²⁰ 'Mí seajta mú'een, caxu hui se'íjna jín huataújtemua'ave'en í mej amua'ará'astijre'esin í tiyáaru'use sino ayée xu se'íjna jín titeetáujtemua'ave'en, jee xaa ne'u, ti ari á'ayu'usil'í í ta japua a'ij sej hui ante'aruá sej si se'uun

auteáturan tíj na'a rusén jime'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*Tí'ij nu'u Jesús rí'í tiraatá'a í rutáàta í Dios
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ A'ájná'ímua, jeíhua pu huataújtemua'ave a'íjna í Jesús a'íjna jime'e tí huateájturaa jemin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ayee pu tiu'utéjniuú tíjín:

—Jeíhua nu rí'í timuaatá'asin, mí pej niyá'upua, mí pej tí'aijta u ta japua, pajta íiyen chaanaca japua. Ayee nu hui 'een jín rí'í timuaatá'asin a'iné mú'ee pe raaté'avaata a'íjna í niuucari mej mí caí yaú'itiéé muá'araa a'íime í mej jeíhua raayí'iti, majta a'íime í mej jeíhua tiú'ujmua'ate. Pajta mú'ee tihua'utaseíjrate'e a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Jee xaa ne'u, mí pej niyá'upua, ayée pu hui mua'aránajcheca'a.

²² 'Nain pu jín tinaa'íjca í niyá'upua. Capu ja'ati ramua'aree ja'ati nej yaujra'an pú'een. A'íi pu'u ramua'aree í niyá'upua. Capu ja'ati ajta ramua'aree ja'ati tí pú'een í niyá'upua. Nee nu'u hui ramua'aree í nej yaujra'an pú'een. Majta a'íime ramua'aréeren í nej hua'utaseíjrate'esin nexí'evi'ira'a jime'e. —Ayee pu tiu'utéjniuú.

²³ Tí'ij jí hua'antaseírajraa í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Rujíme'e pu hua'utá'ixa tíjín:

—Jé'ecan pu hui rí'í tejamuaatá'a a'íjna jime'e í sej seri tí'iseij.

²⁴ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. A'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan, majta a'íime í mej títetaté'eca'a rey jime'e, mu'íití mú raxí'eve'eca'a mej raaseíj a'ij sej tí'iseij mú'een.

Majta jeíhua mú raxí'eve'eca'a mej ráanamua a'ij sej seri tí'inamua. Aru capu hui ayén tihua'ucí'í. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

I ja'ati ti nu'u í Samaria é'eme'ecan ti rí'í tí'itevij

²⁵ Ja'anáj pu ayén huaríj. Seíj pu ájchee, ti tí'imua'ata í yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyú'uxaca'a. Ayee pu tí'itese'eca'a a'íjna í ja'ati ti ayén tiráacuanamuan ti ij a'ín Jesús ti'itíj jín auté'itzen. Ayen tijín:

—Maestru, ¿ti'itáni ruxe'eve'e nej niyen huárini ti ij náaci'iti ineetzi nej ruuri ná'ara'ani rusén jime'e a'ujna a'u ti Dios é'esejre'e?

²⁶ Ayee pu tiu'utaniú a'íjna í Jesús tijín:

—¿A'iné té'eyu'usili í yu'uxari jetze? ¿Ti'itáni pa'ujíve'e pe'íjna jetze í yu'uxari?

²⁷ Aj pu i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Patá'aj nu'u piyen rí'í tirájcha'íí a'íjna í tavástara'a í taDioj nain jime'e í á'a tzajta'a, pajta nain jime'e a'achú pej caj té'aca'ane í á'axiejniu'uca jetze, pajta nain á'axe'eví'ira'a jime'e, ajta á'amuari'eri'ira'a jime'e. Ajtahua'a pu seíj seijre'e ti jín ayén yee patá'aj nu'u hui piyen che'atá pena'a rí'í tirájcha'íí í axí'ej tevi patíj mú'ee aseíj ti'ití'á'acha'íí.

²⁸ Jesús pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Xí'epi'ín pej tiraataxájtaca'a. Tí pua'a piyen huárini, a'ij pej hui tiraataxájtaca'a, peruuri pej pua'amé rusén jime'e a'u ti Dios é'esejre'e.

²⁹ Ajta a'ín ti tí'imua'ataca, a'íí pu raxí'eve'eca'a mej mi ráamua'aree í teite ti caí ja'anáj auteájturaa í Dios jemi. A'íj pu jín, ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í Jesús tijín:

—¿A'ataani pú'een í nexí'ej tevi?

³⁰ Ajta a'ín Jesús, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Ja'ati pu nu'u Jerusalén e'erájraa. A'uu pu nu'u hui a'ucamé'eca u Jericó. Matí'ij nu'u mi nahua'ari ra'antinájcheca'a. Metirá'ari'iri'i í cǎxure'ara'an. Majta raatéevajxi. Matí'ij nu'u mi yauutéj í juye jetze. Pu'uri á'ame'erejca'a. Majta nu'u me'ín nahua'ari a'ucíj.

³¹ 'A'atzu a'ateevi'i, tí'ij nu'u i seíj a'ucamé'eca juye jetze. Puaarij pu hui pú'een a'íjna. Tí'ij jí raaseíj ti á'ame'erejca'a. Aa pu nu'u imuá a'atanéj í juye. Ajta nu'u mú á'ume.

³² 'Ajtahua'a pu nu'u seíj a'ájna a'ucamé'eca. A'íi pu nu'u a'ín pú'een seíj ti Leví teecan jetze ajtéme'ecan. A'íi pu ajta tí'ivaire'eca'a hua'atéyujta'a. Tí'ij a'uun a'ucáane a'u ti auucá'a í ti á'ame'erejca'a, a'íi pu ajta nu'u hui raaseíj. Ayee pu che'atá na'a huaríj. Aa pu nu'u imuá a'atanéj. Ajta nu'u mú á'ume.

³³ 'Ajtahua'a pu nu'u seíj a'ucamé'eca. A'ii pu nu'u a'ín pú'een seíj ti seíj chuéjra'a japua éleme'ecan ti ayén téja'arájtehuua tijín í Samaria. Tí'ij aj a'ucamé'eca, a'íi pu nu'u a'ucáane a'u ti auucá'a a'íjna ti á'ame'ere. Tí'ij raaseíj, a'íi pu nu'u rá'ancu'uvajxi.

³⁴ Tí'ij nu'u i jemin á e'iré'ene. Aj pu i racája'usi á jetzen a'u ti tejé'epuaijti'ihuaca'a a'íjna jime'e í aceite, ajta u viinu. Ajta nu'u raacá'ijcataxi a'u ti tejé'epuaijti'ihuaca'a. Aj pu nu'u i ra'avá'ara rucíi japua í puuru'u. Tí'ij nu'u i ya'uví'iti, a'ájna já'ahua'a a'u mej é'e'aseca í mej puasearuve'e.

A'uu pu nu'u yaúutuaa. Temua'a pu nu'u hui rí'i tiraaxá'apuai'ri.

³⁵ Yee ruijmua'a yee, a'íi pu nu'u hui ru'ita'í'ipi hua'apuaca í tumin. Ajta raata'í'ipi a'íjna ti an-tiújmua'aree a'íjna jime'e í chi'ij. Ayee pu nu'u tiraata'ixaa tijín: “Patá'aj rí'i tiraaxá'apuai. Neajta inee, netí'ij uvé'enen, aj nu yeehui muaatá'asin nain a'achú pej caj tiraaxíjte huaatari jime'e, ajta ti'itíj ti huácuaa.” Ayee pu nu'u hui tiraata'ixaa, a'íjna í Samaria ti é'eme'ecan.

³⁶ Ajta a'íin Jesús, ayée pu tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné timuá'amitiejte'e, a'íime í mej huaíca, a'atani éene'e a'íin pírici ti rí'i tí'itevistáa já'araa amíjna jemi í ruxí'ej tevi í mej tiraanáhua'irili í nahua'ari?

³⁷ Ajta a'íin ti tí'imua'ataca í yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyú'uxaca'a, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—Ayej ne'ase ti a'íin ti rá'ancu'uvajxi, a'ii pu a'íin pú'een í ti xí'epi'in tí'itevij a'íjna jemi í ruxí'ej tevi.

Jesús pu ayén tiraata'ixaa tijín:

—Aricu hui, patá'aj piyen huárini a'ij ti a'íin huaríj.

Tí'ij nu'u Jesús á a'uré'ene Marta ti é'eche

³⁸ Ajta a'íin Jesús, majta a'íime í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e, matí'ij mauj huajú'ucaa, a'úu pu a'ará'a a'u ti ja'ati e'echéjme'e. Ayee pu ántehuaa a'íjna í íita'a tijín Marta. Tí'ij i a'íin ra'ancuré'evi'iti í ruche.

³⁹ Seíj pu ti'ihuaara'a, íitacan. Ayee pu ántehuaa tijín María. Ajta a'íin María, án pu vejlí'i a'ujyeíjxi jamuan í Jesús. Ranamuájraca'a a'ij ti tí'ixajtaca'a.

⁴⁰ Ajta a'ín í Marta, capu a'ij tirá'ateuve'e a'ij ti huárini a'iné jeíhua pu tí'imuari'eca'a ti ij ti-hua'umín. Tí'ij i e'iré'ene jemin í Jesús. Ayee pu tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Nevástará'a, ¿ni caí á jetze ruxe'eve'e ti ne'ihuaara'a ruséjrtacan yé naatéjtuaa nej ni nesej tí'imuari'e? Patá'aj hui raatá'ixaate'en ti naatévaire'en.

⁴¹ Tavástará'a pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Marta, Marta, jeíhua pej tí'imua'atze, pajta jeíhua a'ij té'amua'ate.

⁴² Sej pu'u hui ruxe'eve'e pej piyen huárini. A'íjna í María, a'í pu ra'avé'ehuaú í ti jaítze'e rí'en. Neajta inee, canu hui rá'a'ari'lira nemíjna. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

11

Tí'ij nu'u Jesús huá'amua'atejca'a a'ij mej ye'i titeetéjniuuni í teite

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Ja'anáj pu ayén tiuju'uríj. Aa pu já'ahua'a a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Téniiusime'e í Dios jemi. Tí'ij raatapuá'ajtaca'a ti huatéeniu, sej mej jamuan á'ujuhua'ane'e, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—Tavastara'a, patá'aj piyen titáamua'aten tej huatéjniuuni í Dios jemi tíj Juan tihua'umuá'ate a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e.

² Tí'ij i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Setí'ij huatéjniuuni, ayée xu hui tiu'utaxá yee: Mú'ee í pej tá'iya'upua, Miché'e rí'í mé'e tiyau'á'an í pej jín ántehuaa. Ché'e ayén teja'uré'enen a'ájna xicájra'a pej jetzen tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua.

Miché'e miyen che'atá mena'a tira'ará'asten a'ij pej tí'ijxe'eve'e a'íime í mej yen huachéjme íyeyen chaanaca japua matíj a'íime tira'ará'aste í mej ta japua a'uté'uu.

³ Patá'aj titaatá'an í ti tí'icua'iri'i í tej jín te'utáviicua'i íjii tíj na'a yú ti auca'ití a'ame.

⁴ Patá'aj titaatá'uuni'i í tej jín auteájturaa mú'heetzi jemi a'iné ayée tu che'atá tiraatá'uuni'ira ja'ati ti na'a ti auteájturaa itejmi jemi.

Patá'aj pajta caí raatá'acare'en í tiyaaru'u ti a'ín ca'aníjra'a taatá'acare'en tej ti caí tiyen huárini ti'itíj jime'e ti a'ij pua'a 'een. Yee pu'u.

⁵⁻⁶ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Tiché'e tiyen raataxáj yee seíj xu mú'een tí'amigo. Ajta á'iyen a'íjna í ja'ati, tí'ij ari já'ita'a tíca'a p'tí'iríci, a'úu pu hui a'umé a'u ti é'eche í amiigura'an. Aj pu i ayén tiraatá'ixaate'esin tijín: “ne'amiigu, huaícaca naataniíjte'e í pan, a'iné auchén pu yeehui uvé'ene seíj í ne'amiigu ti mu'u a'atamé'ecaa. Mí neajta inee, canu ti'itíj tícha'íí í nej raamín.”

⁷ Tí'iqui ayén hui tiu'utániuusin a'íjna ti hui-irájca tijín: “Capej né'itziite'e. Pu'uri yeehui aiteánami'i í puéerta, majta me'ín í ti'iríi, mu'uri huatéje'e. Neajta inee, nu'uri huatéeca'a. Capu cha'a rí'irí nej ájcheni nej ti'itíj jamuaatá'an.” Ayee pu tiraatá'ixaate'esin.

⁸ Mí neajta inee, ayée nu hui tejá'amua'ixaate'e. Capu xaa ájchesin ti ti'itíj raatá'an a'íjna jime'e ti amiigura'an pú'een, sino, a'íí pu ájchesin a'íjna

jime'e ti i caí mé'e rá'itziite'e í amiigura'an. Aj pu i raatá'asin, tzíte'e, a'achú ti caj ti'itíj tiraatáhuaviira.

⁹ 'A'íj nu hui jín niyen tejá'amua'ixaate'e yee setá'aj seuj rahuaviira í Dios jemi a'iné a'íi pu xaa tejámuaatá'asin. Seajta, seuj rahuauca í jemin. A'íi xu jemi rateuni í Dios. Seajta seuj te'ejteátu'asixi'in tá'apueerta. Aj pu i xaa Dios te'antácuuna. Ti'íj jí amuaatá'asin í sej rahuauhuau.

¹⁰ 'Aye'e xu hui huárini a'iné ti pua'a ja'ati ayén ti'itíj tí'ijhuaviira, a'íi pu ra'ancuré'asin. Tí pua'a ja'ati ti'itíj huauca, a'íi pu hui rateuni. Ajta ti pua'a ja'ati ayén te'ejteátu'asixi'in tá'apueerta, Dios pu xaa tira'antácuune'esin.

¹¹ 'Casi'i mú'een, ¿ni qui se'íj ayén huárini mú'een, mi sej huayaujmu'a? Tí pua'a ayauj ayén hua'ité muáhuaviira, ¿ni qui cu'ucu'u paraat-apíjte'esin? Capej xaa ne'u. Hua'ité pepu'u hui raatá'asin.

¹² Na'ari ti pua'a tá'u muáhuaviira, ¿ni qui teáxca paratáchuite'esin? Capej xaa ne'u. Tá'u pepu'u raatá'asin.

¹³ 'Aye'e xu mú'een, mi sej a'ij pua'a 'een í ru tzajta'a, xu'uri ramua'aree sej hua'utapuaíjve'en í ruyaujmu'a ti'itíj ti rí'en. Ajta a'íin í ti á'amuyaya'upua í ta japua ti é'eseijre'e, jeíhua pu hui jaítze'e raayí'iti ti hua'utá'an ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an a'uun a'uteáturan a'ímej jemi í mej rahuauhuau. —Aye'e pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*A'íjna í Jesús, Dios jetze pu araujca'ane
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)*

¹⁴ Ja'anáj pu ayén tiuju'uríj. Jesús pu tiyaaru'u huatamuárite'eca'a ti tevi tzajta'a seijre'eca'a. Ajta

a'ñin í tiyaaru'u, capu raatá'acare'e ti a'ñin tevi tiu'utaxáj. Jíme'en pu'u Jesús raatamuári, aj pu i tiu'utaxájtaca'a a'ñina í tevi. Majta me'ñin í teite, jeíhua mú naa rí'i tira'utaseíj.

15 Majta seica miyen tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Amíjna mi tevi, mi Jesús, Beelzebú pu hui jetze araújca'ane ti ij ayén tihua'utamuárite'en í tiyáaru'use, a'ine a'ñina í Beelzebú, a'ñi pu tihua'áijte'e í seica í tiyáaru'use. Beelzebú pu ca'aníjra'a ratá'aca ti ij ayén amín tihua'uta'áijte'en í tiyáaru'use. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

16 Majta seica, ayée mú rí'i tí'ira'ihua'u me'ñina jíme'e ti a'ñin hua'utaseíjrate'en tí'tíj ti huápi'i ruxe'eve'e, ti ajta í ta japua é'eme'ecan.

17 Ajta a'ñin Jesús, a'ñi pu rú'umua'areereca'a a'ij mej tí'imua'ajca. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Matíj mena'a í mej seíj chuéjra'a japua tí'áijta, ti pua'a já'ita'a ma'utácine, aj mú mi huateújne'usi'ite'esin. Majta hui, camu cha'a á'ateeri mej tiaíta muá'aju'un. Ajta ti pua'a miyen che'atá mena'a já'ita'a a'utácine a'ñime í mej seicié mena'a á'é'eche, camu majta cha'a á'ateeri á meché me'ájna.

18 'Ajta a'ñin Satanás, ti pua'a miyen já'ita'a a'utácine a'ñime í ti tihua'áijte'e, ¿a'ine tí'iri'iri ti a'ñin á'ateere ti tihua'áijte'e naíjmi'ica? Capu hui a'atzu a'ij tí'iri'iri. Ayee nu tí'ixa ne'ñina jíme'e sej siyen tí'inexa yee nej nu'u Beelzebú jetze aránca'ane nej ni hua'utamuárite'en í tiyáaru'use.

19 'Niche'e a'atzu tejámuaata'ihua'u. Tí pua'a hui niyen Beelzebú jetze aránca'ane nej ni hua'utamuárite'en í tiyáaru'use, majta a'ñime í

mej a'amua jamuan á'ujuhua'an, a'íí mú majta hua'utamúárite'en í tiyáaru'use. ¿A'ataani jetze mua'araújca'ane? A'íí mú hui miijmu raataxájta yee mú'een xu auté'itze.

²⁰ 'Na'ari caí, ti pua'a nee xiéjniu'ucare'ara'an jetze na'aránca'ane í Dios, ayée pu huataújmua'a ti ari hui xaa a'ájna teja'uré'ene mú'ejmi jemi ti a'íín Dios nainjapua tiu'uta'ájta íiyen chaanaca japua.

²¹ 'Ajta a'íín í ja'ati ti ruca'ané, ti jeíhua tí'ijcha'íí í ti jín huaténe'use'en, tí'ij auj jíme'en rájcha'íí í ruchi'i, naa pu temua'a tí'aviitzi'i tíj na'a ti te'irá'a. Capu ja'ati tí'ijnahua'iran.

²² 'Mi ajta, ti pua'a seíj mú a'uvé'eme'en ti jaítze'e ruca'ané caí a'íjna, ti pua'a raaténe'usi'ite'en, ajta raatáviicua'i, ayée pu rini a'íjna ti mú a'uvé'emé'e a'ame. Nain pu hui tirá'ari'íra í ti jín né'use'eca'a. Aj pu i tihua'uré'a'asin tíj na'a ti tí'ijcha'ííca'a í ti tihua'unáhua'iri'i.

²³ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ja'ati ti na'a ti caí nevaire'e ineetzi, a'íí pu hui néjcha'ííre'e ineetzi. Ajta ja'ati ti na'a ti caí teite tíse'iri ineetzi jemi, a'íí pu hui hua'uré'e'iteca.

*I xiéjniu'ucari ti nu'u a'ij pua'a 'een, ajtahua'a pu nu'u huaré'araa
(Mt. 12:43-45)*

²⁴ Ajta ayén tijín:

—Ayee pu rici í xiéjniu'ucari ti a'ij pua'a 'een. Tí'ij a'uun huirájraa tzajta'an seíj í tevi, a'íí pu á'uche'ecane'en ti rahuauhua'u a'u ti e'ehuaújse'upe'en, a'u ti a'uhuáchi. Aru capu hui rateuve. Ayee pu tí'imua'atze tijín: “Niche'e yeehui huaré'ara'ani u niche a'u nej e'erájraa.”

25 Tí'ij uvé'enen, ayée pu hui 'een a'íjna í ja'ati. Naa pu 'een í ru tzajta'a. Cu xiee mej mauchén uhuar'é'icha'utaca'a. Nain pu rí'i huáruu.

26 Aj pu i a'ín xiéjniu'ucari huaúuvi'itin í seica í mej aráhua'apua ará'ase. A'íi mú majta jaítze'e a'ij pua'a 'een caí í seíj. Matí'ij mi a'uteároute naími'i mej mi huaté'e muá'ara'aní me'íjna tzajta'a í tevi. Ajta á'iyen, ayée pu hui te'iráame ti jaítze'e a'ij pua'a éene'e a'ame a'íjna í tevi caí ti ajmí'i éene'e. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

I ti nu'u tzáahuati'ira'a jín rí'i ti'itá'aca

27 Tí'ij Jesús auj tí'ixajtaca'a, ajta seíj 'íita'a a'ujna a'utéveeca'a huá'a tzajta'a í teite. Aj pu i ayén tiu'utaxájtaca'a ca'anín jíme'e tíjín:

—Rí'i pu tiraatá'a a'íjna í 'íita'a pej jetzen huanú'ihuaca'a, pej pajta jetzen huátzii.

28 Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tíjín:

—Mí ajta a'íime, jaítze'e pu hui rí'i tihua'atá'aca a'ímej í mej ranamua í niuucari ti jíme'en raxa í Dios, majta miyen ra'ará'astijre'en.

Teite mú nu'u raxí'eve'eca'a mej nu'u ti'itíj huaseíj ti huápi'i ruxe'eve'e

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Majta a'íime í teite, maúche'e mú máàj ajteáxiirijme'e í Jesús jemi. Ajta a'ín, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Jeíhua mú a'ij pua'a tí'iteteite í mej íjii huáteemua. Ayee mú hui raxí'eve'e nej tihua'utaseíjrate'en tí'itíj ti huápi'i ruxe'eve'e. Aru canu tí'itíj hua'utaseíjrate'esin. A'ij nu'u hua'utá'ixaate'esin ti jíme'en raxa í Jonás teecan ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

30 'Ja'iné a'íi pu hui a'íin pú'eene'e í ti huápi'i ruxe'eve'e í mej raasej a'íime mej Nínive e'echéjme'e, ayée nu che'atá nena'a nej a'íin pú'een í ti huápi'i ruxe'eve'e í mej rasej a'íime íjii mej huátemua.

31 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, a'ájna xicájra'a jetze ti jetzen Dios huá'axijte'en í teite, a'íjna ti ajmí'i ti'itéveeca'a reyna jime'e a'ujna antánimua huarita'an í jaj ti ve'ée, a'íi pu hui a'ánna a'utéchaxijsin huá'a jamuan a'ímej íjii mej huátemua. A'íi pu ajta huá'a jetze te'ujpuá'arite'esin ti'itíj jime'e. A'uu pu imuá a'uvé'emej ti ij ráanamua a'íjna í Salomón teecan ti rí'i mé teúumua'arejca'a. Neajta inee, i nej yee huatéjvee í teite tzajta'a, jaítze'e nu hui ve'ecán jín ti'itéjvee caí a'íjna í Salomón. A'íj pu jín, a'íjna í reyna huá'a jetze te'ujpuá'ajte'esin a'iné camu nenamua ineetzi.

32 'Majta a'íime í mej Nínive e'echéjme'e, ayée mú rini a'ájna xicájra'an í Dios ti jetzen huá'axijte'en í teite. A'íi mú huatéhuiixi'isin a'ímej jamuan í mej íjii huátemua. Mat'íj mi te'ujpuá'ajte'esin ti'itíj jime'e. Seicié mú hui tiu'umuá'aj mat'íj ráanamujri'i a'íj ti tihua'utá'ixaa a'íjna í Jonás teecan. Neajta inee, jaítze'e nu hui ve'ecán jín ti'itéjvee caí a'íjna í Jonás. A'íj pu jín, a'íime í teteca Nínive mej e'echéjme'e, a'íi mú te'ujpuá'ajte'esin ti'itíj jime'e í mej íjii huátemua a'iné camu seicié tiu'umuá'aj net'íj tihua'utá'ixaa inee.

*I ti nu'u ú'utatzave'e í huá'a tzajta'a í teite
(Mt. 5:15; 6:22-23)*

33 Jíme'en hui a'íjna í aparaatu ti'iti í mej rá'ajtaira, capu ja'ati a'ájna ye'uté'avaata. Capu ajta xa'ari tzajta'a ru'utéchajtza. Capu xaa ne'u, sino án pu imuá ya'ujchájtza mej mi raasej í mej me'uun a'uteáruti.

34 'Ayee pu hui tí'ivaire'e á'aji'i tíj taij ti á'ataa í á'ajetze. A'íj pu jín, ti pua'a rí'en á'aji'i, ayée pu 'een, cu xiee ti huanéeri'icí nainjapua í á'ajetze. Na'ari caí, ti pua'a pecaí rí'éene'en á'aji'i jetze, ayée pu 'een, cu xiee ti huatíca'a í á'ajetze.

35 'Setá'aj siyen huárini ti ij caí aúumi'ini ti á'ataa í á'ajetze.

36 Tí pua'a naa pu á'ataa í á'ajetze, ajta caí a'atzu á'amí'ica, nainjapua pu hui huanéeri'icí a'ame. Ayee pu té'eme, cu xiee aparaatu á jetze ráatatza. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Tí'ij nu'u Jesús huá'a jetze te'ujpuá'ajte'e a'íime í fariseos

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

37 Jíme'en pu'u raatapuá'ajtaca'a ti tihua'utá'ixaa, aj pu i sej pu raatá'inee ti tejá'ucua'ani áa ti é'eché. A'íjna í ja'ati, fariseo pu pírici. A'uu pu a'uteájrupi. Tí'ij i á vejl'i a'uré'ehui'ixi a'u ti meesa a'utéjvee.

38 Ajta a'ín fariseo, a'í pu raasej ti caí Jesús amuacaí anaújmuaijte a'ij mej tí'ijr'i'ire í mej rá'astijre'eca'a me'íjna í Moisés teecan. J'éecan pu a'ij pua'a tira'utasej.

39 Aj pu i tavástar'a ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Mú'een mi sej fariseos pú'een. Ayee xu'u tí'itetei sej anaújmuaijte'axi'ín mi rumuájca'a jetze. Mí ajta caí a'atzu a'ij amuá'amitiejte'e sej rí'i

huaúruuren mi ru tzajta'a. Ayee xu 'een, cu xiee tíj ja'atí raacája'usin mé jéjre'e mi vaasu, ajta amíjna mi xa'ari. Ayee xu'u ruseijrata huá'a tzajta'a mi teite sej rí'i tí'iteteite. Mí seajta mú'een, ayée xu 'een mi ru tzajta'a. A'ij xu pua'a tí'iteteite se'íjna jime'e sej tihua'unáhua'iri'i, seajta a'ij pua'a huá'uruu.

⁴⁰ 'Mi sej hui caí ti'itíj ú'umua'aree. A'íjna ti raatétaahuaca'a í sej mé jéjre'e ratéhua'ira'a, ¿ni caí a'ín ajta raatétaahuaca'a í á'amuatzejta'a ti seijre'e?

⁴¹ Setá'aj siyen hua'utá'an í mej caí a'ij tí'ijviicua'i se'íjna ti urá'aa í á'amuatzejta'a. Ayee xu a'íjna jín huárini, ti ij temua'a te'irá'ra'ani mú'ejmi jemi.

⁴² 'Setá'aj huataújxieemiste'en, mú'een, mi sej fariseos pú'een. Ayee xu tí'itetei sej raatátuuiire'en í Dios jemi, sej tamuáamuata'a anxíte jetze ti ajtéme'ecan a'íjna í tu'upi, tí'itíj menta, seajta se'íjna í tu'upi, tí'itíj í ti ayén huataújmua'a tíjín ruda, seajta nain tíj na'a pua'amé tí'ixuaavi í tu'upi. Mú'een xu hui ra'utámua'aree naíjmi'i tíj na'a tí'ipua'amé.

'Mi seajta mú'een, seya'uhuá'axi í ti jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi, sej si siyen rí'i huá'uruuren í á'amuaxí'ej teite a'ij ti tiraavíjte'e, seajta sej si rí'i tirájcha'íi í Dios. Sena'atzí caí yé'uhua'anancache'e sej siyen araurasten se'íjna jime'e í ti jaítze'e ruxe'eve'e. Ajta, ayén tiú'ujxe'eve'e sej tiu'utá'an se'íjna jime'e ti cáj na'a caj tí'ivaire'e.

⁴³ 'Setá'aj huataújxieemiste'en, mú'een, mi sej fariseos pú'een. Jé'ecan xu hui raxí'eve'e ti tí'itíj amuáaci'iti sej a'ujrá'asen ipuari japua a'u mej

á'ujraarase í á'amuvaujsi u teyujta'a. Jé'ecan pu amua'aránanajche mej me'ín teite amuaatateujte'en aj mej tejá'atua.

⁴⁴ 'Setá'aj huataújxiemiste'en a'iné ayée xu 'een cumu a'u mej hua'ava'ana í mi'ichite. Majta hui a'íime í teite, í mej japuan á'ujjhua'ane'e, camu hui ramua'aree a'ij ti 'een téte'e a'iné capu á'é'e ti'itíj í mej jín ráamua'aree mej me'ájna hua'avá'anaxi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

⁴⁵ Tí'ij i sej j ti tí'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés teecan ti ra'uyú'uxaca'a, ayée pu tiraata'ixaa tijín: —Maestru, pej piyen ti'ixa, a'íj pej jín a'ij pua'a tí'itajepe'e itejmi.

⁴⁶ Jesús pu ayén tiraata'ixaa tijín: —Seajta mú'een, mi sej tí'imua'ata í yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyú'uxaca'a, setá'aj huataújxiemiste'en. Ayee xu hui ve'ecán jín tihua'íjcate'en í teite a'íjna jime'e ti ayén huápi'i muári'eri, ti caí ja'ati raayí'iti ti ayén huárini. Seajta á'iyen, mú'een xu tihua'uta'aíjte'en í teite mej nu'u mi me'íjna jín ra'ará'astijre'en. Mí seajta mú'een, caxu a'atzu huataúra'asin sej si ti'itíj jín hua'utévaire'en.

⁴⁷ 'Setá'aj huataújxiemiste'en a'iné mú'een xu rá'ajta'ahuaca í mej tzajta'an hua'uteátu'asin a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Majta a'íime a'amuaahuáacixa'astemua'aci'i, a'íi mú hui huá'ucuii.

⁴⁸ 'A'íj xu jín siyen mú'een tiu'utaxájta yee amua'aránajcheca'a a'ij mej huá'uruu í a'amuaahuáacixa'astemua'aci'i. A'íi mú hui huá'ucuii a'ímej í mej Dios jetze me'ecan

tí'ixaxa'ata'a. Seajta mú'een, xu'uri ramua'aree temua'a naa a'ij mej huá'uruu. Ayee pu ajta tejámua'aránajcheca'a. Seajta, ayée xu rá'ajtaahuaca'a a'u mej huaje'eteátu'asin. Seajta, ayée xu che'atá sena'a neruuren ineetzi.

⁴⁹ 'A'ij pu jín ayén Dios rumua'atzíira'a pu jín tiraataxájtaca'a tijín: “Nehua'uta'íti'ira huá'a jemi í teite seica mej neetzi jetze me'ecan tí'ixaxa'a, neajta seica í nej hua'antíhuau mej mi nevaire'e. Je'icáca mú cui'ini a'íime í teite. A'íi mú huá'acui'ini. Majta seica, a'ij pua'a mú huá'aruuren.”

⁵⁰⁻⁵¹ 'A'ij pu jín, ayée pu hui tirá'amitíejte'e í Dios jemi, a'íi mú pu'éene'e a'íime íjii mej huátemua me'íjna jime'e matíj mena'a pua'amé huácuii a'íimej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, naíjmi'li matíj pua'amé huácuii tíj na'a tiú'useijre í chaanaca, naíjmi'li tíj na'a Abel tí huam'íi ajta a'íjna í Zacarías, a'íjna mej ra'upuá'ajte já'ita'a a'u tí a'utéjvee a'íjna í mej japuan tí'imuaí'ivajtaca, a'u tí teyuu á'ijnee. Jee xaa ne'u, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, xaa ne'u. Ayee pu hui tirá'amitíejte'e í Dios jemi, a'íi mú pu'éene'e nain jime'e a'íime íjii mej huátemua.

⁵² 'Setá'aj huataújxieemiste'en mi sej tí'imua'ata í yu'uxari jetze Moisés teecan tí ra'uyú'uxaca'a. Mú'een xu rujímua'a sena'a antiújmua'areereca'a se'íjna jime'e í mej jín ráamua'aree a'ij tí tí'ijxe'eve'e í Dios. Seajta mú'een, caxu hui huataúra'a tí Dios tejá'amua'aijte'en. Seajta huá'ijmíi a'íimej í seica mej mi caí miyen huataúra'an tí Dios tihuau'aijte'en. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

53-54 Tí'ij Jesús a'uun huirá'jraa, a'íime í fariseos, majta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, a'íí mú autéjhuii mej a'ij pua'a tirájeeve ca'anín jime'e. J'écan mú jeíhua tira'íhua'uri'i mej mi ráateuni í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte'en me'íjna jime'e a'ij ti a'íin tiu'utaxájtaca'a.

12

Tí pua'a nu'u ja'ati ayén hua'itzi jín tiú'ujsejrata

¹ Majta me'ín í teite, jeíhua mú ajteáxiireca'a. Ayee mú ará'axcaa a'achú hua'apua vi'ira'a, huaíca vi'ira'a, a'achú mej mena'a pua'amé. A'íj mú jín á'acataca'a jeíhua. Ajta a'íin í Jesús, a'íí pu amuacaí tihua'atixáate'ajraa a'íimej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayen tijín:

—Rí'i xu'u hui mú'een a'íjna jime'e fariseos mej ranájchite'e í pan jetze. Ayee pu huataújmua'a a'íjna í niuucari tijín í ti huá'a tzajta'a uraninei, í ti caí jé'iyecan jín seijre'e.

² 'Ayee pu'u, ti'itíj ti na'a ti rú'avaa avíitzi'i jime'e, a'íí pu hui huataseíjre'esin mé jéjre'e mej mi raaseíj í teite. Ajta ti'itíj mej rá'avaataca'a, a'íí pu antícuuni'ihua mej mi ráamua'aree a'ij ti 'een.

³ 'A'íjna í pej raataxájtaca'a tíca'amiste'e, Dios pu raataxájta tújca'ari tzajta'a. Ajta a'íin í pej raataxájtaca'a xahuaanin jime'e u chi'lita u téte'e, Dios pu hui raataxájta ca'anín jime'e a'ánna í chi'ij japua ta'avé'epa'atza.

*A'ataani ayén tiú'ujxe'eve'e tej rátziine'e
(Mt. 10:28-31)*

4 'Aye'e nu tejá'amua'ixaate'e mi sej ne'amiigustemua'a pú'een, caxu huá'atziine'e a'ímej í mej mena'a raayí'iti mej raajé'ica í sej ratéhua'ira'a, sino camu raayí'iti mej ra'upuá'ajte'en í a'amua tzajta'a ti seijre'e.

5 'Mi neajta inee, ayée nu tejámuaatá'ixaate'esin ja'ati sej xaa tziine'e. Setá'aj rátziine'e a'íjna ti ayén raayí'iti ti raajé'ica í sej ratéhua'ira'a, ti ajta raayí'iti ti yá'urieeni í a'amua tzajta'a ti seijre'e a'ujna taij jetze ti caí ja'anáj á'amí'ini. Jee tzi'e, ayée nu hui tejá'amua'ixaate'e tijín: Setá'aj rátziine'e se'íjna.

6 'Aru, caxu a'ij tité'ujmuajca. ¿Ni secaí siyen tiu'utanájchita a'achú cumu hua'apua centaavo anxívica jime'e í pina'ase í mej c'lieen? Camu jeíhua tí'ijnajche. Mí ajta a'ín Dios, a'í pu naíjmi'ica autámua'areeri'i.

7 Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna. Dios pu hui ari raaté'itieexi mi á'amua'cipua a'achú ti pua'améjme. Caxu tí'tziine'e a'iné mú'een xu jeíhua jaítze'e jetzen ruxe'eve'e í Dios mecaí í pina'ase, a'iné a'í pu xaa amua'ancu'uvajxi'isin.

*I mej nu'u ramua'ate me'íjna í Jesús í teite jemi
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

8 'Aye'e nu tejá'amua'ixaate'e, ja'ati ti na'a ti ayén tiu'utaxájta a'ímej jemi í teite yee na'ará'astijre'en ineetzi, inee i nej neajta huá'a jetze airáne í teite, ayée nu neajta raataxájta a'ímej jemi í mej ta japua tí'ivaire'e í Dios jemi yee naatévai ineetzi.

9 Ajta a'ín ti tí'ixa a'ímej jemi í teite yee capu nemua'ate, ayée nu hui che'atá raataxájta a'ímej

jemi mej ta japua tí'ivaire'e í Dios jemi yee canu ramua'ate.

¹⁰ 'Neajta nu tíhua'utá'uuni'ira a'ímej, a'achú mej mena'a pua'amé a'ij pua'a tí'inexa ineetzi i nej neajta huá'a jetze airáane í teite. Aru a'íme, a'achú mej mena'a pua'amé a'ij pua'a tí'ijxa a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, canu ja'anáj tíhua'utá'uuni'ira a'ímej.

¹¹⁻¹² 'Seajta mú'een, mat'íj u amua'arávi'itín a'ímej jemi í mej teyujta'a tí'aijta, nusu a'ímej jemi í mej ti'itíj jín antiújmua'aree, ayée xu huárini. Caxu hui a'ij tité'ujmuajca a'ij sej ye'í titeeteújnán na'ari a'ij sej ye'í tiu'utaxáj, a'iné a'ájna xicájra'an jetze, a'íin xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'í pu tejá'amuamua'aten a'ij sej ye'í tiu'utaxá. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

A'íjna jime'e í ti nu'u tí'ijcha'í a'íjna í chíjteaani

¹³ Ajta seíj huá'a tzajta'a a'utéveeca'a. Ayee pu tiraata'ixaa tíjín:

—Maeestru, patá'aj piyen tiraata'ixaate'en í nejá'a yee ti já'ita'a tinaatá'an a'íjna ti titaac'í a'íjna jime'e ti seíj huam'í, a'iné capu tinaatá'asin í neetzi ti ne'áa.

¹⁴ Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—Hoombi xaa, ¿a'ataani tinaa'íjca juees jime'e? ¿A'ataani naatá'a nej niyen tiu'uxí'epi'intare'en mú'ejmi jemi? —Ayee pu'u tiraata'ixaa.

¹⁵ Ajta ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—R'í xu'u mú'een, setá'aj á'ujcu'uvéé sena'a temua'a naa. Ché'e secaí huápi'í sena'a tí'inecua'atze sej jeíhua tiu'ucha'íme'eni, ti'itíj ti na'a, a'iné ti pua'a ja'atí jeíhua ti'itíj tícha'í, capu

hui ti'itíj a'ij tiraatévaire'esin ti ij caí ché'e ti'itíj a'ij ráaruuren.

¹⁶ Tí'ij i seij niuucari jín tihuá'u'itíiri'i tíjín:

—Aa pu nu'u já'ahua'a chíjteaani é'eche. Chuej pu nu'u tícha'íi ti japuan tiu'uhuáste. Temua'a pu nu'u hui jeíhua tiú'ucíireca'a.

¹⁷ Tí'ij i ayén tiu'umuá'aj a'íjna í chíjteaani tíjín: “¿A'iné yeehui náarini? Capu ché'e mé'e é'erí'iri a'u nee yeehui yá'aruuren í ti huácíireca'a.”

¹⁸ Tí'ij nu'u i ayén tiu'umuá'aj tíjín: “Ayee nu ríni. Neraaté'uuna í nechí'i mé ti huavéjme. Neajta se-ica nu ájtaahuaxí'isin ti jaítze'e vivejme'e á'ara'ani. Netí'ij ní ne'uun ru'uté'aasin í ti tiú'ucíireca'a, ajta nain í nej tí'ijcha'íi.

¹⁹ Neajta nu yeehui niyen tiu'utaxájta í ne tza-jta'a yee nu'uri ne'uun rí'í tiú'uruu u chí'ita. Jé'ecan pu á'ateeri ti rí'í tinaatévaire'esin. Nu'uri yeehui nesé'upe'en. Niché'e tí'icua'aca, neajta ye'eca, neajta netémua'ave'e.” —Ayee pu nu'u tiu'umuá'aj a'íjna í ja'ati.

²⁰ 'Ajta a'ín í Dios, ayée pu hui tiraata'ixaa tíjín: “Mú'ee, mí pej caí ti'itíj mua'aree. Ijii, tíca'a pej mí'ini. Patí'ij huamí'in, ¿a'ataani tí'ijci'iti a'íjna í pej mú'ee rí'í ráaruu pej pi asej huatá'atemua'ave'enche'e?” —Ayee pu Dios tiraata'ixaa.

²¹ Neajta niyen tejá'amua'ixaate'e. Ayee pu hui té'eme a'ímej jemi matíj mena'a pua'amé í mej rujímua'a rajsé'iri ti'itíj ti na'a mej mí jeíhua tí'ijcha'íi, majta, camu ti'itíj tícha'íi í Dios jemi.

*Tí nu'u Dios huá'acha'íi í ruyaujmua'a
(Mt. 6:25-34)*

22 Tí'ij i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e tíjín:

—A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Caxu se'íjna jín tí'imua'ajca yee a'iquí ye'í tetí'icua'ani nusu yee a'iquí ye'í tetí'iyee'en na'ari yee a'iquí ye'í tetiu'utéchejte'esin.

23 '¿Ni caí jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi sej ruuri xá'ara'ani caí í ti sej ráacua'ani? ¿Ni caí ayén che'atá na'a jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi ti ruuri a'ame í sej ratéhua'ira'a caí ti naa seíre'e a'ame í sej jín tiu'uteújchejte'en? Aa ni'ijta xaa ne'u.

24 'Casi'i, xaaseíj amímej cua'atza í mej júte'e rá'ara'a. Camu hui a'atzu tí'ihuaste'e, camu majta tí'itza'anaca. Camu majta huatéechi'i í mej tzajta'an rí'i yé'uruuren í mej meri rájseij. Capu amín a'ij, aúche'e pu Dios tihua'amicua. Mí seajta mú'een, jaítze'e xu jemin ruxe'eve'e í Dios mecaí a'íme í cua'atza.

25 '¿A'ataani raayí'iti ti á'ateeren ti jaítze'e ruuri a'ame a'íjna jime'e í ti tí'iramua'atziite'e? Capu ja'ati xaa ne'u.

26 Tí pua'a secaí raayí'tihua'an sej si siyen huárini se'íjna jime'e í ti caí muári'eri, ¿a'iné hui 'een jín siyen tí'imua'ajca se'íjna jime'e í ti tí'ijturaa?

27 'Casi'i, xaaseíj amíjna mi caiipi'i, a'ij ti ye'í tí'ivaujse'e. Capu tí'imíjhuaca amíjna mi caiipi'i, capu ajta tí'itzaca. Capu amín a'ij. Dios pu hui ayén ráaruu ti jaítze'e naa seijre'e caí Salomón ti naa seijre'eca'a tí'ij auj tí'itéveeca'a rey jime'e. Capu ja'anáj ayén tiu'uteújchejte tí'itíj jime'e ti ayén naa seijre'e tíj mi caiipi'i.

28 'Casi'i, mú'een, Dios pu ayén rí'i tirájcha'hi mi tu'upi ti a'uun é'evaujse'e a'u mej á'atase'ehuaca. Ajta a'ín tu'upi, capu á'ateeri sino yee ruijmua'a yee, a'hi mú raaré'evejchi, matí'ij mi ratairan. Tí pua'a hui Dios ayén rí'i tirájcha'hi mi tu'upi, ¿ni caí jaítze'e amuaatá'asin í sej jín tiu'uteújchejte'en, mú'ejmi mi sej caí a'atzu té'atzaahuat'e?

29-30 'Caxu a'ij tí'ixajta yee a'iquí ye'í teti'icua'ani nusu a'iquí ye'í teti'iteye'en. Ayee xu'u, caxu tí'imuaajca se'íjna jime'e, a'iné naími'i matíj mena'a pua'amé yen mej a'uchéjme íyen chaanaca japua, ayée mú me'íjna jín rahuauhuau. Mí ajta a'ín á'amuaya'upua, ta japua ti é'eseijre'e, a'hi pu hui ari rú'umua'aree tí'itíj ti amuá'aturaate'e.

31 'Setá'aj mí'i rájhuauni ti Dios tejá'amua'ajte'en, seajta ra'ará'astijre'en a'ij ti a'ín tí'ijxe'eve'e. Tí pua'a siyen huárini, Dios pu hui tejámuaatá'asin tíj na'a ti tejamuá'aturaate'e.

32 'Caxu tí'itziíne'e mú'een, mi sej siyen mé á'ujujhua'an. Cu xiee cáne'axi sena'a í mej rujímua'a mena'a mé á'ujujhua'an. Ayee pu tira'aránajcheca'a í sej rájya'upua ti ij a'ín amuaatá'an sej se'uun a'uteárute a'u ti a'ín tejé'ajta.

Tí nu'u jeíhua án tejé'eseijre'e u ta japua ti huápi'i tí'ivaire'e

(Mt. 6:19-21)

33 'Setá'aj tiú'utuaani nain a'achú sej caj tí'ijcha'hi, seajta tihua'uré'an a'imej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Ayee xu a'íjna jín huárini, ti 'ij a'íjna téjé'eseire'en í Dios jemi í ti tejá'amuaci'ti. Ayee pu éene'e a'ame tíj tí'itíj ca'aní ti caí ja'anáj

huataújtuaasin. A'uu pu e'etiá'a a'ame mú'ejmi jemi tí'itíj ti huápi'i tí'ijnajche. Ajta capu hui ja'anáj huatéxijsin, a'iné camu a'uun a'uteáru'ipi í nahua'ari. Camu majta rací'in a'íime í tejpuási.

³⁴ 'Ayee xu éene'e xá'aju'un a'iné a'íj xu jetzen tí'imua'astí xá'aju'un se'íjna jetze ti jaítze'e amua'aráanajche, ti jaítze'e a'amua jetze ruxe'eve'e.

Tej nu'u rí'i huátaruuren iteen, teajta rí'i atanéjne'ere temua'a naa

³⁵ 'Rí'i xu'u titehuaújcaten sej si tiu'utévaire'en. Seuche'e xu hui atanéjne'eri tíj ja'ati ti taij huitéchuueca'a tá'ataa.

³⁶ 'Ayee xu éene'e xá'aju'un matíj a'íime í mej tí'ivaire'e ja'ati jemi ti a'uun á'ume a'u mej tejé'eye'este a'íjna jime'e ti se'íj huaténe'iche. Majta a'íime í mej tí'ivaire'e, maúche'e mú tí'ijchu'eve'en a'atzaj ti pua'a uvé'enejsin a'íjna ti tihuá'ajte'e mej mi ca'anacan tira'antácuune'en tí'ij a'ín te'ejteátu'asixi'in í puéerta jetze.

³⁷ 'Rí'i pu tihua'utévaire'esin a'ímej í mej tí'ivaire'e tí'ij a'ín hua'use'íj mej rachú'eve'e a'atzaj ti pua'a uvé'ene a'íjna ti tihuá'ajte'e. Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, ayée pu rini a'íjna ti tihuá'ajte'e. A'íi pu rucaten ti ij hua'utévaire'en. Ajta tihua'uta'ajte'esin mej aúhuhiixi'in í meesa jetze. Ajta tihuá'amin.

³⁸ 'Capu amín a'ij a'atzaj ti pua'a uvé'enejsin a'íjna ti tihuá'ajte'e, ti pua'a já'ita'a tíca'a uvé'ene nusu tapuá'arijme'eca. Rí'i pu hui tihua'utévaire'esin a'ímej í mej ravaire'e ti pua'a mauj rachú'eve'e.

39 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e. A'íjna í ja'ati ti huatéechi'i, ti pua'a a'í ramua'areere a'atzaj ti pua'a ánú'aiixa í nahua'ari, capu raatá'asin ti anú'asti ti tiu'unáhua'an.

40 Seajta hui mú'een, rí'i xu'u sej si rí'i huaújcaten a'iné inee, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, nee nu uvé'enejsin a'atzaj sej pua'a caí nechuve'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*I mej nu'u tí'ivaire'e me'íjna í mej hua'apua
(Mt. 24:45-51)*

41 Pedro pu ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Tavastara'a, ¿ni téjmi pena'a huatá'ixaa i niuucari ca'ín naíjmi'ica puaatá'ixaa?

42 Ajta a'ín tavástarala, a'í pu ayén tiu'utaniú tijín:

—¿A'ataani pú'een, a'íjna ti tí'ivaire'e, ti ajta rí'i mé teuúmua'aree, ti ajta caí ja'anáj ti'itíj jín auté'itze? Ajta a'ín ti tí'ira'aijte'e, a'í pu hui tiraa'íjcate'en ti ij a'ín a'íjna jín antiújmua'areere a'ímej í seica í mej majta tí'ivaire'e. A'í pu ti-huá'amin a'atzaj mej pua'a raaxí'epi'intare'en mej tiú'ucua'ani.

43-44 "Tí pua'a ayén rijcaa tí'ij uvé'enen a'íjna ti tí'ira'aijte'e, rí'i pu tiraatévaire'esin a'íjna ti tí'ivaire'e a'iné nain pu tiraata'íjcate'esin a'achú tíj ti'itíj tícha'í a'íjna ti tí'ira'aijte'e. Ayee pu té'eme. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e.

45 'Mi ajta, a'ín ti hui tí'ivaire'e, ti pua'a ayén tí'imua'ajca yee jé'ecan pu u á'ateere a'íjna ti tinaa'íjca, ayée pu ajta tirá'amitiejte'e a'ame ti caí íya'ata uvé'enejsin. Tí'ij i autéjcheni ti

hua'utévajxi'in a'imej í mej tí'ivaire'e, í mej teteca, ajta í mé 'uuca. Ajta pu hui autéchesin ti tiú'ucua'ani, ajta ti nahuáj antiyé'en. Tí'ij i huatétahuaisin.

⁴⁶ 'Ajta a'íin ti tí'ira'aijte'e, a'íi pu uvé'enejsin ja'anáj ti pua'a caí rachú'eve'e. A'íi pu xaa uvé'enejsin a'atzaj ti pua'a caí pítéjmu'a'aree. A'íi pu hui ajta puaíjtzi'ira'a raatá'asin, jeíhua huáp'i. Ayee pu che'atá tí'ijci'iti a'ij ti tihuá'aci'iti í seica í mej majta auté'itzaara í Dios jemi.

⁴⁷ 'A'ijna ti tí'ivaire'e, ti ajta tirú'umua'aree a'ij ti tí'ijxe'eve'e a'ijna ti tí'ira'aijte'e, jeíhua pu ra'iré'evejsin navij cuaartara'a jime'e ti pua'a caí rí'i huaújruuren na'ari caí ayén huárini a'ij ti tí'ijxe'eve'e a'ijna ti tí'ira'aijte'e.

⁴⁸ Ajta a'íin ti tí'ivaire'e ti ajta caí rú'umua'areereca'a a'ij ti tí'ijxe'eve'eca'a a'ijna ti tí'ira'aijte'e, c'ij pu'u ra'iré'evejsin navij cuaartara'a jime'e ti pua'a ayén huárini ti a'ij pua'a 'een jime'e a'iné capu rú'umua'areereca'a a'ij ti ye'í huárini. Capu ayén tí'ijci'iti a'ij ti tiraavíjte'e.

'Ayee pu'u xaa ne'u, ja'ati ti na'a mej miyen tiraatá'a ti ve'ecán jín antiújmua'areere á'ara'ani, ti pua'a ayén ve'ecán jín ti'ité'ijcati'ihua, ayée pu hui tiú'ujxe'eve'e ti jaítze'e tiu'utátuiire'en me'ijna jemi í mej tíraa'íjcate. Ajta, ja'ati ti na'a mej miyen tiraatá'a ti ciliéene'e jín antiújmua'areere á'ara'ani, ti pua'a ayén ciliéene'e jín ti'ité'ijcati'ihua, ayée pu che'atá na'a tiú'ujxe'eve'e ti c'ij tiu'utátuiire'en me'ijna jemi í mej tíraa'íjcate.

*Mej nu'u já'ita'a autajú'un me'ijna jime'e í Jesús
(Mt. 10:34-36)*

49 'Ayee nu 'een jín mú a'uvé'emej nej ni puaíjtzi hua'utá'an ne'ímej í mej a'ij pua'a 'een í ru tza-jta'a matíj mena'a pua'amé yen mé seijre'e íyen chaanaca japua. Ajta ayée pu tina'aráanajche ineetzi ti ari autéjcheni.

50 Ayee pu ajta tí'ineci'iti ineetzi, í nej jín rapuaíjtzi na'ame. Jéhua pu hui a'ij pua'a ne'ase, ajta jéhua pu a'ij pua'a ne'astí a'ame ajta na'a cáí nain te'entipué'are.

51 '¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿Ni qui ne'íjna jín mú a'uvé'emej mej mi rí'í tí'itechejca í mej yen huachéjme íyen chaanaca japua? Canu a'atzu. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e yee canu ne'íjna jín mú a'uvé'emej sino mej mi já'ita'a a'utáciine.

52 Ajta íjii ti yú auca'ití a'ame, ayée pu hui té'eme. A'ímej jime'e í mej anxívi í teite, í mej seicié mena'a che, ayée pu té'eme a'íí mú já'ita'a a'utajú'un. Majta á'iyen í mej huaíca, a'íí mú huá'ajaaxiéevi'ira muá'aju'un a'ímej í mej hua'apua. Majta a'íime í mej hua'apua, ayée mú che'atá mena'a tihúa'ajaaxiejvi'ira muá'aju'un í mej huaíca.

53 'Ayee mú já'ita'a a'utajú'un. A'íí pu ya'upuáara'an rájaaxiéevi'ira a'ame a'íjna í ruyauj, ajta a'íín yaujra'an ayée pu che'atá na'a tí'ijjaaxiéevi'ira a'ame í rutáata. Ajta a'íín í náànajra'an, ayée pu che'atá na'a tí'ijjaaxiéevi'ira a'ame a'íjna í ruyauj ti 'íita'a. Ajta a'íín yaujra'an ti 'íita'a, ayée pu che'atá na'a tí'ijjaaxiéevi'ira a'ame a'íjna í runáana. Ajta a'íjna í mu'uneára'an í ti 'íita'a í ti ucarij, a'íí pu ajta rájaaxiéevi'ira a'ame í rumu'un í ti 'íita'a ti temuaij. Ajta

a'íjna í mu'uneára'an ti temuaij, a'í pu hui ajta rájaaxiéevi'ira a'ame í rumu'un ti ucarij.

I mej nu'u jín ráamua'aree ti'itj ti nu'u xicájra'a jetze pí'tí'irici

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Tí'ij i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í teite í mej a'uun ajteáxi'reca'a tíjín:

—Jíme'en xu'u jaitiri huasej ti a'ijnéj, yénci pújme'en, set'íj si siyen tí'ixaxa'a yee mu'uri hu-atéviyi. Ajta, ayée pu tí'irineca.

⁵⁵ Na'ari ti pua'a huatá'eecare ti yeete pújme'en e'itáninei, ayée xu hui tí'ixaxa'a tíjín teájxicaj pu a'ame. Ajta, ayée pu tí'irineca.

⁵⁶ 'Mú'een, mi sej caí mé uumuámua'aree, mú'een xu siyen raayí'ti a'ij sej ye'í tiu'utaxáj a'ij ti ti'ití rini í júte'e nusu íiyen chaanaca japua. Mí seajta mú'een, caxu hui a'atzu raayí'ti a'ij sej ye'í tiu'utaxáj a'íjna jime'e a'ij ti ti'ití rini itejmi jemi a'íjna xicájra'a jetze nej yé huatéjvee inee mú'ejmi jemi.

Sej nu'u ráahuauni sej r'í éene'en a'ímej jemi í mej amújcha'í're'e

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ 'Niche'e sej tejámuaata'íhua'u. ¿A'iné 'een jín secaí raaxí'epi'íntare'en rujímua'a a'ij ti tiraavíjte'e?

⁵⁸⁻⁵⁹ Patí'ij pauj huamé'en juye jetze jamuan a'íjna ti muájcha'í're'e sej raaxí'epi'íntare'en a'íjna jemi í juees, patá'aj raatáhuavii temua'a naa sej seuj juye jetze raaxí'epi'íntare'en. Na'ari ti pua'a pecaí piyen huárini, a'í pu hui muá'avi'itín í jueesi jemi. Tí'iquí a'ín juees, a'í pu

tiu'utátuiire'esin mú'eetzi a'íjna jemi í polisiiya. Ajta a'ín polisiiya, a'í pu mua'iteánajsin. Ayee nu tí'imua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, camu hui íiya'ata mua'irátuaasin ajta pena'a caí tiu'unájchita nain jime'e a'achú mej muajíjve'en. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

13

Tí ríí ayén tiú'ujxe'eve'e ti nu'u ja'ati seicié tiú'umua'ati

¹ A'ajná'imua, seica mú e'iré'ene í Jesús jemi. Mat'íj mi miyen tiraata'ixaa me'íjna jime'e í mej Galilea e'echéjme'e, Pilato ti nu'u huá'ucuii mat'íj mauj cáne'axi mua'íivejtaca'a.

² Jesús pu ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿Ni qui mecaí jaítze'e a'íj pua'a tí'iteteitestaca'a sej caí mú'een a'íjna jime'e mej miyen tirajpuaíjtzica'a?

³ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Capu ayén ti'ayajna. Mí ajta, ti pua'a secaí seicié tiú'umua'ati í Dios jemi, mú'een xu hui seajta antipúa'ari.

⁴ 'Ari a'íime í mej tamuáamuata'a japuan aráhuaica ará'ase, í ti huá'a japua rájve ti'itíj ti ájtee ti a'uun a'utéveeca'a a'ájna já'ahua'a Siloé, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e? ¿Ni qui jaítze'e a'íj pua'a met'íitetej mecaí a'íime í seica í mej Jerusalén a'uchéjme?

⁵ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tíjín: capu hui ayén ti'ayajna. Mí ajta, ti pua'a secaí seicié tiú'umua'ati í Dios jemi, mú'een xu seajta antipúa'ari. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

I huaréj ti nu'u caí ja'anáj taca'a

⁶ Tí'ij i se'ij niuucari pu jín tihua'u'itiiri'i tijín:

—Ja'ati pu nu'u hui huaréj ta'íteal'ica'a. Aa pu nu'u ye'ateáhui a'u ti uuva a'uvéjme. Tí'ij jí u ya'utéesej avée si ari taca'a. Capu nu'u a'atzu taca'aca'a.

⁷ Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa a'ijna ti a'uun tí'icha'ica'a tijín: “Pu'uri yehui á'atee a'achú cumu huaíca nine'ira'a ne yee raaté'sise'ij á vee si ari taca'a. Aru, capu a'atzu taca'a. Patá'aj ra'ijve'ijche, a'iné amín mé ti'itávee, capu ti'itíj vaire'e.”

⁸ 'Ajta a'ín ti tí'icha'ica'a, ayée pu nu'u tiraata'ixaa tijín: “Nevástara'a, ché'e auj mé táveeca se'ij nine'ira'a. Nee nu yehui raaté'ijche'esin, neajta ti'itíj atariéjra'asin chuej jamuan.

⁹ Tí pua'a huatáca'an ru'usí, cha'a ayén mé ti'itávee. Na'ari ti pua'a caí huatáca'an, aj pej xaa yehui pi ra'ijve'ijche.”

A'ijna í 'íta'a ti nu'u á á'ajtípu u teyujta'a

¹⁰ Ayee pu ja'anáj tiuju'uríj ti a'ájna pítí'irijcaa ja'anáj xicájra'an mej jetzen ruse'upi. Jesús pu tihua'amua'atejca'a u teyujta'a.

¹¹ Ajta se'ij 'íta'a, a'úu pu ánu'uhuatéveeca'a. Pu'uri teuumé'eca tamuáamuata'a japuan aráhuaica nine'ira'a ti tí'icui'ica'a a'ijna jime'e tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'e. A'ijna í 'íta'a, jé'ecan pu á'ajtípu. Capu a'atzu rí'irístaca'a ti huataújsiuuraren.

¹² Tí'ij Jesús raase'ij, aj pu i raatajé ti jemin á ve'eré'enen. Ayee pu tiraata'ixaa tijín:

—'íta'a, nu'uri timuá'ari'iri'i í pej jín tí'icui'i.

13 Tí'ij i ra'ajtamuáriej. Jíme'en pu'u ra'ajtamuáriej, aj pu i a'ín 'íta'a huataújsiurare. Aj pu i r'í tiraatá'a í Dios.

14 Ajta a'ín ti tí'ajta u teyujta'a, jé'ecan huataniú'ucaca'a a'iné Jesús pu tiráhuua a'ájna xicájra'an jetze mat'ij pua'a ruse'upi. Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ímej í teite tijín:

—Ayee pu hui te'ará'ase í mej jetzen tí'imijhuaca arájsevi xicaj. Setá'aj mú a'uvé'uju'un setá'aj se'ájna tihuaújhuaate'en. Caxu mú a'uvé'eci'ica'an se'ájna xicájra'a mej jetzen ruse'upi.

15 Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Mí sej caí jé'iyecan jín tí'ivaire'e í Dios jemi, jíme'en a'ájna xicájra'a mé jetzen ruse'upi, ¿ni se-caí siyen tí'imijhuaca naíjmi'i mú'een? ¿Ni se-caí huá'ixixi í ruye'emua, ti pua'a tí'itíj pu'éene'en puuya na'ari puuru'u sej si huaja'uvé'ite'en a'ájna xicájra'a mej jetzen ruse'upi? Ni'ijta xaa ne'u. Ayee xu tí'imijhuaca.

16 'Ari amíjna mi 'íta'a, a'í pu hui jetzen huanéj a'íjna í Abraham teecan. Ajta pu'uri tejauume a'achú cumu tamuáamuata'a japuan aráhuuica nine'ira'a ti Satanás ra'atéj'icic'e cu'ini'ira'a jime'e. ¿Ni caí ayén tiraavíjte'e nej tiráhuuaate'en nej ni ru'irájtuaani a'íjna jime'e ti tí'icui'i? —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

17 Tí'ij ayén tiu'utaxájtaca'a, a'ímej í mej rájcha'íre'eca'a me'íjna í Jesús, jé'ecan mú tiu'utatévi'iri'i í jemin. Majta a'ímej í seica í teite, jé'ecan pu r'í hua'utá'a nain jime'e a'ij ti tí'ití huaríj ti huápi'i ruxe'eve'e.

A'ijna jime'e í jatzi, mustaaza ti rajatze'e
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné tí'irineca íyen chaanaca japua ti Dios tí'ajta? ¿A'iné tí'iseijre'e ti jíme'en Dios tí'ajta?

¹⁹ 'Ayee pu seijre'e tíj mustaaza ti'iti, ti ayén tí'itéjatze'e tíj jíican. Ja'ati pu nu'u hui yá'utíi a'ijna í jatzi. Tí'ij nu'u i raahuáste a'u ti teje'eré'ana. Tí'ij jí huanéj a'ijna í jatzi. Aj pu nu'u i huavaújse. Tí'ij jí ayén á'ajtití'ij já'araa tíj ciyej. Majta me'ín pina'ase í mej rá'ara'a, a'íi mú nu'u e'ire'enée, án mú nu'u a'ujrá'aseca'a í pí'istáare'ara'an jetze.

A'ijna jime'e mej nu'u rajnájchi í hariina jetze í levadura

(Mt. 13:33)

²⁰ Ajtahua'a seíj hua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné seijre'e ti jíme'en Dios tí'ajta?

²¹ 'Ayee pu hui 'een tíj a'ijna í levadura tí'ij a'íin 'íta'a ru'iteájtici, ajta nu'u rajnájchi cuaíjtzi jetze ti huaíca medida ará'ase. Jéihua pu nu'u rajcuaíjtzitaca'a. Ajta a'íin í levadura, a'íi pu nu'u tzajta'a huaneájxi nainjapua í cuaíjtzi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ijna í Jesús.

A'ijna jime'e á tá'apueerta ti cíj antéeyauj

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Tí'ij jí Jesús a'uun a'ume'eca í juye jetze ti Jerusalén á'uye'iri. A'u ti na'a ti a'uré'enineica'a, ti huachájta'ajme, na'ari a'ímuá mé antachéejme, a'úu pu tihuá'amua'atehua'a í teite.

²³ Ja'ati pu ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Tavastara'a, ¿ni cíj mena'a tite'erá'ase í ti Dios hua'irátuaasin?

Ajta a'ín Jesús, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

24 —Setá'aj huateújca'anen sej si se'íjna jetze a'uteáruti tá'apueerta ti c'íj antéeyauj. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tijín mu'ití mú miyen huataújca'anejsin mej mi me'uun a'uteárute. Mí ajta caí, capu hua'utá'asin.

25 'Tí'iqui a'íjna ti á é'eche, tí'ij i ájchesin, ajta te'iteánajsin tá'apueerta. Seajta mú'een, amée xu pua'acié huaté'uu xá'aju'un. Seajta te'ejteátu'asixi'isin í puéerta jetze. Ayee xu ca'anín jín tiraatájeeve a'íjna ti huatéechi'i. Ayee xu tijín: “Tavastara'a, tita'antácuune'e.” Ajta a'ín ayée pu tejámuaatá'ixaate'esin tijín: “Canu hui á'amuamujte a'ateén sej pí'ici. Canu neajta ramua'aree a'u sej e'eráaci.”

26 'Seajta mú'een, ayée xu tiu'utaxájta tijín: “Teen tu tiú'ucuaa á jamuan, teajta á jamuan hua'í. Pajta mú'ee ti'itamúa'atehua'a a'u ti juye a'uré'enine'i.”

27 Ajta a'ín, ayée pu tejámuaatá'ixaate'esin tijín: “Canu hui ramua'aree inee a'u sej é'eme'ecan. Sericu mú'een, mi sej a'ij pua'a tí'iteteite.”

28-29 'Ayee pu té'eme a'ájna xicájra'an jetze. Mú'een xu huá'aseijran a'ímej í mej me'uun a'uráaté'a muá'aju'un a'ujna Dios ti é'eseijre'e. A'ímej xu hui seijran se'ímej í mej mejm'íi e'echéjme'e, se'íjna í Abraham, seajta se'íjna í Isaac, seajta se'íjna í Jacobo. Majta seica mú á a'ire'enejsin mej mi a'ujrá'ase a'utí meesa a'utéjvee mej mi tiú'ucua'ani a'ujna Dios ti é'eseijre'e. Seajta mú'een, áa xu pua'acié a'uté'uu xá'aju'un. Jéihua xu ruyeine xá'aju'un, seajta

ancurá'ujci'ime ye'icáa xá'aju'un mi rutamej jime'e se'íjna jime'e sej seri rajpuaitzi xá'aju'un.

³⁰ 'Ee xaa ne'u, ayée pu hui ti'ayajna. Seica í mej nu'u vivejmé'en jín títetateí íjii, a'íi mú ciliéene'e jín títetaté'a muá'aju'un a'ájna xicájra'a jetze. Majta seica í mej nu'u ciliéene'e jín títetateí íjii, a'íi mú vivejmé'en jín títetaté'a muá'aju'un a'ájna xicájra'a jetze. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

T'íj nu'u Jesús huaújyeineca'a t'íj u a'aráneereca'a u Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

³¹ T'íj Jesús auchén raatapuá'ajtaca'a ti tihua'a'ixaate'eca'a í teite, mat'íj mi seica jemin á e'iré'ene. A'íi mú pú'eene'e í fariseos. Ayee mú tiraata'ixaa tijín:

—Patá'aj tícheni peyajna a'iné amí pu nu'u Heródes muajé'icatami'i mú'eetzi.

³² Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Setá'aj hui se'uun á'uju'un se'íjna jemi í Heródes ti avíitzi jín netzeíjra'ajmua'a ineetzi. Setá'aj seajta siyen tiraata'ixaate'en se'íjna yee pu'uri íjii nehua'utamuárite'esin ne'ímej í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'e í teite, neajta yee tihua'ahuaate'en í teite íjii, neajta ruijmua'a. Neajta yee, aaruijmua'a nu aráneastejre'esin ne'íjna jime'e í nej jín antínmua'aree.

³³ 'Capu amín a'ij. Ayee pu hui tiú'ujxe'eve'e nej nauj huamé'en íjii, neajta ruijmua'a, neajta aaruijmua'a, a'iné capu ayén tiraavíjte'e ti huámi'ini ayajna pua'acé u Jerusalén seíj ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a.

34 'Mú'een mi sej Jerusalén é'eche, mi sej Jerusalén é'eme'ecan, mú'een xu huá'acui'ica a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a. Seajta huá'atu'axaca tetej jime'e a'ímej ti Dios huaja'uta'íteca'a mú'ejmi jemi. Mu'íi nu hui niyen raxí'leve'eca'a nej huá'aseire'en í a'amuyaujmua'a nej ni huá'ucha'íin cumu í tecuaara'i ti huá'acha'íi í ruyaujmua'a, ti hua'icánaamua í ru'ana jime'e. Seajta mú'een, caxu siyen ra'utéca'ane.

35 'Casi'i, xaaseíj. Nu'uri hui mé amuuhuá'axi mú'ejmi mi sej Jerusalén é'eche. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Caxu cha'a neseijran ajta na'a caí teja'ure'enén a'ájna xicájra'an jetze sej pua'a siyen tiu'utaxájta yee cha'a rí'i tiraateájtuaani a'íjna í ti mé e'evé'eme niúucare'ara'an í tavástar'a. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

14

T'íj nu'u Jesús tiráhuaa a'íjna í ja'ati ti ajtéjja

1 Ayee pu ja'anáj tiuju'uríj ti a'ájna pítí'irijcaa a'íjna xicájra'an mej jetzen ruse'upi. A'uu pu a'ará'a a'u ti é'eche í seíj í fariseo ti ve'ecán jín tí'itéjvee, ti ij tiú'ucua'ani jemin. Majta a'íime í teite, jeíhua mú rá'eeve'eca'a me'íjna í Jesús.

2 Ajta seíj á vejli'i úuveeca'a jemin í Jesús. Ti'icui'i a'íjna í ja'ati. Nainjapua pu cajaa í ru jetze.

3 Ajta a'íin í Jesús, ayée pu tihua'uta'íhua'uri'i a'ímej í fariseos, ajta a'ímej í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze Moisés ti ra'utéyu'uxaca'a. Ayen tíjn:

—¿Ni caí a'ij tí'iri'iri nej tiráhuaate'en a'íjna xicá'ra'an tej jetzen tase'upi nusu caí?

⁴ Majta a'íime, camu ti'itíj a'ij tiu'utaxájtaca'a. Ajta a'ín Jesús, a'í pu ra'ajtamuariej a'íjna ti tí'icui'i. Ajta tiráhuaa. Aj pu i raata'íteca'a ti á'ura'ani ruxiéehua.

⁵ Tí'ij i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni caí ri'iri ti ja'ati ayén huá'ini a'ájna xicá'ra'an jetze mej jetzen ruse'upi? Tí pua'a puuru'u atéjveti a'u ti e'etécun, na'ari puuya atéjveti, ¿ni pecaí hui piyen ca'anacan rini pej ra'ítátuaani a'u ti e'etéjve?

⁶ Majta a'ímej jemi, capu ú'u anú'u'a'ahua'aca'a huá'a tzajta'a a'ij ti tiu'utaxáj.

A'íjna jime'e, mej nu'u hua'utajé mej nu'u tejá'umua'ariive'en a'u ti ja'ati a'uténe'ichi

⁷ Tí'ij i Jesús raasej a'ij mej rijcaa a'íime í ti huá'a'ínee mej tiú'ucua'ani. A'í mú rahuauca'a vejli'i mej a'ujrá'ase jemin í ti tihua'amicua. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

⁸⁻⁹ —Tí pua'a hui ja'ati muá'íneen pej tiú'ucua'ani huá'a jamuan í mej tí'yeste a'íjna jime'e ti sej huaténe'icheca'a, capej pe'ánna a'ujyé'ixa'an a'ájna vejli'i jemin í ti muaatá'ínee pej tiú'ucua'ani, sino a'atzu pe a'ímuá a'utayeíxi'in. Na'ari caí, ti pua'a sej uvé'enen ti jaítze'e ruxe'leve'e pecaí mú'ee ti ajta raatá'ínee, aj pu i a'ín muaatá'ixaate'esin yee ájchesi, tá'aj amanna a'ujyeíxi'in a'íjna i ja'ati. Aj pej pi tiu'utatévi'ira'ata, a'ánna pej a'ujyeíxi'in pe'íjna japua í ti jaítze'e caí ruxe'leve'e.

10 'Mi pajta mú'ee, ayée pepu'u hui huárini ti pua'a ja'ati muaatá'ineen, án pej a'ujyeíjxi'in japuan í ti jaítze'e caí ruxe'eve'e ti i ayén a'ín ti muaatá'inee timuaatá'ixaate'en tí'ij uvé'enen a'u pej a'ujyeíjxi'in. Ayee pu timuaatá'ixaate'esin tíjín: “Ne'amíigu, patá'aj ájcheni peyajna patá'aj a'ujyeíjxi'in yé vejli'i a'u ti jaítze'e á'ujxe'eve'e.” Ayee pej pe'íjna jín huarín, ayée pej hui r'í tira'ancuré'asin huá'a jemi í teite mej á jamuan a'ujteí.

11 'Ja'iné ja'ati ti na'a ti á'ujtzaahuat'e, aj pu i a'ij pua'a raatá'ixaa ti caí jeíhua ruxe'eve'e. Ajta a'ín ti caí á'ujca'ane ti ti'itíj jín te'enteárute ti ve'ée, aj pu i tiraatá'asin ti ayén te'enteárute ti'itíj jime'e ti jaítze'e ve'ée. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

12 Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna ti raatá'inee ti tiú'ucua'ani tíjín:

—Ayee pej hui huárini patí'ij hua'utá'inen mej tiú'ucua'ani a'atzaj chumua'an nusu tíca'a. Capej huá'inen a'ímej í á'a amiigustemua'a, ca'ín a'ihuáamua'a nusu á'ajuutzimua'a, o a'ímej í chíjteaani mej á é'eche vejli'i á jemi. Tí pua'a piyen hua'utá'inen a'ímej, matí'ij mi majta me'ín muaatá'ineesin mú'eetzi. Ayee mú huarín, a'íí mú hui tí'imuanajchite'en.

13 'Mi pajta mú'ee, patí'ij hua'utá'inen mej tiú'ucua'ani, a'ímej pepu'u huatá'inen í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, pajta a'ímej í mej jeíhua rajpuaíjtzi cu'íni'ira'a jime'e, pajta a'íime í mej a'ij pua'a titéeci'ica, pajta a'íime í mej aracúcu'unijmee.

14 Ayee pej huarín, rí'i mú timuaatá'asin, a'iné camu tí'ituaave í mej jín timuaanájchite'en. Mí ajta, a'í pu Dios hui timuaatanájchite'esin a'ájna xicá'jra'an jetze mé jetzen a'itajú'un huá'a tzajta'a í mi'ichite. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

A'íjna jime'e ti nu'u ja'ati hua'utá'inee mej nu'u tiú'ucua'ani

15 Ajta se'ij ti ajta a'uun huatéjca huá'a jamuan, tí'ij ráanamujri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—Rí'i pu tiraatá'asin a'íjna ti tiú'ucua'ani a'ájna xicá'jra'an jetze ti jetzen Dios huatase'ijre'esin ti ij tiu'uta'ájta íiyen chaanaca japua.

16 Jesús pu ayén tiu'utaniú tijín:

—Ja'ati pu nu'u hui rí'i huaújruurejca'a ti ij ti-hua'umín. Mu'iicáca pu nu'u huatá'inee.

17 Tí'ij a'ájna teja'uré'ene ti tihua'umín, tí'iquí a'ín raata'íteca'a í ti jemin tí'ivaire'e ti ij hua'utájeeve a'ímej í mej huatá'iniihuaca'a. Ayen tijín: “Setá'aj yeehui a'uré'enen a'iné pu'uri huaxí'epi'in.”

18 'Majta a'íime, naími'i mú nu'u miyen autéjhuii mej tiu'utaúruuni'i. Ajta a'ín í ti amuacá raatá'inee, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tijín: “Neuchén nu chuej huánanai nej japuan tiu'umuári'en. Ruxe'eve'e nej ye'utéeseij. Ayee nu tí'imuahuvii mú'eetzi pej tinaatá'uuni'i.”

19 'Ajta se'ij, ayée pu nu'u tiu'utaxájtaca'a tijín: “Neuchén nu puuyesi huánanai. Anxí paari mú ará'ase. Nu'uri á'uraa nej ni huá'ucalaadu. Patá'aj tinaatá'uuni'i pajta ineetzi.”

20 'Ajtahua'a í seij, ayée pu nu'u tiraata'ixaa tijín: “Neuchén nu huaténe'icheca'a. A'íj pu jín caí rí'irí nej ne'uun á'ume'en.”

21 'Ajta a'íin ti tí'ivaire'e ti huaja'utajé, ti'iquí a'uré'araa. Ajta nu'u ayén tiraata'ixaa a'íjna ti tí'ira'aijte'e a'íj mej tiu'utaxájtaca'a. Ajta, a'íin ti huatéechi'i, jeíhua pu nu'u hui huataniú'ucaca'a. Tí'íj i raata'íteca'a a'íjna ti tí'ivaire'e tijín: “Patá'aj yeehui ca'anacan pe'uun á'ume'en caaye jetze, ajta juye jetze ti cíj antayaúj, tíj na'a ta'uténinei u chajta'a. Patá'aj hua'erávi'itín a'ímej í mej caí a'íj tí'ijviicua'i, pajta a'ímej í mej rajpuaíjtzi cu'íini'ira'a jime'e, pajta a'ímej í mej aracúcu'unijmee, pajta a'ímej í mej ná'achijmee í ru'íca jetze.”

22 'Ajta a'íin ti tí'ivaire'e, ayée pu nu'u tiraata'ixaa tijín: “Nevástara'a, nu'uri niyen huaríj a'íj pej tinaata'aíj. Aru maúche'e mú ú'uve mej seica mú a'uvé'uju'un.”

23 'Ajta a'íin ti huatéechi'i, a'í pu nú'u hui ayén tiraata'ixaa a'íjna ti jemin tí'ivaire'e tijín: “Patá'aj yeehui pe'uun á'ume'en í juye jetze a'ímuá ti a'ataneáatimee, pajta méyee a'ímuá mej huachéjme. Patá'aj ca'anéeri jín hua'utájeeve mej mú a'uvé'uju'un, mej mi u huájiste yú nechi'ita.

24 Ayee nu tí'imua'ixaate'e. A'íime í nej amuacaí hua'utá'ínee, a'íime, capu seíj yé tí'icua'ani íiyu i nej tihuá'amin.” Ayee pu hui tiu'utaxájtaca'a a'íjna ti huatéechi'i.

Mej nu'u rax'leve'eca'a í teite mej nu'u á'ujjhuane'en me'íjna jamuan í Círístu'u

25 Jéihua mú teite á'ujujhua'ane'e me'íjna jamuan í Jesús. Tí'íj jí a'íin hua'useírajraa a'ímej í teite. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

26 —Ja'atí tí na'a tí mú a'uvé'eme'en ineetzi jemi, ayée pu hui tiú'ujxe'eve'e tí a'íin jaítze'e rí'í tinájcha'íica ineetzi caí rí'í tirájcha'íica í rutáata, ajta í runáana nusu í ru'íj, ajta í ruyaujmua'a nusu í ru'ihuaamua'a, ajta í rucu'utzimuá nusu í rujúutzimuá'a. Na'ari caí, canu raatá'asin tí nee jamuan á'uche'ecane'en.

'Ee xaa ne'u, canu ja'atí huatá'asin tí neetzi jamuan á'uche'ecane'en tí pua'a caí ja'atí á'ujca'ane tí na'ará'astijre'en, tí a'íin ja'atí huámí'ini neetzi jetze me'ecan, tí ayén te'ehuaújca'anen ruxí'evi'ira'a jíme'e.

27 'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e tí ayén tí'ayajna nej caí ja'atí huatá'an tí neetzi jamuan á'uche'ecane'en tí pua'a a'íjna í ja'atí caí ruxí'evi'ira'a jín na'ará'asten, tí pua'a caí ayén che'atá na'a tirajpuaíjtzi á'ara'ani netíj inee tirajpuaíitzi na'ame.

28 'Tí pua'a seíj mú'een ayén tirá'ajtaahuamí'í chí'ij tí ájtee, ní caí ja'atí ayén ríni tí autéjcheni tí rá'ajtaahuan. Amuacaícan a'íí pu a'ujyeíjxa tí'íj raaté'ítien a'achú tí tí'ítíj huataújxe'eve'esin tí íj ráamua'aree tí pua'a cí'ípée í tumin tí íj rá'ajcí'ítí, nusu caí.

29 'Ee xaa, ayée pu ríni. Na'ari caí, tí pua'a auchén autéechen, ajta huaxín í tumin, capu ché'e ra'antí'í'ítzi. Majta me'ín í teite, matí'íj raseijra, a'íí mú autéhuijsin mej ra'utéxiehuari'ira.

30 'Ayee mú tiu'utaxájta tíjín: “Amíjna mí teáata'a, a'íí pu yeehui a'utéjche tí rá'ajtaahua

mi chil'ij, aru capu cha'a tí'tuaave'e í ti jín ra'antíci'íti.”

31 'Na'ari se'ij ti ti'itéjvee rey jime'e, ti pua'a meri á'uju'un mej huateújne'usi'ite'en, ¿a'iné rini a'íjna? ¿Ni caí amuacaí a'ujye'íjxa ti ij tiú'umua'ati aisí ti pua'a caí ri'irí ti hua'utémua'itín a'ímej jime'e í mej tamuáamuata'a vi'ira'a ará'ase? Ajta a'ín í se'ij ti ti'itéjvee rey jime'e, ayée pu hua'itévi'ítici a'achú cumu seité vi'ira'a í xantaaru'u. Aa ni'ijta xaa ne'u, ayée pu hui rini.

32 'Ajta ti pua'a ayén tira'atámitiejte'en ti caí huatári'iristare ti hua'utémua'itín, ayée pu rini. Tí'ij auj a'ímuá e'evé'evee í se'ij, a'í pu seica huata'ítí mej mi á'uju'un í se'ij jemi í rey mej mi raatáhuavii mej raaxí'epi'íntare'en mej mi caí runé'usi'ite'e.

33 'Ayee pu hui che'atá na'a 'een mú'ejmi jemi. Ja'atí ti na'a ti ayén tí'ijxe'eve'e ti nee jamuan á'uche'ecane'en, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti nain mé teuúhua'axín a'achú ti tí'ijcha'íi. Na'ari caí, canu raatá'asin ti nee jamuan á'uche'ecane'en.

*Tí pua'a nu'u tixín í ti jín ancacá í unaj
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)*

34 'Seajta mú'een, ayée xu hui tí'ivaire'e sej rí'í huá'uruuren í seica í teite í niuucari jime'e mej mi rí'í ri'éene'e muá'ara'ani í ru tzajta'a. Seajta, ayée xu che'atá sena'a tí'ivaire'e tíj unaj mej ra'uré'eviváara'a muá'aye'í í teite í hua'ira'a japua a'iné naa pu ta'ancacá í unaj. Aru ti pua'a huatáaru'una, ti'iquí ráxi'ísin í ta'ancacá, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e? ¿Niqui ajtahua'a ri'irí ti ancacá á'ara'ani? Capu hui xaa ne'u a'atzu.

³⁵ Capu ché'e ti'itij vaire'e, ni í chuej japua, capu ajta tí'ivaire'e ti rajnájchite'en í ye'emuaate chuita japua. Ayee mu'u raru'ujca mé mú rúurieexijsin.

'Ayee pu'u hui, jíme'en í ja'ati ti huíteájnaua, ché'e a'íin ráanamua temua'a naa.

15

A'íjna jíme'e ti nu'u cáne'a á'uvej

(Mt. 18:10-14)

¹ Majta a'íime í mej huá'ajjive'eca'a í teite mej tí'itici, majta a'íime í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi, a'íi mú ajteáxiireca'a mej mi ráanamua.

² Mí ajta a'íime í fariseos, ajta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze Moisés ti ra'utéyu'uxaca'a, a'íi mú miyen tí'ixajta'a tíjín:

—Amíjna mi teáata'a, amí pu hui r'íi tihua'ancuré'evi'iti í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi, ajta huá'a jamuan tí'icua'a.

³ Aj pu i Jesús ayén seíj niuucari jín tihua'utá'ixaa tíjín:

⁴—Tiché'e tiyen tiraataxáj. Tí pua'a seíj mú'een cáne'axi tíye'emua a'achú cumu anxíte mej ará'ase. ¿Ni caí ayén rini ti pua'a seíj á'uveti? Aa pu hua'utéhuiite'esin í seica 'itzitá. Ajta raaré'ehuausin í seíj ti á'uvej ajta na'a caí ráateuni.

⁵Tí'ij ráateuni, aj pu i huataújtemua'ave'esin. Tí'ij ji uhuateújratziira.

⁶ Tí'ij jí u a'umé í ruche. Aj pu i ru'amiigustemua'a huatájeevi. Majta me'ín, ajteáxiiri, aj pu i ayén tihua'utá'ixaate'esin tíjín: “Setá'aj huataújtemua'ave'en. Nu'uri yeehui ráateu í cáne'a ti á'uvej.” —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

⁷ Ajta ayén tijín:

—Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e ti ayén tí'een a'uun ta japua ti Dios é'eseijre'e, ti pua'a ja'ati seicié tiú'umua'ati ti ij caí cha'a a'ij pua'a ti'tiújcha'ii, ti ij ajta ayén huárini a'ij ti Dios tí'ijxe'eve'e, a'íi mú í mej me'uun é'eseijre'e jemin í Dios, jaítze'e mú rutémua'ave'e me'íjna jime'e ti a'ín ja'ati ayén seicié tiu'umuá'aj í Dios jemi mecaí a'ímej jime'e í seica, í mej mu'íi, í mej rí'í tí'iteteite, í ti caí huá'aturaate'e mej seicié tiú'umua'ati.

A'íjna jime'e ti nu'u tumin á'uvej

⁸ 'Tiché'e tiyen tiraataxáj. Tí pua'a hui 'íita'a ayén tí'ituaave'e a'achú cumu tamuáamuata'a tumin. ¿Ni qui caí ayén rini ti pua'a seíj á'urieni? A'íi pu ti'itíj aparaatu ájtairan. Tí'ij jí uhuaré'e'icha'uta u ruchi'itá. Rí'í pu tí'ihuauuni ajta na'a caí ráateuni.

⁹ Tí'ij raateún, ru'amiigustemua'a pu huatájeevi, a'ímej í mej vejli'i antachéejmee. Majta me'ín ajteáxiri. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaate'esin tijín: “Setá'aj huataújtemua'ave'en neetzi jemi, a'iné nu'uri ráateu yeehui í tumin nej yá'urie.”

¹⁰ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén tí'irineca u ta japua í Dios jemi, ajta a'ímej jemi í mej ravaire'e. A'uu mú hui rutémua'ave'e me'íjna jime'e ti seíj ti a'ij pua'a ti'tiújcha'íica'a í jécua imuá, aj pu i a'utéjche ti seicié tiú'umua'ati í Dios jemi.

A'íjna jime'e ti nu'u yaujra'an mú a'ij huárupi

¹¹ Jesús pu ajtahua'a seíj niuucari jín tihua'utá'ixaa tijín:

—Aa pu nu'u já'ahua'a ja'ati e'echéjme'e. Hua'apuaca pu nu'u tiyaúumua'a.

12 Ajta a'ñin yaujra'an ti pa'ari'i, ayée pu nu'u tiraata'ixaa í rutáàta tijín: “Patá'aj yee tinaatá'an ineetzi í ti tináaci'iti patí'ij caí cha'a mé'ehua'atan mú'ee.” Ajta a'ñin táàtajra'an, a'ñi pu nu'u já'ita'a tihua'utá'a nain a'achú ti tí'ijcha'ñica'a.

13 'A'atzu pu'u á'ateevi'ica a'ñina ti pa'ari'i. Tí'ij jí nu'u tí'ijsej í ti tí'ijcha'ñica'a í táàtajra'an. Ajta á'uraa a'ñina í yaujra'an. Aa pu nu'u a'ímuá a'ará'a sejí chuéjra'a japua. A'uu pu nu'u ca'anacan tiu'uxíjte nain tíj na'a ti tiraaci'í a'ñina jime'e ti a'ij pua'a tí'tiújcha'ñica'a.

14 'Tí'ij nain tiu'uxíjte, aj pu nu'u i jeíhua huatatújritze a'ujna sejí chuéjra'a japua. Aj pu i tira'utéturaate tí'tíj ti huácua'ani.

15 Aj pu i á'uraa. Aj pu nu'u i sejí jemi a'uré'ene ti ij a'ñin í ja'ati raatá'an ti tiu'umuári'en. Ajta a'ñin í ja'ati, ayée pu nu'u hui tiraamuáriste ti a'uun á'ume'en a'u mej tuiixu a'urá'uu ti ij tihua'umín.

16 'Jé'ecan pu nu'u huata'l'ícuataca'a a'ñina ti pa'ari'i. Ayee pu nu'u tirajpuaíjtzica'a. Ruxí'evi'ira'a jime'e tiú'ucua'aníche'e a'ñina í cutzape'e tí'tíj, tuiixu mej racua'aca. Mí ajta i caí, capu ja'ati raatá'acare'e ti tí'tíj huácua'ani.

17 'Aj pu nu'u i u huaújmuatzi. Ayee pu nu'u tiu'umuá'aj tijín: “Majta a'ñime yeehui í mej ravaire'e í nitáàta, matíj mena'a pua'amé ruxiéehua mú tí'icua'a. Ajta te'avá'aturaave huá'a jemi. Mí neajta inee, íiye nu huatéjvee ne'icuaata. Ayej ne'ase nem'íni tujri jime'e.

18 Ayej ne'ase yeehui ná'uraa neyajna. A nu a'umé í nitáàta jemi. Ayee nu tiraatá'ixaaate'esin

yee: Tààta, jeíhua nu auteájturaa í Dios jemi, neajta mú'etzi jemi.

¹⁹ Capu cha'a ayén tiraavíjte'e pej piyen naatámua'ati yee niyauj. Patá'aj piyen náaruuren ineetzi patíj huá'aruure í mej á'a jemi tí'imuari'e.”

²⁰ Tí'iqui á'uraa. Aj pu i a'uun e'iré'ene í rutáàta jemi. Tí'ij a'imuá aumé'eca, a'íi pu nu'u hui táàtajra'an raaseíj. Jé'ecan pu rá'ancu'uvajxi. Tí'ij i a'utiéchejraa a'u ti e'evé'eme í yaujra'an. Aj pu nu'u i ru'iré'echuixi, ajta ru'itépi'itze.

²¹ 'Ajta a'íin yaujra'an, ayée pu tiraata'ixaa tíjín: “Tààta, jeíhua nu yehui auteájturaa í Dios jemi, neajta mú'etzi jemi. Capu ché'e yehui ayée tiraavíjte'e pej piyen tinaatájeeve yee niyauj.”

²² 'Mí ajta a'íin táàtajra'an, ayée pu nu'u tihua'utá'ixaa í mej jemin tí'imuari'e tíjín: “Ca'anacan mé se'avé'echui í sícu'uri ti jaítze'e naa 'een sej si se'íjna ru'ucáchejte'en. Seajta í aniira setá'aj ru'ucárujti'i í xiteáara'an jetze, seajta ra'ajtáca'acaite'en.

²³ Setá'aj seajta yehui siyen huárini, sej se'íjna í viseáaru'u í tej teri rajrújte, setá'aj u ya'uvé'ejan, setá'aj ráame'eni.

'Tiché'e yehui tiú'uyesten, teajta tiú'ucua'ani taxiéehua.

²⁴ A'iné i niyauj, pu'uri ajtahua'a mu'u e'ejnéj. Pueere yee ari mu'u a'umí'i. Ajta á'uvej, aru tu'uri teajtáhua'a ráateu.” Ayee pu tihua'utá'ixaa. A'íj mú nu'u hui jíin ma'utéjhui mej tiú'uyesten.

²⁵ 'Ajta a'íin yaujra'an ti vástaa, áa pu já'ahua'a tejé'emuari'eca'a a'u ti a'upá'atza. Tí'ij ari á e'evé'eme'ecaa á vejli'i a'u ti a'utéjvee í chí'ij, a'íi pu ráanamujri'i mej tí'icuiina, majta tí'ine'e.

26 Tí'ij nu'u i seíj huatajé í ti ravaire'e í táàtajra'an. Aj pu nu'u i ayén tiraata'íhua'uri'i a'ij mej ríci.

27 'Ajta a'íin ti tí'ivaire'e, ayée pu hui tiraata'ixaa tijín: “Pu'uri yeehui uvé'ene í á'ajuu. Ajta a'atáàta, a'íi pu ráame'iri'i í viseáaru'u í tej rajrújte a'íjna jime'e ti ajtahua'a uvé'ene jemin í rutáàta. Capu yeehui a'ij éene'e. Rí'i pu naa te'uvé'ene.” Ayee pu nu'u tiraata'ixaa.

28 'Ajta a'íin ti vásta'a, tí'ij ayén tiráanamujri'i, tí'ij nu'u i huataniú'ucaca'a. Capu raxí'eve'eca'a ti uteárute u chi'ita. Ajta a'íin táàtajra'an, a'íi pu nu'u huirájaa ti ij ya'utajé. Jéihua pu raatéje ti uteárute u chi'ita.

29 'Ajta a'íin ti vásta'a, ayée pu nu'u tiraata'ixaa í rutáàta tijín: “Casi'i. Tíj na'a nej yé huaca mú'etzi jemi, jeíhua nu tí'imuari'e. Canu yeehui ja'anáj ti'itíj jín auteájturaa mú'etzi jemi. Nain nu yeehui jín te'ará'aste a'ij pej tinaata'aíj. Pajta mú'ee, capej yeehui ja'anáj ti'itíj naatá'a í nej jín tiú'uyesten huá'a jamuan í ne'amiigustemua'a, ni ti'itíj caura.

30 Mí pajta mú'ee, ayée pu huaríj, amíjna muá'ayauj, a'íi pu 'uuca jamuan raaxíjte nain í pej tiraatá'a. Ajta tí'ij uvé'ene, mú'ee pej raajé'icatze í viseáaru'u í tej rajrújte.”

31 'Ajta a'íin táàtajra'an, ayée pu nu'u tiraata'ixaa tijín: “Niyauj, tíj pena'a peri pua'an xícaj yé huaca ineetzi jemi. Ajta tíj na'a ti'ípua'amé í nej tí'ijcha'íi, mú'etzi pu ti'a'áa.

32 Aru amíjna muá'ajuu, ayée pu éene'e cumu ti m'íichica'a a'iné capu mé'e já'ahua'aca'a. Ayee pu 'een íjii cumu ti ajtahua'a huatarún. A'íi pu yeehui á'uvejcaa, aru pu'uri ajtahua'a huataseíjre. A'íj

pu jín ayén tiú'ujxe'eve'e tej huatátatemua'ave'en, teajta tiú'uyesten.”

16

A'íjna í ti tí'ivaire'e ti nu'u aujteájturaa huápi'i a'íjna jemi í ti jemin tí'ivaire'e

¹ Jesús pu ajta ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e tijín:

—Aa pu nu'u hui já'ahua'a chíjteaani é'echejca'a. Seíj pu ravaire'eca'a a'íjna jime'e ti antiújmua'areereca'a nain a'achú ti tí'ijcha'íca'a í chíjteaani. Mat'í'ij nu'u mi seica jetzen te'ujpuá'ajte a'íjna ti antiújmua'aree a'íjna jime'e ti ca'anacan raaxíjte'e cha'a na'a ti tí'iseijre'eca'a.

² 'Tí'ij i chíjteaani raatajé. Ayee pu nu'u tiraata'íhua'uri'i tijín: “¿A'iné na'a qui nej neri tiú'unamuajri'i a'ij pej ríci mú'ee? Patá'aj yeehui ra'uyú'uxan nain a'achú pej jín antí'amua'aréere nej ni ráamua'aree a'achú ti caj te'ará'ase, í pej caí yeehui ché'e piyen antí'amua'aréere pua'amé.”

³ 'Ajta a'íjn ti ravaire'eca'a, ayée pu tiu'umuá'aj tijín: “¿A'iquí nerini? A'íjna ti tí'ine'ajjte'e, a'íjn pu nu'u tiná'ari'ira í nej jín antínmua'aree. Mí neajta inee, canu neca'ane nej te'até'ijche'en. Ajta netí'itevi'ira'a nej yeehui va'ri'ira huatáhuauni.

⁴ Nu'uri yeehui ramua'aree a'ij nej rini, mej mi teite na'ancuré'evi'itin temua'a naa a'ujna huá'ache netí'ij caí cha'a tí'imuari'e neyajna.”

⁵ 'Tí'ij nu'u i hua'utajé seij ajta seij í mej tirá'acha'íre'eca'a a'íjna í chíjteaani. Ayee pu nu'u tiraata'íhua'uri'i í seij ti amuacáí ve'eré'ene

tijín: “¿A'achúni yeehui petirá'acha'íire'e í ti tí'ine'ajte'e?”

⁶ 'Aj pu i ayén tiu'utaniú a'íjna í ja'ati tijín: “Anxíte pua'améca í taampu a'íjna í aceite ti aceituna jetze me'ecan.”

'Ajta a'ín ti antiújmua'aree, ayée pu nu'u hui tiraata'ixaa tijín: “Ye'ecui i cuapée ti jetzen té'eyu'usi'i a'achú pej caj tirá'acha'íire'e. A'ujyeíjxi mú'ee, ca'anacan. Patá'aj seíj auyú'uxa ti jetzen á'ayu'usi'i a'achú cumu anxíj tamuáamuata'a taampu ti ará'ase.”

⁷ Tí'ij nu'u i ajta seíj ayén tiu'uta'íhua'uri'i tijín: “Carij mú'ee, ¿a'achúni yeehui petirá'acha'íire'e?”

'Ajta a'ín, ayée pu hui tiraata'ixaa tijín: “Anxíte pua'améca medida í triigu.”

'Ayee pu tiraata'ixaa tijín: “Ye'ecui, i cuapée. Patá'aj seíj auyú'uxa ti jetzen á'ayu'usi'i tijín: muáacuate pej nu'u rá'acha'íire'e.”

⁸ 'Ajta nu'u a'ín ti tí'ira'ajte'e, a'í pu hui rí'i tiraatá'a a'iné rí'i pu tiu'umuá'aj a'íjna jime'e a'ij ti ye'í huárini. Majta a'íime í mej a'uchéjme seíj chuéjra'a japua íiyen chaanaca japua, jaítze'e mú raayí'iti a'ij mej ye'í huárini í seica í ruxí'ej teite mecaí a'íime í mej me'íjna jetze ajtéme'ecan í ti hua'atátzavi'ijte'e í tavástara'a.

⁹ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Caxu ché'e sena'a raaxíjte'e í tumín íiyen ti me'ecan chaanaca japua. Ché'e ayén tejámuaatévaire'en méjca'i huáyee sej si ru'amiiigustemua'a jín antimuá'itín mej mi me'ín amua'ancuré'evi'itín temua'a naa a'ájna xicájra'an jetze tí'ij caí cha'a mé'e á'a túmintan. A'uu mú hui

amua'ancuré'evi'itin a'u ti caí ja'anáj é'evatzijsin í huá'achi'i.

10 'A'íjna ti xí'epi'in rici a'íjna jime'e ti ciliéene'e jín ti'itéjvee, a'í pu ajta xí'epi'in rini ti pua'a ti'itevéé á'ara'ani ve'ecán jime'e. Ajta a'ín ti hui caí xí'epi'in rici a'íjna jime'e ti ciliéene'e jín ti'itéjvee, a'ín capu ajta xí'epi'in rini ti pua'a ti'itevéé á'ara'ani ve'ecán jime'e.

11 'A'íj pu jín, ti pua'a secaí té'aste í sej jín antiújmua'aree sej rajmuári'e í tumin ti yen seijre'e íiyen chaanaca japua, ¿ni qui siyen tí'imua'atze ti ja'ati ayén tejamua'íjcate'esin sej raamuári'en ti huápi'i tí'ijnajche tíj na'a rusén jime'e? Capu xaa ne'u ayén té'eme.

12 'Tí pua'a secaí té'aste sej rajmuári'en se'íjna jime'e ti Dios amuaatapuaíjve, capu ja'anáj amuaatá'asin ti mú'ejmi áa'amua'áa pu'éene'e á'ara'ani.

13 'Capu hui ri'irí ti ja'ati hua'apuaca huávaire'en a'ímej jemi í mej tí'aijta. Tí pua'a ayén huáriní, ayée pu té'eme. Jéihua pu rájcha'íire'e a'ame í seíj, ajta jeíhua pu rí'i tirájcha'íi a'ame í seíj. Na'ari, a'í pu rí'i tirá'atzaahuat'e a'ame í seíj. Ajta í seíj, a'í pu rá'axiehuari'lira a'ame. Capu a'atzu ri'irí sej huataúra'an ti Dios tejamuaata'aíjte'en, ti pua'a hui se'íjna jín huataúra'an sej tumin tíseire'en. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

14 Majta a'íime í fariseos, jeíhua mú ranecua'atzeca'a í tumin. Mat'íj miyen tiráanamujri'i, jeíhua mú ra'utéxiehuari'iri'i me'íjna í Jesús.

15 Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mú'een xu a'íin píríci í sej siyen tiú'ujsejrata sej si rí'í títetéturaave í teite jemi. Mí ajta Dios, a'íi pu tirú'umua'aree a'ij sej 'een mú ru tzajta'a. A'íjna ti nu'u ayén naa seijre'e í teite jemi, a'íi pu hui a'ij pua'a seijre'e í Dios jemi.

A'íjna í ti Moisés ra'utéyu'uxaca'a, ajta a'íjna í ti Dios tiu'uta'a'íjta

¹⁶ Tíj na'a hui a'ajná'imua ajta caí huataseíjre í Juan, a'íi pu'u tihuá'a'ixaate'eca'a a'ij ti tira'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan, ajta a'ij mej tira'uyú'uxaca'a a'íime í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Tíj na'a tiu'utaseíjre í Juan, a'íj mú tihuá'a'ixaate'e í niuucari jime'e í mej jín huaújtemua'ave'en a'ij ti 'een í Dios jemi a'u ti tejé'aíjta. Majta naími'i tí'itese'e mej me'uun a'uteárute ca'anéeri jime'e.

¹⁷ 'Ajta a'íin yu'uxari, Moisés teecan ti ra'uyú'uxaca'a, aúche'e pu hui nain jín te'ará'astejsin. Jaítze'e pu á'ateere mej ra'ará'asten caí nain tíj na'a ti tí'iseijre'e íyen chaanaca japua, ajta í ta japua ti tejé'eseijre'e.

*Tí pua'a nu'u ja'ati ru'íj mé úurieni
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)*

¹⁸ Ajtahua'a seíj niuucari hua'utá'ixa tíjín:

—Ja'ati ti mé rúurieni í ru'íj, ti pua'a á'iyen seíj ancuré'evi'itin, a'íi pu raxána'acira'aten a'íjna jemi í 'íita'a. Ajta, ti pua'a ja'ati ra'ancuré'evi'itin seíj í 'íita'a ti amucaí mé rúurie í rucín, a'íjna í ja'ati, a'íi pu hui ajta raxána'acira'aten.

A'íjna í chíjteaani, ajta a'íjna í Lázaro

¹⁹ Ajtahua'a pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Aa pu nu'u já'ahua'a chíjteaani e'echéjme'e, ti naa éene'en tí'iteújche'etehua'a, cǎxuri jime'e ti tí'inacamua, ajta ti tí'irí'een. Tí'ij pǎ na'a pu tí'iyestehua'a. Jéihua pu hui tí'ina'achita'a a'íjna jime'e ti ruxiééhua é'echejca'a.

20 'Ajta nu'u a'íin ti cáí a'ij tí'ijviicua'i, áa pu a'itéjca tá'apueerta a'u ti é'eche í chíjteaani. Ayee pu nu'u ántehuaaca'a a'íjna í ja'ati ti cáí a'ij tí'ijviicua'i tíjín Lázaro. A'íi pu tí'icui'i. Nainjapua nu'u hui cá'atza í ru jetze.

21 'Jéecan pu raxí'eve'eca'a ti ráacua'ani í cua'ira ti tí'ite'eni ti te'ecájvitze meesa japua a'u ti tejé'ecua'a í chíjteaani. Majta a'íime í tzi'ici, a'íi mú a'uré'enineica'a, majta raacánaixi í ti hui cá'atza japua.

22 'Tí'iqui a'ájna xicájra'an ti jetzen huamí'i a'íjna í Lázaro, matí'ij nu'u mi a'íime í mej tí'ivaire'e í ta japua, a'íi mú ya'uví'iti í Abraham jemi a'u ti Dios é'eseijre'e. Ajta a'íin í chíjteaani, tí'ij nu'u i a'íin huamí'i. Majta hui ra'avá'ana.

23 'A'uu pu a'uteájturaa a'u ti á'ataa í taij. Jéihua pu rajpuaíjtzica'a a'íjna í chíjteaani teecan. Tí'ij i ájneereca'a. Aj pu i raaseij a'íjna í Abraham, ajta a'íjna í Lázaro ti a'utéveeca'a í Abraham jamuan.

24 'Aj pu i raatajé tíjín: “Abraham, mi pej ní'ya'upua, ná'ancu'uvajxi'i. Patá'aj mú ye'uta'íte pemíjna mi Lázaro ti ij amín ra'antíru'unen í ruxité ti ij naatécimuajte'en í neneanú jetze, a'iné jeíhua nu rajpuaíjtzi íiye taij tzajta'a.”

25 'Ajta a'íin Abraham, ayée pu nu'u hui tiu'utaniú tíjín: “Niyauj, ni pecaí ramua'aree a'ij ti timuávaij patí'ij pauj ruurica í chaanaca japua.

Jéihua pu yeehui rí'i timuáavajj. Ajta amíjna mi Lázaro, jeíhua pu a'ij pua'a tirajpuaíjtzica'a. Mí ajta íjii, a'íi mú yeehui rá'ancu'uvajxi'íisin meyajna. Pajta mú'ee, íjii parajpuaíitzi pej pua'amé.

²⁶ Ajta íjii, ayée pu yeehui 'een, pu'uri ayén huaújruu ti ayén te'atácuuni'in. A'íj pu jín caí rí'irí mej antáçine amun pújme'en mú'ejmi jemi a'íime í mej miyen raxí'eve'e. Ajta caí rí'irí mej a'u ti pújme'en a'itáçine téjmi jemi a'íime í mej majta miyen raxí'eve'e." Ayee pu nu'u tiraata'ixaa a'íjna í Abraham.

²⁷⁻²⁸ "Tí'ij i ayén tiu'utaniú tijín: "Tí pua'a ayén tí'eene'en, niyá'upua, ayée nu yeehui muahuavii, pej amíjna Lázaro huata'íte ti a'uun a'atanén nitáata ti é'eche, a'iné anxívica nu ti'ihuaamua'a. Ché'e yeehui amín rí'i tihuaja'utá'ixaate'en mej mi caí miyun pújme'en a'uvé'eci'ica'an mej mi caí rajpuaíjtzi muá'ara'ani meyajna."

²⁹ 'Abraham pu nu'u ayén tiraata'ixaa tijín: "A'íi pu a'uteájturaa a'íime jemi a'íjna Moisés teecan ti ra'uyú'uxaca'a, ajta í mej ra'uyú'uxaca'a a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a. Miché'e yeehui a'íjna huanamua."

³⁰ 'Ajta a'íin chíjteaani teecan, ayée pu tiraata'ixaa tijín: "Niyá'upua, mi pej Abraham pú'een. Capu ti'itíj vaire'e. Aru ti pua'a yeehui ja'ati ti ari huamí'i aj pu huatasej're'esin a'ímej jemi, aj mú mi seicié tí'imua'ati í Dios jemi."

³¹ 'Aj pu nu'u i ayén tiraata'ixaa tijín: "Tí pua'a mecaí ráanamua a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Moisés teecan, ajta a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, camu yeehui majta rá'antzaahuate'esin ti pua'a huatasej're'en huá'a

jemi í ja'ati ti a'itáaraa í mi'ichite tzajta'a." —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

17

Tí pua'a nu'u a'ihuáara'a ti'itíj jín auteáturan mú'etzi jemi

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujjhuua'ane'e tíjín:

—Ayee pu té'eme ti ti'itíj huataseíjre'en í mej jín auteáturan í Dios jemi. Ché'e a'ij ti na'a jé'ecan jemin a'íjna í ja'ati ti ayén ca'aníjra'a hua'utá'an mej mi ti'itíj jín auté'itzen í Dios jemi.

² 'Na'ajtzí a'íjna í ja'ati mej amuacaícan ra'acátapi'iran cijpáara'an jetze í tetej se'uníjra'a ti ve'éé mej mi ra'ateájrieeni á jaata'a ti ij án aujámín a'u ti autí'ij. Jaítze'e pu hui tiraatéva'irihua'an caí ayén tiraatéva'irihua'an ti pua'a a'ín ca'aníjra'a tihua'utá'an a'ímej í mej cálieen mej mi me'ín auteáturan í Dios jemi.

³ 'A'ij pu jín, rí'í xu'u mú'een. Tí pua'a a'ín a'ihuáara'a auteáturan mú'etzi jemi, patá'aj ra'ajteá'axi'ín. Tí pua'a seicié tiú'umua'ati mú'etzi jemi, aj pej xaa tiraatá'uuni'ira.

⁴ 'Tí pua'a seíj xicaj, ja'ati auteáturan mú'etzi jemi arahua'apuáca jetze, ajta ti pua'a a'ín á a'uré'enen mú'etzi jemi ayén pua'amé arahua'apuáca jetze tí'ij ajtahua'a ayén timuaatáhuavii yee tinaatá'uuni'iri'i í nej jín auteájturaa mú'etzi jemi, ayée pej hui huárini pej tiraatá'uuni'i. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí pua'a nu'u ja'ati té'atzaahuate'e

⁵ Majta a'íime í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, ayée mú tiraata'ixaa me'íjna í tavástara'a tijín:

—Taatévaire'e tetá'aj té'antzaahuate'en jaítze'e.

⁶ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'íi pu tiú'ujxe'eve'e sej cij caj té'antzaahuate'en. Tí pua'a siyen cij caj sena'a té'antzaahuate'en, ayée pu tiu'utári'iristari sej siyen tiraata'aíjte'en se'íjna í huaréj ti a'itiújcuta, ti á jál'ita'a jaata'a e'eteújhuite'en ruse'íj. Ajta a'ín huaréj, ayée pu rini a'ij sej tiraata'aíjte'esin.

A'ij ti nu'u ye'í ja'ati huatévaire'en

⁷⁻⁸ 'Tiché'e tiyen tiraataxáj. Tí pua'a ja'ati tí'imuari'e mú'ejmi jemi a'íjna jime'e ti taséehua na'ari cáne'axi cha'íi, ¿a'iné ye'í setiraatájeevi tí'ij a'ín uvé'enen a'u ti tejé'emuarí'e? ¿Ni qui hui siyen tiraatájeevi yee: “Mu a'utá'iyi'i, a'ujye'íxi'i patá'aj tiú'ucua'ani?” Caxu xaa ne'u siyen tiraatájeevi, sino ayée xu'u tiraatájeevi tijín: “Patá'aj yee rí'i tiú'uruuren í tej tiú'ucua'ani. Pajta, patá'aj rí'i huá'aruuren pej pi titaamín, aj pu yee xaa huatári'iristari pej tiú'ucua'ani, pajta pej huayé'en.”

⁹ 'Ajta a'ín, tí'ijta ari ayén tiú'uruurén a'ij sej tiraata'aíj, ¿ni secaí cha'a a'ij tiraatá'ixaate'esin yee cha'a Dios timuaatanájchite'en? Caxu xaa ne'u a'atzu, a'iné ayée pu tiú'uruu a'ij sej tiraata'aíj.

¹⁰ 'Aye xu che'atá sena'a huárini. Setí'ij seri raací'i nain jime'e í ti jín Dios tejámua'íjca, ayée xu'u tiu'utaxájta yee catu hui tí'itíj vaire'e iteen. Aye

tu'u huaríj a'ii ti tiú'ujxe'eve'eca'a itejmi jemi.
—Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*Tí'ij nu'u Jesús tihuá'uhuaa a'ímej í mej
tamuáamuata'a ará'ase*

¹¹ Aúche'e pu huamé'ecaa í juye jetze Jerusalén
ti a'uré'enine'i. A'uu pu a'ume'eca a'u ti
e'eve'e'ástime a'uun ti huatacá'a u í Samaria,
ajta u Galilea.

¹² Tí'ij a'uun a'uterutíjme'ecaa, a'úu mú
ra'antinájcheca'a í teteca í mej tamuáamuata'a
ará'ase. A'íime metí'icucui'i me'íjna jime'e í
ti tineájxi huá'ahua'ira'a jetze, í mej miyen
ratamuá'amua tíjín: lepra. A'atzu mú imuá
a'utéhuiixi.

¹³ Matí'ij mi ca'anín jín raatajé tíjín:

—Jesús, mi pej maestro pú'een. Patá'aj
tá'ancu'uvajxi'in.

¹⁴ Tí'ij Jesús hua'useíj, ayée pu tihua'utá'ixaa
tíjín:

—Setá'aj u á'uju'un huá'a jemi í mej tí'ivaire'e
u teyujta'a sej si huataújseijrata mej me'ín
ráamua'aree tíjín xu'uri huarúj.

Matí'ij mi u á'uju'un. Mu'uri á aujú'ucaa, aj mú
mi huarúj.

¹⁵ Tí'ij i seíj huaré'araa tí'ij ráamua'areeri'i
tíjín pu'uri huarúj. Aj pu i a'atzu ca'anín jín
tiu'utaxájtaca'a í Dios jemi tíjín:

—Rí'i nu timuaatá'asin nevástara'a.

¹⁶ Aj pu i e'erájve á chuaata'a á vejli'i jemin í
Jesús. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Ché'e Dios timuaatanájchite'en.

A'íjna í ja'ati, í Samaria pu é'eme'ecan.

¹⁷ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni mecaí ará'ase a'achú cumu tamuáamuata'a a'íime í mej huarúj? ¿A'uné a'ij mé'een í seica í mej aramuáacua?

¹⁸ ¿Ni amí na'a rusej huaré'araa ti ij r'í tiraatá'an í Dios jemi, amíjna ti seij chuéjra'a japua é'eme'ecan?

¹⁹ Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna ti tí'icui'ica'a tijín:

—Ájchesi. Pepu'uri huarúj, a'iné peté'antzaahua. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

A'ij ti nu'u éene'e a'ame a'ájna xicájra'a jetze í ti nu'u jetzen tiu'uta'aíjta í Dios

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Ja'anáj pu ayén tiuju'uríj. A'íi mú fariseos miyen tiraata'íhua'uri'i me'íjna í Jesús tijín:

—¿A'anajni r'íi teja'uré'enejsin ti Dios tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua?

Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Ja'anáj ti teja'uré'enejsin ti Dios tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua, capu ayén huataseíjre'esin a'íjna jime'e í sej jín ráamua'aree, ajta í sej jín raaseíj yee pu'uri yen huataseíjre.

²¹ 'Camu hui miyen tiraataxájta í teite yee: “Ye'ecui seijre'e”, na'ari yee “A'acuí seijre'e.” Camu a'atzu, a'iné pu'uri yé seijre'e a'íjna jime'e nej nee yé huatéjvee mú'ejmi tzajta'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

²² Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tijín:

—Pu'uri a'ájna teja'uré'enejsin í xicájra'a sej jetzen siyen raxí'eve'e xá'aju'un huápí'í sej raaseíj

netí'ij amuacaí te'enteárute ne'íjna jime'e nej nain jín antínmu'aareere. Aru, caxu hui raseijran.

23 'Teteca mú miyen tejámuaatá'ixaate'esin ti jime'en yee pu'uri a'ájna teja'uré'ene ti Dios tiu'uta'ájta íiyen chaanaca japua a'iné yé pu nu'u huatéjvee na'ari yee mé pu nu'u huatéjvee na'ari yee áa pu nu'u é'eseijre'e. Caxu hui u á'uci'ica'an huá'a jamuan.

24 A'iné, ayée nu hui seíre'e na'ame ne'ájna xicájra'an nej jetzen amuacaícan te'enteárute ne'íjna jime'e nej nain jín antínmu'aareere na'ame. Ayee nu che'atá nena'a seíre'e na'ame matíj í mej témaxcava'ara'a u júte'e. Tí'ij huatátaaxi'in, ca'anacan pu huanéeri'icirej ye'icáa a'ame.

25 'Aru mi'i pu hui ayén tiú'ujxe'eve'e nej jeíhua rajpuaítzi ná'ara'ani inee. Ayee pu ajta tiú'ujxe'eve'e mej netíte a'íime iiji mej huáteemua.

26 'Ayajna tíj tiu'uríj ajca'ihuá'imua tí'ij auj ruurica'a a'íjna í Noé teecan, ayée pu che'atá na'a té'eme a'ájna xicájra'an jetze nej jetzen yé uvé'enejsin inee, i nej neajta huá'a jetze airáne í teite.

27 'Metí'icua'acare'e í teite, majta yé'ecare'e. Seica mú néjne'ijche'ecare'e, majta seica víjvii'iche'ecare'e. Camu a'ij mena'a. Ayee mú rijcaa ajta na'a caí Noé a'uun pu a'uteájrupi í baarcu jetze. Ajta pu i jeíhua tíjsteca'a í jaj. A'í pu hui naíjmi'ica antipué'ari.

28 'Ayee pu che'atá tiráaruu ajca'ihuá'imua tí'ij auj ruurica'a a'íjna í Lot teecan. A'í mú tí'icua'acare'e í teite. Majta yé'ecare'e. Majta tí'inanaavecare'e. Majta tí'ituaacare'e. Majta tí'ihuiitehua'a mú mi, majta chi'ij tá'ahuacare'e.

29 'Aru a'ájna xicájra'an jetze tí'ij Lot huirájraa a'ujna u Sodoma, taij pu hui u je'icáaxire, ti azufre jín á'ataaca'a. Naíjmi'íca pu antipuá'ajte.

30 Ayee pu che'atá na'a tihuá'aruuren a'ájna xicájra'an jetze nej huataseíjre'esin inee, i nej nea-jta huá'a jetze airáane í teite.

31 'Ayee xu hui huárini a'ájna xicájra'an jetze. Tí pua'a ja'atí án á'ujveeca í ruchili japua ti avé'ejaxu'umua'i, ti pua'a a'uun te'urá'aca í ti'á'ara'an u chí'ita, cha'a caí a'uun uteáru'ípiche'en ti ij te'irá'in. Ajta a'íin ti tejé'emuari'e í ruví'ira'ata'a, cha'a ajta a'íin caí u á'uye'ican u ruche ti ij ti'itíj a'uvé'a'an.

32 'Setá'aj hui ra'utámua'aree a'ij ti tiráaruu í íra'ara'an í Lot teecan.

33 Ja'atí ti na'a, ti pua'a a'íin ayén huárini a'ij ti tirájteu ruseíj tíj na'a nain xicaj tzajta'a, a'íi pu xaa a'uvaíjtzi. Ajta a'íin ti taúra'aca ti huámi'ini ineetzi jetze me'ecan, a'íi pu xaa huateáturaasin tíj na'a rusén jime'e.

34 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, a'ájna tíca'ari tza-jta'a, mé hua'apua mú huatéje'ití muá'aju'un í utaatzi japua. Dios pu hui seíj á'avi'itín. Ajta í seij, áa pu a'uteáturaasin.

35 'Majta hua'apua 'uuca, mé naími'i mú te'á'atí'ixín mú muá'aju'un. Dios pu seíj á'avi'itín. Ajta í seij, áa pu a'uteáturaasin.

36 'Majta hua'apua teteca, mé naími'i mú tejé'emuari'e muá'aju'un u ví'ira'ata'a. Dios pu hui ajta seíj á'avi'itín. Ajta í seij, áa pu a'uteáturaasin. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ájna í Jesús.

37 Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'e, ayée mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Tavastara'a, ¿a'uné jetze rá'avi'itín í Dios?

Ayee pu tiu'utaniú tijín:

—A'uu mej e'etiújseire'esin í muá'ara'ica a'u ti ti'itíj auucá'a ti m'í'ichi.

18

A'íjna 'íita'a ti nu'u rusejtaca'a, a'í pu nu'u raatéemua'iti a'íjna í juees

1 Aj pu i Jesús seij niuucari jín tihua'utá'ixaa mej mí ráamua'aree ti ayén nu'u tiú'ujxe'eve'e mej téniuuca'an ja'anáj ti na'a. Ajta ayén tiú'ujxe'eve'e mej nu'u caí ruxieemíjte'e.

2 Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Aa pu nu'u já'ahua'a seij chajta'a jetze ja'ati pu é'echejca'a ti juees jín ti'itéveeca'a. Capu nu'u hui rá'atese'eca'a í Dios a'íjna í juees, capu ajta jetzen ruxe'eve'eca'a a'ij ti ti'ití huá'aruure í teite.

3 'Ajta nu'u seij a'uun a'utéveeca'a 'íita'a ti huaújseistareca'a. Ajta a'ín í 'íita'a, ja'anáj ti na'a pu a'uré'enineica'a í juees jemi. Ayee pu nu'u hui tí'ijhuaviiraca'a tijín: “Patá'aj yeehui piyen náaruuren pej ne'uxíjten pe'íjna jime'e ti ja'ati néjcha'íire'e.”

4 Ajta a'ín í juees, a'í pu nu'u rá'íjmíjraca'a. Pu'uri a'ateevi'i ti ayén raruurejca'a. Aj pu i ayén tiu'umuá'aj tijín: “Jee xaa ne'u, canu yeehui rá'atese'e í Dios, capu ajta neetzi jetze ruxe'eve'e a'ij ti ti'itíj huá'aruure í teite.

⁵ Aru amíjna mi 'íita'a, tí'ij pí na'a pu yeehui yé táninei. Jé'ecan pu nejaaxíejte'e. Tij caí nee nu yeehui rá'axijte'en ne'íjna jime'e ti ja'ati rájcha'íire'e. Na'ari caí, ajtahua'a pu yeehui yé táninéica'a a'ame ajta nena'a caí tácu'a'anaxi'in ne'íjna jime'e." Ayee pu nu'u tiu'umuá'aj.

⁶ Ajta tavástar'a pu ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Xaanamuajri'i mú'een a'ij ti ti'ixa a'íjna í juees ti a'ij pua'a ti'itíjcha'íi.

⁷ Ajta a'íin í Dios í sej rájya'upua, ¿a'iné tejamuá'amitíejte'e a'ij ti huárini mú'ejmi jime'e í ti amua'antíhua'u? ¿Ni caí amuá'axijte'en a'íjna jime'e í mej amuájcha'íire'e í á'amuaxí'ej teite, í ti Dios amua'antíhua'u? A'ii ne'u caí. Nain xicaj tzajta'a, ajta nain tíca'ari tzajta'a, mú'een xu rahuauhuau ti ayén huárini. ¿Ni qui á'ateere ti á'amua'íjmiíira a'ame? Capu xaa ne'u a'atzu.

⁸ 'Ayee nu hui tejá'amua'ixaate'e. Dios pu ayén té'ujca'ane ti ama'uxíjten a'íjna jime'e í mej amuájcha'íire'e. Ajta ca'anacan pu ayén rini. Mí ajta, netí'ij uvé'enen inee, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, ¿ni qui mecaí cha'a té'atzaahuate'e a'íime í mej yen chaanaca japua a'uchéjme? Camu a'atzu, tzíte'e.

A'íjna ti fariseo pú'eene'e, ajta a'íjna ti huá'ajijve'eca'a í mej tí'itíci

⁹ Jesús pu ajtahua'a seíj niuucari jín tihua'utá'ixaa a'ímej jíme'en í mej miyen tiu'umuá'aj í ru tzajta'a tíjín rí'í mú nu'u tí'iteteite, í mej majta huá'axíeehuata í seica í ruxí'ej teite. Tijín:

10 —A'íime í teite, í mej hua'apua, a'úu mú nu'u a'uteájrupi teyujta'a mej mi me'uun huatéjniuuni. Seíj pu fariseo pú'eene'e. Ajta í seíj, a'í pu hui pírici ti huá'ajjive'eca'a í mej tí'itici.

11 'Ajta a'íin í fariseo, a'í pu nu'u huatéechaxi. A'í pu i a'utéjche ti ayén tiu'utéjniuuni í ru tzajta'a tijín: “Dios, jé'ecan nu huatántemua'ave'e mú'etzi jemi, a'iné canu yeehui niyen 'een matíj 'een í seica í teite. A'í mú yeehui tí'inahua'aj na'ari a'ij mú pua'a titetiújcha'íi, majta metíu'uxana'acira'ate 'úucate jamuan. Canu yeehui neajta niyen 'een tíj amíjna ti huá'ajjive'e a'ímej í mej tí'itici.

12 Hua'apuaca jetze nu yeehui né'itzi'ivi seíj itieeri jime'e. Neajta niyen tiraatá'aca seíj tamuáamuata'a ti anxíte me'ecan í ti tinaac'íi.”

13 'Ajta a'íin ti huá'ajjive'e í mej tí'itici, áa pu nu'u hui a'atzu imuá a'utevéé. Capu nu'u ajta á'ujca'anejca'a ti júte'e á'ujneere, sino anteújtu'asixi í rútaviitze'e í rumuájca'a jime'e. Ayee pu nu'u tiu'utéjniuu tijín: “Dios, patá'aj yeehui ná'ancu'uvajxi'ín ineetzi, a'iné a'ij nu pua'a tí'itíncha'íi.” Ayee pu'u hui tiu'utaxájtaca'a.

14 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e a'íjna í ja'ati ti huá'ajjive'e í mej tí'itici, a'í pu xaa ri'éene'ecán jín huateájturaa í ru tzajta'a í Dios jemi tí'ij a'ará'a í ruche. Ajta í seíj í fariseo, capu hui a'atzu xí'epi'ín tiu'uteájturaa í Dios jemi. Ayee pu'u tieene'e já'araa, a'iné ti pua'a ja'ati ti na'a á'ujtzaahuat'e, a'í pu tiu'utatévi'ira'ata. Ajta ti pua'a ja'ati tíj na'a caí ayén té'ujtzaahuat'e, Dios pu ve'ecán jín tí'ira'íjcate'en. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Tí nu'u Jesús rí'i tihua'utá'asin a'ímej í tí'íríi
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Majta seica í teite, tí'íríi mú á je'evé'evi'itixi í Jesús jemi tí ij a'ín hue'iré'echuiixi'ín tí ij Dios ayén a'íjna jín rí'i tihua'utá'an. Mat'íij me'ín hua'useíj a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, mat'íij mi hua'ajtéa'axi í teite.

¹⁶ Mí ajta a'íjna í Jesús, a'í pu hua'utajé í tí'íríi mej mi a'ire'enen í jemin. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Miche'e memín mé huaje'evé'evi'itín ineetzi jemi mí tí'íríi. Caxu huá'ijmíjra, a'iné amímej pu hui tí'ici'iti mej mi me'uun a'uteárute a'ujna Dios tí é'eseijre'e.

¹⁷ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, ja'ati tí na'a tí hui caí ayén che'atá na'a á'ujca'ane tí Dios tiraata'aíjte'en a'ij mej tité'ujca'ane mí tí'íríi, capu xaa ne'u a'ájna a'uteáruti a'u tí Dios é'eseijre'e. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

A'íjna í temuaij tí nu'u chújteaani pú'een
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Ajta a'ín í ja'ati, a'úu pu a'utéveeca'a. A'ii pu a'ín pú'een seíj tí tí'aijta. Ayee pu tiraata'íhua'uríi a'íjna í Jesús tíjín:

—Maeestru, mí pej urarí'en í á'a tzajta'a, a'iné tíu'ujxe'eve'e nej niyen huáríni tí ij tináaci'iti nej ruuri ná'ara'ani tíj na'a rusén jime'e.

¹⁹ Jesús pu ayén tiu'utaniú tíjín:

—¿A'iné 'een jín piyen tí'inexa yee nej urarí'en yú ne tzajta'a? ¿Ni pecaí ramua'aree tí seíj na'a a'ín pú'een tí urarí'en í ru tzajta'a? A'ii pu a'ín pú'een í Dios.

20 'Pepu'uri hui tirú'umua'aree a'ij ti Dios tiu'uta'aíjtaca'a yé capej tí'axana'acira'ate, capej yee tí'itecui'ica, capej ajta yee tí'inahua'aj, capej ajta yee tí'ihua'itacare'en. Pajta yee rí'i tihuá'ucha'in a'atáàta, pajta a'anáàna.

21 Ajta a'ín ti tí'aijta, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—Nain nu jín tira'ará'astijre tíj na'a nej naúche'e pá'ari'ista.

22 Tí'ij Jesús ráanamujri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a, aj pu i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Seíj pu'u hui muá'aturaate'e. Patá'aj nain tiú'utuaani a'achú pej caj tí'ijcha'íi. Aj pej pi hua'uré'an í tumin a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'í. Tí pua'a piyen huárini, aj pej xaa ra'ancuré'asin í ti ta japua é'eseijre'e a'íjna ti huápi'í tí'ijnajche. Aj pej hui pijtá'í mú a'arájra'ani neetzi jamuan. —Ayee pu tiraata'ixaa.

23 Ajta a'ín ti tí'aijta, tí'ij ráanamujri'i a'ij ti Jesús tiu'utaxájtaca'a, jé'ecan pu huataújxieemiste, a'iné jeíhua pu tí'ijcha'íica'a.

24 Aj pu i Jesús ra'aráaseij. Tí'ij i ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Jé'ecan pu huápi'í huá'amuari'eriste'e a'ímej chíjteaani mej mi me'uun a'uteárute u ta japua Dios ti é'eseijre'e.

25 'Ee xaa ne'u, ayée nu hui tejá'amua'ixaate'e ti ayén ti'ayajna, jaítze'e pu muári'eri ti chíjteaani a'uun a'uteárute u ta japua Dios ti é'eseijre'e caí ti cameeyu'u ti'itíj anaarute í pí'ise'e jetze. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

26 Majta me'ín í mej ráanamujri'i, ayée mú tiraata'íhua'uri'í tijín:

—¿A'iné ye'í tí'iri'iri ti ja'ati a'uun huateáturan Dios ti é'eseijre'e?

²⁷ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ímej jemi í teteca, capu xaa a'ij tí'iri'iri. Mí ajta Dios, a'í pu xaa raay'íti.

²⁸ Ajta a'ín í Pedro, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—Maeestru, nain tu hui teri teja'uhuá'axi í tej tí'ijcha'íca'a tej ti á'ujuhua'ane'en á jamuan.

²⁹⁻³⁰ Jesús pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, ayée pu hui tihuá'aci'iti ja'ati ti na'a ti ari jaítze'e r'í tinájcha'í ineetzi caí máaj ja'ati a'íjna jime'e ti nee jamuan á'uche'ecan. Tí pua'a hui ja'ati ayén jaítze'e tí'ijxe'eve'e ti nee jamuan á'uche'ecane'en caí ayén tí'ijxe'eve'e ti a'uun huateáturan í ruchi'itá, nusu ti pua'a jaítze'e r'í tinájcha'í ineetzi caí í ru'íj nusu í ruja'atzimuá nusu í rucu'utzimuá nusu í rujúutzimua'a nusu í ruvaújsimua'a, jeíhua pu jaítze'e ra'ancuré'asin íjii ti yú aumé a'íjna jetze i chaanaca, ajta, a'í pu hui ruuri a'ame tíj na'a rusén jime'e tí'ij méjca'i huáyee ti yé e'evé'eme. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Jesús pu nu'u ajtahua'a ayén tiraataxájtaca'a tijín nu'uri mi'íni inee

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Tí'ij i rujímua'a hua'utajé a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Tu'uri hui tímua'a á a'ujnéjsin ántivi Jerusalén. Ajta najmili pu te'araúrastejsin a'ij mej ye'í tira'uyú'uxaca'a a'íme í mej tí'ixaxa'ata'a í Dios

jetze me'ecan ineetzi jime'e, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite.

³²⁻³³ 'A'ñ mú tiu'utátuiire'esin ineetzi a'ímej jemi í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Majta a'íme, a'ñ mú na'axiéhuari'ira muá'aju'un, majta a'ij pua'a tí'inexajtan. A'ñ mú hui majta naatetzí'ijmua'axi'isin, majta naatévajxi'isin. Mat'í'ij mi nejé'icatan. T'í'ij hui ari huaíca xicaj jetze teuumé'en, aj nu ni aitamé huá'a tzajta'a í mi'ichite. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³⁴ Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, camu a'atzu yaú'itiéé muá'araa. A'ñ pu rá'avaataca'a a'ij ti huataújmua'a. A'í'ij pu jín caí a'ij tihua'amitiejte'eca'a a'ij ti huataújmua'a í ti raataxájtaca'a.

T'í'ij nu'u Jesús tiráahuaa a'íjna ta'arácun a'ujna u Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Aa mú vejlí'i a'ucajú'uca a'ájna já'ahua'a u Jericó. Ajta seí'ij, áa pu a'utácatii juye ti a'atánine'í, ti vaírí'ira huauca'a. Arácun a'íjna í ja'ati.

³⁶ T'í'ij a'íñ huá'unamuajri'í í mej jeíhua teite u á'uci'ica'an, t'í'ij í a'ñ tiu'uta'íhua'u ti'ití'ij ti a'ij rijcaa.

³⁷ Mat'í'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjñ:

—Yé pu e'icáame a'íjna í Jesús, Nazarét ti é'eme'ecan.

³⁸ T'í'ij í ayén tiraatajé tíjñ:

—Jesús, mi pej í'í huácíxa'ara'an a'íjna í David teecan, patá'aj hui ná'ancu'uvajxi'ín.

³⁹ Majta me'ín í mej amuaaté'ee muaajú'ucaa, a'ñ mú ra'ajté'axi, majta raatá'ijmijri'í ti nu'u caí

tí'ixajta. Mí ajta a'ín caí, capu raatapuá'ajtaca'a. Jaítze'e pu ca'anín jín tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Mí pej huácixa'ara'an a'íjna í David teecan, patá'aj ná'ancu'uvajxi'ín ineetzi.

⁴⁰⁻⁴¹ Ajta a'ín í Jesús, áa pu a'utéechaxi. Ajta hua'uta'áj mej ye'evé'evi'itín jemin. Tí'ij á ve-jli'i e'evé'eme'ecaa, Jesús pu ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné ti'itíj petí'ijxe'eve'e nej niyen muáruuren mú'eetzi?

Aj pu i a'ín ta'arácun, ayén tiu'utaniú tijín:

—Nevástara'a, ayée nu hui tí'ijxe'eve'e nej neajta atáneere.

⁴² Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Nee nu muaatá'asin pej pajtáhua'a atáneere. Pepu'uri huarúj a'iné peté'atzaahuate'e mú'ee.

⁴³ Jíme'en pu'u ayén tiraata'ixaa, aj pu i a'ín ta'arácunica'a, atáneereca'a. Ajta á'uraa jamuan í Jesús. Ajta rí'i pu tiraatá'acare'e í Dios. Majta a'íime í teite, matí'ij raaseíj, a'íi mú majta rí'i tiraatá'a í Dios.

19

A'íjna í Jesús, ajta a'íjna í Zaqueo

¹ Tí'ij i Jesús a'uun pu a'uteájrupi u Jericó. A'uu pu já'ita'a aumé'ecaa.

² Ajta seíj a'uun a'utéveeca'a ti ayén ántehuaa tijín Zaqueo. A'ii pu a'ín pú'een í ti tihuá'aajte'e a'ímej í mej huá'aji'ivi í mej tí'itici. Chíjteaani pu pú'een a'íjna í Zaqueo.

³ A'íi pu raseijramí'ica'a ja'ati ti pírici a'íjna í Jesús. Aru capu rí'iríistaca'a a'iné jeíhua mú teite, ajta i'itzapuátuun a'íjna í Zaqueo.

4 A'íj pu jín anayeíxi'i a'utiéecheraa. Aj pu i antíraa í mejchi jetze ti ij raaseíj temua'a naa a'iné pu'uri ramua'areerca'a tijín áa pu a'ire'enejsin.

5 Tí'ij Jesús a'uun e'iré'ene. Aj pu i ájneerca'a í ciyej jetze. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Zaqueo, patá'aj ca'anacan acájra'ani. Ayee pu hui tiú'ujxe'eve'e nej ne'uun anú'asti íjii ne'ájna a'u pe é'eche.

6 Tí'ij i ca'anacan acájraa. Aj pu i ra'ancuré'evi'iti temua'a naa a'íjna í Jesús.

7 Majta a'íime í teite, matí'ij raaseíj, matí'ij mi autéjhui mej miyen a'ij pua'a tí'ixajta tijín:

—A'uu pu a'umé ti a'uun anú'asti a'u ti é'eche seíj ti a'ij pua'a ti'itiújcha'íi.

8 Ajta a'ín Zaqueo, á pu a'utéechaxi. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Casi'i, nevástara'a, nu'uri já'ita'a hua'utapuaíjve'esin a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, já'ita'a í nej tí'ijcha'íi. Ayee nu hui neajta rini. Tí pua'a necaí ja'anáj ja'ati tiu'unáhua'iri'i, ayée nu muáacuaca pua'améca raatá'asin.

9 Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Íjii pu xaa Dios hua'irájtuaa a'ímej íiye mej che a'iné a'íjna í ja'ati, a'ii pu ajta a'ín pú'een huáacixa'ara'an a'íjna í Abraham teecan.

10 'Ayee pu tí'een a'iné inee, i nej neajta huá'a jetze airáne í teite, ayée nu hui 'een jín mú a'uvé'emej nej ni hua'avé'ehuauni, neajta hua'irájtuaani a'ímej í mej miyen á'ujjhua'an cu xiee mej meri á'uveti. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Ajta a'íjna í tumin í ti tamuáamuata'a ará'ase

11 Maúche'e mú tí'namuajraca'a í teite, tí'ij Jesús seij niucari jín tihua'utá'ixaa a'iné pu'uri ve-
jli'i antenesime'eca ánti Jerusalén. Majta a'íime í
teite, ayée mú tí'imujca tíjín pu'uri tímua'a hu-
atasejre'esin tí Dios autéjcheni tí tiu'uta'ajta íiyen
chaanaca japua.

12 A'íj pu jín ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee pu nu'u hui ja'anáj tiuju'uríj a'íjna í ja'ati
tí huá'a jetze airáane í teite í mej tí'ajtacaa'a. Tí'ij jí u
a'umé'e a'ame seij chuéjra'a japua mej mi me'uun
ye'entíhuauuni rey jime'e. Tí'ijta'i nu'u uvé'enejsin.

13 "Tí'ij caí xi u á'ume, amuacaícan pu nu'u a'ímej
huatajé í mej tí'imuari'e í jemin. Tamuáamuata'a
mú hui ará'aseca'a. Aj pu i tumin hua'utá'a seij
ajta seij, tí ayén tí'ijnajche ayén pua'amé a'achú
mej ramuá'itici huaíca máxcira'i jime'e. Ayee pu
nu'u tihua'utá'ixaa tíjín: "Setá'aj se'íjna jín tira-
muáriste'en tí jaítze'e raamuá'itín, ajta nena'a caí
uvé'enen."

14 'Mí majta me'ín í tí tihuá'ajte'e, a'íí mú
nu'u hui rájcha'íire'eca'a. Matí'ij mi seica hu-
ata'íteca'a mej mi miyen tiraata'ixaate'en yee mej
caí raxí'leve'e tí a'íín te'enteárute í rey jime'e.

15 'Mí ajta a'íín tira'anteájrupi rey jime'e. Ajta
nu'u uvé'ene a'ájna tí é'eche. Aj pu i hua'utajé
a'ímej í tí hua'utá'a í tumin tí ij ráamuá'aree a'achú
mej caj raamuá'iti seij ajta seij.

16 'Ajta a'íín tí amuacaí á e'iré'ene, ayée pu nu'u
hui tiraata'ixaa tíjín: "Nevástara'a, a'íjna í tumin
mú'eetzi tí a'áa, ayée pu yeehui tamuáamuata'a
pua'améca huamuá'iti."

17 'Ayee pu nu'u tiu'utaniú a'íjna tí tí'ira'ajte'e
tíjín: "Xí'epí'ín pej huaríj mí pej rí'í nevaire'e. A'iné

capej ti'itíj jín a'uté'itzee pe'íjna jime'e ti caí ve'ée, nee nu yeehui tí'imua'ijcate'en patá'aj tiu'uta'aíjta tamuáamuata'a pua'amecié í chajta'a jetze.”

18 'Ajta a'ín ti tí'ivaire'e ti ra'ité'asi, a'í pu ajta á e'iré'ene. Ayee pu nu'u tiraata'ixaa tíjn: “Nevástara'a, a'íjna í tumin, mú'etzi ti 'a'áa, anxílica pua'améca huamuá'iti.”

19 'Ajta a'ín ti tí'ira'ajjte'e, ayée pu nu'u tiraata'ixaa tíjn: “Ayee nu yeehui tí'imua'ijcate'en patá'aj tiu'uta'aíjta anxílica pua'amecié í chajta'a.”

20 'Tí'ij jí seíj á e'iré'ene ti tí'ivaire'e í jemin. Ayee pu nu'u tiraata'ixaa tíjn: “Nevástara'a, ye'ecui yeehui mú'etzi ti 'a'áa í tumin. Ayuu nu jetze ra'ancáaj'icie cáxuri jetze. Netí'ij ni yeehui raaté'avaata.

21 Ayee nu yeehui huaríj a'iné nemuaatátziin. Muári'eri ti ja'ati rí'i tiu'uteáuran mú'etzi jemi. Mú'ee pej raaré'ese'iri í pej caí tiu'utá'a. Pajta mú'ee tí'itza'anaca a'u pej yeehui caí tejé'ehuaste'e.”

22 'Aj pu nu'u i ayén tiu'utaniú a'íjna ti tí'ira'ajjte'e tíjn: “Nee nu yeehui puaíjtzí muaatá'asin ne'íjna jime'e a'ij pej tiu'utaxájtaca'a, mi pej a'ij pua'a tí'ivaire'e. Mú'ee pe rú'umua'areerca'a tíjn netí'áijtaca ca'anéeri jime'e. Neajta raaré'ese'iri í nej caí tiu'utá'a. Pajta piyen tí'inexa yee netí'itza'anaca a'u nej caí tejé'ehuaste'e.

23 'Tí pua'a yeehui piyen tí'imua'jca, ¿a'iné 'een jín pecaí piyen huaríj pej á yaúutuaa í tumin huá'a jemi í mej tí'ine'ijte ti i a'atzu raamuá'itin? Ayee pepu'u jín huáriniiche'e, nee nu

ra'ancuré'aniiche'en neetzi ti ne'áa, neajta í ti raamuá'iti netí'ij uvé'ene.”

24 Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej á vejli'i a'uté'uuca'a tijín: “Setá'aj yeehui rá'ari'i í tumin ti ru'ité'aa, sej si raatá'an se'íjna ti tamuáamuata'a ru'ité'aa.”

25 'Majta a'íime, ayée mú nu'u tiraata'ixaa tijín: “Tavastara'a, ¿a'iné ti i? Amí pu yeehui ari ru'ité'aa tamuáamuata'a pua'améca í tumin.”

26 'Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín: “Ayee nu yeehui tejá'amua'ixaate'e. Ja'ati ti na'a ti jeíhua tí'ijcha'íi a'íjna jime'e ti r'íi tiu'utévai, jaítze'e pu yeehui tí'ijci'iti a'íjna. Ajta ja'ati ti na'a ti caí ti'ítíj tícha'íi a'íjna jime'e ti a'ij pua'a tiu'utévai, Dios pu rá'ari'ira í ti cáj caj tí'ijcha'íi.

27 Majta a'íime í mej néjcha'íire'e, majta mej caí raxí'eve'eca'a nej rey jín te'enteárute nej ni tíhua'uta'aíjte'en, mé xu yeehui huaje'evé'evi'itín, seajta huá'ucui'ini íiye vejli'i ne jemi.” Ayee pu nu'u hui tiu'utaxájtaca'a a'íjna í rey.

*T'íj nu'u Jesús a'uteáruti u Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)*

28 T'íj Jesús raatapuá'ajtaca'a ti ti-huá'a'ixaate'en, aj pu i anayeíxi'í á'uraa. Aj pu a'ujnéstime'eca ánti Jerusalén.

29-30 T'íj jí a'uun vejli'i a'uré'ene a'ujna já'ahua'a Betfagé, ajta a'ujna já'ahua'a Betania, chajta'a ti a'uun a'utacá'a ájca'i jirí jetze ti ayén téja'arájtehuaa tijín Aceituunajemi. A'uu pu hua'apuaca huata'íteca'a í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj se'uun a'uteárute a'ájna chajta'a, a'ín ti é'eseijre'e í juye jetze. A'ájna vejli'i a'u sej a'uteáruti, áa xu puuru'u é'eteuni ti a'ijtápi'i, ti cá xi ja'anáj ja'ati japuan avé'eyeijxi. Setá'aj rá'ijxijta. Seajta ye'eráajan.

³¹ Tí pua'a hui ja'ati ayén tejá'amua'ihua'ura yee a'iné 'een jín será'ijxijta, setá'aj siyen tiraata'ixaate'en yee tavástarala pu nu'u hui raxí'eve'e. —Aye pu tihua'utá'ixaa.

³² Matí'ij mi me'uun u á'uju'un í ti hua'uta'íteca'a. Aye pu te'irájraa tíj tihua'utá'ixaa.

³³ Matí'ij mauj rá'ijxijtajme'eca'a í puuru'u, matí'ij mi hua'usej a'íime í ti huá'acii. Aj mú mi tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné 'een jín será'ijxijta mi puuru'u?

³⁴ Matí'ij mi miyen tiu'utaniú tíjín:

—Tavastara'a pu nu'u hui raxí'eve'e.

³⁵ Matí'ij mi ya'ujáj í Jesús jemi. Matí'ij mi tiú'ujcixu tira'ité'itate. Aj mú mi ra'antítuaa me'íjna í Jesús í puuru'u jetze.

³⁶ Tíj na'a tiu'umé'ecaa í Jesús, teite mú cixuri tiu'uteváarajye'icaa í juye jetze a'u ti aumé'ecaa.

³⁷ Tí'ij i aj aumé'ecaa a'ájna Aceituunajemi, a'u ti a'ucaújcijme'en. Naími'i í mej jamuan huajú'ucaa, a'íi mú autéjhui mej rí'i tiraatá'an í Dios me'íjna jime'e mej huataújtemua'ave a'iné jeíhua mú tiu'uséj ti huápi'i tiú'ujxe'eve'e.

³⁸ Aye mú tí'ixajtaca'a tíjín:

Ríi pu tiraatá'a a'ájna ti rey jime'e tilitéjvee ti ajta mé'e vé'eme niuucajtze'en í tavástarala, amíjna ti Dios ra'antíhua'u.

Miché'e rí'i hui ti'itechée muá'ara'ani a'íime í mej ta japua é'eseijre'e.

Miché'e majta rí'i tiraatá'an a'íjna ti a'uun á'ujca anti'íimua.

³⁹ Majta seica í fariseos, mat'íij ráanamujri'i, ayée mú tiraata'ixaa me'íjna í Jesús tijín:

—Maeestru, hua'utá'ijmijri'i mej mi caí cha'a miyen tí'ixajta a'íime í mej á jamuan á'ujujhua'an.

⁴⁰ Aj pu i Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Tí pua'a a'íime mecaí miyen tí'ixajta, a'íi pu hui tetej ayén che'atá na'a ti'ixáata a'ame ca'aníjra'a jime'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁴¹ Tí'ij á vejli'i aumé'ecaa u Jerusalén, aj pu i raasej í chajta'ana. Tí'ij i huaújyecaca'a a'íjna jime'e.

⁴² Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Tí pua'a mú'een séjmua'areere, íjii, a'íjna xicájra'a jetze ti'itíj ti pú'een ti rí'i tejámuaatá'asin sej si rí'i ti'itechée xá'ara'ani í Dios jemi. Aru caxu raamuá'a. A'íj pu hui jín ari rú'avaa sej si caí raasej.

⁴³ Pu'uri teja'uré'enejsin mú'ejmi jemi a'ájna xicájra'an jetze mej jetzen amuaaténe'usi'ite'esin a'íime í mej amujcha'íire'e. A'íi mú hui ra'atanájsin í jaxu'u jetze me'íjna jime'e í inaamua mej rá'ajtaahuaca'a. Majta amua'iteánajsin. Majta nainjapua te'iteánaxi'ísin í sej jetze huiráaci'íca.

⁴⁴ 'Majta, naíjmi'ica mú hui a'antipuá'arite'e mú'ejmi, majta í a'amuyaujmua'a, í mej me'uun a'uchéjme a'u ti jaxu'u jín teje'eré'anami'i. Nain mú huaté'uuna í tetej ti rujapua ticaíjme, me'íjna

jime'e sej hui caí ramua'areereca'a ja'anáj ti Dios huataseíjre mú'ejmi jemi.

*Tʼíj nu'u Jesús hua'utamuári í teite u teyujta'a
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)*

⁴⁵ Aj pu i a'uun a'uteájrupi u teyujta'a. Tʼíj i a'utéjche ti hua'irámuarite'en a'ímej í mej me'uun tílituaá muá'aye'i.

⁴⁶ Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze yee: “Ayee pu tí'ivaire'e í nech'i'i mej mi me'uun huatéjniuuni í Dios jemi.” Mí seajta mú'een, ayée xu hui raruure ti tí'ivaire'e tíj teásta'a a'u mej tzajta'an é'eru'ava'ataca í nahua'ari. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁴⁷ Nain xicaj tzajta'a pu tihuá'amua'atehua'a í teite u teyujta'a. Majta a'íime í mej tí'aijta u teyujta'a, majta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, majta í mej jaítze'e vivejmé'en jín títetateí huá'a tzajta'a í teite, a'íi mú tí'itese'eca'a í ru tzajta'a a'ij mej ye'í huárini mej mi raajé'ica.

⁴⁸ Aru camu a'ij tirájteu a'ij mej ye'í huárini a'iné naími'i í teite, a'íi mú r'íi tí'ijnamuajracaa.

20

Tí nu'u ja'ati tira'íjca a'íjna í Jesús

¹ A'ájná'imua pu ayén tiuju'uríj. A'uu pu tihuá'amua'atejca'a u teyujta'a a'u ti e'eráyaujta'a. Ajta pu huá'a'ixaate'eca'a í teite í niuucari ti jín Dios hua'irátuaasin. Mat'íj mi seica á e'iré'ene, a'íime í mej teyujta'a tí'aijta, majta

a'ñime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, majta í huá'avaujsímua'a.

² Ayee mú tiraata'ixaa tijín:

—¿Tí'itáni jín peti'itéjvee pej pi piyen rici? ¿A'ataani hui a'íjna jín tímua'íjca?

³ Aj pu í Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Nee nu neajta tejámuaata'íhua'ura sej si seajta mú'een siyen tinaatá'ixaate'en.

⁴ A'íjna ti jín huá'umuai'ihuaca'a í Juan teecan, ¿a'ataani hui tira'íjca a'íjna? ¿Ni í Dios ca'ín í teite?

⁵ Mat'íj mi miyen tí'itíúrihua'uri'í tijín:

—Tí pua'a tiyen tiraata'ixaate'en yee Dios ti júte'e é'eseijre'e, a'ñi pu tira'íjca, aj pu xaa ayén titaatá'ixaate'esin yee a'iné tej tij caí rá'atzaahuat'e.

⁶ Na'ari, ti pua'a hui tiyen raataxáj yee teteca mú tira'íjca, aj mú mi teite taateátu'asixi'isin tetej jime'e, a'iné ayée pu tihuá'amitíejte'e ti Juan a'íjn pú'eene'e seíj ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

⁷ A'íj mú jín miyen tiraata'ixaa tijín:

—Catu ramua'aree ja'ati ti jemin tí'itéveca'a a'íjna í Juan.

⁸ Ajta a'íjn Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Canu neajta nee amuaatá'ixaate'esin ja'ati nej jemin tí'itéjvee nej ni niyen rici.

Mej nu'u tí'imíjhuaca me'íjna í mej majta a'ij pua'a tí'iteteite

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ajta á'iyeen, Jesús pu seíj niuucari jín hua'utá'ixa í teite ayén tijín:

—Ja'ati pu nu'u hui jeíhua uuva huáhuui. Tí'ij jí, seica huatá'a í teite mej me'uun tiu'umuári'en í

huastari tzajta'a. Aj pu nu'u i á'uraa a'íjna í ja'ati. Jéihua pu mu'u é'etee.

¹⁰ Tí'íj a'ájna teja'uré'ene mat'íj pua'a raju'uraca, se'íj pu nu'u u a'uta'íteca'a huá'a jemi í ti hua'utáni'íjte mej mi raatátuiire'en je'icáca ti tiú'ucáireca'a. Majta a'íime í teite, a'íi mú nu'u raatéevajxi me'íjna ti tí'ivaire'e. Majta nu'u cáí ti'itíj raatá'a, ayée mu'u tiraata'íteca'a.

¹¹ 'Ajtahua'a nu'u se'íj huata'íteca'a ti jemin tí'ivaire'e. Majta a'íime ti hua'utáni'íjte, majta mú nu'u raatéevajxi. A'íj mú pua'a ráaruu. Majta cáí ti'itíj raatá'a, ayée mu'u nu'u tiraata'íteca'a.

¹² Huaícaca jetze, a'íi pu nu'u hui se'íj ajtahua'a huata'íteca'a. Majta nu'u me'ín ti tihua'utáni'íjte, a'íi mú tiraapua'íj. Majta raaré'íteca'a.

¹³ Tí'íqui nu'u ayén tiu'umuá'aj a'íjna í ja'ati ti á'are'ara'an pú'een í chuej, tíjín: “¿A'íquí yeehui náarini inee? Niyauj nu hui huata'íti í nej huápi'i raxí'leve'e. Ayej ne'ase, a'íi mú xaa arátese'esin me'íjna.”

¹⁴ 'Mi majta a'íime, mat'íj nu'u raase'íj, aj mú mi tiu'utaú'ixaa. Ayee mú tiraaxí'epi'íntare tíjín: “A'ii pu yeehui a'íin pú'een í ti tí'ijci'íti. Tiché'e raajé'ica ti ij téjmi huáci'íti.”

¹⁵ 'A'íj mú nu'u jín raaré'íteca'a. Mat'íj nu'u mi raajé'ica.

'¿A'iné hui tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿A'íquí huá'aruuren a'íjna ti á'are'ara'an pú'een a'u ti uuva é'ehuiiti'i?

¹⁶ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. A'íi pu a'uun a'uré'enejsin. Ajta á'iyen, a'íin huá'acui'ini a'íimej í ti hua'utáni'íjte. Aj pu i xaa seica huatapua'íjve'esin mej mi me'uun hui teja'umuári'en.

Matí'ij miyen tiráanamujri'i í teite, ayée mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ché'e caí ja'anáj ayén tí'irijca.

¹⁷ Aj pu i Jesús hua'useírajraa. Tí'ij jí ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Na'ari caí ayén ti'ayajna a'ij nej tejámuaatá'ixaa, ¿a'iné 'een jín ayén té'esiimua'i í yu'uxari jetze? Ayee pu, tijín:

A'ijna í tetej í mej méjca'i rúurie a'íime í mej chí'ij ta'ahuaca,
ayée pu te'irájraa ti a'íin a'íin pú'een í mej ra'atéchajtza u esquiina a'u mej yé'ejtaahua í chí'ij.

¹⁸ Ja'ati ti na'a ti pua'a seíj í ja'ati a'ijna japua rájveti í tetej í mej meri ra'atéjche u isquiina, a'íi pu huaténa'axijsin nainjapua u ru jetze.

Na'ari, ja'ati ti na'a í mej tí'imuari'e, ti pua'a seíj japua rájveti a'ijna í tetej,

a'íi pu tira'iráxayeepe'esin.

—Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ijna í Jesús.

A'ijna jime'e mej nu'u huá'ajijve'eca'a í mej tí'itici (Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Majta a'íime í mej tí'imua'ataca'a í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, majta a'íime í mej tí'ajjtaca'a u teyujta'a, jeíhua mú tiu'umuá'aj a'ij mej ye'í huárini mej mi ca'anacan raatéevi'i, a'iné ayée mú tirú'umua'areereca'a ti huá'a jemi huatéeniu a'ijna jime'e í niuucari ti raataxájtaca'a. Aru a'íime, a'íi mú huá'atziine'eca'a í teite.

²⁰ Jéihua mú rá'eeve'eca'a. A'ij mú jín seica huata'íteca'a í mej miyen ruseíjrataca'a mej miyen tí'ixaxa'a tzáahuatí'ira'a jime'e. Ayee mú

tí'ijxe'eve'eca'a mej tiraata'íhua'u ti'itíj jime'e ti i a'ín a'íjna jín auté'itzen mej mi tiu'utátuiire'en í tajtuhuan jemi.

²¹ Majta a'íime í mej rá'eeve'eca'a, ayée mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Maeestru, teen tu ramua'aree tijín pej piyen tí'ixaxa'a tzáahuati'ira'a jime'e, pajta tihuá'amua'ate a'ij ti tiraavíjte'e. Ayee pepu'u che'atá huá'aruuren í teite. Mú'ee pej tzáahuati'ira'a jime'e tihuá'amua'ate a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios.

²² ¿Ni qui xí'epi'ín tej tiyen tiu'unájchita a'íjna jemi ti tí'ita'aijte'e, a'íjna ti ayén ántehuaa tijín César?

²³ Ajta a'ín Jesús, a'í pu rú'umua'areereca'a mej caí miyen tí'ira'íhua'uraca'a tzáahuati'ira'a jime'e. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

²⁴ —Seij senaataseíjrate'e í tumin. ¿A'ataani néerime'ara'an pírici ti jetzen acájvee? ¿A'iné té'axa ti jetzen é'eseijre'e? ¿A'iné hui ántehuaa?

²⁵ Matí'ij mi miyen tiu'utaniú tijín:

—A'í pu pírici í César.

Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj siyen raatá'an se'íjna í César, ti'itíj ti á'are'ara'an pú'een. Setá'aj seajta raatá'an í Dios ti'itíj ti á'are'ara'an pú'een.

²⁶ Majta a'íime, camu a'ij tirájteuve'eca'a a'ij mej ye'í huárini mej raatémua'itín me'íjna jime'e a'ij ti a'ín tihua'utá'ixaa á jéjre'e huá'a tzajta'a í teite. Majta a'íime í teite, naa mú rí'i tira'utaseíj a'ij ti a'ín tiu'utaxájtaca'a. Aj mú mi raatapuá'ajtaca'a mej tí'ixajtaca'a a'íime í seica.

A'ijna jime'e mej nu'u huatarújsin í teite huá'a tzajta'a í mi'ichite

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ A'atzu á'ateevi'ica, seica mú e'iré'ene. A'íime mú pírici í saduceos. Ayee mú tí'ixaxa'a a'íime yee camu cha'a huatarújsin í mej meri huácuii. Mat'íij mi miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

²⁸ —Maestru, ayée pu ra'uyú'uxaca'a a'ijna í Moisés teecan ti ayén té'eme itejmi jemi. Tí pua'a nu'u ja'ati ti neiche, ti pua'a a'íin caí títi'irijmua'a huám'ini, ruxe'eve'e nu'u ti a'íin ihuáare'ara'an ra'ancuré'evi'itín a'ijna ti ratévi'itine'e í ti huam'íi ti ij a'ijna jetze me'ecan tiyaúj á'ara'ani.

²⁹ Ayee pu hui ja'anáj tiuju'ur'ij itejmi jemi. Ayee mú ará'axcaa a'achú cumu aráhua'apua í teite í mej ru'ihuaamua'ataca'a. Tí'ij jí a'íin ti vásta'a, a'íi pu huaténe'icheca'a. Ajta á'iyen huam'íi. Capu xi tiyaúuca. Ayee pu hui che'atá na'a tiráaruu í se'ij ti ra'ité'asi. Mu'uri i'i hua'apua.

³⁰ 'Ajta a'íin í se'ij ti ra'ité'asi, a'íi pu ra'ancuré'evi'iti a'ijna í 'íita'a ti raatévi'itine'e a'ijna ihuáare'ara'an teecan. Mu'uri i'i hua'íca.

³¹ Ajtahua'a se'ij ti ra'ité'asi, a'íi pu ajta ra'ancuré'evi'iti. Ayee pu che'atá na'a tihua'uruu naíjmi'ica í mej aráhua'apua, mej caí jetzen tiyaúj muá'araa, naími'i mú huácuii.

³² Ajta á'iyen, a'íin í 'íita'a pu huam'íi.

³³ 'Me'ecui xaa, mat'íij a'itáçine huá'a tzajta'a í mi'ichite, ¿a'ataani íra'ara'an pu'éene'e a'ame?, a'iné naíjmi'i mú ra'ancuré'evi'iti.

³⁴ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'íime í teite í mej íjii huáteemua, a'íi mú néjne'iche, majta víviiche.

35 Majta a'ñime ti ayén tihua'uvíjite'e mej a'ájna e'ará'asti mej a'itáçine huá'a tzajta'a í mi'ichite, majta me'ájna e'ará'asti a'ájna xicáçra'an jetze ti Dios nainjapua tiu'uta'aíjta, a'ñi mú caí cha'a néjne'ichen, camu majta víviichen.

36 Camu majta ché'e cui'ini, a'iné ayée mú 'een matíj a'ñime í mej ta japua tí'ivaire'e. A'ñi mú yaújmua'ame'en pú'een í Dios a'iné mu'uri huanéj huá'a tzajta'a í mi'ichite.

37 'Ajta a'ñin í Moisés, a'ñi pu hui titaatá'ixaa a'ájna jime'e tí'ij ra'uyú'uxaca'a a'ij ti ja'anáj seíj a'uteáçtaa tu'upí ti ajtítí'i. A'ij pu jín, Moisés ayén raatamuá'a í tavástara'a tíjín: “Í ti Diojra'an pú'een a'ájna í Abraham, ajta ayén che'atá na'a Diojra'an pú'een a'ájna í Isaac, ajta Diojra'an pú'een í Jacobo.”

38 'Moisés pu hui tihua'utá'ixaa cumu mej maúche'e ruuricaa. A'ij pu jín, a'ii pu a'ñin pú'een í huá'a Dios a'ñime í mej ruuri. Capu huá'a Dios pú'een a'ñime í mej mi'ichíjta muaateáçturaa tíj na'a rusén jime'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'ájna í Jesús.

39 Majta seica í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, ayée mú tiu'utaniú tíjín:

—Maestru, x'epi'ín pej tiu'utaxáçtaca'a.

40 Tíj na'a a'ajná'imua, capu ché'e ja'ati ahuaúçca'ane ti ti'itíj raata'íhua'u.

*¿A'ataani rayauj í Cirístu'u?
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)*

41 Ajta Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné 'een jime'e miyen tí'ixaxa'a me'ijna jime'e í Ciríistu'u Dios ti ra'antíhua'u yee yaujra'an pú'een í David teecan?

⁴² Ajta a'íin í David, ayée pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna jime'en ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze ti ayén ántehuaa tijín Chuiicari. Ayen tijín:

Dios pu ayén tiraata'ixaa í nevástara'a í ti ra'antíhua'u ti jime'en yee:

“Acáayejxi'í ipuari japua, íiye neri'íríinta'a.

⁴³ Paúche'e pej hui mej cájcatii ajta necaí hua'utémua'ítin í mej muájcha'íire'e.”

⁴⁴ Ajta a'íin í David, a'í pu hui ayén raatamuá'a a'íjna ti Dios ra'antíhua'u tijín nevástara'a. Tí pua'a ayén ti'ayajna, ¿a'iné tí'írí'iri ti a'íin Ciríistu'u ayén a'íin pú'eene'e a'íjna ti David jetze airaújnejte? Capu a'ij tí'írí'iri tzíte'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*T'íj Jesús huá'a jetze te'ujpuá'ari a'ímej í jueesi
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)*

⁴⁵ Aj pu í Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Majta teite tí'inamuajraca'a.

⁴⁶ Ayen tijín:

—Rí'í xu'u mú'een, a'ímej jemi í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a. Jé'ecan pu hua'aráanajche mej tí'í'íjmé'en ti'itechéjme'e mé mé'ujuhua'ane'en a'ájna mej tejé'etu'araca, majta a'íime í teite, a'í mú majta tihua'aseíira'a muá'aye'í.

'Ayee mú me'ijna jín tite'ujtzáahuate'e muá'aju'un a'íime í puaarijse me'ijna jime'e mej ve'ecán jín títeetaté'ete í Dios jemi. Majta, ayée

mú tí'ijxe'eve'e mej me'uun a'ujrá'asen í ipuari japua tí jaítze'e ruxe'eve'e a'ujna teyujta'a, ajta hua'aráanajche mej mi á vejli'i a'ujrá'ase jemin tí tihuá'amin mat'í'ij tí'iyeste.

⁴⁷ 'A'íí mú hui majta huá'ari'iraca í huá'achi'i a'ímej í 'uuca mej huataújseístareca'a. Ayee mú jín huarín, aj mú mi a'uun a'uteáru'ti u teyujta'a. Mat'í'ijta' mi a'ateevi'i mú muá'aju'un mej téniuusime'e muá'aju'un mej mi seica teite hua'usej. Majta me'ín í mej miyen 'een, jeíhua mú huápi'i rajpuaítzi muá'aju'un. —Ayee pu ti-hua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

21

T'í'ij nu'u 'íita'a tí rusej'taca'a, a'íí pu nu'u tiu'utámua'í'ivejtaca'a tumin jime'e

(Mr. 12:41-44)

¹ Aj pu í Jesús antanéerajraa. A'ímej pu huasej í mej chíjteaani pú'een. A'uu mú tumin ú'useire'eca'a, tí ij a'uun tiu'utévaire'esin u teyujta'a a'íjna í tumin.

² A'íí pu ajta 'íita'a huasej tí caí a'ij tí'ijviicua'i. Ajta a'íjna í 'íita'a, a'íí pu hua'apuaca ucáahua'axi í tumin tí caí a'ij tí'ijnajche.

³ Aj pu í Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, ayée pu tí'een í Dios jemi. Amíjna mi 'íita'a, jaítze'e pu ru'ucáahua'axi mecaí naími'i í seica.

⁴ 'A'íime í seica, naími'i mu'u hui miyen ru'ucáahua'axi me'íjna jime'e tí avé'eturaa í mej jeíhua tí'ijcha'íí. Aru amíjna, capu a'ij tí'ijviicua'i.

Mí ajta amín, nain u'ucáahua'axi a'íjna í ti jín huateújvaire'esin. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

*Ajta, mej nu'u raaté'uuna maúche'e í teyuu
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)*

⁵ Majta seica miyen tiúj'ixaate'eca'a me'íjna jime'e ti naa seijre'eca'a í teyuu, ajta í tetej ti curé'ete'ete nainjapua, ajta a'ín í mua'ivéjri í mej teuhuaré'evii ti naa tí'een.

Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

⁶ —Naíjmi'i títj na'a sej yen tí'iseij, aj pu teja'uré'enejsin a'ájna xicájra'an mej jetzen nain huaté'uuna temua'a naa. Capu ché'e seíire'e a'ame jaxu'u jetze í tetej ti rujapua ticaíjme.

*A'ij ti nu'u té'eme t'íj nu'u ari
te'entipúa'arijme'en
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)*

⁷ Mat'íj mi miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Maestru, ¿a'anajqui ayén té'eme? ¿Ti'itájni jín téjmua'areeren ti ari tímua'a ayén teja'uré'enejsin?

⁸ Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Rí'i xu'u mú'een ti ij caí ja'ati amuáacuanamua. Mu'iití mú uvé'enejsin neniúucajtze'e. Ayee mú tejámuaatá'ixaate'esin yee: “Nee nu yeehui ne'ín pú'een í Ciríistu'u.” Majta miyen ti'ixáata muá'aju'un tijín: “Pu'uri hui tén teja'uré'enejsin.” Caxu hui á'ujujhua'ane'en huá'a jamuan a'íime.

⁹ 'Set'íj siyen tiú'unamua tijín: “Muaateújne'usi'ite'esin á já'ahua'a seica jamuan í teite, majta seica meri autéhuijsin mej tiújne'usi'ite'en”, caxu tí'itziíne'e. Ayee pu hui

tiú'ujxe'eve'e ti amuacaí ayén té'ara'ani. Mí ajta caí capu xi ca'anacan te'entipua'ari nainjapua.

¹⁰ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Seica mú teitejra'a, majtáhua'a seica teitejra'a, a'íí mú naími'i huateújne'usi'ite'esin. Majta í mej seica chuéjra'a japua a'uchéjme, majtáhua'a í mej majta sej chuéjra'a japua a'uchéjme, a'íí mú naími'i huateújne'usi'ite'esin.

¹¹ 'Pua'amecié pu huateújca'atzijxi'isin jeíhua huápi'i í chaanaca japua, ajta huatúuri'ihua a'ame. Ajta jeíhua pu tiu'ucu'ini'ira'a a'ame. Ayee pu ti'itíj rini ti tiú'utziñni'ire'e a'ame. Ajta júte'e, ti'itíj pu huatasejre'esin ti huápi'i ruxe'eve'e.

¹² 'Aru ti caí xi ayén tiú'urini, a'íí mú hui amuacaícan á'amuvivi'iran, majta a'ij pua'a á'amuaruuren. A'uu mú tiu'utátuiire'esin mú'ejmi u teyujta'a na'ari a'u mej amua'iteáanan. A'uu mú amua'avi'itín a'íimej jemi í tajtúhuaani, majta a'íimej jemi í mej rey jín antiújmua'aree. Ayee mú 'een jín á'amuaruuren me'íjna jime'e sej na'ará'astijre ineetzi.

¹³ Ayee pu hui ajta te'iráame sej si siyen tihua'utá'ixaate'en a'ij ti Dios amuáaru mú'ejmi.

¹⁴⁻¹⁵ 'Seajta mú'een, setá'aj siyen huárimi. Caxu amuacaícan se'íjna jín tiú'umua'ati a'ij sej titeeteújnan, a'iné nee nu amuaatá'asin a'ij sej tiu'utaxáj, seajta sej raayí'itihua'an, sej si hua'utémua'itín a'íimej. Camu a'ij tirájteuvé muá'aju'un a'ij mej tejámuaatíte, ni camu hua'itzi jín amuaatémua'itín.

¹⁶ 'Majta a'íime í ruvaújsimua'a, majta í á'amua'ihuaamua'a, majta a'íime á'amuaneusimua'a, majta á'amigustemua'a, a'íí

mú avíitzi jín tiu'utátuiire'esin mú'ejmi. Majta je'icáca mú'ejmi cui'ini.

17 Naíimi'i í teite, a'íí mú amujcha'íre'e muá'aju'un mú'ejmi me'íjna jime'e sej na'ará'astijre ineetzi.

18 'Camu a'atzu a'ij á'amuaruuren ti pua'a caí Dios hua'utá'acare'en, sino a'íí pu Dios á'amuacha'íj a'ame tíj na'a rusén jime'e.

19 Setá'aj hui huateújca'anen í ru tzajta'a sej si te'utáviicua'i. Tí pua'a siyen huárini, mú'een xu raamuá'itín sej si ruuri huateáturan í Dios jemi.

20 'Ayeé xu 'een jín ráamua'aree ti ari tímua'a a'ájna teja'uré'enejsin ja'anáj mej pua'a tiu'uté'uuna u Jerusalén. A'ímej xu seijran mej antevéejmee muá'aju'un í xantaaru'u a'ujna u Jerusalén.

21 'Majta a'íime í mej Judea a'uté'uu, miché'e a'íime jíye'itzi jín á'ucíine a'utí á'ujrime. Majta a'íime í mej Jerusalén a'uté'uu, miché'e a'íime huiráíine á pua'acé u chajta'ana jetze. Majta a'íime í mej itzitá a'uté'uu, miché'e caí me'uun a'uteáru'ipiche'en u chajta'ana jetze.

22 'Ché'e ayén té'ara'ani a'iné pu'uri hui teja'uré'ene a'ájna xicájra'an ti jetzen araúrastejsin nain a'ij ti té'eyu'usil'i í yu'uxari jetze. Jéihua mú rajpuaíitzi muá'aju'un me'íjna jime'e ti Dios ayén puaíitzi hua'utá'asin.

23 'Jé'ecan pu a'ij pua'a huá'aruuren a'ájna xicájra'an jetze a'íime í 'uuca í mej autájucájmee, ajta a'íime i í mej mauj huá'atzi'ite í ruyaujmua'a. Jéihua mú hui huápí'í rajpuaíitzi muá'aju'un

a'ñime í mej Israél a'uchéjme. J'écan pu puaíjtzí hua'utá'asin í Dios.

²⁴ Xantaaru'u mú jeíhua teíte cui'ini í tiu'ujchún jime'e. Majta mu'iicáca mú á'avi'itín nainjapua í chuej tí yen seijre'e íiyen chaanaca japua. Majta a'ñime í mej caí Israél é'eme'ecan, a'ñi mú raté'uuna í Jerusalén ajta na'a caí araúrasten a'ájna xicájra'an mej jetzen tiu'uta'aíjta a'ñime í mej caí Israél é'eme'ecan.

A'ij tí nu'u ye'í yé tí'vecánejsin a'ájna tí ajta huá'a jetze airáne í teíte

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ 'Ajta jeíhua pu tiu'utaseíjre'esin u júte'e í xicaj jetze, ajta í máxcira'i jetze, ajta xu'ura'ave tzajta'a. Ajta íiyen chaanaca japua, jeíhua pu tiújta'ahua'a a'ame á jaata'a jetze tí ve'ée. J'écan pu tí'iráana a'ame. A'íj pu jín utévatzíijsin í huá'a tzajta'a í teíte a'ájna jime'e mej tí'itziíine'e. Capu a'ij tí-huá'amítíejte'e a'ame

²⁶ Jéihua mú huateújtimua'ira í teteca me'ájna jime'e mej a'ij pua'a tité'ujmua'ate a'ij tí huá'a japua yen tí'aiixa íiyen chaanaca japua, a'iné tí'itíj tíj na'a tí júte'e tejé'eseijre'e, a'ñi pu hui huateújca'atzíjxi'isin.

²⁷ 'A'ájna xicájra'an jetze, a'ñi mú neseijran inee, í nej neajta huá'a jetze airáne í teíte, nej a'icáamé'e na'ame jaitíri tzajta'a. Huáp'i pu naa seíre'e a'ame mej mí naa rí'i tira'utaseíj í teíte. Nemuári'eri'ira'a jín nu yé ve'ecánejsin.

²⁸ 'Tí'ij autéjcheni tí ayén tiú'urini, rí'i xu'u huaújruren. Setá'aj ajnéjne'erixi'in a'iné

pu'uri hui vejli'i a'ájna xicájra'an Dios ti jetzen amua'irájtuaani. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

²⁹ Ajta se'j niuucari hua'utá'ixa t'jín:

—Casi'i, xaase'j se'j'na í huaréj, ajta na'jmi'i í ciyej ti t'iseijre'e.

³⁰ T'í'j antineá'jxi'in í xamua'ira'an, mú'een xu rujimua'a sena'a raseijran, seajta siyen ramua'aréeren ti ari vejli'i pí t'í'rici í víita'ari tzajta'a.

³¹ Ayee pu che'atá na'a t'í'een. Set'í'j seri raase'jra a'ij nej tejámuaatá'ixaa, seajta siyen ramua'aréeren ti ari tímua'a a'ájna pítejá'arici ti Dios tiu'uta'a'íjta.

³² 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, a'íme'j jime'en íjii mej huáteemua, maúche'e mú miyen se'íre'e muá'aju'un t'í'j na'jmi'i te'araúrasten a'ij nej neri tejámuaatá'ixaa. Camu me'ín anáaté'ee mú á'apua'aren.

³³ A'í'í pu xaa á'apua'aren í ta japua ti é'eseijre'e. Ajta í chaanaca, a'í'í pu ajta á'apua'aren. Mí ajta hui a'í'ín í niuucari nej raataxájtaca'a, capu ja'anáj á'apua'aren.

³⁴ 'Rí'í xu'u, temua'a naa, mú'een. Caxu a'ij pua'a ruruure í ru tzajta'a se'j'na jime'e sej jeíhua rutá'aruaijve'e, ajta ayén tejamuaata'asée á'aye'i mi a'amua tzajta'a ti'it'í'j ti a'ij pua'a 'een. Rí'í xu'u seajta mú'een ti ij caí a'ij pua'a amuáaruuren mi a'amua tzajta'a se'j'na jime'e sej jeíhua huápi'i a'ij pua'a tité'ujmuajte a'ij ti ye'í té'eme. Na'ari caí, a'ájna xicájra'an jetze pu hui ca'anacan mú'ejmi japuan rávaijtzi set'í'j pua'a caí ché'e hui rachú'eve'e.

³⁵ A'iné a'í'í pu huá'a japua rávaijtzi na'jmi'ica japua í mej yen japuan huachéjme í chaanaca.

36 'Tí'ij pí na'a xu atanéjne'eri. Setá'aj siyen rahuaviira í Dios jemi ti ij amuaatévaire'en ti ij caí ti'ití'ij a'ij amuáaruuren a'ij ti ti'ití'ij rini. Setá'aj seajta rahuaviira sej si siyen ne jemi seíre'e xá'ara'ani, neetzi jemi, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

37 Nain tújca'ari tzajta'a, a'í pu ti-huá'amua'atehua'a u teyujta'a. Ajta tí'ij pí na'a ti huaré'ecieenacare'e, a'úu pu á'uye'ícaa á'aye'i a'ujna jirí jetze ti ayén téja'arájtehuuaa tíjn Aceituunajemi. A'uu pu e'etáxa'iirihua'a.

38 Majta a'íime í teite, a'í mú íye'e mena'a a'uré'enineica'a jemin a'ujna teyujta'a mej mi ráanamua.

22

Mat'í'ij nu'u mi raax'epi'íntare mej nu'u avítzi jín raatévi'i í Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

1 Pu'uri a'ájna vejli'i p'tí'irijcaa mat'í'ij pua'a me'íjna jín tí'iyeste í mej pan cua'aca í mej caí levadura ranájchite'e. Ayeé mú majta miyen ratamuá'amua tíjn Tí'ij Dios tihua'utá'uuni'iri'i í huá'ayaujmu'a'a í mej anáaté'ee muanúnu'ihuaca'a, a'ujna já'ahua'a u Egipto.

2 Majta a'íime í mej tí'aijta teyujta'a, majta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, jeíhua mú tí'imua'ajca a'ij mej ye'í tiraajé'ica í Jesús. Caxí mú a'ij tirájteuve'e a'iné huá'atziíne'eca'a í teite.

³ Tí'ij jí, a'íin tiyaaru'u, í ti ayén ántehuaa Satanás, a'íi pu tzajta'an uteájrupi a'íjna jetze í Judás, í mej miyen ratamuá'amua tíjn Iscariotes. A'íi pu ajta huá'a jetze ajtème'ecan í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase.

⁴ Tí'ij jí a'íin Judás a'ímej jemi a'uré'ene a'íime í mej tí'aijta teyujta'a, ajta í mej tihuá'aijte'e a'ímej í mej tí'icha'íi a'ujna teyujta'a. Ayee mú tíuj'ixaate'eca'a me'íjna jime'e a'ij ti ye'í huárini a'íjna í Judás tí'ij avíitzi jín tiu'utátuiire'en a'íjna í Jesús.

⁵ Majta a'íime, jé'ecan mú huataújtemua'ave. Majta te'ataújratziiri'i mej tumin raatá'an.

⁶ A'íi pu ra'ancuré'a í hua'aniuuca. Aj pu i a'utéjche ti tiu'uchú'eve'en ja'anáj ti ri'irí ti hua'utátuiire'en í Jesús mej caí raseíreca'a í teite.

Tí'ij nu'u tavástar'a tihua'umí a'ímej í mej jamuan á'ujjhua'ane'e

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Tí'ij i a'ájna teja'uré'ene í xicájra'a mé jetzen racua'aca í pan mej caí levadura ranájchite'e. A'ájna xicájra'an jetze, a'íi mú majta ramuai'ivajta a'íjna í cáne'a í mej jín ra'utámua'aree a'ájna xicájra'an ti Dios jetzen tihua'utá'uuni'iri'i í huá'ayaujmua'a í mej anáaté'ee muanúnu'ihuaca'a.

⁸ Aj pu i Jesús hua'uta'íteca'a a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan mej u á'uju'un. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjn:

—Setá'aj á'uju'un sej si rí'i tejá'uruuren tej ti ráacua'ani te'íjna í tej jín ra'utámua'aree ti Dios tihua'utá'uuni'iri'í í huá'ayaujmu'a í mej anáaté'ee muanúnu'ihuaca'a.

⁹ Ajta a'íime, ayée mú tiraata'íhua'uri'í tijín:

—¿A'uné jetze piyen tí'ijxe'eve'e tej rí'i tejá'uruuren?

¹⁰ Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Setí'ij se'uun a'uteárute u chajta'ana, teáata'a pu amua'antinájchi ti xa'ari huátisin, jaj ti urajmuaa. Setá'aj cujta'an u á'uju'un. Seajta jamuan a'uteáruti u chi'ita a'u ti a'ín ará'aiixa.

¹¹ 'Setá'aj siyen tiraata'ixaate'en a'íjna ti a'ánna é'eche yee: “Ayee pu ti'ixa í maestro, yee: ¿A'uné jetze é'eri'iri'í ti tzajta'an tiú'ucua'ani í ti jín ra'utámua'aree ti Dios tihua'utá'uuni'iri'í í huá'ayaujmu'a í mej anáaté'ee muanúnu'ihuaca'a? A'íj pu yee tiú'ucua'ani a'ímej jamuan í ti hua'antíhuau.”

¹² 'A'í pu hui amuaataseíjrate'esin í cuaartu, ti ve'ée, ti án imuá á'ujvee. Pu'uri ra'avé'ejaj. Setá'aj se'újna rí'i te'uhuaruuren. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

¹³ Aj mú mi a'ucíj. Matí'ij me'uun a'ará'a, ayée pu te'irájraa a'íj ti tihua'utá'ixaa í Jesús. A'íj mú jín rí'i tiú'uruu í mej jín ra'utámua'aree a'íj ti Dios tihua'utá'uuni'iri'í.

¹⁴ Tí'ij teja'uré'ene a'atzaj mej pua'a racua'ani, naími'í mú ja'utéjei á vejli'í meesa jetze, a'íjna í Jesús, majta a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e.

¹⁵ Tí'ij i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Jeíhua nu huápi'i raxí'leve'eca'a nej mú'ejmi jamuan amuacaícan tiú'ucua'ani, nej caí xi rapuaíjtzi, tej ti naími'i ra'utámua'aree te'íjna jime'e í ti Dios tihua'utá'uuni'iri'i í huá'ayaujmua'a í mej anáaté'ee muanúnu'ihuaca'a.

¹⁶ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, canu hui ché'e ja'anáj ráacua'ani í pan ajta caí nain araúrasten a'ájna xicájra'a Dios ti jetzen nain jín huateúra'ate'esin íiyen chaanaca japua.

¹⁷⁻¹⁸ Aj pu i rájti í taasa. Tí'ij i rí'i tiraatá'a í Dios jemi, aj pu i hua'utajájni. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ye'ecui, setá'aj huará'ujaanten, a'iné ayée nu tejá'amua'ixaate'e nej caí ché'e ja'anáj ra'antí'isin í já'ara'a ti uuva jetze airámi'iyeca'a, ajta caí yen huataseíjre'en ja'anáj ti Dios tiu'uta'ajta íiyen chaanaca japua.

¹⁹ Tí'ij i raati'í'i í pan. Tí'ij i ajtahua'a pu rí'i tiraatá'a í Dios. Aj pu i ra'antítaaraxi í pan. Aj pu i hua'utá'í'ipí'i. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee pu huataújmua'a í pan. A'íi pu a'ín pú'een í netévira'a í nej jín á'amujapua huaniú. Ayee xu huárini sej si ra'utámua'aree a'ij nej huárini.

²⁰ Matí'ij meri tiu'ucuá'a, ayée pu che'atá na'a huaríj. A'íi pu ra'ajjáj í taasa. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ijna i taasa tzajta'a tu'urájmuaa, ayée pu huataújmua'a í niuucari ti jíme'en Dios jéjcua jín te'ataújratziiri'i ti amua'irájtuaani. Neajta inee, nu'uri raataseíjrataca'a ti ayén ti'ayajna a'íjna jime'e í nexuure'e nej ra'iráxire'esin mú'ejmi jetze me'ecan.

21 'Ajta a'ñin í ja'ati ti avíitzi jín tiu'utátuiire'esin ineetzi, a'ñi pu hui ajta yé seijre'e neetzi jamuan iiyencuí meesa japua.

22 Ayee pu tí'ineruuren ineetzi, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite, a'ij ti tiú'uxi'epi'íntari'ihuaca'a. Aru ché'e huataújxiemiste'en a'íjna ti neetzi jíme'en tiu'utátuiire'esin avíitzi jíme'e.

23 Majta a'ñime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, ayée mú te'utéjhuii mej huataúrihua'u me'íjna jíme'e ja'ati ti a'ñin pú'een ti ayén rini.

A'ataqui máaj a'ñin pú'een í ti ruxe'eve'e

24 Mat'íj mi majta miyen autéjhuii mej huataúrihua'u maújjaaxiéevi'ira me'íjna jíme'e ja'ati ti nu'u jaítze'e ruxe'eve'e.

25 Ajta a'ñin í Jesús, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ñime í mej rey jín títeté'u'upu'u huá'a tzajta'a í mej caí Israel é'eme'ecan, a'ñi mú ca'anéjri jín tihua'áijte'e. Ajta a'ñime í mej miyen tihua'áijte'e, ayée mú tiú'ujxaa yee rí'i mú ti'itexá'apuai.

26 'Aru mú'een, caxu siyen éene'e xá'aju'un mat'íj a'ñime, sino ayée xu'u éene'e xá'ara'ani. A'ñin í ja'ati ti jaítze'e ruxe'eve'e mú'ejmi jemi, ché'e a'ñin ayén éene'e á'ara'ani tíj ti jaítze'e pa'ari'i. Ajta a'ñin hui ti tí'ajta, ché'e ayén éene'e tíj a'íjna ti tí'ivaire'e.

27 'Casi'i, ¿a'ataani jaítze'e ve'ecán jín ti'itéjvee? ¿Ni a'íjna ti á vejli'i a'uré'ehuiixi a'utí meesa a'utéjvee, na'ari a'íjna í ti tí'ijmin? ¿Ni necaí ne'ñ pú'een inee i nej jaítze'e ve'ecán jín, i nej yé vejli'i huaré'eca'a íiye í meesa a'utéjvee? Mí neajta inee, yé nu seijre'e a'amua jamuan nej ni tejamuaamín mú'ejmi.

28 'Seajta mú'een, mú'een xu se'ín pú'een í sej t'íj p'í na'a yé huaté'uu neetzi jemi í nej rajpuaíjtzi.

29 Neajta nu tejá'amua'íjcate'e mú'ejmi, sej si tiu'uta'aíjta a'iné a'íjna í niyá'upua pu'uri ayén tinaa'íjca ineetzi nej ni tiu'uta'aíjta.

30 'Ayeé nu hui tejá'amua'íjcate'e sej si siyen tiú'ucua'ani, seajta huayé'en í meesa a'utéjvee neetzi jamuan a'ájna xicájra'an ne jetzen yé ve'ecánejsin nej ni tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua. Mú'een xu a'ujrá'ase japuan í ipuari sej si huá'axijte'en a'ímej í teitejra'a í mej majta Israel jetze huanéj, í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. —Ayeé pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*T'íj nu'u Jesús ayén tiraata'ixaa í Pedro tijín:
“Huaíca pej naatéhua'ita”*

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Aj pu i a'íjna í Jesús ayén tiraata'ixaa í Pedro tijín:

—Simón, Simón, a'íjna í tiyaaru'u ti i'i Satanás, a'í pu raatáhua'u ti Dios raatá'an ti i tiu'utése'en ti muaatémua'itín pej pi mé núurieeni.

32 'Aru inee, ayée nu hui raatáhua'u mú'eeetzi jime'e í Dios jemi pej pi caí auté'itzen pe'íjna jime'e pej ná'astijre'e ineetzi. Neajta niyen tí'imua'aíjte'e. Pat'íj r'íi huarín mua'a tzajta'a, patá'aj pajtáhua'a na'ará'astijre'en. Ayeé pej huárini. Patá'aj ca'aníjra'a hua'utá'an a'íhuáamua'a.

33 Ajta a'ín í Pedro, ayée pu tiraata'ixaa tijín:

—Nevástarala, nu'uri niyen ahuánca'ane nej mú'eetzi jamuan aiteánami'ihua na'ari nej huámi'ini mú'eetzi jamuan.

³⁴ Ajta Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Pedro, ayée nu hui tí'imua'ixaate'e, tí'ij caí xi huajíjhua í tecuaara'i, huaíca pej piyen tina'avé'avaata tijín capej nemua'ate.

Pu'uri nu'u ajteáx#reca'a í ti nu'u puaíjtzí raatá'asin a'íjna í Jesús

³⁵ Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni caí tí'itíj tejamuá'aturaate'eca'a netí'ij amuaata'íteca'a sej siyen a'ucíjxi'in, sej caí ca'aní anpiín, seajta caí tí'itíj anú'a'in, sej tumin tzajta'an ucá'an, sej seajta caí ajtáca'acaimé'e?

Ayee mú tiu'utaniú tijín:

—Capu tí'itíj auteájturaa.

³⁶ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Arí íjii, tí pua'a piyen rájcha'íi a'íjna í ca'aní, patá'aj ra'anpiín, na'ari pajta pe'íjna í pej tzajta'an tumin ucá'an. Tí pua'a pecaí seíj tícha'íi í chun, xantaaru'u mej rájcha'íi, ayée pej huárini. Patá'aj ráatuaani í á'acíxu pej pi seíj chun huánanan í tumin jime'e.

³⁷ 'Ayee pu té'eyu'usi'i tijín: “Ayee pu hui tí-huá'amítiejte'eca'a tijín a'ii pu a'ín pú'een seíj tí a'ij pua'a tí'itevij.” Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tí ruxe'eve'e tí ayén che'atá na'a te'araúrasten ineetzi jemi. Jee xaa ne'u, a'íjna tí ayén té'eyu'usi'i ineetzi jime'e, pu'uri tímua'a araúrustejsin. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

³⁸ Majta a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, ayée mú tiraata'ixaa tijín:

—Casi'i, tavástará'a, hua'apua pu yee tí'iseijre'e í chun.

Ayee pu i ayén tiu'utaniú tijín:

—Amí pu'u tí'ici'ipe.

Tí'ij nu'u Jesús huatéeniu a'ujna já'ahua'a Getsemani

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Aj pu i huirájraa í Jesús. Tí'ij i a'uun a'ará'a a'ájna a'u ti é'e'aseca í jírí jetze ti ayén téja'arájtehuaa tijín Aceituunajemi. Majta a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e, a'íi mú majta a'ucíj jamuan.

⁴⁰ Tí'ij a'uun a'ará'a, ayée pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Setá'aj siyen huatéjniuuni sej si caí auté'itzen tilítij jime'e.

⁴¹ Tí'ij i a'uun huaja'uteájtuaa, a'atzu pu imuá á a'ure'enée a'achú cumu a'atzu imuá pu e'eráava'itzi í tetej ti pua'a ja'ati raatárieni. A'uu pu títunutaca'a. Tí'ij i raatáhuauu í Dios jemi.

⁴² Ayen tijín:

—Niyá'upua, ayée nu tí'imuahavii, ti pua'a mua'aráanajche pej naatá'an nej ni caí niyen tira-jpuaítzi ná'ara'ani. Aru ché'e ayén tiú'urini a'ij pej mú'ee tí'ijxe'eve'e. Ché'e hui caí ayén teja'uré'enineica'a a'ij nej nee tí'ijxe'eve'e. —Ayee pu tiraatáhuaviiri'i.

⁴³ Aj pu i seíj jemin huataseíjre ti ta japua tí'ivaire'e. A'íi pu ca'aníjra'a raatá'a.

⁴⁴ Ajta a'íin í Jesús, jeíhua pu tí'itese'eca'a. A'íj pu jín, jaítze'e huatéeniu. Jé'ecan pu taíxi'eca'a. Ayee pu seijre'eca'a xíee tíj xúure'e á e'erájtzone á chuaata'a.

45 Tí'ij i ájchee a'u ti e'eténiiusime'e, tí'ij i a'ur'éne a'u mej a'ij é'ene'e a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Mu'uri cu'utzuca'a a'iné jeíhua mú cua'anaca'a me'íjna jime'e mej ruxieemíjte'e.

46 Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—¿A'iné sej si cu'utzu? Xá'ajhuiixi'í, seajta hu-atéjniuuni ti ij caí ti'itíj a'amua japua rájveti, sej si caí auteáturan í Dios jemi.

Matí'ij nu'u ya'ujáj me'íjna í Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Aúche'e pu tixájtaca'a í Jesús, matí'ij jeíhua teite e'ir'éene. Ajta a'ín ti ayén ántehuaa tijín Judás, ti ajta huá'a jetze ajtéme'ecantaca'a í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase, a'í pu amuacaí huamé'ecaa. Aj pu i ajteáxiireca'a ti ij ru'itépí'itzen a'íjna í Jesús.

48 Ajta a'ín í Jesús, ayéé pu tiraata'íhua'uri'i tijín:

—Judás, ni piyen tinu'itépí'itze'esin pej pi neetzi jime'e tiu'utátuiire'en ineetzi, i nej neajta huá'a jetze airáane í teite.

49 Majta a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e, matí'ij raasej a'ij ti ti'ití rijcaa, matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Tavastara'a, ¿ni tiyen huárini tej hua'utévajxi'in te'íjna jime'e í tí'itachun?

50 Ajta sej ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e, a'í pu ra'ajtéevajxi a'íjna ti ravaire'e a'íjna ti tí'ajta u teyujta'a. Ra'ajtasíjcheca'a í naxaira'an, ruri'iríinta'an ti ra'ajtánaxaiica'a.

51 Aj pu i Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Caxu ché'e siyen raruure.

Aj pu i Jesús ra'ajtamuáriej a'íjna í naxaira'an jetze. Ajta tiráhuuaa.

⁵² Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej tí'aijta u teyujta'a, ajta í mej tihuá'aijte'e í mej tí'icha'íi u teyujta'a, ajta a'ímej í huá'a vaujsi, naíjmi'i matíj mena'a mej jemin e'iré'ene. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni qui nahua'ari ne'ín pú'een sej si siyen mú'een mú a'uvé'uju'un sej chun tiu'í'isime'en, seajta ciyej?

⁵³ Tí'ij pí na'a nain xicaj tzajta'a, a'úu nu hui a'utevéé ná'aye'i a'u ti e'eráyaujta'a u teyujta'a mú'ejmi jemi. Seajta mú'een, caxu ja'anáj naa-teevi'i. Ari íjii xu xaa siyen neruure a'iné ayée pu tejamuaac'íi ti a'amua jetze huá'aa a'íjna ti tí'aijta tíca'amiste'e. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*Tí'ij nu'u Pedro raavé'avaataca'a a'íjna í Jesús
(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Matí'ij mi raatéevi'i. Aj mú mi ya'uví'iti. A'uu mú ya'uré'eneijte a'u ti é'eché a'íjna ti nain jín antiújmua'aree u teyujta'a. Ajta a'íin Pedro, a'atzu pu ímuá rá'asijme'e.

⁵⁵ Matí'ij mi a'unai a'ájna já'ita'a ti e'eráyaujta'a u teyujta'a. Aj mú mi atéráaseajraa. Ajta a'íjna í Pedro, a'íi pu huá'a jamuan a'ujyeíjxi.

⁵⁶ Tí'ij a'íin í'ita'a ti tí'ivaire'e, a'íi pu raaseíj ti a'uun á'ajcatii a'u ti á'ataa. Tí'ij temua'a raaseíj, aj pu i ayén tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Amíjna mi teáata'a, amíi pu ajta jamuan á'uche'ecane'e.

57 Ajta a'íin Pedro, ayée pu tiu'utéhua'itaca'a tijín:

—'fita'a, canu ramua'ate.

58 A'atzu a'ateevi'i, ajtahua'a seij raaseij. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna tijín:

—Mú'ee pe pajta huá'a jetze ajtème'ecan.

Ajta a'íin í Pedro, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Hoombi xaa, canu xaa ne'u.

59 Tí'ij seij hora teuumé'eca, ajtahua'a seij ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna ti amín a'íin pú'een seij ti Jesús jamuan á'uche'ecane'e, a'iné Galilea pu é'eme'ecan.

60 Ajta a'íin í Pedro, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Hoombi xaa, capu a'ij tiná'amitiejte'e a'ij pej ti'ixa.

Tí'ij auj ayén tí'ixajtaca'a, tí'ij i huajíjhua'a í tecuaara'i.

61 Ajta a'íin í tavástara'a, a'íi pu pí a'uré'eve. Aj pu i ra'aráaseij a'íjna í Pedro. Ajta a'íi pu ra'utámua'areeri'i a'ij ti tavástara'a tiraata'ixaa yee tí'ij caí xi huajíjhuan í tecuaara'i, huaíca pej piyen tina'avé'avaata tijín capej nemua'ate.

62 Tí'ij i Pedro huirájraa á pua'acié. Aj pu i tiujyeínejraa huápi'i. A'ij pu pua'a té'ujmua'ajcaa.

Matí'ij nu'u mi ra'utéxiehuari'iri'i me'íjna í Jesús (Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

63 Majta a'íime í mej racha'hica'a, a'íi mú autéjhuii mej ra'utéxiehuari'i, majta raatéevajxi me'íjna í Jesús.

64 Matí'ij mi ra'utají'icie á jí'iseáara'an jetze. Aj mú mi ca'anéeri jín raata'íhua'uri'i tijín:

—Huataxáj yee a'atani muaatéevajxi.

⁶⁵ Majta jeíhua mú ra'utéxieehuari'iri'i me'íjna jime'e ti a'ij pua'a 'een.

Mat'íj nu'u mi á ya'uré'eneijte a'ímej jemi í rujué sistemua'a

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Tí'ij huateapuá'areca'a, naími'i mú tiújseij, í huá'avaujsimua'a, majta í mej tí'aijta u teyujta'a, majta a'íme í mej tí'imua'ataca í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a. Majta á ya'uví'iti huá'a jemi í rujuéesi.

⁶⁷ Ayee mú tiraata'ixaa tijín:

—Patá'aj taatá'ixaate'en ti pua'a mú'ee pe pe'ín pú'een í ti Dios án muaja'ujyéjtza í ipuari japua nusu pecaí.

Tí'ij i Jesús ayén tiu'utaniú tijín:

—Tí pua'a niyen tejámuaatá'ixaate'en yee: “Nee nu ne'ín pú'een”, caxu mú'een ná'antzaahuate'esin.

⁶⁸ Ajta ti pua'a niyen tejámuaata'íhua'u yee: “¿A'ataani nej píríci inee?, caxu mú'een, a'atzu huatániuusin.”

⁶⁹ 'Silu íjii ti yú auca'ití a'ame, inee nej neajta huá'a jetze airáne í teite, a'úu nu hui a'ujcaí na'ame a'ujna rí'irínta'an í Dios ti nain jín antiújmua'aree.

⁷⁰ Naími'i mú miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni pe'ín pú'een yaujra'an í Dios?

Ajta a'íin í Jesús, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Ayee pu ti'ayajna, nee nu ne'ín pú'een a'ij sej tiu'utaxájtaca'a.

⁷¹ Mat'íj mi miyen tiu'utaú'ixaa tijín:

—¿Ti'itáani máàj a'ij tetí'ixe'leve'e í tej jín jetzen te'ujpuá'ajte'en ti'itáj jime'e? Tu'uri ne'u hui ráanamujri'i a'ij ti amín tiu'utaxájtaca'a.

23

A'ijna í Jesús, ajta a'ijna í Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Matí'ij mi naími'i ájhuiixi í mej me'uun e'etiújseire'eca'a. Matí'ij mi ya'uví'iti me'ijna í Jesús a'ijna jemi í Pilato.

² Matí'ij mi autéjhuii mej ti'itáj jín jetzen te'ujpuá'ajte'en. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ayee tu hui ráamua'areeri'i ti amín ca'aníjra'a hua'atá'aca í teite mej mi huaténe'use'en í gobierno jemi. Capu hua'utá'asin a'ijna í Jesús mej tiraanájchite'en í César í ti huá'ajijve'e. A'í pu hui ajta ayén tihua'íxaate'e tijín amí pu a'ín pú'een í ti Dios án ye'ujyeíjtza í ipuari japua, ti ajta rey jime'e ti'itéjvee. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a í teite.

³ Tí'ij i Pilato ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni pe'ín pú'een í pej Rey jime'e ti'itéjvee a'ímej jemi í mej Israel jetze ajtéme'ecan?

Ajta a'ín í Jesús, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Jee, nee nu ne'ín pú'een í pej raxa.

⁴ Tí'ij i Pilato ayén tihua'utá'ixaa a'ímej í mej tí'ajta u teyujta'a, ajta a'ímej í mej me'uun ajteáxiireca'a tijín:

—Capu a'ij ná'amitiejte'e ti'itáj ti jín auteájturaa í nej jín ra'uxíjte'en.

⁵ Majta a'íme, ca'anín mú jín miyen tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Jeíhua pu hui ca'aníjra'a hua'atá'aca í teite mej mi já'ita'a a'utáçine. A'uu pu hui a'utéjche ti ayén rijca ájtepua Galilea. Ajta á'iyen, a'u ti hui ve'eráne ayujna.

A'íjna í Jesús, ajta a'íjna í Heródes

⁶ Ajta a'ín Pilato, tí'ij ayén tiráanamujri'i, ayée pu tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Ni qui a'ín Jesús a'únna é'eme'ecan u Galilea?

⁷ Tí'ij Pilato ayén ráamua'areeri'i tíjín a'í pu Heródes a'uun tejé'ajta a'u ti Jesús é'eme'ecan, aj pu i hua'uta'a'íj mej rá'anvi'itín jemin a'íjna í Heródes, í ti rey jín ti'itéjvee. A'í pu ajta a'ajná'imua a'uun a'utéveeca'a u Jerusalén.

⁸ Ajta a'ín Heródes, jeíhua pu huataújtemua'ave tí'ij raaseij a'íjna í Jesús, a'iné pu'uri a'ateevi'i ti raseijram'íca'a. Ayee pu tí'ijxe'eve'eca'a ti a'ín Jesús ti'itíj jín ayén huárini ti huápi'i ruxe'eve'e a'iné pu'uri jeíhua ramua'areereca'a a'ij ti a'ín ti'itíj huáruu a'íjna í Jesús.

⁹ Jéihua pu tí'ira'íhua'uraca'a. Ajta a'ín Jesús, capu a'atzu huataniú.

¹⁰ Majta a'íime í mej tí'ajta teyujta'a, majta a'íime í mej tí'imua'ata í yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyú'uxaca'a, a'úu mú vejli'i jemin huaté'uuca'a. Ca'anín mú jín tí'ijxajtzi'iraca'a.

¹¹ Ajta a'ín í Heródes, majta a'íime í xantaaru'u í ti tihuá'ajte'e, mat'íj miyén tíhuá'unamujri'i, mat'íj mi autéjhuii mej miyén tiraatzeíjrajmua'an. Majta ra'utéxieehuari'iri'i me'íjna í Jesús. Mat'íj mi cixuri ru'ucáachejte, huá'a cixu í mej jamuan tí'ajta í Heródes. Mat'íj mi hua'uta'a'íj mej mi majtáhua'a rá'anvi'itín í Pilato jemi.

12 A'ájna xicájra'a jetze, a'íi mú ru'amiigustemua'a muá'araa a'íjna í Pilato, ajta a'íjna í Heródes. T'í'ij caí xi ayén tiuju'uríj, maúche'e mú tiújcha'íire'eca'a.

Mat'í'ij nu'u mi ra'uxíjte me'íjna Jesús me'íjna jime'e ti nu'u huámi'ini

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Ajta a'íin Pilato hua'utajé a'ímej í mej tí'aijta u teyujta'a, ajta a'ímej í mej tihuá'ajjte'e í teite, ajta a'ímej í teite.

14 Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Set'í'ij siyen yee ru'uvé'eneijte semíjna ineetzi jemi, ayée xu se'íjna jín jetzen tí'ijpua'ajte'e yee a'íi pu ca'aníjra'a hua'atá'aca í teite mej mi já'ita'a a'utá'íine. Nu'uri tiraata'íhua'uri'i, mú'een xu ne-seíraca'a. Mi ajta, capu a'ij ná'amitiejte'e ti'itíj ti jín auteájturaa í sej jín jetzen tí'ijpua'ajte'e.

15 Capu ajta a'ij tirá'amitiejte'e a'íjna í Heródes a'iné a'íi pu ajtahua'a mú ye'uta'íteca'a itejmi jemi.

'A'íj xu hui jín seri ramua'aree ti caí ayén tiraavíjte'e ti amán huámi'ini, a'iné capu ti'itíj jín auteájturaa.

16 A'íj nu hui jín inee puaíjtzi raatá'asin nemíjna. Neajta rá'axijte'en. Net'í'ij ni raateátuaasin nicu. —Aye pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Pilato.

17 Aye mú tí'ijri'írejca'a mej seíj huatátuaani í mej aiteánami'i a'ájna mat'í'ij tí'iyestehua'a.

18 Majta a'íime í teite, naími'i mú miyen titeetejíhuajraa tíjín:

—Miche'e hui rá'anvi'itín amíjna mi teáata'a, pej pi Barrabás huatátuaani itejmi jemi.

19 (A'íjna í Barrabás, ayée mú 'éen jín ra'iteána a'iné ca'aníjra'a pu hua'utá'a í teite Jerusalén mej é'echejca'a mej mi huateújne'usi'ite'en. A'í pu ajta a'ín pú'een se'í í ti tí'itecui'ica.)

20 Ajta a'ín Pilato, aúche'e pu raxí'eve'eca'a ti raatátuaani a'íjna í Jesús. A'í pu jín, ajtahua'a pu ayén tihuá'ajee ti ij ráamua'aree a'ij mej tí'ijxe'eve'eca'a í teite.

21 Majta a'íime í teite, majtáhua'a mú miyen titeetejíhuajraa tijín:

—Patá'aj hui rá'utatan, patá'aj rá'utatan.

22 Huaíca pu ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—¿A'iné 'een jime'e? ¿Ti'itájni a'ij huáruu ti a'ij pua'a 'een? Capu hui a'ij ná'amitíejte'e ti'itáj ti jín auteájturaa ti ij ayén raavíjte'e ti huámi'ini amíjna. A'í nu hui jín niyen nena'a rini. Puaíjtzí nu'u raatá'asin. Neajta raateátuaasin.

23 Majta a'íime í teite máaj mú jaítze'e ca'anín jín huajíhuaca'a. Majtahua'a miyen tiraata'aíj ti rá'utatan. Mat'íj mi tiu'umuá'iti me'íjna jime'e í mej jeíhua tejíhuajme'eca'a.

24 Aj pu i Pilato raaxí'epi'intare ti ayén huaríj a'ij mej tí'ijxe'eve'eca'a í teite.

25 Tí'ij i raatátuaa a'íjna í mej ra'iteána a'íjna jime'e ti ca'aníjra'a hua'utá'a mej mi huateújne'usi'ite'en, ti ajta tí'itecui'ica. A'í pu a'ín pú'een í mej rájhuaviiri'i í teite. Ajta a'ín í Pilato, a'í pu tiu'utátui í Jesús mej mi miyen ráaruuren a'ij mej tí'ijxe'eve'eca'a í teite.

*Mat'íj nu'u mi rá'utatai me'íjna í Jesús
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)*

26 Mat'íj mi ya'ujáj. Aa mú ya'ujáasime'eca, mat'íj sej huatéevi'i ti ayén ántehuaa tijín Simón ti Cirene é'eme'ecan. A'uu pu 'itzitá e'eráará'a ti i a'uun Jerusalén a'uteároute. Mat'íj mi ru'uhuatéechuite í cúruu ti ij rá'anchueni. Meraata'aáj ti ráachuisime'en cujta'an í Jesús.

27 Jéihua mú teite huajú'ucaa huá'a cujta'a. Mu'ití í 'uuca, jeíhua mú ruxieemijte'eca'a, mua'antiujyeíne'e mú muaajú'ucaa a'íjna jemi.

28-29 Aj pu i Jesús p'í a'uré'eve. Ayee pu tihua'ixaa tijín:

—Mú'een 'uuca, mi sej huá'ayaujmu'a a pú'een a'íime í mej Jerusalén a'uchéjme, caxu neetzi jín ruyeine, sino rujímua'a sehuaújyeinixi'i mú'ejmi jime'e, seajta se'ímej jime'e í ruyaujmu'a a a'iné aj pu hui teja'uré'enejsin a'íjna í xicájra'a sej jetzen siyen tiu'utaxájta yee: “Dios pu r'í tihua'utá'a a'ímej í mej caí ja'anáj tiyaúumua'a muá'araa, majta a'ímej í mej caí ja'anáj ti'irí huá'a jetze huatasejre, majta a'ímej í mej caí ja'anáj huá'utzii í huá'ayaujmu'a.”

30 'A'ájna xicájra'an jetze, ayée mú hui rini í teite. A'íi mú tiraatá'ixaate'esin í jirí tijín: “Patá'aj téjmi japua rájveti.” Majta miyen che'atá mena'a tiraatá'ixaate'esin a'íjna í jirí áa ti huacájme tijín: “Patá'aj taaté'avaa.”

31 'Tí pua'a niyen tirajpuaíjtzi ne'íjna jime'e nej caí ti'ití jín auteájturaa, ¿a'iné tejamuá'मितiejte'e mej miyen tirajpuaíjtzi muá'aju'un a'íime í mej xaa ti'ití jín auteájturaa? Huápi'i mú hui rajpuaíjtzi muá'aju'un xaa ne'u. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³² Majta seica mú huajájpuaime'e mej mi me'uun huá'utatan jamuan í Jesús. A'íime í mej hua'apua, a'íi mú a'íin pú'een í mej xaa a'ij pua'a tí'irujca.

³³ Mat'íij mi me'uun a'ará'a a'u ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Mi'ichímu'uta. A'íi mú rá'utatai jamuan í mej a'ij pua'a tí'irujca. Se'ij mú aúutatai ri'iríinta'an pújme'en í Jesús. Majta í seij, a'íi mú rá'utatai úutata'an pújme'en.

³⁴ Tí'ij i Jesús ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Niyá'upua, patá'aj hui tihua'utá'uuni'i a'iné camu ramua'aree a'ij mej ríci.

Majta a'íime í xantaaru'u, a'íi mú huáhuajcaca'a mej tetej a'ucáhua'axin mej mi ráamua'aree ja'ati ti raci'ti í cixure'ara'an í Jesús.

³⁵ Majta a'íime í teite, a'úu mú a'uté'uu mejseíraca'a. Majta a'íime í mej tihuá'ajjte'e, a'íi mú majta ra'utéxieehuari'iri'i. Ayee mú tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Amí pu seica japua huaniú. Ché'e hui amín rujapua huániuuni, ti pua'a hui ayén ti'ayajna ti amín a'íin pú'een Dios ti ra'antíhua'u, a'íjna Dios ti án ya'ujyeíjtza í ipuari japua.

³⁶ Majta a'íime í xantaaru'u mua'ajteáxiireca'a, majta ra'utéxieehuari'iri'i. A'íi mú majta raatanéste í viinu ti antzináj ti ra'antiyé'en.

³⁷ Ayee mú tiraata'ixaa tijín:

—Tí pua'a Rey jime'e pej ti'itéveeca'a a'ímej jemi í mej Israel jetze ajtémecan, patá'aj á japua huániuuni.

³⁸ Majta taabla ti'itíj mú aúutatai a'u ti á'ujmu'u í Jesús. Ayee pu té'eyu'usi'ihuaca'a a'íjna jetze í taabla tijín: “A'ii pu a'íin pú'een í hua'aRey a'íime í mej Israel jetze ajtémecan”.

39 Ajta seij í mej hua'apua í ti a'ij pua'a tí'ijri'irejca'a, aj pu á'atataihuaca'a. A'í pu ayén a'ij pua'a tiraataxájtaca'a. Ayen tijín:

—¿Ni pecaí pe'ín pú'een a'íjna ti Dios án mua'ujyejtzta í ipuari japua? Patá'aj á japua huániuuni, pajta téjmi japua.

40 Ajta í seij ti a'ij pua'a tí'ijri'irejca'a, ti ajta á'atataihuaca'a, a'í pu ra'ajté'axi tijín:

—¿Ni hui pecaí rá'atése'e í Dios? Casi'i, ayée pej che'atá pena'a tirajpuaítzi tíj amíjna.

41 Ayee pu hui tiraavíjte'e tej tiyen tirajpuaíjtzi a'iné pu'uri taac'í a'ij ti tiraavíjte'e a'íjna jime'e a'ij tej ti'itíj huáruu. Ajta amín, capu ti'itíj jín auteájturaa.

42 Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Jesús, patá'aj na'utámua'aree a'ájna xicáara'an pej jetzen autéchesin pej tiu'uta'a'ájta.

43 Ajta a'ín í Jesús, ayée pu tiu'utaniú tijín:

—Ayee nu hui tí'imua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, íjii, mú'ee pe pe'uun a'utevéé pua'amé neetzi jamuan a'u ti Dios r'í timuaatá'asin. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

T'íj nu'u cui'í huamí'í a'íjna í Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44-45 T'íj ari teuumé'eca a'atzaj tacuarixpua, aj pu i nainjapua huateática'areca'a í chuej japua. Ayee pu á'atee a'achú cumu huaíca hora ti ayén 'eene'e, a'iné a'íjna xicaj a'umí'í. Capu i ché'e huáneeri'icicaa. Ajta a'ín í c'ixuri ti itz'íjhua, ti ajta a'uun a'utavivi'íjme'ecaa u teyujta'a, a'í pu já'ita'a acasiújtza'anixi.

46 Ca'anín pu jín huajíjhuaca'a a'íjna í Jesús. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Mí pej niyá'upua, mú'eetzi nu huatátuiire'esin í nexiejniu'uca.

Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i raata-puá'ajtaca'a ti tíyeeye'e.

47 Ajta a'ín í xantaaru'u, ti anxíte tí'ajta, tí'ij raasej a'ij ti huarj, aj pu i rí'i tiraatá'a í Dios. Ajta ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. A'í pu rí'i tí'itevistaca'a.

48 Majta a'íime í teite í mej ajteáxiireca'a me'újna mej mi tiú'umua'ariive'en, matí'ij raasej a'ij ti tí'ití huarj, a'í mú anteújtu'asixi án rútaviitze'e me'íjna jime'e mej huataújxiemiste. Majta a'ucij.

49 Majta a'íime í mej ramua'ajcaa, majta a'íime í 'uuca í mej e'eráaci jamuan a'ujna u Galilea, a'í mú a'ímuá a'uté'uu mej seijraca'a a'ij ti tí'ití rici.

Mat'ij nu'u mi u ye'avá'ana

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 Meenti seij a'uun jé'eseijre'eca'a ti ayén ántehuaa tijín José. A'í pu a'ín pú'een seij ti huá'a jetze ajtémecan í huá'a jueesi í mej huaícate japuan tamuáamuata'a mej ará'ase. Rí'i pu tí'itevistaca'a a'íjna. Capu tí'itíj jín auteájturaa.

51 Ajta a'ín, capu ra'aránajcheca'a a'ij mej tiraaxí'epi'íntare, capu ajta rí'i raatá'a a'ij mej huarj í seica í jueesi. A'uu pu é'eme'ecan a'íjna í José, chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Arimatea, ti ajta a'uun huatacá'a u Judea. Ajta a'ín José, a'í pu rachú'eve'eca'a ja'anáj xicáara'an jetze Dios ti tiu'uta'ájta íiyen chaanaca japua.

52 Tí'ij i a'uun á'ume í Pilato jemi. Ayee pu tiraatáhuaviiri'i ti a'ín Pilato raatátuiire'en í Jesús ti mi'ichi.

53 Tí'ij jí ra'acájtí í cúruu jetze í tévira'a. Aj pu i saavana jín racá'ijcataca'a. Tí'ij jí a'uun a'uteájrupi a'u ti aúucun. Tí'ij jí yenu'uhuaré'etee a'u mej mauchén yauucú í jaij. Caxí mú ja'anáj ja'ati me'uun utétuara'a.

54 Pu'uri a'ájna pítí'irijcaa a'ájna xicájra'a mej jetzen rí'i ruruuren. Ajta pu'uri tén teja'uré'enejsime'e a'ájna xicájra'an mej jetzen ruse'upi.

55 Majta a'íime í 'uuca, í mej me'uun e'eráaci u Galilea jamuan í Jesús, a'íi mú cujta'an huajú'ucaa a'íjna í José. Matí'ij mi raasej a'u ti aúucun, majta a'u ti yá'uruu í mi'ichi.

56 Matí'ij mi a'ucí í ruche. Aj mú mi rí'i ráaruu í tu'upi ti naa teáarí'e, majta í mej jín racápitijra. Majta áiyen huaújse'upe a'ájna xicájra'an jetze a'ij ti tiú'ujxe'eve'e.

24

Tí'ij nu'u ajtahua'a a'itáraa a'íjna í Jesús huá'a tzajta'a í mi'ichite

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

1 Tí'ijta a'ájna teja'uré'ene í tújca'ari ta'amuájca i itieeri jetze. Íyee mu'u u á'uju'un me'íjna í 'uuca mej tejá'utií mej rí'i tiú'uruu í tu'upi ti naa teáarí'e. Matí'ij mi u á'uju'un a'u ti aúucun.

2 Matí'ij mi me'uun a'ará'a. Aj mú mi raasej a'ujna ti aúucun ti pua'a ari te'entácuuni'i. Ajta a'ín í tetej í mej ra'itéjmua, pu'uri ja'ati u yé'enxíiraca'a.

³ Matí'ij mi a'uun a'uteájrupi a'u ti aúucun. Aru camu ráateu í tévira'an í Jesús.

⁴ Majta mauj me'íjna jín tí'imua'ajca a'ij ti ti'ití huaríj a'íjna jime'e í mi'ichi, jíyel'tzi jín mú hua'apua huataseíjre í teteca a'ímej jemi í 'uuca. Ayee mú cuaiínavi'in ti'itéchejca'a. Ayee pu ti'itemastájye'icaa cumu mej témaxcava'ara'an.

⁵ Jé'ecan mú tiu'utátziin í 'uuca. A'íj mú jín tí'tunutaxi, majta aicaújtuuxi. Majta a'íime í teteca, ayée mú tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné sej si 'een jín siyen rahuahuau huá'a tzajta'a í mi'ichite sej ti ari ruuri?

⁶⁻⁷ Capu hui ye'e já'ahua'a, a'iné pu'uri aj-tahua'a huatarúj. ¿Ni hui secaí ramua'aree a'ij ti tejámuaatá'ixaa tí'ij auj a'utéveeca'a mú'ejmi jemi a'ujna u Galilea yee ti ayén tiú'ujxe'eve'e mej tiu'utátuiire'en a'íjna ti huá'a jetze airáne í teite huá'a jemi í mej a'ij pua'a titetiújcha'íí mej mi rá'utatan? Ajta yee huaíca xicaj tzajta'a pu aj-tahua'a nu'u huatarújsin. —A'íí mú teteca miyen tihua'utá'ixaa.

⁸ Majta a'íime í 'uuca, aj mú mi ra'utámua'areeri'i a'ij ti tihua'utá'ixaa.

⁹ Matí'ij mi huiráaci a'u ti aúucun. Matí'ij mi a'ucíj ruche. Aj mú hua'utá'ixa a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan sej ará'ase, ajta í seica. Nain mú hua'utá'ixa a'ij mej ti'itíj tiu'uséij.

¹⁰ A'íime í 'uuca, a'íí mú a'íin pú'een, í María, Magdala ti é'eme'ecan, ajta a'íin í Juana, ajtahua'a sej í María ti náànajra'an pú'een a'íjna í Jacobo, majta seica í 'uuca. A'íí mú miyen tihua'utá'ixaa a'ímej í mej Jesús hua'antíhuau.

11 Mí ajta caí a'ñime, camu huá'antzaahua í 'uuca a'iné capu a'ij tihuá'amitiejte'eca'a a'ij mej tiu'utaxájtaca'a.

12 Ajta a'ñin Pedro, a'ñi pu ájchee Tí'ij jí a'utiéchejraa a'ájna a'u ti aúucun. Tí'ij i a'uteájrupi. Tí'ij jí aicaújtutzi, tí'ij cáxuri tiu'uséij. Aa pu rujímua'a tí'ijpiica'a á chuaata'a. Tí'ij jí á'uraa. Jéihua pu tí'imua'ajca í ru tzajta'a a'ij ti ti'ití huaríj.

A'ájna nu'u já'ahua'a juye jetze Emaús ti a'uré'enine'i
(Mt. 16:12-13)

13 A'ájna xicájra'a jetze, mé hua'apua í mej huá'a jetze ajtéme'ecan a'ñime í mej Jesús jamuan á'ujuhua'ane'e, a'úu mú aujú'ucaa chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Emaús. A'atzu pu a'imua' pítejá'arici a'ujna u Jerusalén, a'achú cumu tamuáamuata'a kilómetros.

14 Ayeé mú tiu'uxájtajme'e nain a'ij ti ti'itíj huaríj.

15 Maúche'e mú tiu'uxáatajme'eca, majta ti'ihuaúrihaurájme'e rujímua'a, tí'ij a'ñin Jesús ajteáxi'reca'a ti 'ij huá'a jamuan huamé'en.

16 Aru capu hua'utá'a mej ráamua'ati.

17 Tí'ij i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Ti'itájni a'ij setiú'urixaate'e siyen huajú'un?
Matí'ij mi huatéhuiixi, mua'icaujtutájme'e.

18 Ajta seíj ti ayén ántehuaa tijín Cleofas, a'ñi pu ayén tiu'utaniú tijín:

—¿Ni pecaí ramua'aree a'ij ti ti'ití huaríj íjii itejmi jemi? ¿Ni pecaí mú'ee pe'ín pú'een í pej huayé'i pena'a pej caí ti'itíj mua'aree a'ij ti ti'ití taruure itejmi?

19 Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Tí'itáani a'ij huaríj?

Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíj'n:

—A'íjna jime'e í Jesús, Nazarét ti é'eme'ecan. A'í pu hui tí'ixaxa'ata'a í rumuári'eri'ire'ara'an jime'e í Dios jetze me'ecan. Ajta jeíhua pu ayén tiú'uruu ti huápi'i ruxe'eve'e, mejseíraca'a í teite.

²⁰ Majta a'íime í mej tí'ajta u teyujta'a, majta a'íime í mej tí'ita'ajte'e, a'í mú hui Jesús tiu'utátui mej mi tiu'utá'an mej raajé'ica. Matí'ij mi rá'utatai.

²¹ Mi teajta iteen, ayée tu hui tí'ijxe'eve'eca'a ti a'í'n pu'éene'e á'ame'enche'e ti tu'irájtuaani itejmi i tej Ísraél jetze ajtéme'ecan. Pu'uri huaíca xicaj tejauume í mej rá'utatai.

²² Majta seica juuca í mej téjmi jetze ajtéme'ecan, jeíhua mú a'ij pua'a te'utaseíjra. Ííye'e mú u a'atanéj a'u mej ye'avá'ana me'íjna í Jesús.

²³ Aru camu ráateu í mí'ichi. Matí'ij mi huaré'aci. Aj mú mi taata'ixaa tíj'n seica mú huataseíjre a'ímej jemi. A'í mú nu'u me'ín pú'een í mej ta japua tí'ivaire'e. Ayee mú eeri'i tihua'utá'ixaa ti nu'u ari ajtahua'a huatarúj a'íjna í Jesús.

²⁴ Majta seica í mej ta jamuan á'ujujhua'an, a'í mú majta u a'atanéj a'u mej ye'avá'ana. Ayee pu éene'e a'ij mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í 'uuca. Aru camu hui á'a ya'useíj me'íjna í Jesús. —Ayee mú tiraata'ixaa a'íime í mej hua'apua.

²⁵ Ajta a'í'n, ayée pu tihua'utá'ixaa tíj'n:

—A'ij xu pua'a tité'ujmuajte mú'een. Caxu a'ij tirájteuve mi ru tzajta'a sej si ca'anacan tirá'antzaahuat'en nain tíj na'a a'ij mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

26 '¿Ni caí ayén tiú'ujxe'eve'eca'a ti ij amuacaí ayén tirajpuaítzi á'ara'ani a'íjna í ti ajta Dios a'án ya'ujyeíjtza í ipuari japua, ti ij á'iyen te'enteárute a'íjna jime'e ti tiu'uta'aíjta íiyen chaanaca japua, ajta u ta japua, ajta nainjapua?

27 Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús temua'a naa nain tíj na'a ti té'eyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze a'íjna jime'e, tíj na'a ti a'ín ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan, ajta matíj mena'a í mej tiu'utaxájtaca'a a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a.

28 Matí'ij meri á vejli'i aujú'ucaa a'ájna chajta'a a'u mej ará'aiixa, aúche'e pu huamé'ecaa a'íjna í Jesús, ayée pu cumu mú pu á'ayee a'umé'e a'ame.

29 Ajta a'íime, jeíhua mú ca'aníjra'a raatá'a ti a'uun huateáturan. Ayee mú tiraata'ixaa tíjín:

—Patá'aj yé huateáturan téjmi jemi, a'iné pu'uri téchuijxari, ajta ari tén tética'ari.

Tí'ij i a'uun a'uteájrupi ti ij huá'a jamuan a'uun a'uteáturan.

30 Tí'ij i Jesús ayén huaríj tí'ij a'ín aúuca'atii huá'a jamuan á vejli'i meesa jetze. Tí'ij i raati'ípií í pan, ajta rí'í tiraatá'a í Dios. Aj pu i ra'antítaaraxi í pan. Tí'ij i a'utéjche ti hua'uta'í'ípi'íte'en.

31 Jíme'en pu'u hua'utá'í'ípi'í, aj mú mi raa-muá'a. Aj pu i e'ehuaújpua'arixi mejseíraca'a.

32 Matí'ij mi miyen tí'itiúrihua'uri'i tíjín:

—¿Ni caí ú'utzunajca'a í taxiejniu'uca í ta tza-jta'a, ajta ca'aníjra'a yú huataseíjre u ta tzaíjta'a tí'ij a'ín tiu'uxájtajme'e ta jamuan í juye jetze, ti ayén tí'íta'ixaate'ecaa a'ij ti huataújmua'a í ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze?

33 Mat'íj mi ájhuiixi. Ca'anacan mú huaré'aci u Jerusalén. A'uu mú huá'uteu a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan seíj mej ará'ase, majta í seica í mej huá'a jamuan á'ujujhua'ane'e. Naími'i mú tiújsej me'újna.

34 Majta me'íjna í mej me'uun a'uté'uuca'a u Jerusalén, ayée mú tihua'utá'ixaa í mej hua'apua tíjín:

—Ayej xaa ne'u til'ayajna. Tavástarala pu ajtahua'a a'itáaraa huá'a tzajta'a í mi'ichite. Ajta huataseíjre jemin a'íjna í Simón.

35 Majta a'íime í mej hua'apua, a'íi mú tihua'utá'ixaa a'ij ti til'ití huaríj mat'íj me'uun aujú'ucaa í juye jetze, ajta a'ij mej ye'í tiraamuá'a t'íj a'íin ra'antítaaraxi í pan.

T'íj nu'u Jesús huataseíjre a'ímej jemi í mej nu'u mauj jamuan á'ujujhua'ane'e ti auj ruurica'a amua-caícan

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Maúche'e mú ti'ixáataca'a me'íjna jime'e t'íj a'íin Jesús huataseíjre huá'a jemi. A'uu pu já'ita'a huatéechaxi. Aj pu i ayén tihua'utateújte tíjín:

—Ché'e huatéepua'are í a'amua tzajta'a.

37 J'écan mú huajíjxica'a. Majta tiu'utátziin a'iné ayée pu huá'aseijrate'ecaa. Cu xíee mej cu mi'ichi seijra.

38 Aye pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné 'een jín a'ij pua'a amuaatá'a? ¿A'iné sej si caí xi té'atzaahuaté'e?

39 Casi'i, i nemuajca'a jetze, ajta i ne'íca jetze. Nee nu ne'ín pú'een. Setá'aj na'ajtamuári'en sej si siyen raaseíj. Seíj ti mi'ichi, capu ayén nexí'ej

ti'itéhua'ira'a, capu ajta ayén nexí'ej ti'itéjcarí. Xu'uri neseij nej xaa téhua'ira'a, neajta téjcarí. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

⁴⁰ Tí'ij ayén tihua'utá'ixaa, aj pu i ayén tihua'utaseíjra í rumuájca'a jetze, ajta ru'íica jetze.

⁴¹ Majta a'íime, camu xi rá'antzaahuate a'iné jeíhua mú a'ij pua'a yá'useijraca'a, majta rútemua'ave'eca'a. Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'í tijn:

—¿Ni secaí ti'itíj tícha'íi í nej ráacua'ani?

⁴² Matí'ij mi seíj raatá'a í hua'í ti huá'íjchí'i.

⁴³ Tí'ij i ra'ancuré'echui. Aj pu i ráacua mejeíiraca'a a'íime.

⁴⁴ Ayee pu tihua'utá'ixaa tijn:

—Ayee nu tejámuaatá'ixaa netí'ij a'amua jemi huácatii ti ayén ruxe'eve'eca'a ti nain jín te'araúrasten a'ij ti te'uyú'uxaca'a neetzi jime'e a'íjna í Moisés, majta a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'a, ajta jetzen í tihuá'achuiica.

⁴⁵ Aj pu i hua'utá'a mej mi yaú'itíée muá'ara'ani a'ij ti té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze.

⁴⁶ Ayee pu tihua'utá'ixaa tijn:

—Ayee pu té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze nej nu'u niyen tirajpuaítzi ná'ara'ani inee, i nej ne'ín pú'een í Ciriístu'u ti Dios án neja'ujyeíjtzá í ipuari japua. Ajta nu'u huaíca xicaj tzajta'a nu neaj-tahua'a aítára'ani huá'a tzajta'a í mi'ichite.

⁴⁷ 'Majta nu'u, nainjapua tihua'utá'ixaate'esin neniúcajtz'e mej mi seicié tiú'umua'ati í Dios jemi ti ij a'ín tihua'utá'uuni'í. Ma'utéjhuijsin nu'u mej miyen tihua'utá'ixaate'en íiye mej Jerusalén a'uchéjme, majta méyee í mej a'ímuá antachéejmee,

majta méyee í mej seij chuéjra'a japua huachéjme, tíj na'a í ti yen seijre'e íiyen chaanaca japua nain-japua.

⁴⁸ 'Mú'een xu tihua'utá'ixaate'esin a'ij seij seri se'ijna jín tiu'uséij.

⁴⁹ Nee nu u ya'uta'íti mú'ejmi jemi a'ijna ti niyá'upua jín te'ataújratziiri'i. Seajta mú'een, setá'aj siyen yen huaté'en íiyen chajta'a ajta na'a caí huateáuran mú'ejmi jemi a'ijna ti júte'e e'icánejsin. A'ij xu jetzen aráujsca'anejsin. —Ayeepu tihua'utá'ixaa a'ijna í Jesús.

T'íj nu'u i a'ñn Jesús tíraa u ta japua

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ T'íj i a'ijna í Jesús huaja'uví'iti u já'ahua'a u Betania. T'íj i ajméjca'ataxi. Aj pu i r'íi tihua'utá'a í huá'a tzajta'a.

⁵¹ T'íj auj r'íi tíhua'utá'asime'eca, a'úu pu huaja'uhuá'axi. Aj pu i júte'e tíraa.

⁵² Majta a'ñme, a'úu mú raateánajcheca'a. Jéihua mú huataújtemua'ave. Mat'íj mi a'ucíj u Jerusalén.

⁵³ T'íj pí na'a, mú me'uun a'uté'uuca'a u teyujta'a mej mi r'íi tiraatá'an í Dios.

**I niuucari ti jejcua, ti ajta jime'en ra'axa
a'ijna i tavastara'a, i Ciriistu'u ti ji'i Jesús ti
tu'irájtuaa**

**New Testament in Cora, El Nayar Presidio De Los
Reyes; crn (MX:crn:Cora, El Nayar)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, El Nayar

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cora, Presidio de los Reyes [crn], Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cora, El Nayar

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

10f6cd13-ea38-5c62-beee-25cf942ce3aa